

Minna Ruusuvirta, Pasi Saukkonen, Vilja Ruokolainen, Sari Karttunen

Kuntien kulttuuritoiminta lukujen valossa

Kulttuuritoiminnan kustannukset
25 kaupungissa vuonna 2010

TEKIJÄT

Ruusuvirta Minna
Saukkonen Pasi
Ruokolainen Vilja
Karttunen Sari

1. painos

ISBN 978-952-213-839-2 (pdf)

© Suomen Kuntaliitto

Helsinki 2012

Suomen Kuntaliitto

Toinen linja 14, 00530 Helsinki

PL 200, 00101 Helsinki

Puh. 09 7711

Faksi 09 771 2291

www.kunnat.net

Esipuhe

Suomen Kuntaliitto on yhdessä Kulttuuripoliittisen tutkimuksen edistämissäätiön Cuporen ja 25 kunnan kanssa tuottanut nyt käsillä olevan raportin kuntien kulttuuritoiminnan palvelurakenteesta ja kustannuksista vuonna 2010. Kustannustiedot perustuvat kuntien kyseisen vuoden tilinpäätöksiin. Edellinen vastaava selvitys tehtiin vuoden 2007 tietojen pohjalta; silloin mukana oli 23 kuntaa. Nyt valmistuneessa raportissa on myös voitu peilata kolmen vuoden aikana tapahtunutta kehitystä.

Kunnista tulevan palautteen mukaan kunnat tarvitsevat toimivia työkaluja palvelutuotantonsa kehittämiseksi. Raportin tarkoituksena on avata näkymiä kuntien kulttuuritoiminnan luonteesta ja sen erilaisista järjestämistavoista. Luotettavien ja vertailukelpoisten tietojen avulla päättäjät ja viranhaltijat kykenevät ohjaamaan toimintaa toivottuun suuntaan. Kuntakenttä elää suurta murrosvaihetta ja toivomuksemme on, että raportti toimii hyvänä työvälineenä antaen kunnille mahdollisuuden tehdä päätöksiä entistä paremman tiedon varassa. Tätä raporttia täydentää meneillään oleva kulttuuripalvelujen indikaattoritieto, joka valmistunee vuoden 2012 aikana.

Kulttuuria koskevaan tiedonkeruuseen osallistui 25 kaupunkia: Espoo, Helsinki, Hämeenlinna, Joensuu, Jyväskylä, Kajaani, Kokkola, Kotka, Kouvola, Kuopio, Lahti, Lappeenranta, Mikkeli, Oulu, Pori, Porvoo, Rauma, Rovaniemi, Salo, Savonlinna, Seinäjoki, Tampere, Turku, Vaasa ja Vantaa. Mukana ovat Manner-Suomen kaikki suurimmat maakunnalliset keskuksset ja näin myös alueellinen kattavuus on hyvä. Vuoden 2007 jälkeen tapahtuneet kuntaliitokset ovat tehneet raportin toteutuksesta tutkijoille haasteellisen.

Kulttuuritiedon keruuhanketta koordinoi Kuntaliitto. Rahoitukseen ovat Kuntaliiton lisäksi osallistuneet hankekunnat sekä Kulttuuripoliittisen tutkimuksen edistämissäätiö Cupore. Erityisasiantuntija Ditte Winqvist on vastannut hankkeesta Kuntaliiton puolesta. Raportin kirjoittajien lisäksi tutkija Kaisa Herranen on Cuporessa avustanut tiedonkeruussa ja tietojen tarkistuksessa. Kiitän kaikkia hankkeeseen osallistuneita heidän työstään hankkeen onnistumiseksi.

Anneli Kangasvieri
johtaja, opetus- ja kulttuuriyksikkö
Suomen Kuntaliitto

Sisältö

Esipuhe	3
Tiivistelmä	7
Resumé	9
1 Johdanto	11
2 Selvityksen toteutus ja määritelmät	13
2.1 Toteutus.....	13
2.2 Taloutta ja toimintaa koskevat käsitteet.....	14
3 Selvityksessä mukana olevat 25 kaupunkia	17
3.1 Väestö ja sosiaaliset rakenteet	17
3.2 Kuntien kulttuuritoiminnan lainsäädäntö ja rahoitus	21
3.3 Kulttuurihallinnot ja kulttuuripalvelut	24
3.4 Kaupunkikuvaukset	29
3.4.1 Espoo	29
3.4.2 Helsinki.....	30
3.4.3 Hämeenlinna.....	31
3.4.4 Joensuu	32
3.4.5 Jyväskylä.....	33
3.4.6 Kajaani	34
3.4.7 Kokkola.....	35
3.4.8 Kotka	36
3.4.9 Kouvola.....	37
3.4.10 Kuopio	38
3.4.11 Lahti	39
3.4.12 Lappeenranta.....	40
3.4.13 Mikkeli.....	41
3.4.14 Oulu	42
3.4.15 Pori	43
3.4.16 Porvoo.....	44
3.4.17 Rauma.....	45
3.4.18 Rovaniemi.....	45
3.4.19 Salo	46
3.4.20 Savonlinna.....	47
3.4.21 Seinäjoki	48
3.4.22 Tampere	49
3.4.23 Turku	50
3.4.24 Vaasa	51
3.4.25 Vantaa	52
4 Kulttuuritoiminnan kustannukset 25 kaupungissa	53
4.1 Kulttuuripalvelujen tuotanto ja järjestäminen	54
4.2 Kulttuuritoiminnan laskennallinen rahoitus pohja	57
4.3 Kulttuuritoiminnan kokonaiskustannukset	58
4.4 Kulttuuritoiminnan osuus kunnan taloudesta	63

4.5	Kulttuuritoiminnan kustannukset menoluokittain	64
4.6	Kulttuuritoiminnan kustannukset osa-alueittain	67
4.6.1	Kirjastot	69
4.6.2	Taide- ja kulttuurilaitokset.....	74
4.6.3	Kulttuuritalot ja kulttuurikeskukset.....	82
4.6.4	Taideoppilaitokset ja taiteen perusopetus.....	85
4.6.5	Kunnan yleinen kulttuuritoiminta ja muiden hallintokuntien kulttuuritoiminta	88
4.6.6	Avustukset kulttuuritoimintaan	93
4.7	Kulttuuritoiminnan tuotot.....	96
5	Päätelmät	101
	Lähteet	106
	Kirjallisuus	106
	Tilastolähteet.....	107
	Liitteet	
	Liite 1. Kyselylomake.....	108
	Liite 2. Vastausohjeet kyselylomakkeeseen.....	117
	Liite 3. Taide- ja kulttuurilaitokset selvitykseen osallistuneissa kaupungeissa vuonna 2010.....	122
	Liite 4. Kulttuuritalot ja kulttuurikeskukset selvitykseen osallistuneissa kaupungeissa vuonna 2010.....	126
	Liite 5. Kulttuuritoiminnan nettokäyttökustannukset vuonna 2010.....	131
	Liite 6. Kulttuuritoiminnan nettokäyttökustannukset vuonna 2007.....	132
	Liite 7. Kulttuurin laskennalliset valtionosuudet vuodelle 2007, €	133
	Liite 8. Avustukset kulttuuritoimintaan vuonna 2007, 1 000 €, osuus avustuksista yhteensä, %	134
	Liite 9. Kulttuuritoiminnan käyttötuotot vuonna 2007, 1 000 €, osuus tuotoista yhteensä, %	135
	Taulukot	
	Taulukko 1. Kaupunkien sijoittuminen Suomen lääneihin ja maakuntiin.	17
	Taulukko 2. Selvitykseen osallistuneissa kunnissa vuosina 2008–2010 tapahtuneet kuntaliitokset.....	18
	Taulukko 3. Kaupunkien väestö ja muita taustatietoja.....	19
	Taulukko 4. Kulttuuritilaisuuksissa käyminen vuonna 2009, %.	21
	Taulukko 5. Valtionosuuden yleiset laskennalliset perusteet ja yksikköhinnat vuosina 2007 ja 2010.	23
	Taulukko 6. Kulttuurin laskennalliset valtionosuudet vuodelle 2010, €.....	24
	Taulukko 7. Kulttuuritoiminnan lautakuntarakenne vuonna 2010.....	26
	Taulukko 8. Kulttuuritoiminnan laskennallinen rahoituspohja vuosina 2007 ja 2010. ..	58
	Taulukko 9. Kulttuuritoiminnan nettokäyttökustannukset vuosina 2007 ja 2010.	59
	Taulukko 10. Kulttuuritoiminnan kustannusten osuus kunnan käyttötaloudesta vuosina 2007 ja 2010.	64
	Taulukko 11. Henkilöstömenot, vuokrat ja muut menot vuosina 2007 ja 2010.	66
	Taulukko 12. Kirjastojen toimipisteet ja henkilötyövuodet vuonna 2010, lkm.	70
	Taulukko 13. Nettokäyttökustannukset kirjastoille vuosina 2007 ja 2010, 1 000 €.	71
	Taulukko 14. Taide- ja kulttuurilaitokset ja niiden henkilötyövuodet vuonna 2010,	

lkm.....	75
Taulukko 15. Nettokäyttökustannukset taide- ja kulttuurilaitoksille vuosina 2007 ja 2010, 1 000 €.	76
Taulukko 16. Nettokäyttökustannukset kulttuuritaloille ja kulttuurikeskuksille vuosina 2007 ja 2010, 1 000 €.	83
Taulukko 17. Nettokäyttökustannukset taideoppilaitoksille ja taiteen perusopetukseen vuosina 2007 ja 2010, 1 000 €.	86
Taulukko 18. Nettokäyttökustannukset yleiseen kulttuuritoimintaan vuosina 2007 ja 2010, 1 000 €.	89
Taulukko 19. Muiden hallintokuntien muun kulttuuritoiminnan käyttökustannukset (brutto) ja tuotot vuonna 2010, 1 000 €.	92
Taulukko 20. Avustukset kulttuuritoimintaan vuonna 2010, 1 000 €, osuus avustuksista yhteensä, %.	94
Taulukko 21. Kulttuuritoiminnan käyttötuotot vuonna 2010, 1 000 €, osuus tuotoista yhteensä, %.	97
Taulukko 22. Kulttuuritoiminnan käyttötuotot ja niiden osuus käyttökustannuksista vuosina 2007 ja 2010.	98

Kuviot

Kuvio 1. Kunnallisissa kulttuuritaloissa ja kulttuurikeskuksissa sekä yleisessä kulttuuritoiminnassa työskentelevät henkilöt ja näiden yhteenlasketut henkilötyövuodet vuonna 2010, lkm.	28
Kuvio 2. Kulttuuritoiminnan nettokäyttökustannusten jakautuminen kunnalliseen tuotantoon ja yksityisille kulttuuritoimijoille suuntautuviin avustuksiin vuonna 2010, %.	56
Kuvio 3. Kulttuuritoiminnan nettokäyttökustannukset 2010, €/asukas.	60
Kuvio 4. Kulttuuritoiminnan nettokäyttökustannukset 2010, €/asukas; kunnan oma rahoitus ja laskennalliset valtionosuudet.	61
Kuvio 5. Henkilöstömenojen, vuokrien ja muiden menojen osuudet kaupunkien kulttuurin toimintamenoista (brutto) vuonna 2010, %.	67
Kuvio 6. Kulttuuritoiminnan nettokäyttökustannukset osa-alueittain vuonna 2010, %.	68
Kuvio 7. Nettokäyttökustannukset kirjastoille vuonna 2010, €/asukas.	72
Kuvio 8. Nettokäyttökustannukset taide- ja kulttuurilaitoksille vuonna 2010, €/asukas.	77
Kuvio 9. Nettokäyttökustannusten suhteellinen osuus taide- ja kulttuurilaitostyypeittäin vuonna 2010, %.	79
Kuvio 10. Nettokäyttökustannukset museoille vuonna 2010, €/asukas.	80
Kuvio 11. Nettokäyttökustannukset teattereille vuonna 2010, €/asukas.	81
Kuvio 12. Nettokäyttökustannukset orkestereille vuonna 2010, €/asukas.	82
Kuvio 13. Nettokäyttökustannukset kulttuuritaloille ja kulttuurikeskuksille vuonna 2010, €/asukas.	84
Kuvio 14. Nettokäyttökustannukset taideoppilaitoksille ja taiteen perusopetukseen vuonna 2010, €/asukas.	87
Kuvio 15. Nettokäyttökustannukset yleiseen kulttuuritoimintaan vuonna 2010, €/asukas.	90
Kuvio 16. Kaupunkien yhteenlasketut käyttötuotot tulolajeittain kulttuuritoiminnan eri osa-alueilla vuonna 2010, %.	100

Tiivistelmä

Kuntien kulttuuritoiminnan tiedonkeruuhankkeeseen osallistui 25 suomalaista kaupunkia: Espoo, Helsinki, Hämeenlinna, Joensuu, Jyväskylä, Kajaani, Kokkola, Kotka, Kouvola, Kuopio, Lahti, Lappeenranta, Mikkeli, Oulu, Pori, Porvoo, Rauma, Rovaniemi, Salo, Savonlinna, Seinäjoki, Tampere, Turku, Vaasa ja Vantaa.

Hanke toteutettiin yhteistyönä, jonka osapuolia olivat yllä mainitut kaupungit, Suomen Kuntaliitto ja Kulttuuripoliittisen tutkimuksen edistämissäätiö Cupore. Suomen Kuntaliitto vastasi hankkeen koordinoinnista ja Cupore tiedonkeruun pääasiallisesta toteutuksesta.

Hankkeessa kerättiin tietoja kulttuuritoiminnan tuloista ja menoista kaupunkien vuoden 2010 tilinpäätöksistä. Selvitys on jatkoa kolme vuotta sitten toteutetulle tiedonkeruulle, jolloin tiedot kerättiin vuoden 2007 tilinpäätöksistä. Hankkeen tulokset kertovat siten myös viime vuosien kehityksestä paikallisessa kulttuuritoiminnassa.

Tiedonkeruu toteutettiin kaupungeille lähetettynä kyselynä. Kyselyssä kulttuuritoiminta jaettiin seuraaviin osa-alueisiin: kirjastot, taide- ja kulttuurilaitokset, kulttuuritalot ja kulttuurikeskukset, taideoppilaitokset ja taiteen perusopetus sekä kunnan yleinen kulttuuritoiminta ja muiden hallintokuntien kulttuuritoiminta. Kyselyssä selvitettiin kuntien kulttuuritoiminnan kustannuksia ja tuottoja, kustannusten jakautumista eri osa-alueiden kesken, kunnallisesti tuotettujen kulttuuripalvelujen ja yksityisten kulttuuritoimijoiden avustamisen välistä suhdetta sekä kulttuuripalvelujen tuottamisen ja järjestämisen erilaisia toimintamalleja.

Vaikka viime vuosina on puhuttu paljon luovuudesta sekä taiteesta ja kulttuurista kaupunkien strategisena menestystekijänä, tiedonkeruun tulokset osoittavat, että kulttuuritoiminnan osuus kunnan taloudesta on pieni. Kulttuuritoiminnan nettokäyttökustannusten osuus kunnan saamien verotulojen ja käyttötalouden valtionosuuksien kokonaissummasta vaihteli noin kahdesta prosentista vajaaseen viiteen prosenttiin. Useimpien kuntien tapauksessa kulttuurin osuus on vuosien 2007 ja 2010 välisenä aikana jonkin verran pienentynyt.

Kuntien kulttuuritoiminta perustuu yhä pääasiassa kunnan itse tuottamiin kulttuuripalveluihin. Yksityisten toimijoiden avustusten osuus kunnan tilinpäätöksessä näkyvistä kulttuuritoiminnan nettokäyttökustannuksista oli kaikissa kaupungeissa alle 50 prosenttia. Korkeimmillaan kunnallisen toiminnan osuus oli Kajaanissa, 98 prosenttia, alimmillaan, neljässä kaupungissa, 50–60 prosenttia. Viimeksi kuluneiden vuosien aikana tässä asiassa ei ole tapahtunut merkittäviä muutoksia.

Kulttuuritoiminnan euromääräiset kokonaiskustannukset olivat odotusten mukaisesti korkeimmat suurimmissa kaupungeissa. Asukasmäärään suhteutetut nettokäyttökustannukset olivat korkeimmat Vaasassa (243 €) ja Lahdessa (242 €). Kahdeksassa kaupungissa kulttuuritoiminnan vastaavat kustannukset olivat alle 150 euroa, alimmillaan noin sata euroa asukasta kohden. Kuntaliitosten seurauksena monien selvityskuntien asukasluukohtaiset kustannusluvut ovat laskeneet merkittävästi, koska asukasluku on kasvanut enemmän kuin kulttuuritoiminnan volyymi.

Museoilla, teattereilla ja orkestereilla on varsin vahva rooli useimpien hankkeeseen osallistuneiden kaupunkien kulttuuritoiminnassa. Kuudessa kaupungissa näiden taide- ja kulttuurilaitosten kustannusten osuus kulttuuritoiminnan nettokäyttökustannuksista oli yli 50 prosenttia, Vaasassa 62 ja Lahdessa 61 prosenttia. Esimerkiksi Vantaalla ja Hämeenlin-

nassa kulttuuritaloilla ja kulttuurikeskuksilla on varsin merkittävä asema kulttuuritoiminnan kustannusrakenteessa, eräissä kaupungeissa kuten Porvoossa myös taiteen perusopetuksella.

Selvityksessä mukana olevien kaupunkien kulttuuritoiminnan kustannukset ovat vuosina 2007–2010 nousseet jonkin verran, julkisten menojen kustannuskehitys huomioiden kuitenkin varsin maltillisesti. Kasvua selittävät ennen muuta valtionosuuden korotukset musseoille, teattereille ja orkestereille, joidenkin kuntien tapauksessa viime vuosina tapahtuneet kuntaliitokset sekä kulttuuritoiminnan kustannusten kasvu eräissä kunnissa kuten Espoossa ja Helsingissä. Kehityksestä luettavissa oleva kulttuuripoliittinen muutos ei ole kovin suuri, mutta tulevaisuudessa esimerkiksi kulttuuritoiminnan kustannusten jakautumista sekä sen eri osa-alueiden kesken että maantieteellisesti kannattaa seurata tarkasti.

Kulttuuritoiminnan organisoinnin ja kulttuuripalvelujen tuottamisen tavat ovat suomalaisissa kaupungeissa moninaiset. Tämä hankaloittaa tietojen keruuta sekä heikentää kustannustietojen suoraa vertailtavuutta. Toisaalta sekä kulttuuritoimintaan kohdistuvat toiveet ja odotukset että uusien toimintatapojen ja palvelutuotantomallien etsintä luovat tarpeita tiedonkeruun jatkamiselle myös tulevaisuudessa.

Resumé

I insamlingen av uppgifter för kommunernas kulturverksamhet deltog 25 finländska städer: Björneborg, Borgå, Esbo, Helsingfors, Joensuu, Jyväskylä, Kajana, Karleby, Kotka, Kouvola, Kuopio, Lahtis, Nyslott, Raumo, Rovaniemi, Salo, S:t Michel, Seinäjoki, Tammerfors, Tavastehus, Uleåborg, Vanda, Vasa, Villmanstrand och Åbo.

Projektet genomfördes i samarbete mellan dessa städer, Finlands Kommunförbund och Kulturpolitiska forskningsstiftelsen Cupore. Finlands Kommunförbund ansvarade för samordningen av projektet och Cupore för den huvudsakliga insamlingen av uppgifter.

Projektet samlade in uppgifter om inkomsterna och utgifterna för kulturverksamheten i städernas bokslut för 2010. Undersökningen är en fortsättning på den insamling av uppgifter som genomfördes för tre år sedan utgående från bokslutsuppgifterna för år 2007.

Uppgifterna samlades in i form av en enkät som skickades till städerna. I enkäten delades kulturverksamheten upp i följande områden: konst- och kulturinstitutioner, bibliotek, kulturhus och kulturcenter, konstläroverk och grundläggande konstundervisning samt allmän kulturverksamhet inom kommunens kulturväsende och övriga förvaltningar. Genom enkäten utreddes kostnaderna och intäkterna inom kommunernas kulturverksamhet, fördelningen av kostnader mellan de olika verksamhetsområdena, förhållandet mellan de kommunalt producerade kulturtjänsterna och understöden till privata kulturaktörer samt olika slags verksamhetsmodeller för produktion och tillhandahållande av kulturtjänster.

Trots att det under de senaste åren har talats mycket om kreativitet och kultur som en strategisk framgångsfaktor för städerna, visar de insamlade uppgifterna att kulturverksamhetens andel av kommunernas ekonomi är liten. Andelen nettodriftskostnader för kulturverksamheten av den totala summan av kommunernas skatteinkomster och statsandelarna för driftsekonomi varierade mellan 2 och 4,7 procent. I de flesta kommunerna har kulturens andel minskat något mellan år 2007 och år 2010.

Kommunernas kulturverksamhet bygger fortfarande huvudsakligen på kulturtjänster som kommunen producerar själv. Av de nettodriftskostnader för kulturverksamheten som syns i kommunernas bokslut utgjorde andelen understöd till privata aktörer mindre än 50 procent i alla städer. Den högsta andelen kommunal verksamhet hade Kajana, 98 procent, och den lägsta andelen uppgick, i fyra städer, till 50–60 procent. Under de senaste åren har det inte skett några betydande förändringar i frågan.

De totala kostnadsbeloppen för kulturverksamheten var såsom väntat högst i de största städerna. Högst var nettodriftskostnaderna i förhållande till invånarantalet i Vasa (243 €) och i Lahtis (242 €). I åtta städer var motsvarande kostnader för kulturverksamheten lägre än 150 euro och som lägst cirka hundra euro per invånare. Till följd av kommunsammanslagningar har kostnaderna per invånare sjunkit betydligt i flera av de kommuner som deltog i undersökningen eftersom invånarantalet har ökat mer än kulturverksamhetens volym.

Museerna, teatrarna och orkestrarna har en mycket stark roll i kulturverksamheten i de flesta av städerna i projektet. I sex städer utgjorde andelen kostnader för konst- och kulturinstitutionerna över 50 procent av nettodriftskostnaderna för kulturverksamheten, i Vasa 62 och i Lahtis 61 procent. I till exempel Vanda och Tavastehus står kulturhusen och kulturcentren för en stor del av kostnaderna för kulturverksamheten, i en del städer såsom Borgå upptar den grundläggande konstundervisningen en betydande del av kostnaderna.

Enligt undersökningen har kostnaderna för kulturverksamheten i de berörda städerna åren 2007–2010 ökat något, dock rätt moderat med beaktande av de offentliga utgifternas kostnadsutveckling. Ökningen förklaras framför allt av höjningarna av statsandelen för museer, teatrar och orkestrar, i vissa fall av de senaste årens kommunsammanslagningar och bland annat av den utvidgade kulturverksamheten i Esbo och Helsingfors.

De finländska städerna organiserar kulturverksamheten och producerar kulturtjänsterna på många olika sätt. Detta gör det svårare att samla in uppgifter och att direkt jämföra kostnadsuppgifterna. Förhoppningarna och förväntningarna på kulturverksamheten samt sökandet efter olika slags nya verksamhetsformer och modeller för serviceproduktionen skapar behov av en kontinuerligt återkommande insamling av uppgifter också i fortsättningen.

1 Johdanto

Suomen Kuntaliitto käynnisti vuonna 2006 pilottihankkeen, jonka tarkoituksena oli kehittää kuntien kulttuuritoiminnan menojen ja tulojen tiedonkeruuta sekä vertailutiedon tuottamista. Taustalla oli kokemus saatavilla olevan tiedon puutteellisuuksista sekä erityisesti vertailukelpoisen tiedon tarpeesta. Siirtyminen toiminnan strategiseen suunnitteluun ja johtamiseen sekä uusien palvelutuotantomallien käyttöönotto olivat lisänneet taloudellisen perustiedon merkitystä. Samalla kuntarakenteen ja yleisemmin julkisten palvelujen rakenteiden uudistaminen oli tuonut mukanaan uusia tietotarpeita.

Pilottihanke toteutettiin kyselyn muodossa 14 kaupungin kesken vuonna 2007. Siitä saatujen tietojen ja kokemusten rohkaisemana toteutettiin ensimmäinen varsinainen tiedonkeruu, jossa selvitettiin kulttuuritoiminnan kustannustietoja vuoden 2007 tilinpäätöksistä ja johon osallistui yhteensä 23 kaupunkia.¹ Hankkeissa mukana olleet kaupungit ovat lähteneet mukaan omien tarpeittensa ja kiinnostuksensa pohjalta. Mukaan pyrittiin saamaan Suomen suurimmat kaupungit ja eri maakuntien keskuspaikkakunnat. Hankkeiden käytännön toteutukseen osallistui Kuntaliiton ja kaupunkien lisäksi myös Kulttuuripoliittisen tutkimuksen edistämissätiö Cupore.²

Kokemukset näistä tiedonkeruuhankkeista ja niiden merkityksestä kulttuuritoiminnan suunnittelussa ja seurannassa olivat siinä määrin myönteisiä, että seuraava seurantakerros päätettiin toteuttaa vuoden 2010 kustannustietojen osalta. Tämä antaa mahdollisuuden vuoden 2010 kustannustietojen poikittaisvertailun lisäksi tarkastella kulttuuritoiminnan kustannusten kehitystä selvityskaupungeissa vuosien 2007 ja 2010 välillä.

Viime vuodet ovat olleet kunnissa muutoksen ja haasteiden aikaa. Muutoksia on tapahtunut sekä kuntien määrässä että toiminnan rakenteissa ja prosesseissa. Ajanjaksolle sijoittuu myös syksyllä 2008 tapahtunut talouden suhdannemuutos, joka nopeasti synkensi tulevaisuuden näkymiä myös kunnissa. Kulttuuripalvelujen suhteen merkittävä muutos on lisäksi ollut museoiden, teattereiden ja orkestereiden valtionosuusuudistus. Kyseisten taidelaitosten valtionosuudet kasvoivat vuosina 2008–2010 noin 50 miljoonaa euroa, eli noin 77 prosenttia. Monissa selvityskaupungeissa on tapahtunut myös muita muutoksia kuten kuntaliitoksia, organisaatiomuutoksia ja palveluprosessien uudistamista. Muutokset tuovat omat haasteensa tiedonkeruulle, mutta toisaalta ne tarjoavat myös mielenkiintoisen pohjan kehityksen seurannalle.³

1 Espoo, Helsinki, Hämeenlinna, Joensuu, Jyväskylä, Kajaani, Kokkola, Kotka, Kuopio, Lahti, Lappeenranta, Mikkeli, Oulu, Pori, Porvoo, Rovaniemi, Salo, Savonlinna, Seinäjoki, Tampere, Turku, Vaasa ja Vantaa.

2 Hankkeiden tuloksista laaditut raportit (Ruusuvirta, Saukkonen, Selkee ja Winqvist 2008a; Ruusuvirta, Saukkonen, Selkee ja Winqvist 2008b) ovat luettavissa Suomen Kuntaliiton kotisivuilla. Pilottihankkeen taustoista, toteutuksesta, siitä saaduista kokemuksista sekä tiedonkeruun kehittämismahdollisuuksista laadittiin erillisraportti (Saukkonen ja Ruusuvirta 2008). Raportti löytyy Kulttuuripoliittisen tutkimuksen edistämissätiö Cuporen kotisivuilta. Cuporessa tehtiin myös erillinen tutkimus kulttuuripoliitikasta ja -hallinnosta sekä kulttuuritoiminnan taloudesta vuoden 2007 hankkeeseen osallistuneissa kaupungeissa (Saukkonen ja Ruusuvirta 2009). Ks. tarkemmat tiedot lähdeluettelosta.

3 Kulttuurilaitosten talouden ja toiminnan viimeaikaisesta kehityksestä saadaan lisää tietoa Cuporessa vuonna 2011 käynnistyneestä tutkimushankkeesta, jonka keskeinen tehtävä on selvittää vuosina 2008–2010 toteutetun valtionosuuden lisäyksen vaikutuksia. Tutkimuksessa käydään läpi kaikkien VOS-laitosten (yhteensä noin 210) talous- ja toimintatiedot vuosilta 2006–2010. Tutkimus raportoidaan vuoden 2012 loppuun mennessä.

Tiedonkeruussa käytetty kyselylomake on kehitetty edellisten hankkeiden kokemusten pohjalta Cuporen, Kuntaliiton ja mukana olevien kaupunkien yhteistyönä. Kuntien taustatietojen keräämisestä, tulosten tarkistamisesta, vertailutietojen analysoinnista sekä raportin kirjoittamisesta on hankkeessa vastannut Kulttuuripoliittisen tutkimuksen edistämissäätiö Cupore. Kustannustietolomakkeen teknisen toteutuksen sekä tietojen teknisen käsittelyn on tehnyt Suomen Kyselytutkimus Oy. Kuntaliitto on toiminut hankkeen koordinoijana sekä osallistunut hankkeen toteutukseen ja raportin kirjoittamiseen.

Tässä raportissa esitellään hankkeeseen osallistuneiden 25 kaupungin kulttuuritoiminnan kustannustiedot vuoden 2010 tilinpäätöstietojen perusteella. Lisäksi tuodaan esiin eroja, muutosta ja kehitystä vuosien 2007 ja 2010 välillä. Raportin esitystapaa ohjaavat pääkysymykset ovat:

- Mikä on kunnallisesti tuotettujen kulttuuripalvelujen ja yksityisten kulttuuritoimijoiden avustamisen välinen suhde kulttuuritoiminnan kustannuksissa?
- Kuinka paljon kaupungit käyttävät rahaa taiteeseen ja kulttuuriin?
- Kuinka kulttuuritoiminnan kustannukset jakautuvat eri toiminta-alueiden kesken?
- Minkälaisia erilaisia toimintamalleja ja tuotantotapoja sisältyy kuntien kulttuuritoiminnan kustannuksiin?
- Miltä kulttuuritoiminnan osa-alueilta kunnat saavat tuloja ja minkälaisista tulolajeista käyttötuotot muodostuvat?
- Millä tavalla kulttuuritoiminnan kustannukset ja tulot ovat kehittyneet vuosien 2007 ja 2010 välisenä aikana?

Tiedonkeruussa saatuja kustannustietoja esitetään sekä euromääräisinä kokonaissummina että kaupunkien asukaslukuun suhteutettuina lukuina. Selvityksen tuloksia pyritään myös tulkitsemaan suhteessa kulttuuripalvelujen tuottamisen ja järjestämisen erilaisiin tapoihin sekä kulttuuritoiminnan laajuuteen eri kaupungeissa.

Hankkeessa saavutettu tieto ei erilaisten määritelmien ja tiedonkeruun toimintatapojen vuoksi ole suoraan yhdistettävissä esimerkiksi Tilastokeskuksen julkaisemien kuntien talous- ja toimintatilastojen tietoihin eikä muuhun valmiina olevaan tilastolliseen materiaaliin.⁴ Tässä yhteydessä ei ole myöskään mahdollisuutta yksittäisiä kaupunkeja koskeviin syvällisempiin kulttuuripoliittisiin tai kulttuurihallinnollisiin analyyseihin.

Raportin aluksi luvussa 2 käydään läpi tutkimuksen toteutus sekä keskeiset taloutta ja toimintaa koskevien käsitteiden määritelmät. Tämän jälkeen luvussa 3 tarkastellaan lyhyesti kuntien kulttuuritoimintaan vaikuttavia taustatekijöitä. Samassa luvussa kuvataan myös hankkeeseen osallistuneiden kuntien kulttuurihallintoa, keskeisiä kulttuurilaitoksia ja muita kulttuuripalveluita. Neljännessä luvussa esitellään tiedonkeruun tulokset kuntien kulttuuritoiminnan kustannuksista. Nettokäyttökustannuksia tarkastellaan sekä kokonaisuutena että jaoteltuna kulttuuritoiminnan osa-alueisiin: kirjastoihin, taide- ja kulttuurilaitoksiin, kulttuuritaloihin ja kulttuurikeskuksiin, taideoppilaitoksiin ja taiteen perusopetukseen, kunnan yleiseen kulttuuritoimintaan, muiden hallintokuntien kulttuurimenoihin sekä kuntien kulttuuritoiminnan avustuksiin. Lopuksi luodaan katsaus kulttuuritoiminnan tuottoihin. Viidennessä luvussa ovat päätelmät.

⁴ Selvityksen tuloksia on kuitenkin mielenkiintoista verrata esimerkiksi Sari Karttusen (2003) selvitykseen kuntien kulttuuritoiminnasta ja sen kustannuksista, jonka lähtökohtana olivat nimenomaan kuntien talous- ja toimintatilastot sekä taide- ja kulttuurilaitoksia koskevat erillistilastot. Ks. myös esim. Kangas 1991; taide- ja kulttuurilaitoksista Heiskanen 2000; 2001; Helin 2004.

2 Selvityksen toteutus ja määritelmät

2.1 Toteutus

Kuntien kulttuuritoiminnan kustannusten tiedonkeruu on jatkoa vuosina 2007 ja 2008 toteutetuille hankkeille (ks. Ruusuvirta, Saukkonen, Selkee ja Winqvist 2008a; 2008b). Vuoden 2007 kustannuksia selvittäneessä hankkeessa mukana olleiden 23 kaupungin lisäksi hankkeeseen lähti mukaan kaksi uutta kaupunkia, Kouvola ja Rauma.

Hankkeeseen osallistuville kaupungeille järjestettiin koulutustilaisuus 27. huhtikuuta 2011. Tilaisuudessa käsiteltiin etenkin edellisten hankkeiden pohjalta muokattua kyselylomaketta ja sen keskeisiä käsitteitä. Kaupungit saivat myös tarkistettavakseen listat niistä taide- ja kulttuurilaitoksista sekä kulttuuritaloista ja -keskuksista, joita koskevat tiedot toivottiin eriytettäväksi asianomaisiin kohtiin. Kyselyn toteutusta muokattiin saadun palautteen ja käydyin keskustelun perusteella. Esimerkiksi henkilöstöä koskevia kysymyksiä muokattiin ja ne liitettiin kyselyssä ainoastaan kulttuuritalojen ja kulttuurikeskusten sekä yleisen kulttuuritoiminnan osioihin.

Selvitykseen ilmoittautuneille kunnille lähetettiin Excel-pohjainen kyselylomake (liite 1) 2. toukokuuta 2011. Kyselylomakkeen yhteydessä lähetettiin myös vastausohjeet (liite 2) sekä listaukset kaupungeissa sijaitsevista taide- ja kulttuurilaitoksista (liite 3) ja kulttuuritaloista ja kulttuurikeskuksista (liite 4). Vastausaikaa annettiin 20. toukokuuta asti.

Lomake sisälsi seuraavat kysymysalueet:

- kunnan kulttuuritoiminnan hallinto- ja palvelurakenne
- kaupunkien toiminta, käyttökustannukset ja käyttötuotot seuraavilta osa-alueilta:
 - kirjastot
 - taide- ja kulttuurilaitokset
 - kulttuuritalot ja kulttuurikeskukset
 - taideoppilaitokset ja taiteen perusopetus
 - kunnan yleinen kulttuuritoiminta
 - muiden hallintokuntien kulttuurikustannukset ja -tuotot.

Täydentävissä kysymyksissä selvitettiin kuntien kulttuuripalvelujen ostoja yksityisiltä toimijoilta, kuntien tukea yksityisille toimijoille erilaisten tilajärjestelyjen kautta, investointimenoihin sisältyviä merkittäviä kulttuuri-investointeja sekä prosenttiperiaatteen noudattamista kunnassa.⁵

Yleisesti ottaen kyselylomakkeen täyttäminen sujui kaupungeilta melko hyvin. Varsinkin aikaisemmissa hankkeissa mukana olleet kokivat lomakkeen pääosin selkeäksi täyttää.

5 Prosenttiperiaate oli hyväksytty kahdessatoista kyselyn piirissä olevassa kaupungissa. Osassa kaupungeja periaate koski kaikkea rakentamista, osassa sitä tuli soveltaa tapauskohtaisesti. Vastausten perusteella kuitenkin vain muutamassa kaupungissa prosenttiperiaatetta noudatettiin täysin tehdyn päätöksen mukaisesti. Selvityskaupunkien prosenttiperiaatekäytäntöjä tarkastellaan Cuporessa vuonna 2012 laadittavassa erillisessä artikkelissa. Siihen sisältyy myös katsaus meneillä oleviin taidekaavahankkeisiin.

Lomake sai pääosin positiivista palautetta, joskin muutamat vastaajat kokivat lomakkeen täyttämisen ja tietojen keräämisen myös hyvin työlääksi. Tietoja tarkistettiin kesän ja syksyn 2011 aikana käyttäen hyväksi muun muassa kaupunkien kotisivuja sekä muita dokumentteja, kuten talousarvioita ja tilinpäätöksiä sekä kulttuurilautakunnan (tai vastaavan) pöytäkirjoja. Tietoja tarkistettiin ja täydennettiin tarvittaessa myös puhelimitse. Vanhojen kaupunkien osalta lukuja verrattiin vuoden 2007 tuloksiin. Tietojen tarkistuksessa hyödynnettiin myös Tilastokeskuksen talous- ja toimintatilaston tietoja, Opetushallituksen opetus- ja kulttuuritoimen rahoitusjärjestelmän raportteja sekä kirjastoja, museoita, teattereita ja orkestereita koskevia erillistilastoja. Kaupungeilta pyydettiin tarvittaessa lisätietoja ja tarkennuksia.

Tuloksia esiteltiin hankkeeseen osallistuneiden kuntien edustajille 28.10.2011, minkä jälkeen lukuihin tehtiin vielä pieniä muutoksia joidenkin kaupunkien osalta. Lopulliset vastaukset olivat tutkijoiden käytössä 7.11.2011.

2.2 Taloutta ja toimintaa koskevat käsitteet

Tiedonkeruulla selvitettiin kaupunkien kulttuuritoiminnan nettokäyttökustannukset vuoden 2010 tilinpäätöstietojen perusteella. Kulttuuritoiminnalla tarkoitetaan kirjastoissa, taide- ja kulttuurilaitoksissa, kulttuuritaloissa ja kulttuurikeskuksissa ja taideoppilaitoksissa tapahtuvaa toimintaa sekä lisäksi kunnan yleistä kulttuuritoimintaa ja muiden hallintokuntien järjestämiä, tuottamia tai tilaamia kulttuuripalveluja (ks. osa-alueiden tarkemmat määritelmät alla). Nettokäyttökustannukset saadaan, kun käyttökustannuksista vähennetään käyttötuotot. Käyttökustannukset muodostuvat toimintamenoista sekä poistoista, arvonalentumisista ja laskennallisista menoista. Luvut eivät sisällä investointeja.

Toimintamenoissa käytettiin Tilastokeskuksen talous- ja toimintatilaston mukaisia menolajeja, joita olivat henkilöstömenot, palvelujen ostot, aineet, tarvikkeet ja tavarat, vuokramenot (sisäiset ja ulkoiset) sekä muut menot. Lisäksi toimintamenoissa kysyttiin kaupunkien yksityisille kulttuuritoimijoille⁶ antamia avustuksia. Muiden hallintokuntien kulttuurikustannukset jaettiin avustuksiin sekä muihin kulttuurimenoihin.

Käyttötuotot muodostuvat toimintatuloista sekä laskennallisista tuloista. Tilastokeskuksen talous- ja toimintatilaston mukaisesti toimintatulot jakautuivat kyselylomakkeessa myyntituloihin, maksuihin, tukiin ja avustuksiin, vuokratuloihin sekä muihin tuloihin. Muiden hallintokuntien kulttuurituotot pyydettiin ainoastaan erittelemättöminä kokonaissummoina hallintokunnittain. Laskennallisille menoille ja tuloille oli oma kohtansa lomakkeessa käyttökustannusten ja käyttötuottojen taulukoissa.

Kuntien kulttuuritoiminnan kustannustietoja tarkastellaan tässä raportissa pääosin nettokäyttökustannusten kautta. Lukuja esitetään sekä euromääräisinä kokonaislukuina että kaupunkien asukaslukuun suhteutettuina. Euromääräiset kokonaiskustannukset kertovat kulttuuriin käytettävissä olevat tosiasialliset resurssit, ja ne ovat siten merkityksellisiä kulttuuritoiminnan toimintaedellytysten kannalta. Asukaslukuun suhteutetut summat ovat paremmin vertailtavissa. Lukuja tulkittaessa ja vertailtaessa on kuitenkin tärkeää muistaa, että kustannustiedot eivät itsessään anna riittävää kuvaa kuntien kulttuuritoiminnan toiminnallisesta tehokkuudesta, sen laajuudesta, laadusta tai vaikuttavuudesta. Korkeat kustannukset eivät automaattisesti merkitse hyvää palvelutasoa tai toisaalta huonoa taloudenhoitoa.

⁶ Yksityisillä kulttuuritoimijoilla tarkoitetaan tässä oikeudelliselta muodoltaan yksityisoikeudellisia yhtiöitä, säätiöitä ja yhdistyksiä sekä yksittäisiä taiteilijoita ja taide- tai kulttuuriryhmiä. Kokonaisuus sisältää myös eräitä muodoltaan julkisoikeudellisia kuntayhtymiä.

Kunnallisten kulttuuritalojen ja kulttuurikeskusten sekä yleisen kulttuuritoiminnan osalta kysyttiin myös niissä työskentelevän henkilöstön määrää sekä arviota henkilötyövuosista. Lomakkeen lopun täydentävissä kysymyksissä tiedusteltiin kuntien kulttuuripalvelujen ostoja yksityisiltä toimijoilta, kuntien tukea yksityisille toimijoille erilaisten tilajärjestelyjen kautta, investointimenoihin sisältyviä merkittäviä kulttuuri-investointeja sekä prosenttiperaatteen noudattamista kunnassa. Varsinaisen kyselylomakkeen lukuihin investointimenot eivät siis sisältyneet.

Kulttuuritoiminnan eri alueet määriteltiin seuraavasti:

Kirjastot määriteltiin tarkoittamaan kunnan yleistä kirjastotoimea sekä kunnan osuutta muiden kuntien kanssa tai muulla tavoin järjestetystä yleisestä kirjastotoimesta.

Taide- ja kulttuurilaitokset määriteltiin tarkoittamaan kunnallista tai kunnalta vuotuista kiinteää avustusta saavaa museota, teatteria tai orkesteria, joka saa lakisääteistä valtionosuutta tai harkinnanvaraista valtion toiminta-avustusta tai joka on muuten ammattimainen toimija museo- tai orkesteritoiminnan tai näyttämötaiteen alalla. Taide- ja kulttuurilaitoksiksi laskettiin myös luonnontieteelliset museot sekä erikoismuseot. Teatteritoiminta sisältää puhe- ja tanssiteatterin, sirkuksen sekä oopperan. Taide- ja kulttuurilaitoksiksi ei siis laskettu esimerkiksi festivaali- tai tapahtumaorganisaatioita eikä harrastajateattereita, -kuoroja tai -orkestereita.

Kulttuuritalojen ja kulttuurikeskusten osa-alue jaettiin neljään alakategoriaan. *Kulttuuritalo* määriteltiin tarkoittamaan sellaista kunnan omaa hallinnollista yksikköä tai kunnalta vuotuista avustusta saavaa yksikköä, jolla on omaa kulttuuritoimintaa. Tähän osioon pyydettiin aikaisemman käytännön mukaisesti sisällyttämään myös tiedekeskukset kuten Oulun Tietomaa ja Vantaan Heureka. *Konsertti- ja kongressitalo* määriteltiin kokonaisuudeksi, jossa järjestetään kulttuuritapahtumia mutta jossa myös muulla toiminnalla kuten kokouksilla ja kongresseilla on merkittävä osuus. *Lastenkulttuurikeskus* on kunnan oma erillinen hallinnollinen yksikkö tai kunnan vuotuista avustusta saava yksikkö, joka keskittyy erityisesti lastenkulttuuriin. Lisäksi tähän osioon pyydettiin merkitsemään valtion taidehallinnon rahoittamat *elokuvan, valokuvan ja tanssin alueelliset keskuskeskukset*. Osa-alueeseen haettiin taloja tai keskuksia, joilla on omaa toimintaa. Kulttuuritaloksi tai kulttuurikeskukseksi ei siis luetu esimerkiksi erilaisia galleriatiloja tai yksittäisiä konserttisaleja eikä muita kulttuuritiloja, jotka pääasiallisesti toimivat kulttuuritoimijoiden kokous- tai harjoitustiloina.

Taideoppilaitoksia ovat musiikki- ja tanssiopistot, kuvataide- ja käsityökoulut, teatteri- ja sirkuskoulut sekä sanataide- ja arkkitehtuurikoulut. *Taiteen perusopetus* on lain (633/1998) mukaisesti tavoitteellista tasolta toiselle etenevää ensisijaisesti lapsille ja nuorille järjestettävää eri taiteenalojen opetusta. Taiteen perusopetuksen kustannuksia kysyttiin myös kansalais- ja työväenopistojen osalta. Lomakkeeseen ei kuitenkaan tullut merkitä ammattiin valmistavaa taidekoulutusta eikä kansalais- ja työväenopistojen muuta kurssitoimintaa.

Kunnan yleinen kulttuuritoiminta määriteltiin kattamaan kaiken muun varsinaisen kulttuuritoimen hallinnon alla toteutetun toiminnan, joka ei kuulu taide- ja kulttuurilaitosten, kulttuuritalojen ja -keskusten eikä taideoppilaitosten ja taiteen perusopetuksen osa-alueiden alle.⁷

Muiden hallintokuntien kulttuurikustannukset käsittävät muun kuin varsinaisen kulttuuritoimen alla tapahtuvan kulttuuritoiminnan, joka ei kuulu taide- ja kulttuurilaitosten, kulttuuritalojen ja -keskusten eikä taideoppilaitosten ja taiteen perusopetuksen osa-alueiden alle.

7 Edellisessä tiedonkeruussa tästä käytettiin nimitystä kunnan kulttuuritoimen muu kulttuuritoiminta, ks. liitetaulukko 6.

Kulttuuripalvelujen järjestämisen mallit ja lähtökohdat palvelujen tuottamiseen ovat kaupungeissa hyvin erilaiset. Nämä erot vaikuttavat myös kulttuuritoiminnasta aiheutuviin kustannuksiin. Lisäksi kuntien erilaiset käytännöt esimerkiksi sisäisten ja laskennallisten kustannusten kirjaamisessa vaikuttavat lukujen taustalla. Kustannustietoja tulkittaessa onkin aina ensin tarkasteltava miten ja millaisissa olosuhteissa kukin kunta palvelujaan järjestää. Raportissa annetaan välineitä tähän tarkasteluun kertomalla tietoja kuntien koosta, alueellisesta ja sosiaalisesta rakenteesta, viime vuosina tapahtuneista kuntaliitoksista sekä kulttuuripalvelujen tuottamisen ja järjestämisen erilaisista tavoista. Lisäksi siinä kerrotaan kulttuuripolitiikan aiheen kannalta olennaisesta yleisestä kehityksestä, koska esimerkiksi vuosina 2008–2010 toteutetulla valtionosuusuudistuksella on oma vaikutuksensa kustannusten kehittymiseen.

3 Selvityksessä mukana olevat 25 kaupunkia

3.1 Väestö ja sosiaaliset rakenteet

Selvitykseen osallistuivat Manner-Suomen kaikkien maakuntien suurimmat kaupungit (taulukko 1). Ammattimaiset taide- ja kulttuurilaitokset, erityisesti teatterit ja orkesterit toimivat etupäässä näissä kunnissa, ja niiden kulttuuripalveluita käyttävät myös muiden kuntien asukkaat. Kunnallinen kulttuuritoimi ja yksityiset toimijat tuottavat palveluita paitsi oman kaupungin asukkaille, myös ympäryskuntien asukkaille sekä yli maakuntarajojen esimerkiksi konsertteihin ja teatteriesityksiin matkustaville.

Selvitykseen osallistui Suomen kaksikymmentä suurinta kaupunkia sekä viisi muuta kaupunkia maamme neljäkymmenen suurimman kaupungin joukosta. Näiden kaupunkien väestö muodosti vuonna 2010 hieman yli puolet (52 %) koko Suomen väestöstä. Tilastokeskuksen kuntien talous- ja toimintatilaston tarjoamien lukujen perusteella kyseisten kaupunkien osuus Suomen kaikkien kuntien kulttuuritoiminnan nettokustannuksista oli kaksi kolmasosaa (69 %). Niistä 208 taide- ja kulttuurilaitoksesta, jotka saivat vuonna 2010 lakisääteistä valtionosuutta, selvitykseen osallistuneissa kaupungeissa sijaitsi 135 museota, teatteria ja orkesteria.

Viidestä maakunnasta oli mukana useampi kuin yksi kaupunki: Uudeltamaalta Espoo, Helsinki ja Vantaa, Varsinais-Suomesta Salo ja Turku, Kymenlaaksosta Kotka ja Kouvola, Satakunnasta Pori ja Rauma sekä Etelä-Savosta Mikkeli ja Savonlinna. Alla olevassa taulukossa näkyy vielä omana maakuntanaan Itä-Uusimaa, joka vuoden 2011 alusta on kuulunut Uudenmaan maakuntaan.

Taulukko 1. Kaupunkien sijoittuminen Suomen lääneihin ja maakuntiin.

Lääni	Maakunta	Kaupunki
Etelä-Suomi	Etelä-Karjala	Lappeenranta
	Itä-Uusimaa	Porvoo
	Kanta-Häme	Hämeenlinna
	Kymenlaakso	Kotka, Kouvola
	Päijät-Häme	Lahti
	Uusimaa	Espoo, Helsinki, Vantaa
Länsi-Suomi	Etelä-Pohjanmaa	Seinäjoki
	Keski-Pohjanmaa	Kokkola
	Keski-Suomi	Jyväskylä
	Pirkanmaa	Tampere
	Pohjanmaa	Vaasa
	Satakunta	Pori, Rauma
	Varsinais-Suomi	Salo, Turku
	Itä-Suomi	Mikkeli, Savonlinna
Oulu	Etelä-Savo	Joensuu
	Pohjois-Karjala	Kuopio
	Pohjois-Savo	Kajaani
	Kainuu	Oulu
Lappi	Pohjois-Pohjanmaa	Rovaniemi
	Lappi	

Edellisen, vuotta 2007 koskevan tiedonkeruun jälkeen selvitykseen osallistuvissa kunnissa on tapahtunut useita kuntaliitoksia, jotka vaikuttavat jonkin verran aineiston vertailtavuuteen vuosien 2007 ja 2010 välillä (taulukko 2). Kuntaliitoksissa syntyvän uuden kaupungin kulttuuritoiminta ei välttämättä kasva samassa suhteessa kuin asukasmäärä, koska keskuskaupunkiin yhdistyvien pienempien kuntien kulttuuritoiminta on monissa tapauksissa varsin vähäistä. Pääosa tapahtuneista kuntaliitoksista on sellaisia, joissa vaikutus suurimman kunnan väestömäärään ei ole kovin suuri, mutta esimerkiksi Jyväskylän ja Salon tapauksessa kunnan väestömäärä on noussut merkittävästi verrattuna vuoden 2007 tilanteeseen.⁸ Useissa kunnissa on tapahtunut myös tiedonkeruun jälkeen kuntaliitos, tai niissä on tehty päätöksiä seuraavien vuosien aikana toteutettavista yhdistymisistä.

Taulukko 2. Selvitykseen osallistuneissa kunnissa vuosina 2008–2010 tapahtuneet kuntaliitokset.

Kunnan nykyinen nimi	Yhdistyneet kunnat
Hämeenlinna	Hämeenlinna, Hauho, Kalvola, Lammi, Renko, Tuulos
Joensuu	Joensuu, Eno, Pyhäselkä
Jyväskylä	Jyväskylä, Jyväskylän mlk, Korpilahti
Kokkola	Kokkola, Kälviä, Lohtaja, Ullava
Kouvola	Kouvola, Anjalankoski, Elimäki, Jaala, Kuusankoski, Valkeala
Lappeenranta	Lappeenranta, Joutseno, Ylämaa
Oulu	Oulu, Ylikiiminki
Pori	Pori, Noormarkku
Rauma	Rauma, Lappi
Salo	Salo, Halikko, Kiikala, Kisko, Kuusjoki, Muurla, Perniö, Pertteli, Suomensjärvi, Särkisalo
Savonlinna	Savonlinna, Savonranta
Seinäjoki	Seinäjoki, Nurmo, Ylistaro

Selvityksen 25 kaupunkia eroavat toisistaan monin tavoin (taulukko 3). Väestön määrä, ikärakenne, kielirakenne sekä koulutustaso vaikuttavat aikaisempien tutkimusten mukaan kulttuuripalveluihin sekä niiden tuottamiseen tai järjestämiseen (ks. esim. Lovio, Stürmer ja Selkee 2004 sekä Kangas ja Ruokolainen 2012). Kenties selkein tekijä on kunnan koko, jolla on monia vaikutuksia kuntien toimintaan ja palvelujen järjestämiseen. Selvityksessä asukasluvultaan pienin kaupunki on noin 28 000 asukkaan Savonlinna ja suurin noin 590 000 asukkaan Helsinki. Kahdeksassa kaupungissa on yli 100 000 asukasta. Seitsemässä kaupungissa väkiluku on 60 000 ja 100 000 asukkaan välillä ja kymmenessä on alle 60 000 asukasta. Selvitykseen osallistuneiden kuntien väkiluku on kasvanut vuosina 2007–2010 sekä kuntaliitosten myötä että muutoin, joskin joidenkin kaupunkien kohdalla muutos on ollut melko vähäistä.

⁸ Väestöpohjan kasvuun lisäksi kuntaliitokset ovat tietenkin myös kasvattaneet kunnan pinta-alaa, joissain tapauksissa jopa hyvin merkittävästi.

Taulukko 3. Kaupunkien väestö ja muita taustatietoja.

Lähde: Suomen virallinen tilasto: väestön koulutusrakenne ja väestörakenne, Tilastokeskus.

Kunta	31.12.2010	2007-2010	Asukas- luvun muutos, %	Asukas- luku	Ruotsin- kielisten osuus väestöstä, %	31.12.2010	Vieras- kielisten osuus väestöstä, %	31.12.2010	Ulkomaaan kansalaisten osuus väestöstä, %	31.12.2010	0-14- vuotiaiden osuus väestöstä, %	31.12.2010	15-64- vuotiaiden osuus väestöstä, %	31.12.2010	Yli 64- vuotiaiden osuus väestöstä, %	31.12.2010	Vähintään alimman korkea-asteen tutkin- non suorittaneiden osuus 15 vuotta täyttäneistä, %	31.12.2009
Espoo	247 970	4,2	8,2	9,4	6,7	19,5	69,0	11,5	43,4									
Heisinki	588 549	3,5	6,0	10,8	7,6	13,5	71,5	15,0	36,8									
Hämeenlinna	66 829	38,0	0,3	2,5	2,0	15,4	64,4	20,1	28,3									
Joensuu	73 305	27,1	0,1	2,9	2,0	14,9	68,1	17,0	27,0									
Jyväskylä	130 816	53,2	0,2	3,3	2,4	16,3	69,3	14,4	32,4									
Kajaani	38 157	0,2	0,1	2,7	2,4	16,5	66,0	17,5	26,8									
Kokkola	46 260	25,1	13,7	2,1	1,9	18,7	64,2	17,1	23,9									
Kotka	54 824	0,3	1,0	5,9	4,9	14,7	64,6	20,7	24,6									
Kouvola	88 072	186,9	0,4	2,9	2,1	14,7	64,4	20,9	22,6									
Kuopio	93 295	2,2	0,1	2,4	1,8	15,2	68,7	16,0	31,0									
Lahti	101 588	2,3	0,3	4,6	3,4	14,5	66,5	19,0	25,4									
Lappeenranta	71 989	21,4	0,2	4,6	3,4	14,8	66,4	18,8	26,1									
Mikkeli	48 751	0,1	0,2	2,5	1,8	15,1	65,2	19,6	27,1									
Oulu	141 671	7,7	0,2	3,0	2,5	17,0	70,2	12,8	34,3									
Pori	83 032	8,9	0,5	1,7	1,4	14,9	64,6	20,4	24,3									
Porvoo	48 768	2,0	31,1	4,1	3,2	18,1	66,4	15,5	29,0									
Rauma	39 715	8,0	0,4	1,9	1,6	15,2	64,9	19,9	26,0									
Rovaniemi	60 090	2,2	0,2	2,4	2,2	16,9	68,0	15,1	28,8									
Salo	55 235	114,1	1,1	4,9	4,0	16,9	63,7	19,4	23,4									
Savonlinna	27 685	3,4	0,2	2,5	2,0	13,5	63,7	22,8	23,8									
Seinäjoki	57 811	54,8	0,2	1,4	1,2	18,2	66,3	15,6	29,3									
Tampere	213 217	2,6	0,5	5,2	3,7	13,5	70,2	16,3	31,7									
Turku	177 326	1,2	5,3	7,6	5,0	13,0	68,9	18,1	30,1									
Vaasa	59 587	2,7	24,6	6,3	5,4	15,9	67,0	17,1	32,5									
Vantaa	200 055	3,9	2,9	9,9	6,6	18,3	69,7	12,1	29,0									

Tunnusluvut on laskettu vuoden 2010 aluejaolla.

Kaksikielisyys lisää palvelujen tarvetta ja siten myös kulttuuritoiminnan kustannuksia. Virallisesti kaksikielisiä kaupunkeja on selvityksessä mukana seitsemän: Espoo, Helsinki, Kokkola, Porvoo, Turku, Vaasa ja Vantaa. Porvoossa ruotsinkielisten osuus väestöstä oli 31 prosenttia, Vaasassa 25 prosenttia ja Kokkolassa 14 prosenttia. Muissa kaupungeissa ruotsinkielisten osuus oli alle 10 prosenttia. Kirjastolain (904/1998, 3 §) mukaan kaksikielisessä kunnassa molempien kieliryhmien tarpeet tulee ottaa huomioon yhtäläisin perustein. Muuten kulttuuripalveluja säätelevät lait eivät sisällä erityisiä kieliä koskevia säännöksiä eikä niissä veloiteta kaksikielistä kuntaa palvelujen kielen osalta. Veloitteet kaksikieliseen toimintaan tulevatkin lähinnä perustuslain (731/1999) ja kielilain (423/2003) kautta.

Vieraskielisten eli muita kieliä kuin suomea, ruotsia tai saamea äidinkielenään puhuvien ja ulkomaan kansalaisten osuudet väestöstä olivat suurimmat Helsingissä, Vantaalla, Espoossa ja Turussa (8–11 %). Suoraa lainsäädännöllistä veloitetta ei ole maahanmuuttajien ja kulttuurivähemmistöjenkään kulttuuripalvelujen suhteen. Vieraskielisten suhteellinen osuus lisääntyi vuoden 2007 lukuihin verrattuna vuonna 2010 kaikissa muissa kunnissa paitsi Jyväskylässä ja Salossa, missä kuntaliitosten takia lisääntynyt asukasmäärä vaikuttaa tähän suhdelukuun. Vieraskielisten suhteellinen osuus väestöstä on kasvanut eniten Espoossa ja Vantaalla sekä hieman vähemmän Helsingissä ja Kotkassa.

Väestön ikärakenne vaikuttaa kulttuuripalvelutarjontaan. Lastenkulttuuri on useissa kaupungeissa nostettu esille erityisenä painopisteenä. Samoin ikääntyville ja vanhuksille suunnattuja kulttuuripalveluita on pyritty lisäämään sekä hankkeiden avulla että kuntien perustoimintana (ks. esim. Liikanen 2010). Alle 15-vuotiaiden osuus kunnan asukkaista vaihteli 13 ja 20 prosentin välillä. Tämä osuus ei välttämättä kerro kaupunkien palveluita käyttävien määrästä, sillä lapsiperheet asuvat usein suurten kaupunkien ympäryskunnissa ja käyttävät keskuskunnan palveluita. Yli 64-vuotiaiden osuus väestöstä vaihteli Espoon 12 prosentista Savonlinnan 23 prosenttiin, mutta se on noussut vuodesta 2007 kaikissa selvitykseen osallistuneissa kaupungeissa. Ikääntyneiden suhteellinen osuus on noussut eniten, lähes kaksi prosenttiyksikköä, Mikkelissä ja Savonlinnassa.

Naiset käyttävät useimpia kulttuuripalveluita merkittävästi enemmän kuin miehet. Lisäksi mitä korkeampi henkilön koulutus on ja mitä korkeammassa sosioekonomisessa asemassa hän on, sitä useammin hän käy kulttuuritilaisuuksissa (taulukko 4). Elinkeinorakenteessa samoin kuin väestön koulutustasossa on jonkin verran vaihtelua tiedonkeruussa mukana olleiden kaupunkien kesken. Vähintään alimman korkea-asteen tutkinnon suorittaneiden osuus yli 15 vuotta täyttäneistä oli korkein Espoossa, runsaat 43 prosenttia. Helsingissä se oli 37 prosenttia. Muissa hankkeen 23 kunnassa korkea-asteen tutkinnon suorittaneiden osuus vaihteli 23 ja 34 prosentin välillä (taulukko 3).

Taulukko 4. Kulttuuritilaisuuksissa käyminen vuonna 2009, %.

Lähde: Suomen virallinen tilasto: ajankäyttötutkimus 2009, Tilastokeskus.

15 vuotta täyttäneet	Käynyt viimeisten 12 kuukauden aikana				
	Teatterissa	Oopperassa	Konserteissa	Taide- näyttelyissä tai taide- museoissa	Museoissa (muut kuin taidemuseot)
Molemmat sukupuolet	43	6	50	43	40
Naiset	52	8	55	48	42
Miehet	33	4	44	37	37
Alempi perusaste tai vähemmän	33	2	26	25	26
Ylempi perusaste	36	3	47	40	33
Keskiaste	40	4	50	40	40
Alin korkea-aste	56	12	61	54	46
Muu korkea-aste	56	13	69	62	55
Maatalousyrittäjä	39	1	37	36	33
Muu yrittäjä	49	11	66	43	45
Ylempi toimihenkilö	59	13	72	60	55
Alempi toimihenkilö	54	7	59	47	45
Tuotantotyöntekijä	25	1	42	31	32
Jakelu- tai palvelutyöntekijä	32	3	47	28	33
Eläkkeellä tai pitkäaikaissairas	40	6	33	36	31
Työtön	25	1	40	37	36
Opiskelija tai koululainen	40	4	59	54	44
Omaa kotitaloutta hoitava tai muu	32	4	40	38	35
Kaupunkimaiset kunnat	46	8	55	47	44
Taajaan asutut kunnat	35	2	39	36	31
Maaseutumaiset kunnat	37	3	38	30	30
Pääkaupunkiseutu	45	14	59	54	49
Muu Etelä-Suomi	44	5	48	42	42
Länsi-Suomi	47	4	50	42	39
Itä-Suomi	39	3	46	35	30
Pohjois-Suomi	31	5	45	38	32

3.2 Kuntien kulttuuritoiminnan lainsäädäntö ja rahoitus

Kunnat vastaavat huomattavassa määrin kulttuurin julkisesta rahoituksesta ja kulttuuripalveluista. Palvelut tuotetaan itse, niitä järjestetään yhteistyössä muiden kanssa tai hankitaan ostopalveluina. Yleisellä tasolla kunnan oikeuksia ja velvollisuuksia säätelevät perustuslaki (731/1999) ja kuntalaki (365/1995). Kuntien ja valtion suhdetta kulttuuritoiminnassa sekä kulttuurin rahoitusta määrittävät laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta (1704/2009), laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta (1705/2009) sekä laki kuntien kulttuuritoiminnasta (728/1992). Yksittäisiä kulttuurisektoreita ja niiden toimintaa säätelevät mm. seuraavat lait ja asetukset: kirjastolaki (904/1998) ja kirjastoasetus (1078/1998), museolaki (729/1992), teatteri- ja orkesterilaki (730/1992) sekä laki taiteen perusopetuksesta (633/1998).

Kulttuuripalvelut ovat peruspalveluja, mutta toisin kuin esimerkiksi opetuspalveluissa kuntalaisilla ei ole subjektiivista oikeutta johonkin tiettyyn kulttuuripalveluun, vaan kunnilla on vapaus toteuttaa kulttuuripalvelut siinä laajuudessa ja sillä tavalla kuin parhaaksi

nähdään. Ainoastaan kirjastopalvelut ja ns. yleinen kulttuuritoiminta ovat kunnille lakisääteisiä, joskin viimeksi mainitussa tapauksessa velvollisuus on väljästi muotoiltu. (Ks. esim. Heiskanen ym. 2002, 63–65; Oulasvirta ja Flinkkilä 2005, 159–174.)

Kunnat rahoittavat toimintaansa pääasiassa toimintatuloilla, verotuloilla ja valtionosuuksilla. Kuntien omat taide- ja kulttuurilaitokset, kulttuuritalot ja kulttuurikeskukset, taiteen perusopetuksen oppilaitokset sekä muut kulttuuripalvelut tuovat kunnille toimintatuloja, esimerkiksi pääsylipputulot ja maksu- ja vuokratuloja.

Valtio puolestaan rahoittaa kuntien kulttuuritoimintaa etenkin lakisääteisen valtionosuusjärjestelmän kautta. Sen tarkoitus on tukea kuntia palvelujen ylläpitämisessä eri puolilla Suomea. Vuoden 2008 alusta tuli voimaan opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslain muutos, jonka myötä taide- ja kulttuurilaitosten yksikköhintoja tarkistetaan kustannuksia vastaavaksi joka neljäs vuosi. Taustalla oli yksikköhintojen jääminen jälkeen todellisista kustannuksista ja käytettävissä olevien henkilötyövuosien määrän riittämättömyys. Uudistus tarkoitti huomattavaa kasvua taide- ja kulttuurilaitosten valtionosuuksissa vuosina 2008–2010. (Ks. tarkemmin Opetus- ja kulttuuriministeriö 2010.)

Kuntien kulttuuritoimintaa rahoitetaan sekä valtiovarainministeriön että opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalta. Valtionosuuden (VOS) laskennalliset perusteet määräytyvät kulttuuritoiminnan osa-alueittain: kirjastot, yleinen kulttuuritoimi, taiteen perusopetus sekä museot, teatterit ja orkesterit. Kirjastot, yleinen kulttuuritoimi ja asukaskohtaisesti rahoitettu taiteen perusopetus sisältyvät valtiovarainministeriön hallinnoimaan kunnan peruspalvelujen valtionosuuteen (nk. yhden putken valtionosuus). Muu kulttuuritoiminnan rahoitus sisältyy opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain mukaiseen valtionosuusrahoitukseen. Kunnan saamat valtionosuudet ovat yleiskatteisia eli niitä ei ole ns. korvamerkitty tiettyyn toimintaan. Kunnan valtionosuuksien kokonaissumma kirjataan yhtenä summuna kunnan tuloslaskelmaan ja tilinpäätökseen.⁹

Valtionosuuden laskennallinen peruste määräytyy kulttuuripalveluissa kunnan ylläpitämän toiminnan suoritemäärän, henkilötyövuosien tai asukasmäärän ja yksikkö- tai perushinnan tulona. Laskennallisesta perusteesta valtionosuutena maksettu osuus vaihtelee toiminnoittain. Taulukossa 5 on esitetty valtionosuuden yleiset laskennalliset perusteet ja yksikkö- ja perushinnat. Lisäksi esimerkiksi maakuntamuseot, aluetaidemuseot ja valtakunnalliset erikoismuseot saavat korotettua valtionosuutta.

⁹ Laskennallisiin valtionosuuksiin kuuluvat kunnan peruspalvelujen valtionosuus sekä opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain mukainen valtionosuusrahoitus.

Taulukko 5. Valtionosuuden yleiset laskennalliset perusteet ja yksikköhinnat vuosina 2007 ja 2010.

Lähde: Opetushallitus 2008; Opetushallitus 2010.

	Valtionosuuden laskennallinen peruste/yksikköhinta	Valtionosuus em. laskennallisesta perusteesta	Valtionosuuden laskennallinen peruste/yksikköhinta	Valtionosuus em. laskennallisesta perusteesta
	2007		2010	
Taiteen perusopetus Asukaskohtainen VOS	1,40 €/asukas	29,70 %	1,40 €/asukas	34,08 %
Taiteen perusopetus Opetustuntiperusteinen VOS	57,69 €/opetustunti	57,00 %	69,00 €/opetustunti	57,00 %
Yleinen kulttuuritoimi	3,50 €/asukas	29,70 %	3,50 €/asukas	34,08 %
Museot	37 584 €/henkilötyövuosi	37,00 %	70 569 €/henkilötyövuosi	37,00 %
Teatterit	31 567 €/henkilötyövuosi	37,00 %	55 021 €/henkilötyövuosi	37,00 %
Orkesterit	32 711 €/henkilötyövuosi	37,00 %	53 669 €/henkilötyövuosi	37,00 %
Kirjastot	46,58 €/asukas	45,30 %	54,63 €/asukas	34,08 %

Tiedonkeruuseen osallistuneille kaupungeille kulttuurin käyttökustannuksiin myönnetty laskennalliset valtionosuudet vuodelle 2010 on esitetty taulukossa 6 (vuoden 2007 tiedot liitteessä 7). Taulukkoon 6 on laskettu toiminnoittain kunnille myönnetty laskennalliset valtionosuudet, jotka perustuvat taulukossa 5 esitettyihin määräytymisperusteisiin. Taiteen perusopetus sisältää kunnittain tiedot sekä kunnan peruspalvelujen valtionosuuteen sisältyvästä asukasperustaisesti rahoitetusta taiteen perusopetuksesta että tuntiperusteisen taiteen perusopetuksen valtionosuuden, jos kunta on sitä saanut.

Taulukko 6. Kulttuurin laskennalliset valtionosuudet vuodelle 2010, €. Lähde: Opetushallitus 2011; Valtiovarainministeriö 2009.

	Taiteen perusopetus	Kirjasto	Yleinen kultt.toimi	Museot	Teatterit	Orkesterit	Yhteensä
Espoo	115 255	4 497 434	288 139	548 321	-	1 072 307	6 521 456
Helsinki	275 123	10 735 679	687 807	2 487 557	-	2 680 767	16 866 933
Hämeenlinna	162 403	1 231 221	78 881	829 186	-	-	2 301 691
Joensuu	1 116 173	1 348 551	86 398	597 014	-	814 159	3 962 295
Jyväskylä	176 912	2 383 613	152 712	1 393 032	1 486 117	953 161	6 545 547
Kajaani	963 451	709 938	45 484	597 014	956 815	-	3 272 702
Kokkola	21 778	849 796	54 444	331 674	-	-	1 257 692
Kotka	26 096	1 018 288	65 239	597 014	-	-	1 706 637
Kouvola	42 195	1 646 493	105 486	104 442	-	-	1 898 616
Kuopio	43 875	1 712 084	109 689	1 194 028	1 750 768	1 151 737	5 962 181
Lahti	47 750	1 863 280	119 375	1 393 032	2 605 795	1 687 890	7 717 122
Lappeenranta	34 229	1 335 648	85 571	563 847	1 038 246	575 868	3 633 409
Mikkeli	23 224	906 245	58 061	364 842	-	317 720	1 670 092
Oulu	1 576 217	2 551 789	163 486	1 194 028	2 015 419	1 390 027	8 890 966
Pori	1 004 495	1 536 498	98 439	1 127 693	-	714 871	4 481 996
Porvoo	1 818 896	897 886	57 525	-	-	-	2 774 307
Rauma	707 239	740 006	47 410	208 884	-	-	1 703 539
Rovaniemi	988 207	1 105 028	70 796	563 846	-	377 293	3 105 170
Salo	511 625	1 019 833	65 338	104 442	-	-	1 701 238
Savonlinna	13 277	518 099	33 193	331 674	-	-	896 243
Seinäjoki	26 819	1 046 531	67 048	364 842	-	-	1 505 240
Tampere	99 981	3 901 419	249 954	2 196 813	-	2 164 471	8 612 638
Turku	83 774	3 268 969	209 434	3 331 562	2 463 290	1 985 753	11 342 782
Vaasa	1 005 702	1 090 953	69 895	1 011 960	1 119 677	714 871	5 013 058
Vantaa	1 834 799	3 637 883	233 070	234 995	-	-	5 940 747
YHTEENSÄ	12 719 495	51 553 164	3 302 874	21 671 742	13 436 127	16 600 895	119 284 297

Taiteen perusopetuksen kohta sisältää kunnittain tiedot taiteen perusopetuksen asukaskohtaisesta valtionosuudesta sekä opetustuntiperusteisen valtionosuuden, jos kunta on sitä saanut.

3.3 Kulttuurihallinnot ja kulttuuripalvelut

Selvityksessä mukana olevat kaupungit poikkeavat huomattavasti toisistaan kulttuuritoiminnan lautakunta- ja hallintokuntarakenteen, kulttuuritoimen henkilöstön määrän ja kulttuuripalvelujen tuottamisen suhteen. Ei ole itsestään selvää, mikä taho kunnassa vastaa taiteen ja kulttuurin rahoituksesta sekä kulttuuripalvelujen järjestämisestä. Erilaiset hallinto- ja palvelutuotantomallit sekä rahoitusjärjestelyt on puolestaan otettava huomioon taloudellisia avainlukuja tulkittaessa. Seuraavaksi esitellään lyhyesti päätöksenteko- ja toimeenpanorakenteita kaikissa tiedonkeruuseen osallistuneissa kunnissa. Tämän jälkeen tarkastellaan lähemmin kutakin kaupunkia, erityisesti kulttuurihallinnon organisaatiota, kulttuuripalvelujen tuotantomallia sekä taiteen ja kulttuurin muuta rahoitusta.

Vuonna 1981 voimaan tulleessa laissa kuntien kulttuuritoiminnasta (1045/80) määriteltiin muun muassa kuntien velvollisuudesta perustaa kulttuurilautakunta ”kunnassa harjoitettavan kulttuuritoiminnan edistämistä, tukemista sekä järjestämistä varten”. Vain erityistapauksissa, kuten asukasluvun vähäisyyden vuoksi kunnanvaltuusto saattoi päättää, että lain mukaisista tehtävistä huolehti muu lautakunta tai kunnan hallitus. Lautakuntien yhdistelmiä ei tuolloin sallittu.

1980-luvun lopun vapaakuntakokeilu ja kulttuuritoimintalain muutokset vuonna 1993

antoivat kunnille mahdollisuuden järjestää hallintonsa haluamallaan tavalla. Mittavissa kunnallishallinnollisissa uudistuksissa lautakuntia yhdisteltiin erilaisiksi kokonaisuuksiksi. Pienempiin kuntiin perustettiin laaja-alaisia lautakuntia, jotka käsittelivät kaikkia sivistystoimen asioita (opetus, kulttuuri, kirjasto, liikunta, nuoriso). Yleinen ilmiö oli myös opetusasioiden sekä muiden sektoreiden ryhmittäminen omiksi kokonaisuuksiksi. (Ks. tarkemmin esim. Keltti 2001, 10–14.)

Selvityksessä mukana olevissa kaupungeissa kulttuurin lautakuntarakenne ja vastuualueet vaihtelivat suuresti (taulukko 7). Kahdessatoista kaupungissa oli kulttuurilautakunta ja kahdeksassa kulttuurin ja yhden tai useamman muun toiminta-alueen (kirjasto-, nuoriso-, liikunta-, tai vapaa-aikatoiminnan) yhdistelmä. Näiden lisäksi kulttuuriasioista pääasiallisesti vastaavia lautakuntia kaupungeissa olivat sivistyslautakunta, vapaa-ajan ja asukaspalveluiden lautakunta, elämänlaatulautakunta sekä sivistys- ja elämänlaatu palvelujen lautakunta. Kulttuuriasioista päätetään siis hyvin monenlaisissa lautakunnissa. Erilaisten nimien takaa löytyy kuitenkin usein melko samankaltaisia kulttuurin ja vapaa-ajan toiminta-alueita. Toisaalta on huomattava, että toiminta- ja vastuualueet voivat erota toisistaan melko paljon, vaikka lautakunnan nimi olisi sama. Esimerkiksi kahden eri kaupungin kulttuurilautakunnat voivat vastuualueiltaan ja käytännön toimenkuvaltaan olla hyvinkin erilaisia. Lautakuntalähtöisesti ei siten välttämättä saa suoraan vertailukelpoista tietoa kunnan kulttuuritoiminnasta ja sen taloudesta.

Muutamissa kaupungeissa saman lautakunnan alaisuuteen kuului koko kunnan kulttuuritoiminta: kirjasto, taide- ja kulttuurilaitokset, kulttuuritalot ja kulttuurikeskukset, taideoppilaitokset ja taiteen perusopetus sekä yleinen kulttuuritoiminta. Useissa tapauksissa kuitenkin ainakin taideoppilaitokset ja taiteen perusopetus ja joskus myös muita kulttuurin alueita oli muiden lautakuntien alaisuudessa. Eniten vaihtelua oli taideoppilaitosten ja taiteen perusopetuksen lautakuntarakenteessa. Yleisimmin ne kuuluivat opetus-, koulutus- tai vastaavan lautakunnan alle. Taideoppilaitosten ja taiteen perusopetuksen palveluista päättäminen oli myös usein jakautunut useamman lautakunnan vastuulle. Esimerkiksi kunnalliset taideoppilaitokset saattoivat olla koulutuslautakunnan tai vastaavan alaisuudessa, kun taas yksityisten toimijoiden avustuksista päättäminen ja/tai opetussuunnitelmien hyväksyminen oli kulttuurilautakunnan tai vastaavan lautakunnan tehtävänä. Myös kirjastot olivat muutamissa kunnissa jonkun muun kuin pääasiallisen kulttuurilautakunnan alaisuudessa. Vaasassa oli vuonna 2010 erillinen kirjastolautakunta, Lahdessa kirjastotoiminta kuului sivistyslautakunnan ja Vantaalla opetuslautakunnan alle. Helsingissä, Kajaanissa, Porissa ja Vaasassa kunnallisia taide- ja kulttuurilaitoksia sekä taideoppilaitoksia toimii omien johtokuntiensa alaisuudessa.¹⁰ Kuopiossa luonnontieteellinen museo oli vuonna 2010 ympäristölautakunnan alaisuudessa ja sitä hallinnoi ympäristökeskus.¹¹ Lisäksi kaupunginhallituksella on usein ainakin jokin rooli taidetta ja kulttuuria koskevassa päätöksenteossa. Varsinkin suurimpien yksityisten kulttuuritoimijoiden ja -tapahtumien avustuspäätöksiä saatetaan tehdä kaupunginhallituksessa. Muun muassa Turussa kaupunginhallituksen avustustoimikunta myöntää sekä toiminta- että tilavuokra-avustuksia yksityisille kulttuuritoimijoille.

Esimerkiksi kuntaliitosten myötä muutamien kaupunkien organisaatio on muuttunut suhteellisen paljon, mutta muuten muutokset lautakuntarakenteessa ovat selvityskaupungeissa olleet viime vuosina verrattain vähäisiä. Hämeenlinnassa otettiin kuntaliitoksen myötä

10 Kajaanin kaupunginteatteri – Oulun läänin aluetatteri on kaupunginhallituksen alainen kunnallinen liikelaitos, jolla on oma johtokunta.

11 Vuoden 2011 alusta luonnontieteellinen museo kuuluu museokeskukseen, johon kuuluvat myös kulttuurihistoriallinen museo ja taidemuseo. Museokeskus on hyvinvoinnin edistämisen lautakunnan alainen.

Taulukko 7. Kulttuuritoiminnan lautakuntarakenne vuonna 2010.

Kirjasto	Taide- ja kulttuurilaitokset	Kulttuuritalot ja kulttuurikeskukset	Taiteen perusopetus ja taideohjelmat	Yleinen kulttuuritoiminta
Espoo Helsinki	Kulttuurilautakunta Kulttuuri- ja kirjastolautakunta	Kulttuurilautakunta Helsingin kaupungin museon johtokunta, Helsingin kaupungin taidemuseon johtokunta, Helsingin kaupunginorkesterin johtokunta	Kulttuurilautakunta Kulttuuri- ja kirjastolautakunta	Kulttuurilautakunta Kulttuuri- ja kirjastolautakunta
Hämeenlinna	Elämäntalautakunta	Elämäntalautakunta, kaupunginhallitus	Lasten ja nuorten lautakunta, kaupunginhallitus	Elämäntalautakunta
Joensuu	Kulttuuri- ja nuorisolautakunta	Kulttuuri- ja nuorisolautakunta	Koulutuslautakunta	Kulttuuri- ja nuorisolautakunta
Jyväskylä	Kulttuuri-, liikunta- ja nuorisoltk	Kulttuuri-, liikunta- ja nuorisoltk	Kulttuuri-, liikunta- ja nuorisoltk, sivistyslautakunta	Kulttuuri-, liikunta- ja nuorisoltk
Kajaani	Sivistyslautakunta	Sivistyslautakunta	Sivistyslautakunta	Sivistyslautakunta
Kokkola	Kulttuuri- ja nuorisotoimen ltk	Kulttuuri- ja nuorisotoimen ltk	Opetus- ja kasvatusltk, kulttuuri- ja nuorisotoimen ltk	Kulttuuri- ja nuorisotoimen ltk
Kotka	Kulttuurilautakunta	Kulttuurilautakunta kaupunginhallitus	Kulttuurilautakunta	Kulttuurilautakunta
Kouvola	Kulttuuri- ja kirjastolautakunta, sivistyspalvelujen johtokunta	Kulttuuri- ja kirjastolautakunta, sivistyspalvelujen johtokunta	Kulttuuri- ja kirjastolautakunta, sivistyspalvelujen johtokunta	Kulttuuri- ja kirjastolautakunta, sivistyspalvelujen johtokunta
Kuopio	Kulttuurilautakunta	Kulttuurilautakunta, ympäristöltk	Kulttuurilautakunta	Kulttuurilautakunta
Lahti	Sivistyslautakunta	Kulttuurilautakunta	Kaupunginhallitus	Kulttuurilautakunta
Lappeenranta	Kulttuurilautakunta	Kulttuurilautakunta	Kulttuurilautakunta	Kulttuurilautakunta
Mikkeli	Kulttuuri-, nuoriso- ja liikuntalrk	Kulttuuri-, nuoriso- ja liikuntalrk, opetuslautakunta	Opetuslautakunta	Kulttuuri-, nuoriso- ja liikuntalautakunta
Oulu	Kulttuurilautakunta	Kulttuurilautakunta	Opetuslautakunta	Kulttuurilautakunta
Pori	Kulttuurilautakunta	Kulttuurilautakunta	Palmgren-konservatorion johtokunta, koulutuslautakunta, kulttuurilrk	Kulttuurilautakunta
Porvoo	Sivistyslautakunta	Sivistyslautakunta	Sivistyslautakunta	Sivistyslautakunta
Rauma	Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta	Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta	Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta	Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta
Rovaniemi	Kulttuurilautakunta	Kulttuurilautakunta	Koulutuslautakunta	Kulttuurilautakunta
Salo	Kulttuuri- ja kirjastolautakunta	Kulttuuri- ja kirjastolautakunta	Opetuslautakunta	Kulttuuri- ja kirjastolautakunta
Savonlinna	Kulttuurilautakunta	Kulttuurilautakunta	Koulutuslautakunta	Kulttuurilautakunta
Seinäjoki	Kulttuurilautakunta	Kulttuurilautakunta	Vaerhaikasvatus- ja koulutusltk	Kulttuurilautakunta
Tampere	Sivistys- ja elämäntalautakunta	Sivistys- ja elämäntalautakunta	Sivistys- ja elämäntalautakunta	Sivistys- ja elämäntalautakunta
Turku	Kulttuurilautakunta	Kulttuurilrk, kaupunginhallitus	Kulttuurilrk, kaupunginhallitus	Kulttuurilautakunta
Vaasa	Kirjastolautakunta	Pohjanmaan museon johtokunta, Tikanojan taidekodin johtokunta, kaupunginteatterin ja kaupunginorkesterin johtokunta	Vaerhaikasvatus- ja perusopetusltk, Vaasan työväenopiston johtokunta, Vasa arbetarinstiutin johtokunta	Kulttuurilautakunta
Vantaa	Opetuslautakunta	Vapaa-ajan ja asukaspalveluiden ltk	Vapaa-ajan ja asukaspalveluiden ltk	Vapaa-ajan ja asukaspalveluiden ltk

Taulukossa näkyvät ne lautakunnat, jotka vastaavat osa-alueen kunnallisesta toiminnasta ja/tai yksityisten toimijoiden avustamisesta.

.....

käyttöön tilaaja-tuottajamalli sekä uusittiin kaupungin lautakuntarakenne ja palvelutuotanto-organisaatio. Aikaisemmin kulttuuri oli Hämeenlinnassa koulutus- ja kulttuurilautakunnan alla, nyt kulttuuritoiminnot ovat jakautuneet kahden tilaajalautakunnan, elämänlautilautakunnan ja lasten ja nuorten lautakunnan alle. Vantaalla kulttuuripalveluiden tulosalue on puolestaan vuodesta 2008 kuulunut vapaa-ajan ja asukaspalveluiden toimialaan, kun se vuonna 2007 lukeutui vielä sivistystoimen toimialaan. Samalla kulttuurista vastaavan lautakunnan nimi on muuttunut vapaa-ajan lautakunnasta vapaa-ajan ja asukaspalveluiden lautakunnaksi. Lisäksi esimerkiksi taideoppilaitosten ja taiteen perusopetuksen sekä kirjastojen toimintoja on muutamissa kaupungeissa keskitetty kulttuurilautakunnan tai vastaavan alle.

Vastaavanlaista muutosta on tapahtunut kuntien kulttuuritoimen viroissa. Vuonna 1981 voimaan tullessa kuntien kulttuuritoimintalaissa säädettiin, että kunnan palveluksessa voi kulttuuritehtävien hoitamista varten olla yksi tai useampi viranhaltija, joka saatettiin perustaa päävirkana, sivuvirkana, yhdistää muuhun virkaan, tai olla myös kahden tai useamman kunnan yhteinen viranhaltija. Kunta saattoi puolestaan saada valtionosuutta viranhaltijan palkkaamiseen.

Kulttuuritoimenjohtajan, kulttuurisihteerin sekä taide- tai kulttuuriohjaajan virkoja perustettiin osittain jo ennen lain voimaantuloa, mutta etenkin sen jälkeen. Virkoihin suoraan kohdistuva valtion tuki lopetettiin kulttuuritoimintaa uudistettaessa vuonna 1992, ja lamavuosina kunnat lakkauttivat monin paikoin kulttuuritoiminnan virkoja sekä yhdistivät niiden tehtäviä muihin virkanimikkeisiin tai vaihtoehtoisesti esimerkiksi liikunta- ja nuorisotyön tehtäviä kulttuurivirkaan. (Ks. esim. Karttunen 2003; Keltti 2001.) Kuntaliitokset ovat vaikuttaneet myös kuntien kulttuurialan henkilöstöön. Etenkin kirjastojen henkilökunnan määrä on lisääntynyt monissa kunnissa kuntaliitoksen seurauksena. Myös esimerkiksi Kokkolassa saatiin kuntaliitoksen yhteydessä yleisen kulttuuritoimen hallintoon uusi kulttuurisihteerin toimi.

Selvityksessä mukana olevissa kaupungeissa valtaosa vakituisesta henkilöstöstä työskentelee kirjastoissa sekä kunnallisissa taide- ja kulttuurilaitoksissa. Selvityksessä mukana olevien kaupunkien kirjastoissa oli vuonna 2010 yhteensä 2 662 henkilötyövuotta (ks. taulukko 12) ja kunnallisissa museoissa, teattereissa ja orkestereissa yhteensä 2 711 henkilötyövuotta (ks. taulukko 14). Myös kunnallisissa taideoppilaitoksissa saattaa työskennellä runsaasti henkilöstöä, sekä vakituista henkilökuntaa että esimerkiksi tuntiopettajia.

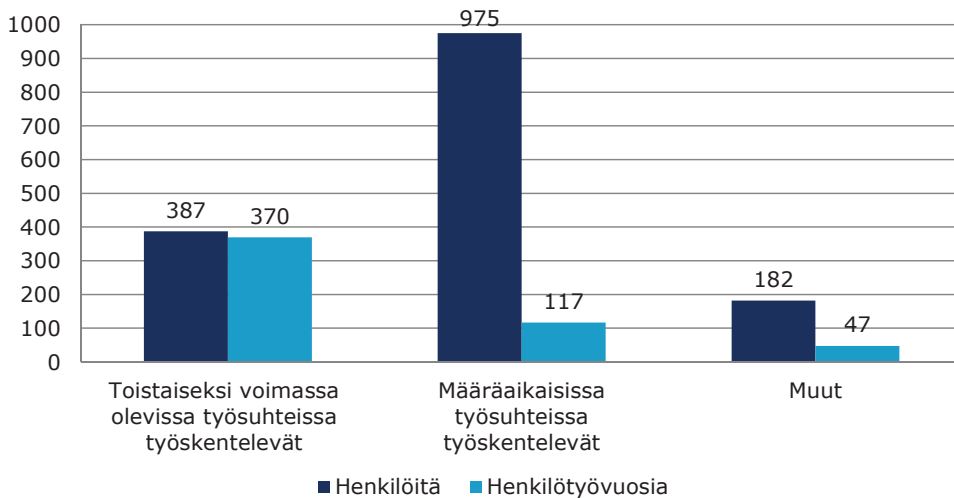
Selvityksen kyselylomakkeessa kysyttiin henkilöstötietoja kulttuuritalojen ja -keskusten sekä yleisen kulttuuritoiminnan alueilta. Näitä osa-alueita tarkastellaan seuraavassa yhtenä kokonaisuutena. Selvityskaupunkien kulttuuritaloissa ja kulttuurikeskuksissa ja yleisessä kulttuuritoiminnassa työskenteli vuoden 2010 aikana yhteensä 1 544 henkilöä. Lukumääräisesti eniten, noin 63 prosenttia, oli määräaikaista henkilöstöä. Toistaiseksi voimassa olevissa työsuhteissa työskenteli noin 25 prosenttia ja muuta henkilöstöä oli 12 prosenttia. Henkilötyövuosia näillä toiminnan osa-alueilla oli yhteensä noin 534. Henkilötyövuosilla mitattuna toistaiseksi voimassa olevat työsuhteet muodostivat 69 prosenttia, määräaikaisten 22 prosenttia ja muut yhdeksän prosenttia kokonaisuudesta. (Kuvio 1.)

Kulttuuritaloissa ja kulttuurikeskuksissa sekä yleisessä kulttuuritoiminnassa työskenteli siis lukumääräisesti enemmän määräaikaista henkilöitä, mutta henkilötyövuosilla mitattuna toistaiseksi voimassa olevien työsuhteiden osuus oli suurempi. Tätä selittää se, että näiden osa-alueiden alla on suhteellisen runsaasti toimintaa, jossa henkilöstöä palkataan lyhytaikaisesti tarpeen mukaan. Tällaista henkilöstöä ovat esimerkiksi työpajaohjaajat tai tapahtumien yhteydessä työskentelevät henkilöt, jotka saattavat työskennellä kaupungille vain muutamia tunteja tai päiviä, eikä heidän yhteenlaskettu henkilötyövuosimääränsä näin nouse suureksi.

Näiden toiminnan osa-alueiden alla on kaupungeissa myös erilaista hanketoimintaa, jonka yhteydessä palkataan määräaikaista projektityöntekijöitä.

On muistettava, että henkilöstömääriin kulttuuritoiminnassa ja -palveluissa vaikuttaa merkittävä tavalla se, kuinka suuri osa kulttuuripalveluista on kunnan omaa tuotantoa ja kuinka paljon kunta järjestää niitä tukemalla kuntaorganisaation ulkopuolisia toimijoita. Kaupungeissa hankitaan henkilöstöä myös erilaisia henkilöstövuokraus- ja muita ostopalveluja käyttämällä. Nämä eivät näy edellä mainituissa luvuissa.

Kuvio 1. Kunnallisissa kulttuuritaloissa ja kulttuurikeskuksissa sekä yleisessä kulttuuritoiminnassa työskentelevät henkilöt ja näiden yhteenlasketut henkilötyövuodet vuonna 2010, lkm.

Henkilötyövuosi tarkoittaa tässä yhden kokoaikaisesti työskentelevän henkilön työpanosta vuodessa. Osavuo-
tisten ja osa-aikaisten työntekijöiden työpanokset on yhdistetty vastaamaan kokoaikaisesti työskenteleviä.
Kategoria "muut" pitää sisällään esimerkiksi työllistetyt, siviilipalvelusmiehet ja työmarkkinatuella työskentelevät henkilöt.

Seuraavaksi esitellään lyhyesti selvityksessä mukana olleita kaupungeja. Kaikista kaupungeista mainitaan kulttuuritoiminnan pääasiainen päätöksentekotaho (lautakunta), kuvataan kulttuuritoimen organisaatiota, eritellään keskeiset kunnalliset taide- ja kulttuurilaitokset sekä tarkastellaan kulttuuritoiminnan avustuskäytäntöjä. Kaupunkiprofilien laadinnassa on kyselyvastausten lisäksi käytetty hyväksi kaupunkien kotisivuja sekä muita dokumentteja, kuten talousarvioita ja tilinpäätöksiä sekä kulttuurilautakunnan (tai vastaavan) pöytäkirjoja. Tietoja on tarvittaessa tarkistettu tai täydennetty puhelimitse.

Tarkastelun kohteena on tilanne vuonna 2010, koska myös kustannustiedot on kerätty tältä vuodelta. Siinä tapauksessa, että vuonna 2011 on tapahtunut kaupungin kulttuuripoliittisen ja -hallinnollisen profiilin ymmärtämisen kannalta merkittäviä muutoksia, näistä on mainittu erikseen joko tekstissä tai alaviitteessä.

3.4 Kaupunkikuvaukset

3.4.1 Espoo

Asukasluku 31.12.2010	247 970
Maakunta	Kaksikielinen, ruotsinkielisten osuus väestöstä 8,2 % Uusimaa
Kuntaliitokset 2005–2015	Ei tiedossa
Kirjasto	Espoon kaupunginkirjasto – Uudenmaan maakuntakirjasto ¹²
Kunnalliset taide- ja kulttuurilaitokset	Espoon kaupunginmuseo, Tapiola Sinfonietta
Kunnalliset kulttuuritalot ja -keskukset	Espoon kulttuurikeskus, Kannusillan teatterisali, Karakallion monitoimitalo, Näyttelykeskus WeeGee, Sellosali, Taidetalo Pikku-Aurora, Vindängen
Kunnalliset taideoppilaitokset ja taiteen perus- opetusta antavat kansallais- ja työväenopistot	Espoon työväenopisto

Espoon kulttuuripalveluista vastaa kulttuurilautakunta. Kulttuurilautakunta ohjaa kaupunkikulttuurin tulosityksikön sekä vapaan sivistystyön tulosityksikön toimintaa ja vahvistaa taiteen perusopetuksen opetussuunnitelmat. Kaupunkikulttuuriyksikön tehtävänä on koordinoida kaupungin suurten kulttuuritalojen ja -laitosten sekä festivaalien toimintaa sekä vastata kaupungin imagon kannalta keskeisistä suur tapahtumista. Vapaan sivistystyön yksikön alle kuuluvat työväenopisto, kulttuuripalvelut, kaupunginkirjasto ja yhteispalvelu. Kulttuuripalveluiden tehtävänä on koordinoida, toteuttaa ja luoda edellytyksiä erityisesti lasten ja nuorten kulttuuripalveluille sekä Espoon eri väestöryhmien ja eri alueiden lähikulttuuripalveluille. Kulttuurilautakunnan ruotsinkielinen jaosto ohjaa ruotsinkielistä kulttuuri-toimintaa ja työväenopiston ruotsinkielistä toimintaa.

Kaupungin kulttuurihallinnon alaisuudessa toimivia laitoksia ovat Espoon kaupunginkirjasto, Espoon kaupunginmuseo sekä Tapiola Sinfonietta. Kaupungin omistamia kulttuuritaloja ja -keskuksia ovat Kulttuurikeskus, Sellosali, Näyttelykeskus WeeGee, Vindängen, Taidetalo Pikku-Aurora, Kannusillan teatterisali sekä Karakallion monitoimitalo.

Kaupungin tytäryhteisöjä ovat Espoon Kaupunginteatterisäätiö, Helinä Rautavaaran etnografisen museon säätiö, Espoon taidemuseosäätiö, Espoon Taide- ja Tietotekniikkasäätiö sekä WeeGee Oy, joka vuokraa WeeGee-talon tiloja.

Näyttelykeskus WeeGeen tiloissa toimivat Espoon modernin taiteen museo EMMA, Espoon kaupunginmuseo, Helinä Rautavaaran museo, Suomen Kellomuseo, Suomen Lelumuseo Hevosenkenkä, Taide- ja Tietotekniikkakeskus Cartes sekä Galleria Aarni. Talossa sijaitsevat myös Espoon kuvataidekoulun tilat ja Musiikkiopisto Juvenalian musiikkileikkikoulu.

Taiteen perusopetusta antaa Espoossa noin kaksikymmentä oppilaitosta, joista osa saa tukea kulttuurilautakunnalta. Oppilaitokset ovat enimmäkseen yksityisiä, lisäksi kunnallinen Espoon työväenopisto järjestää taiteen perusopetusta sekä lapsille että aikuisille. Pääkaupunkiseudulla toimii useita taiteen perusopetusta antavia oppilaitoksia yli kuntarajojen, ja myös oppilaita hakeutuu opetukseen naapurikuntien oppilaitoksiin.

Espoo avusti vuonna 2010 yksityisiä museoita ja teattereita yhteensä noin 10 miljoonalla eurolla (luku sisältää myös kaupungin avustuksen Suomen Kansallisoopperalle, noin 1 milj. euroa). Suurimmat avustussummat menivät Espoon modernin taiteen museolle ja

¹² Vuodesta 2011 alkaen Porvoon kirjasto on toiminut Uudenmaan maakuntakirjastona.

Espoon Kaupunginteatterille. Taideoppilaitoksille ja taiteen perusopetukseen kaupunki jakoi avustuksia noin 4,5 miljoonaa euroa. Avustukset sisältävät myös sisäisten vuokrien kautta maksettua tukea yksityisille kulttuuritoimijoille. Kaupungin tukea saavia tapahtumia olivat esimerkiksi seuraavat festivaalit: April Jazz, Espoo Ciné sekä Urkuyö ja Aaria.

Kaupunki tukee kulttuuritoimijoita myös tilojen kautta. Kulttuurilautakunta päättää hallinnoimiensa tilojen luovutusperiaatteista. Tilojen käyttövuoroja myönnetään kulttuuriin toimintaan lautakunnan vahvistamalla maksuperusteilla. Kaupungin sopimustaideooppilaitosten sekä muiden yhteistyökumppanien käyttämien kaupungin toimitilojen vuokrat peritään sisäisinä vuokrina suoraan kulttuuritoimelta ja kaupunkikulttuuriyksiköltä.

3.4.2 Helsinki

Asukasluku 31.12.2010	588 549
	Kaksikielinen, ruotsinkielisten osuus väestöstä 6,0 %
Maakunta	Uusimaa
Kuntaliitokset 2005–2015	Ei tiedossa
Kirjasto	Helsingin kaupunginkirjasto – yleisten kirjastojen keskuskirjasto, monikielinen kirjasto
Kunnalliset taide- ja kulttuurilaitokset	Helsingin kaupunginmuseo (maakuntamuseo), Helsingin kaupungin taidemuseo (aluetaidemuseo), Helsingin kaupunginorkesteri
Kunnalliset kulttuuritalot ja -keskukset	Annantalon taidekeskus, Kanneltalo, Kansainvälinen kulttuurikeskus Caisa, Malmitalo, Savoy-teatteri, Stoa, Vuotalo
Kunnalliset taideoppilaitokset ja taiteen perusopetusta antavat kansalais- ja työväenopistot	Suomenkielinen työväenopisto

Helsingissä pääasiallinen päätöksentekotaho kulttuuriasioissa on kulttuuri- ja kirjastolautakunta, joka ohjaa kirjastotoimen ja kulttuurikeskuksen toimintaa. Kulttuuri- ja kirjastolautakunta vahvistaa myös taiteen perusopetuksen opetussuunnitelmat. Kunnalliset taide- ja kulttuurilaitokset kaupunginorkesteri, kaupunginmuseo ja kaupungin taidemuseo ovat kukin oman johtokuntansa alaisia.

Kulttuurikeskus tukee ja edistää kulttuuria myöntämällä avustuksia ja toimimalla aktiivisesti kulttuuripolitiikassa paikallisella, kansallisella ja kansainvälisellä tasolla. Kulttuurikeskus myös tuottaa itse kulttuuritoimintaa ja -tapahtumia. Toiminnassa painotetaan verkostomaisia tuotantotapoja ja vuorovaikutusta eri toimijoiden välillä. Kulttuurikeskus jakautuu kolmeen osastoon, joita ovat yhteispalvelut, kulttuuripolitiikka ja kulttuuripalvelut. Yhteispalveluosaston alla hoidetaan esimerkiksi taloushallintoon ja henkilöstöhallintoon liittyvät asiat. Kulttuuripolitiikan osasto hoitaa mm. kansainvälistä yhteistyötä, vastaa kulttuurin erityishankkeista sekä avustusten valmistelusta. Lisäksi osasto osallistuu erilaisten kaupunkitapahtumien järjestelyihin. Kulttuuripalveluosastolle kuuluu kulttuuritalojen toiminta. Kaupungin ylläpitämiä kulttuuritaloja ovat Stoa (Itä-Helsingin kulttuurikeskus, sisältää myös Vuotalon), Malmitalo (Pohjois- ja Koillis-Helsingin kulttuurikeskus), Kanneltalo (Länsi-Helsingin kulttuurikeskus), kansainvälinen kulttuurikeskus Caisa sekä Annantalon taidekeskus, joka on osa Taikalamppua, opetus- ja kulttuuriministeriön tukemaa valtakunnallista lastenkulttuurikeskusten verkostoa.

Nuorisolautakunnan alaisessa nuorisoasiainkeskuksessa toimii kulttuurisen nuorisotyön toimisto, joka järjestää runsaasti erilaisia tapahtumia, kulttuurista kasvatus toimintaa sekä

musiikki-, teatteri- ja kuvataiteen opetusta. Yksikkö myös ylläpitää Kulttuuriareena Gloriaa.

Helsingin kaupunginteatteria ylläpitävä Helsingin teatterisäätiö on osa kaupunkikonsernia. Muita konserniin kuuluvia kulttuuritoimijoita ovat Helsingin juhlatuokkoja järjestävä Helsinki-viikon säätiö, Helsingin kaupungin 450-vuotistaiteilijatalosäätiö, Helsingin Musiikkitalon säätiö, UMO-säätiö, kiinteistöosakeyhtiöt Helsingin Tennispalatsi ja Kaapelitalo sekä Lasipalatsin Mediakeskus Oy. Helsingin Suvilahdessa sijaitseva vanha energiantuotantoalue siirtyi Kiinteistö Oy Kaapelitalon hallintoon vuoden 2008 alusta ja siitä rakentuu vuosien kuluessa Kaapelitehdasta vastaava kulttuurikeskus. Konserniin kuuluu myös kongressi- ja tapahtumakeskus Finlandia-talo.

Taiteen perusopetusta järjestävät pääasiassa yksityiset oppilaitokset. Myös kaupungin ylläpitämä suomenkielinen työväenopisto järjestää taiteen perusopetusta. Pääkaupunkiseudulla taiteen perusopetuksen palveluita tarjotaan ja käytetään runsaasti yli kuntarajojen.

Helsingissä on runsaasti yksityisiä kulttuuritoimijoita. Kulttuurikeskuksen tärkeä toimintamuoto on luoda avustusten kautta mahdollisuuksia kulttuuritoimintaan. Avustuksia jaetaan sekä vakiintuneille kulttuuriyhteisöille että yksittäisten ruohonjuuritason kulttuurihankkeiden toteuttamiseen. Vuonna 2010 Helsinki avusti yksityisiä museoita, teattereita ja orkestereita 20,7 miljoonalla eurolla ja kulttuuritaloja ja kulttuurikeskuksia 1,4 miljoonalla eurolla. Taideoppilaitosten ja taiteen perusopetuksen toimijoiden avustukset olivat yhteensä 4,7 miljoonaa euroa.

Erilaisia festivaaleja ja tilaisuuksia kaupunki avusti noin kahdella miljoonalla eurolla, joista suurimman avustuksen sai Helsingin juhlatuokkoja järjestävä säätiö, noin 1,5 miljoonaa euroa. Musiikkitalo on ollut suuri kulttuuri-investointi. Sen rakentaminen aloitettiin vuonna 2008, ja talo vihittiin käyttöön elokuussa 2011. Vuonna 2010 kulttuuritoimessa valmisteltiin myös useita mittavia projekteja, esim. World Design Capital Helsinki 2012 -hanketta. Rahallisten avustusten lisäksi kulttuuriasiakeskus tarjoaa esiintymis- ja työtiloja taiteilijaryhmille sekä tukee kulttuuritilaisuuksia ja niiden tuotantoa.

3.4.3 Hämeenlinna

Asukasluku 31.12.2010	66 829
Maakunta	Kanta-Häme
Kuntaliitokset 2005–2015	1.1.2009: Hauho, Hämeenlinna, Kalvola, Lammi, Renko, Tuulos
Kirjasto	Hämeenlinnan kaupunginkirjasto – Hämeen maakuntakirjasto
Kunnalliset taide- ja kulttuurilaitokset	Hämeenlinnan kaupungin historiallinen museo (maakuntamuseo), Hämeenlinnan Taidemuseo (aluetaidemuseo)
Kunnalliset kulttuuritalot ja -keskukset	Lasten ja nuorten kulttuurikeskus ARX
Kunnalliset taideoppilaitokset ja taiteen perusopetusta antavat kansalais- ja työväenopistot	Aimokoulu

Vuonna 2009 tapahtuneen kuntaliitoksen myötä Hämeenlinnan kaupungissa otettiin käyttöön uusi lautakuntarakenne, uusi organisaatio sekä tilaaja-tuottajamalli. Kaupungin organisaatio jakautui kolmeen osaan: konsernipalveluihin, tilaajatiimeihin, jotka valmistelevat asiat ao. lautakunnalle, sekä palvelutuotannon kokonaisuuteen, joka muodostuu kaupunginhallituksen alaisista palvelualueista ja kaupungin liikelaitoksista.

Kirjasto- ja museopalveluiden tilaajana toimii elämänlaatulautakunta, ja kulttuuritalojen

ja -keskusten sekä taiteen perusopetuksen ja muun taideopetuksen tilaajana toimii lasten ja nuorten lautakunta. Näissä kahdessa tilaajatiimissä on viisi tilaajapäällikköä (opetus, varhaiskasvatus, lasten ja nuorten kasvua tukevat palvelut, kulttuuri ja liikunta). Kukin lautakunta hyväksyy vuosittain palvelusopimuksensa, joita voidaan tehdä joko kaupungin ulkoisten tahojen kuten säätiöiden, järjestöjen ja yritysten kanssa tai kaupungin omien palvelutuottajien kanssa. Tuottajina toimivat kaupungin omassa palvelutuotannossa kaupunginkirjasto, museo ja taidemuseo, lasten ja nuorten kulttuurikeskus ARX ja taideopetuksen osalta opetuspalvelut. Yleisen kulttuuritoimen palvelut ovat tilaajan toimintaa.

Kaupunkikonsernin osina toimivat Hämeenlinnan Kaupungin Teatteri Oy, Kulttuuri- ja kongressikeskus Verkatehdas Oy, Hämeenlinnan Musiikinystävät ry sekä kuntayhtymän hallinnoima Vanajaveden Opisto. Verkatehtaan alueella toimivat muun muassa Hämeenlinnan Kaupungin Teatteri, Hämeenlinnan Taidemuseo sekä Lasten ja nuorten kulttuurikeskus ARX, joka kuuluu lastenkulttuuriverkosto Taikalamppuun.

Taiteen perusopetusta Hämeenlinnassa järjestää kaupungin ylläpitämä lasten ja nuorten kuvataidekoulu Aimo. Yksityisistä taiteen perusopetusta järjestävistä oppilaitoksista kaupunki avusti Sibeliuksen opistoa ja Vanajaveden Opistoa.

Vuonna 2010 kaupunki avusti yksityisiä teatteri- ja orkesteritoimijoita yhteensä 1,8 miljoonalla eurolla. Tästä valtaosa meni Hämeenlinnan Kaupungin Teatterille. Hämeenlinnan kaupunginorkesterin kanssa kaupungilla on sopimus tiettyjen konserttien ostamisesta. Verkatehdas Oy:tä kaupunki avusti 960 000 eurolla, lisäksi kaupunki osti Verkatehtaalta musiikkipalveluja 310 000 eurolla. Taideoppilaitoksia ja taiteen perusopetusta antavia toimijoita Hämeenlinna tuki noin miljoonalla eurolla.

3.4.4 Joensuu

Asukasluku 31.12.2010	73 305
Maakunta	Pohjois-Karjala
Kuntaliitokset 2005–2015	1.1.2005: Joensuu, Kiihtelysvaara, Tuupovaara 1.1.2009: Eno, Joensuu, Pyhäselkä
Kirjasto	Joensuun seutukirjasto (Joensuu, Kontiolahti, Liperi, Outokumpu, Polvijärvi) – Pohjois-Karjalan maakuntakirjasto
Kunnalliset taide- ja kulttuurilaitokset	Pohjois-Karjalan museo (maakuntamuseo), Joensuun taidemuseo (aluetaidemuseo), Joensuun kaupunginorkesteri
Kunnalliset kulttuuritalot ja -keskukset	Carelicum
Kunnalliset taideoppilaitokset ja taiteen perusopetusta antavat kansalais- ja työväenopistot	Joensuun konservatorio, Joensuun seudun kansalaisopisto

Joensuussa kulttuuripalveluista vastaa kulttuuri- ja nuorisolautakunta.¹³ Taiteen perusopetus kuuluu koulutuslautakunnan alle. Joensuun kulttuuri- ja nuorisotoimen alle kuuluvat kulttuurityö, nuorisotyö, Joensuun kaupunginorkesteri, seutukirjasto sekä Joensuun museot ja Carelicum. Kulttuurityön yksikkö järjestää lukuisia tapahtumia, Lasten Joensuu -toimintaa sekä jakaa avustuksia.

Carelicum ja Pohjois-Karjalan museo olivat suljettuna syyskauden 2010 remontin ja pysyvän näyttelyn uudistamistyön takia. Uudistustyö ja remontointi olivat merkittävä investointi, noin 600 000 euroa.

13 Vuoden 2009 kuntaliitoksen yhteydessä liikuntalautakunta eriytettiin omaksi lautakunnakseen.

Kaupunki on jäsenenä Pohjois-Karjalan Teatteriyhdistyksessä, joka ylläpitää Joensuun kaupunginteatteria. Kaupunki on myös perustajajäsenenä vuonna 1981 perustetussa Ortodoksisen kulttuurin säätiössä, joka tukee ja edistää ortodoksisen kulttuurin tutkimusta ja tunnetuksi tekemistä Suomessa ja jonka tarkoituksena on rakentaa Joensuuhun ortodoksinen kulttuurikeskus.

Taiteen perusopetusta Joensuussa antavat kaupungin oma konservatorio sekä Joensuun seudun kansalaisopisto, jonka ylläpitäjä on Joensuun kaupunki ja toimialueena Joensuun lisäksi Outokumpu, Polvijärvi, Liperi ja Kontiolahdi. Tanssin perusopetuksen palvelut Joensuu ostaa yksityisiltä toimijoilta.

Vuonna 2010 kaupunginteatterin toiminta- ja vuokra-avustukset olivat yhteensä 1 433 000 euroa. Joensuussa toimii Pohjois-Karjalan alueellinen elokuvakeskus ja Itäinen tanssin aluekeskus, joita molempia kaupunki avustaa. Joen Yö -tapahtuma toteutetaan kilpailutettuna ostopalveluna.

Kaupunginhallitus jakaa suurimpien kulttuuritapahtumien avustukset. Vuonna 2010 tapahtumista avustuksia saivat mm. Ilosaarirock, European Juggling Convention ja Don Giovanni -opperatuotanto. Kaupunki jakoi 10 000 eurolla työtila-avustuksia joensuulaisille ammattitaiteilijoille.

3.4.5 Jyväskylä

Asukasluku 31.12.2010	130 816
Maakunta	Keski-Suomi
Kuntaliitokset 2005–2015	1.1.2009: Jyväskylä, Jyväskylän maalaiskunta, Korpilahti
Kirjasto	Jyväskylän kaupunginkirjasto – Keski-Suomen maakuntakirjasto
Kunnalliset taide- ja kulttuurilaitokset	Keski-Suomen museo (maakuntamuseo), Jyväskylän taidemuseo (aluetaidemuseo), Suomen käsityön museo (valtakunnallinen erikoismuseo), Jyväskylän kaupunginteatteri, Jyväskylä Sinfonia
Kunnalliset kulttuuritalot ja -keskukset	Lasten- ja nuortenkulttuurikeskus Kulttuuriaitta
Kunnalliset taideoppilaitokset ja taiteen perusopetusta antavat kansalais- ja työväenopistot	Jyväskylän kaupungin kuvataidekoulu, Jyväskylän kansalaisopisto

Jyväskylässä kulttuuri-, liikunta- ja nuorisolautakunta vastaa kaupungin kulttuuri-, kirjasto- ja museotoimista, orkesteri- ja teatteritoiminnasta sekä taiteen perusopetuksesta. Jyväskylä valmistelee palvelu- ja organisaatiouudistusta, joka otetaan käyttöön vuoden 2013 alusta. Tällä hetkellä apulaiskaupunginjohtajan alaisuudessa ovat kaupunginorkesteri ja kaupunginteatteri, ja kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopalveluiden vastuualuejohtajan alaisuudessa muut kulttuuritoiminnot.

Kulttuuri-, liikunta- ja nuorisolautakunnan alaisen kulttuuripalvelukeskuksen tehtäviin kuuluu tuottaa taide- ja kulttuuripalveluja, tukea kulttuurin ja taiteen harjoittamista ja harrastamista sekä toimia seudullisen kulttuuriyhteistyön koordinaattorina. Kulttuuripalvelukeskus järjestää erilaisia tilaisuuksia (Jyväskylän päivä, Lasten Lysti), vastaa lasten- ja nuorten kulttuuritoiminnasta ja Taideapteekin kulttuuripalveluista ikääntyneille. Osana kulttuuripalveluita toimii lasten- ja nuortenkulttuurikeskus Kulttuuriaitta. Kulttuuriaitta kuuluu Taikalamppuun, valtakunnalliseen lastenkulttuurikeskusten verkostoon, ja toimii

seudullisesti seitsemän kunnan alueella. Kulttuuripalvelut vastaa myös Vanhapappilasta Korpilahdella.

Kulttuurihallinnon alaisia toimijoita ovat Jyväskylän kaupunginteatteri, Jyväskylä Sinfonia, Jyväskylän taidemuseo, Keski-Suomen museo, Suomen käsityön museo, Jyväskylän kaupunginkirjasto ja Kuvataidekoulu. Taidemuseon alaisuudessa toimivat Grafiikkakeskus ja Galleria Harmonia.

Taiteen perusopetusta arkkitehtuurissa ja kuvataiteessa antaa Jyväskylän kaupungin kuvataidekoulu. Kaupunki ostaa musiikin ja tanssin taiteen perusopetusta koulutuskuntayhtymän ylläpitämältä Jyväskylän ammattiopistolta. Jyväskylän seudun kansalaisopisto järjestää sanataiteen ja teatteritaiteen opetusta ja kuuluu sivistyslautakunnan alaisuuteen. Myös Keski-Suomen käsi- ja taideteollisuus ry:n ylläpitämä seudullisesti toimiva Jyväskylän käsityökoulu sekä ISON Tanhuujat ry saavat kaupungin avustuksen. Lisäksi kaupungissa on lukuisia muita yksityisiä taiteen perusopetusta antavia toimijoita.

Kaupunki avusti vuonna 2010 yksityisiä museo-, teatteri- ja orkesteritoimijoita yhteensä 749 000 eurolla. Summasta suurin osa menee Alvar Aalto -museolle, joka siirtyi Alvar Aalto -säätien alaisuuteen vuonna 1998. Kaupungin rahoituksella toimiva Jyväskylän taide- ja tiedesäätiö jakaa avustuksia myös kulttuuritoimijoille. Jyväskylässä toimivat alueelliset elokuva- ja valokuvakeskukset sekä Keski-Suomen Tanssin Keskus. Kaupunki osti taiteen perusopetuksen palveluita yhteensä noin 600 000 eurolla. Kulttuuritapahtumista kaupunki avusti muun muassa Jyväskylän Kesää ja Keski-Suomen Alueoopperan tuotantoa.

Muista hallintokunnista merkittävin panos kulttuuriin on laskettavissa nuorisotoimesta, joka tuottaa kulttuurista nuorisotyötä arviolta 500 000 euron arvosta.

3.4.6 Kajaani

Asukasluku 31.12.2010	38 157
Maakunta	Kainuu
Kuntaliitokset 2005–2015	1.1.2007: Kajaani, Vuolijoki
Kirjasto	Kajaanin kaupunginkirjasto – Kainuun maakuntakirjasto
Kunnalliset taide- ja kulttuurilaitokset	Kainuun Museo (maakuntamuseo), Kajaanin taidemuseo, Kajaanin Kaupunginteatteri – Oulun läänin aluetatteri
Kunnalliset kulttuuritalot ja -keskukset	Kaukametsän kongressi- ja kulttuurikeskus
Kunnalliset taideoppilaitokset ja taiteen perusopetusta antavat kansalais- ja työväenopistot	Kainuun musiikkiopisto, Kaukametsän opisto

Kajaanissa kulttuuripalvelut kuuluvat sivistystoimialaan. Sivistyslautakunnan alainen kulttuuripalveluiden tulosalue käsittää Kajaanin kaupunginkirjaston, Kainuun Museon ja Kajaanin taidemuseon sekä Kaukametsän, jonka sisälle kuuluvat Kaukametsän opisto (kansalaisopisto), kongressikeskus, Kainuun musiikkiopisto sekä kulttuuripalvelut. Kaupunkikonserniin kuuluvat tytäryhtiö Kajaanin Elokuva- ja musiikkikeskus Oy sekä vuodesta 2008 liikelaitoksena toiminut Kajaanin Kaupunginteatteri. Teatteri on kaupunginhallituksen alainen ja sillä on oma johtokunta.

Kaupunki tuottaa vuosittaista Kajaanin Runoviikkoa sekä Kajaani Tanssii -tapahtumaa yhdessä alueellisten toimijoiden kanssa. Taiteen perusopetusta Kajaanissa antavat kunnalliset Kaukametsän opisto sekä Kainuun musiikkiopisto. Myös Kajaanin Tanssin tanssikoulu antaa taiteen perusopetusta. Vuonna 2010 kaupunki avusti mm. Routaa, joka on nykytanssiin

keskittyvä ryhmä. Routa kuuluu osana tanssin aluekeskusverkostoa toimivaan Pohjoiseen tanssin aluekeskukseen. Kaupunki tuki Kajaanin Tanssiteatterin kannatusyhdistystä sekä Kulttuuriosuuskunta G-voimaa. G-voima hallinnoi Generaattori-tilaa, jossa toimii sen ja harrastajateatterin lisäksi Routa-ryhmä.

3.4.7 Kokkola

Asukasluku 31.12.2010	46 260
Maakunta	Kaksikielinen, ruotsinkielisten osuus väestöstä 13,7 %
Kuntaliitokset 2005–2015	Keski-Pohjanmaa
Kirjasto	1.1.2009: Kokkola, Kälviä, Lohtaja, Ullava Kokkolan kaupunginkirjasto – Keski-Pohjanmaan maakuntakirjasto
Kunnalliset taide- ja kulttuurilaitokset	K.H. Renlundin museo – Keski-Pohjanmaan maakuntamuseo, Luontokokoelma Kieppi
Kunnalliset kulttuuritalot ja -keskukset	–
Kunnalliset taideoppilaitokset ja taiteen perus- opetusta antavat kansalais- ja työväenopistot	Kokkolan estraditaiteenkoulu, Kokkolan seudun opisto, jonka alaisuudessa Kokkolan lasten ja nuorten kuvataidekoulu ja Kokkolan sanataidekoulu

Kokkolassa pääasiallinen päätöksentekotaho kulttuuriasioissa on kulttuuri- ja nuorisotoimen lautakunta. Kulttuuritoimen tulosalueita ovat kulttuuripalvelut, museotoimi sekä kirjasto-toimi. Kaupungin järjestämä taiteen perusopetus on koulutuslautakunnan alaisuudessa, mutta yhdistyspohjainen ja yksityisesti tuotettu taiteen perusopetus on kulttuuritoimen avustusten piirissä.

Kulttuuripalvelut-tulosalueen keskeisiä toiminta-alueita ovat avustusten jakaminen, kulttuuripalvelujen ostaminen, kulttuuritapahtumien järjestäminen sekä kulttuuritoiminnan yleinen kehittäminen ja koordinointi.

Kunnallisia taide- ja kulttuurilaitoksia ovat K.H. Renlundin museo, joka on toiminut Keski-Pohjanmaan maakuntamuseona vuodesta 2008 alkaen, sekä Kokkolan kaupungin-kirjasto – maakuntakirjasto. Yhdistysten ylläpitäminä toimivat Kokkolan kaupunginteatteri sekä Keski-Pohjanmaan Kamariorkesteri.

Taiteen perusopetusta Kokkolassa antavat kunnalliset Kokkolan estraditaiteenkoulu (yleinen oppimäärä) sekä Kokkolan opiston yhteydessä toimivat lasten ja nuorten kuvataidekoulu (laaja oppimäärä) ja sanataidekoulu (yleinen oppimäärä). Yksityisiä kaupungin avustamia taiteen perusopetusta antavia toimijoita ovat Keski-Pohjanmaan konservatorio (laaja oppimäärä), Keski-Pohjanmaan käsi- ja taideteollisuus ry:n ylläpitämä TAITO käsityökoulu (yleinen oppimäärä) sekä Keski-Pohjanmaan Balettiopisto (laaja oppimäärä). Kuntayhtymän ylläpitämä Nordiska Konstskolan, joka tarjoaa aikuisille taiteen perusopetusta, saa avustusta oppilaitoksen vuokriin.

Kokkola tukee kulttuuritoimijoita suoraan toiminta-avustusten lisäksi vuokra-avustuksilla. Vuonna 2010 Kokkola avusti teatteria ja orkesteria ylläpitäviä yhdistyksiä yhteensä 1 978 000 eurolla ja taiteen perusopetuksen oppilaitoksia 783 000 eurolla.

Kulttuuritoimi avusti vuonna 2010 Kokkola Events Karleby -yhdistystä, jonka ovat perustaneet Kokkolan Talviharmonikka ry, Kokkolan Talvitanssit yhdistys ry, Kokkolan Oopperayhdistys ry, Lohtajan Kirkkomusiikkijuhlat ry, Pentti Koskimies -Lied-kilpailun kannatusyhdistys ry sekä Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulun taiteen yksikön Teatteri-festivaali, sekä lisäksi yksittäisiä tapahtumia.

Kokkola on mukana Svenska Österbottens förbund -kuntayhtymässä, joka ylläpitää Wasa Teateria. Kunnan maksuosuus kuntayhtymälle perustuu ruotsinkielisen väestön osuuteen kunnassa, ja se sisältyy keskushallinnon budjettiin. Keskushallinnosta myönnettiin vuonna 2010 myös avustukset mm. Kokkolan Oopperayhdistykselle ja Kokkolan Venetsialaiset -festivaalille.

3.4.8 Kotka

Asukasluku 31.12.2010	54 824
Maakunta	Kymenlaakso
Kuntaliitokset 2005–2015	Ei tiedossa
Kirjasto	Kotkan kaupunginkirjasto
Kunnalliset taide- ja kulttuurilaitokset	Kymenlaakson museo (maakuntamuseo)
Kunnalliset kulttuuritalot ja -keskukset	Kulttuuritalo Kyminsuu, Nelosteatteri, Kotkan konserttitalo, Lasten kulttuurikeskus
Kunnalliset taideoppilaitokset ja taiteen perusopetusta antavat kansalais- ja työväenopistot	Kotkan opisto, Repin-instituutin kuvataidekoulutus

Kotkassa kulttuuriasioista päättää kulttuurilautakunta, joka asettuu hyvinvointipalvelujen tehtäväalueelle. Kulttuurin vastuualueella toimivat kulttuuriasiainkeskus, kirjasto, Kotkan opisto sekä Kymenlaakson maakuntamuseo. Kulttuuriasiainkeskus suunnittelee ja koordinoi seudun kulttuuritoimintaa, järjestää mm. runsaasti erilaisia kulttuuritapahtumia ja -tilaisuuksia ja hallinnoi tiloja. Menossa oleva kehitystyö muuttanee hallintorakennetta lähitulevaisuudessa.

Kotkan Kaupunginteatteri ja Kymi Sinfonietta ovat osakeyhtiöitä ja kuuluvat kaupunkikonserniin. Niiden avustukset ovat konsernihallinnon alaisuudessa. Kymi Sinfoniettan omistavat yhdessä Kotkan ja Kouvolan kaupungit. Kaupunki järjestää Kotkan Meripäiviä mutta on ulkoistanut suurten tapahtumien konserttituotannon ulkopuoliselle yritykselle. Kaupungissa toimii useita erilaisia kulttuuritaloja ja kulttuurikeskuksia. Kunnallisia ovat Kotkan konserttitalo, Nelosteatteri sekä Lasten kulttuurikeskus. Myös kulttuuritalo Kyminsuun pyörittäminen on ulkoistettu yhdistykselle. Lisäksi kaupunki avusti vuonna 2010 Monikulttuurista toimintakeskus Myllyä ja Muistojen Taloa sekä alueellista valokuvakeskusta.

Taiteen perusopetusta Kotkassa antaa kunnallinen Kotkan opisto. Lisäksi kulttuuriasiainkeskuksen alaista on Repin-instituutin kuvataidekoulutus. Kaupunki avusti vuonna 2010 seudullista Kotkan seudun musiikkiopistoa sekä Toukolan kansalaisopistoa.

Kotka avusti vuonna 2010 yksityisiä museo-, teatteri ja orkesteritoimijoita yhteensä 3,3 miljoonalla eurolla. Kulttuuritaloja ja kulttuurikeskuksia kaupunki avusti 68 000 eurolla. Taideoppilaitokset ja taiteen perusopetuksen oppilaitokset saivat kaupungilta 295 000 euron avustuksen. Tapahtumista kaupunki tuki mm. Kymijoen Lohisoittoa ja Jazz by the Sea -tapahtumaa. Kaupunki myös myöntää tiloihin vapaavuoroja kulttuurijärjestöjen toimintaan.

3.4.9 Kouvola

Asukasluku 31.12.2010	88 072
Maakunta	Kymenlaakso
Kuntaliitokset 2005–2015	1.1.2009: Anjalankoski, Elimäki, Jaala, Kouvola, Kuusankoski, Valkeala
Kirjasto	Kouvolan kaupunginkirjasto – Kymenlaakson maakuntakirjasto
Kunnalliset taide- ja kulttuurilaitokset	Kouvolan kaupunginmuseo, Kouvolan taidemuseo POIKILO
Kunnalliset kulttuuritalot ja -keskukset	Kouvola-talo, Kuusankoskitalo
Kunnalliset taideoppilaitokset ja taiteen perusopetusta antavat kansalais- ja työväenopistot	Kouvolan kansalaisopisto

Kouvolassa on käytössä tilaaja-tuottajamalli, josta osittain luovutaan vuonna 2013, kun uusi organisaatiomalli otetaan käyttöön. Tulevassa organisaatiossa on keskeistä prosessiajattelu ja sopimusohjaus. Kaupungin nykyinen organisaatio on valmisteltu yhdessä kaupunkistrategian kanssa siirtymävaiheen tilanteeseen. Vuonna 2010 kulttuuritoiminnan tilaajalautakuntana toimi kulttuuri- ja kirjastolautakunta, joka tilasi palvelukokonaisuudet sekä kunnan sisäisiltä että ulkoisilta palveluntuottajilta. Kunnan sisäisessä palvelutuotannossa sivistyspalveluiden johtokunnan alla olivat yhteiset tukipalvelut ja kulttuuri- ja vapaa-aikapalvelut, joiden alla taas ovat kansalaisopisto, kirjasto, kulttuuripalvelut ja liikuntapalvelut. Yleiset kulttuuripalvelut tuottaa tapahtumia, lastenkulttuuria ja taidekasvatusta sekä vanhusten kulttuuripalveluita.

Kouvolan Teatteri ja Kymi Sinfonietta ovat osakeyhtiöitä ja kuuluvat kaupunkikonserttiin. Kymi Sinfoniettan omistavat yhdessä Kotkan ja Kouvolan kaupungit. Kouvola-talo ja Kuusankoskitalo ovat kunnallisia kulttuuritaloja.

Taiteen perusopetusta antaa kunnallinen Kouvolan kansalaisopisto. Lisäksi kaupunki ostaa taiteen perusopetuksen palveluita yksityisiltä toimijoilta ja avustaa yksityisiä taiteen perusopetuksen oppilaitoksia. Kaupungin ostopalvelut ja avustukset vuonna 2010 olivat yhteensä 851 000 euroa ja niiden piirissä olivat Pohjois-Kymen musiikkiopisto, sirkuskoulu Bravuuri, Taito Kymenlaakso ja Kymenlaakson opisto.

Kouvola avusti vuonna 2010 yksityisiä museo-, teatteri- ja orkesteritoimijoita yhteensä 2 036 000 eurolla. Kaupunki tuki mm. kansainvälistä lastenteatteritapahtumaa sekä Anjalankosken harrastajateatteria ja Kuusankosken ammattilaisjohtoista harrastajateatteria.

3.4.10 Kuopio

Asukasluku 31.12.2010	93 295
Maakunta	Pohjois-Savo
Kuntaliitokset 2005–2015	1.1.2005: Kuopio, Vehmersalmi 1.1.2011: Karttula, Kuopio
Kirjasto	Kuopion kaupunginkirjasto – Pohjois-Savon maakuntakirjasto
Kunnalliset taide- ja kulttuurilaitokset	Kuopion kulttuurihistoriallinen museo (maakuntamuseo), Kuopion taidemuseo (aluetaidemuseo), Kuopion luonnontieteellinen museo, Kuopion kaupunginteatteri, Kuopion kaupunginorkesteri
Kunnalliset kulttuuritalot ja -keskukset	Kuopion Musiikkikeskus
Kunnalliset taideoppilaitokset ja taiteen perusopetusta antavat kansalais- ja työväenopistot	Kuopion kansalaisopisto

Vuonna 2010 kulttuurilautakunnan alaiseen kulttuuripalvelukeskukseen kuuluivat kulttuuritoimisto, kaupunginkirjasto, kulttuurihistoriallinen museo, taidemuseo, kaupunginteatteri sekä musiikkikeskus, jossa on sekä kaupunginorkesterin toimintaa että muuta konsertti- ja kongressitoimintaa. Lisäksi ympäristökeskuksen alla toimii Kuopion luonnontieteellinen museo, jonka näyttelytoiminta on samoissa tiloissa kulttuurihistoriallisen museon kanssa. Taiteen perusopetuksesta vastasi koululautakunta.¹⁴

Kulttuuritoimiston tehtäviin kuului mm. elokuvateatteri Kuvakukon toiminta, media-keskuksen toiminta ja kulttuurikasvatustoiminta. Se myös järjesti erilaisia virallisia juhlia ja muita tapahtumia. Kuopion kaupunginkirjasto tuotti vuonna 2010 kirjastopalvelut myös Karttulan kunnalle.¹⁵ Taiteen perusopetusta Kuopiossa antaa kunnallinen kansalaisopisto, kaupunki myös tukee yksityisiä taiteen perusopetusta antavia toimijoita. Vuonna 2010 tuki oli yhteensä 822 000 euroa.

Vuonna 2010 kaupunki avusti taide- ja kulttuurilaitoksia (Tanssiteatteri Minimi ja Ortodoksinen kirkkomuseo) 81 000 eurolla sekä kulttuuritaloja ja kulttuurikeskuksia (Arkkitehtuuri- ja ympäristökulttuurikoulu LASTU, alueelliset elokuvan, valokuvan ja tanssin keskukset) yhteensä 264 000 eurolla. Kuopio Tanssii ja Soi -festivaali sai kaupungilta 310 000 euroa, muita kaupungin tukemia festivaaleja olivat mm. ANTI – kansainvälinen nykytaiteen festivaali ja Kuopio RockCock. Yleishallinto avusti mm. kansainvälisiä musiikkikilpailuja.

¹⁴ Vuoden 2011 alusta Kuopion kaupungin palvelurakenne muuttui siten, että kulttuuripalvelut ovat osa hyvinvoinnin edistämisen lautakunnan alaista hyvinvoinnin edistämisen palvelualueita. Hyvinvoinnin edistämisen palvelualueeseen kuuluvat omatoimisen hyvinvoinnin palvelut (kirjastotoimen yksikkö, museotoimen yksikkö, liikuntapaikkayksikkö ja ulkoilu- ja virkistysyksikkö), ohjatun hyvinvoinnin ja omaehtoisen oppimisen palvelut (kansalaistoiminnan yksikkö ja kansalaisopisto), taidepalvelut (kaupunginteatteri ja musiikkikeskus) sekä tapahtumapalvelut.

¹⁵ Kuopio ja Karttula yhdistyivät vuoden 2011 alussa.

3.4.11 Lahti

Asukasluku 31.12.2010	101 588
Maakunta	Päijät-Häme
Kuntaliitokset 2005–2015	Ei tiedossa
Kirjasto	Lahden kaupunginkirjasto – Päijät-Hämeen maakuntakirjasto
Kunnalliset taide- ja kulttuurilaitokset	Lahden kaupunginmuseo (maakuntamuseo, sis. mm. Lahden taidemuseo, aluetaidemuseo), Lahden kaupunginteatteri, Lahden kaupunginorkesteri
Kunnalliset kulttuuritalot ja -keskukset	–
Kunnalliset taideoppilaitokset ja taiteen perusopetusta antavat kansalais- ja työväenopistot	Wellamo-opisto

Lahden kaupungissa kulttuurihallinto on osa sivistystoimialaa. Organisaatiota kehitetään Lahdessa vastuualueorganisaatioksi. Kulttuurilautakunnan alaisena toimivat kaupunginteatteri, kaupunginorkesteri, kaupunginmuseo sekä kulttuurikeskus. Samaan kulttuurin ja liikunnan vastuualueeseen kuuluvat myös liikuntapalvelut. Kulttuurikeskus muun muassa järjestää erilaisia kulttuuritilaisuuksia, ylläpitää kulttuuritaloja ja -tiloja, edistää yhteistyötä muiden toimijoiden kanssa ja johtaa seudullista lastenkulttuurikeskustoimintaa.

Taiteen perusopetusta antava Wellamo-opisto kuuluu sivistyslautakunnan alaisuuteen yhdessä kirjasto- ja tietopalvelujen kanssa.¹⁶ Sivistyslautakunta vastaa muutenkin taiteen perusopetuksesta ja jakaa määrärahat taiteen perusopetusta antaville oppilaitoksille.

Lahdessa kaupunginteatteri ja kaupunginorkesteri ovat kunnallisia, samoin kaupunginmuseo-kokonaisuus, joka sisältää viisi museota. Kaupunginteatteri on taseyksikkö, ja orkesteri on muutettu taseyksiköksi vuodesta 2011 alkaen. Yksityinen teatteri Vanha Juko toimii Lahdessa entisen elokuvateatterin tiloissa. Vuonna 2000 avautuneen konsertti- ja kongressikeskus Sibeliustalon toimintaa hallinnoi kaupungin omistama Lahden Sibeliustalo Oy. Kaupunkikonserniin kuuluvat myös Radio- ja tv-museosäätiö sekä Lahden Musiikkiopisto Oy.

Kaupungin omistama, seudullisesti toimiva Wellamo-opisto järjestää taiteen perusopetusta. Muut taiteen perusopetusta antavat oppilaitokset ovat yksityisiä; vuonna 2010 kaupunki avusti mm. Lahden musiikkiopistoa, Lahden konservatoriota, Lahden tanssiopistoa sekä Taito Häme ry:tä.

Vuonna 2010 Lahti avusti taiteen perusopetusta antavia oppilaitoksia noin 812 000 eurolla. Sibeliustalo sai vuokra-avustusta noin miljoona euroa. Teatteri Vanha Juko sai 40 000 euron avustuksen. Kaupunki avusti myös Päijät-Hämeen elokuvakeskusta ja Sisä-Suomen tanssin aluekeskusta. Tapahtumista kaupunginhallitus tuki esimerkiksi Lahden Kansainvälistä Urkuviikkoa sekä Lahden Runomaratonin.

¹⁶ Yhdessä lukiokoulutuksen kanssa ne muodostavat Elinvoiman ja osaamisen vastuualueen.

3.4.12 Lappeenranta

Asukasluku 31.12.2010	71 989
Maakunta	Etelä-Karjala
Kuntaliitokset 2005–2015	1.1.2009: Joutseno ja Lappeenranta 1.1.2010: Lappeenranta ja Ylämaa
Kirjasto	Lappeenrannan kaupunginkirjasto – Etelä-Karjalan maakuntakirjasto
Kunnalliset taide- ja kulttuurilaitokset	Etelä-Karjalan museo (maakuntamuseo), Etelä-Karjalan taidemuseo (aluetaidemuseo), Lappeenrannan kaupunginteatteri, Lappeenrannan kaupunginorkesteri
Kunnalliset kulttuuritalot ja -keskukset	Etelä-Karjalan lastenkulttuurikeskus Metku
Kunnalliset taideoppilaitokset ja taiteen perus- opetusta antavat kansalais- ja työväenopistot	–

Lappeenrannassa kulttuurilautakunnan alainen kulttuuritoimi sisältää viisi osa-aluetta: kirjasto-, museo-, orkesteri- ja teatteritoimen sekä yleisen kulttuuritoimen. Kunnallisia taide- ja kulttuurilaitoksia Lappeenrannassa ovat Etelä-Karjalan museo, Etelä-Karjalan taidemuseo, Lappeenrannan kaupunginteatteri, Lappeenrannan kaupunginorkesteri ja kaupunginkirjasto. Yleinen kulttuuritoimi luo edellytyksiä kulttuuri- ja taidetoiminnalle avustamalla paikallisia kulttuurijärjestöjä ja varaamalla tiloja ja välineitä toiminnan harjoittamiseen. Se myös järjestää itse tapahtumia ja taidekasvatusta. Yleinen kulttuuritoimi ylläpitää yhdessä Etelä-Karjalan Taiteilijaseuran kanssa ammattitaiteen näyttelytilaa Galleria Pihattoa.

Kunnan järjestämä lastenkulttuuritoiminta on osa Etelä-Karjalan lastenkulttuurikeskus Metkua, jossa on jäsenenä yhteensä yhdeksän kuntaa. Lastenkulttuurikeskus on osa opetus- ja kulttuuriministeriön tukemaa lastenkulttuuriverkosto Taikalamppua.

Kulttuurilautakunta tukee taiteen perusopetuksen oppilaitoksia. Koulut ovat yksityisiä oppilaitoksia. Tuen myöntäminen siirtyi kulttuurilautakunnalle 1.1.2009 opetus- ja kasvatuslautakunnalta. Kaupungin tukemia toimijoita ovat Lappeenrannan musiikkiopisto, Lappeenrannan lasten ja nuorten kuvataidekoulu, Tanssiopisto Sonja Tammela, Taidekoulu Estradi sekä Taito-käsityökoulu.

Vakiintuneita avustuksia Lappeenrannassa jaetaan monille taiteen perusopetusta antaville oppilaitoksille. Vuonna 2010 näitä avustuksia jaettiin 896 000 euroa. Kulttuurilautakunta jakoi kulttuuriavustuksia 84 000 eurolla. Lisäksi yleinen kulttuuritoimi vuokraa työtiloja taiteilijoille sekä Etelä-Karjalan Taiteilijaseuralle kompensoidulla vuokralla. Kaupunginhallitus tukee suuria tapahtumia kuten Lappeenrannan valtakunnallisia laulukilpailuja sekä Balettigaalaa. Vuonna 2010 kaupunginhallituksen tuki tapahtumille oli noin 360 000 euroa.

3.4.13 Mikkeli

Asukasluku 31.12.2010	48 751
Maakunta	Etelä-Savo
Kuntaliitokset 2005–2015	1.1.2007: Haukivuori, Mikkeli
Kirjasto	Mikkelin kaupunginkirjasto – Etelä-Savon maakuntakirjasto
Kunnalliset taide- ja kulttuurilaitokset	Mikkelin kaupungin museot: Mikkelin taidemuseo (aluetaidemuseo), Suur-Savon museo, Päämajamuseo, Mikkelin Kaupunginorkesteri
Kunnalliset kulttuuritalot ja -keskukset	–
Kunnalliset taideoppilaitokset ja taiteen perusopetusta antavat kansalais- ja työväenopistot	Mikkelin kansalaisopisto

Sivistystoimi toimii Mikkelissä opetuslautakunnan sekä kulttuuri-, nuoriso- ja liikuntalautakunnan alaisuudessa ja jakautuu seitsemään tulosalueeseen. Nämä ovat koulutus, kansalaisopisto, yleiset kulttuuripalvelut, kaupunginkirjasto, museot (Suur-Savon museo, Päämajamuseo sekä aluetaidemuseona toimiva Mikkelin taidemuseo), liikunta- ja nuorisopalvelut sekä toimialan yhteiset tukipalvelut. Opetuslautakunnan alainen toimialan yhteiset tukipalvelut -yksikkö avustaa Mikkelin Teatteria, Mikkelin musiikkiopistoa sekä Konsertti- ja kongressitalo Mikaelia¹⁷. Kulttuuripalvelut osti vuonna 2010 Mikkelin Kaupunginorkesterin toiminnanjohtaja- ja toimistosihiteeripalvelut ulkoa. Mikkelin kaupunginkirjasto tuottaa kirjastopalvelut myös Hirvensalmen, Ristiinan, Pertunmaan ja Puumalan kunnille.

Yleisten kulttuuripalveluiden toiminta jakautuu tapahtumiin, avustuksiin ja lasten, nuorten ja ikäihmisten palveluihin. Kaupunki sekä tuottaa itse palveluita että ostaa niitä muilta toimijoilta. Kaupunki on osakkaana Mikkelin Mikaeli Oy:ssä, joka hoitaa Konsertti- ja kongressitalo Mikaelin toimintaa.

Taiteen perusopetus on Mikkelissä järjestetty pääasiassa yksityisten toimijoiden voimin. Vuonna 2010 kaupunki avusti Mikkelin musiikkiopistoa, Taito Itä-Suomea, Etelä-Savon Tanssiopistoa, Lasten ja nuorten kuvataidekoulua, tanssikoulu La Carmencitaa sekä Arto Kivekäs Harmonikkakoulua yhteensä 0,4 miljoonalla eurolla. Mikkelin kaupunki on myös musiikkiopiston kannatusyhdistyksen jäsen.

Kaupunki avusti vuonna 2010 Mikkelin Teatteria ja Jalkaväkimuseota yhteensä 1 111 000 eurolla. Valtaosan siitä sai teatteri, jonka kannatusyhdistykseen kaupunki myös kuuluu. Mikaelin toimintaan annettiin vuonna 2010 toiminta- ja vuokratukea yhteensä 909 000 euroa. Mikkelin Musiikkijuhlat, Savcor Ballet ja Työväen Näyttämöpäivät sekä alueellinen Mikkelin Valokuvakeskus saivat myös kaupungilta taloudellista tukea sekä toimintaan että tiloihin. Kulttuuritoimen jakamat yleiset avustukset vuonna 2010 olivat 82 000 euroa ja kaupunginhallituksen tapahtumille ja suurille toimijoille jakamat avustukset 209 000 euroa. Kulttuuri-, nuoriso- ja liikuntapalvelut tukevat toimijoita harkinnan mukaan ilmaisilla tiloilla.

¹⁷ Vuoden 2012 alusta Mikkelin Teatterin, Mikkelin musiikkiopiston ja Konsertti- ja kongressitalo Mikaelin avustukset siirtyivät kulttuuri-, nuoriso- ja liikuntalautakunnan alle.

3.4.14 Oulu

Asukasluku 31.12.2010	141 671
Maakunta	Pohjois-Pohjanmaa
Kuntaliitokset 2005–2015	1.1.2009: Oulu, Ylikiiminki Hyväksytty 1.1.2013 toteutuva kuntaliitos Oulu, Haukipudas, Kiiminki, Oulunsalo ja Yli-Ii
Kirjasto	Oulun kaupunginkirjasto – Pohjois-Pohjanmaan maakuntakirjasto
Kunnalliset taide- ja kulttuurilaitokset	Pohjois-Pohjanmaan museo (maakuntamuseo), Oulun taidemuseo (aluetaidemuseo), Oulun kaupunginteatteri, Oulu Sinfonia
Kunnalliset kulttuuritalot ja -keskukset	Kulttuuritalo Valve (sis. lastenkulttuuritoiminnan), Tiedekeskus Tietomaa
Kunnalliset taideoppilaitokset ja taiteen perusopetusta antavat kansalais- ja työväenopistot	Oulun konservatorio, Oulun taidekoulu

Oulun kaupungin kulttuuritoimesta vastaa kulttuurilautakunta, jonka alaisuudessa toimi vuonna 2010 kulttuuriasiainkeskus.¹⁸ Muut kulttuurilautakunnan alaiset yksiköt ovat kaupunginkirjasto – maakuntakirjasto, kaupunginteatteri, kaupunginorkesteri, Pohjois-Pohjanmaan museo, taidemuseo, kulttuuritalo Valve sekä tiedekeskus Tietomaa. Kulttuuriasiainkeskuksella ei ole omaa tuotantoa, vaan se koordinoi tapahtumahankintaa ja hallinnoi kulttuurilaitoksia. Vuonna 2013 tapahtuva kuntaliitos sekä menossa oleva kehittämistyö tulevat edelleen muuttamaan palvelu- ja hallintorakennetta myös kulttuuripalveluiden osalta.

Valveen tiloissa toimii useita oululaisia kulttuuritoimijoita kompensoitujen vuokrien turvin, ja se tarjoaa muutenkin tiloja kulttuuritoimintaan. Lisäksi Valveen lastenkulttuuritoiminta kuuluu valtakunnalliseen lastenkulttuurikeskusten verkostoon Taikalamppuun.

Taiteen perusopetuksesta vastaavat opetuslautakunnan ja opetustoimen alaiset Oulun taidekoulu ja Oulun konservatorio. Vuonna 2010 kaupunki ei avustanut yksityisiä taiteen perusopetusta antavia toimijoita.

Kaupunkikonserniin kuuluvia kulttuuritoimijoita ovat Oulun Musiikkijuhlasäätiö, POEM-säätiö¹⁹ ja Oulun Valistustalo Oy, joka myöntää vuosittain apurahoja esittävän taiteen tukemiseen Oulun kaupungissa.

Kaupungin avustamia yksityisiä taide- ja kulttuurilaitoksia Oulussa ovat Nukketeatteri Akseli Klonk sekä JoJo – Oulun Tanssin Keskus, joka myös toimii osana Pohjoista tanssin aluekeskusta. Alueellisista keskuksista tuettiin myös Oulun Elokuvakeskusta ja Pohjoista valokuvakeskusta. Tapahtumista tuettiin esimerkiksi Oulun Musiikkijuhlia ja Musiikkivideofestivaalia.

¹⁸ Kulttuuriasiainkeskuksen nimi muuttui 1.5.2011 alkaen kulttuuri- ja tapahtumayksiköksi.

¹⁹ POEM-säätiö on vuonna 2006 toimintansa aloittanut audiovisuaalisten tuotantojen resurssikeskus, jonka tehtävänä on luoda kansainvälinen toimintaympäristö alueen audiovisuaaliselle tuotantotoiminnalle.

3.4.15 Pori

Asukasluku 31.12.2010	83 032
Maakunta	Satakunta
Kuntaliitokset 2005–2015	1.1.2010: Noormarkku ja Pori
Kirjasto	Porin kaupunginkirjasto – Satakunnan maakuntakirjasto
Kunnalliset taide- ja kulttuurilaitokset	Satakunnan Museo (maakuntamuseo), Porin taidemuseo (aluetaidemuseo), Pori Sinfonietta (kaupungin-orkesteri)
Kunnalliset kulttuuritalot ja -keskukset	Kulttuuritalo Annankatu 6, Porin lastenkulttuurikeskus – Satakunnan lastenkulttuuriverkosto
Kunnalliset taideoppilaitokset ja taiteen perusopetusta antavat kansalais- ja työväenopistot	Palmgren-konservatorio, Porin lasten ja nuorten kuvataidekoulu, Porin taidekoulu, Porin kaupungin työväenopisto ²⁰

Porin kaupungin kulttuurilautakunnalla on vastuu kulttuuripalvelujen järjestämisestä. Kulttuurilautakunnan alaisia yksiköitä ovat kulttuuriasiainkeskus, Porin kaupunginkirjasto, Porin taidemuseo, Satakunnan Museo sekä Pori Sinfonietta. Taiteen perusopetuksen palveluista päättäminen on jakautunut koulutuslautakunnalle, Palmgren-konservatorion johtokunnalle sekä kulttuurilautakunnalle. Kaupungin konserniin kuuluvia kulttuuritoimijoita ovat Pori Jazz Oy, Porin Teatteritalo Oy ja Porin Teatterisäätiö.

Kulttuuriasiainkeskuksen alla toimivat Porin taidekoulu, Porin lasten ja nuorten kuvataidekoulu, Porin Videotuki ja Kulttuuritalo Annankatu 6. Kulttuuriasiainkeskus vastaa mm. järjestöjen ja yhdistysten avustamisesta, järjestää elokuvatoimintaa, viralliset juhlat ja vuosittaisen Pori Folk -kaupunkifestivaalin.

Porin taidemuseon alaisuudessa toimiva Porin lastenkulttuurikeskus – Satakunnan lastenkulttuuriverkosto on osa opetus- ja kulttuuriministeriön tukemaa valtakunnallista lastenkulttuurikeskusten Taikalamppu-verkosta. Porissa toimii myös alueellinen elokuvakeskus ja tanssin aluekeskus, joita kaupunki avustaa.

Taiteen perusopetusta Porissa tarjoavat kunnalliset Palmgren-konservatorio, Porin lasten ja nuorten kuvataidekoulu, Porin taidekoulu sekä Porin kaupungin työväenopisto. Palmgren-konservatoriolla on myös tuotantovastuu alueellisesta Pori Big Band -orkesterista. Yksityisistä taiteen perusopetusta antavista toimijoista kaupunki avusti tanssitaiteen perusopetusta antavaa Tanssikoulu Liisa Nojosta sekä Otsolan kansalaisopistoa vuonna 2010 yhteensä 41 000 eurolla.

Kaupunki avusti vuonna 2010 Porin Teatteria, Rakastajat-teatteria ja Pori Dance Company yhteensä 1 483 000 eurolla, josta suurin osa oli Porin Teatterin avustusta. Kaupunki tukee kulttuuritoimijoita myös erilaisten tilajärjestelyiden kautta. Harkinnanvaraisia kulttuuriavustuksia kaupunki jakoi 95 000 euroa.

²⁰ 1.1.2011 lähtien Porin seudun kansalaisopisto.

3.4.16 Porvoo

Asukasluku 31.12.2010	48 768
	Kaksikielinen, ruotsinkielisten osuus väestöstä 31,1 %
Maakunta	Itä-Uusimaa
Kuntaliitokset 2005–2015	Ei tiedossa
Kirjasto	Porvoon kaupunginkirjasto – Itä-Uudenmaan maakuntakirjasto ²¹
Kunnalliset taide- ja kulttuurilaitokset	J. L. Runebergin koti ²² , Walter Runebergin veistoskokoelma, Yrjö A. Jäntin taidekokoelma
Kunnalliset kulttuuritalot ja -keskukset	–
Kunnalliset taideoppilaitokset ja taiteen perusopetusta antavat kansalais- ja työväenopistot	Porvoonseudun musiikkiopisto, Porvoon taidekoulu, Porvoon kansalaisopisto

Porvoossa sivistyslautakunta vastaa kulttuurin päätöksenteosta. Kulttuuritoimi ja kirjastotoimi ovat sivistystoimen tehtäväalueita. Kulttuuritoimen alaisuuteen kuuluvat Porvoon taidekoulu, taidekokoelmat ja näyttelytilat sekä muu kulttuuritoiminta. Sivistystoimen johdon alaisuuteen kuuluu Porvoonseudun musiikkiopisto. Kansalaisopistot kuuluvat suomen- ja ruotsinkielisen koulutoimen alaisuuteen.²³

Porvoon kaupunki ylläpitää Walter Runebergin veistoskokoelmaa ja Yrjö A. Jäntin taidekokoelmaa sekä valtion omistuksessa olevaa J. L. Runebergin kotia. Kulttuuritoimen vastuulla ovat mm. gallerianäyttelytoiminta, kouluyhteistyö sekä erilaisten tilaisuuksien ja tapahtumien tuottaminen. Maakuntamuseona toimivaa Porvoon museota ylläpitää Porvoon museoyhdistys.

Taiteen perusopetusta Porvoossa järjestävät kunnalliset Porvoonseudun musiikkiopisto ja Porvoon taidekoulu. Molemmat ovat kaksikielisiä oppilaitoksia. Musiikkiopiston toiminta-alueeseen kuului vuonna 2010 kymmenen kuntaa ja taidekoulun toiminta-alueeseen kaksi kuntaa. Kaupungissa toimii myös useita yksityisiä taiteen perusopetusta antavia toimijoita, joista kaupunki avusti seitsemää vuonna 2010 yhteensä 19 000 eurolla.

Porvoon museoyhdistys tuottaa kaupungille sopimuksen mukaisesti museopalveluita avustusta vastaan. Vuonna 2010 Porvoon museon vuokra- ja toiminta-avustukset olivat yhteensä 672 000 euroa. Vuonna 2010 kaupunki avusti myös mm. Porvoon Taidetehdasta sekä vuosittain järjestettävää Avanti!:n Suvisoitto -tapahtumaa. Kaupunki tukee kulttuuri-toimijoita erilaisten tilajärjestelyjen ja vuokrasubventioiden kautta.

21 Vuodesta 2011 alkaen Porvoon kaupunginkirjasto on toiminut Uudenmaan maakuntakirjastona.

22 J. L. Runebergin koti on valtion omistama museo, jota Porvoon kaupunki ylläpitää.

23 Vuoden 2011 alusta voimaan astunut organisaatiouudistus muutti sivistystoimen tehtäväalueita siten, että yksi tehtäväalueista on kulttuuri- ja vapaa-aikapalvelut, joihin kuuluvat yksiköinä kirjasto-, kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopalvelut sekä muut opetuspalvelut (musiikkiopisto, taidekoulu ja kansalaisopistot).

3.4.17 Rauma

Asukasluku 31.12.2010	39 715
Maakunta	Satakunta
Kuntaliitokset 2005–2015	1.1.2007: Kodisjoki ja Rauma 1.1.2009: Lappi ja Rauma
Kirjasto	Rauman kaupunginkirjasto
Kunnalliset taide- ja kulttuurilaitokset	Rauman museo
Kunnalliset kulttuuritalot ja -keskukset	Kulttuuritalo Poselli
Kunnalliset taideoppilaitokset ja taiteen perus- opetusta antavat kansalais- ja työväenopistot	Rauman musiikkiopisto, Rauman kansalaisopisto (sis. kuvataidekoulun)

Rauman kulttuuri- ja vapaa-aikakeskus on kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnan alainen. Kulttuuri- ja vapaa-aikakeskuksen hallinnon kautta kulkevat avustukset Rauman yksityisille museo- ja teatteritoimijoille. Kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluihin kuuluvat kirjasto-, kulttuuri-, nuoriso-, liikunta- ja museopalvelut. Lisäksi keskuksen alla ovat matkailupalvelut sekä opistopalvelut, joihin kuuluvat kansalaisopisto (sisältää kuvataidekoulun) ja musiikkiopisto.

Kulttuuripalveluiden tehtäviin kuuluvat avustustoiminta, vuotuisten juhlien järjestäminen ja koordinointi sekä kulttuuritalo Posellin ja Kellariteatterin ylläpito. Kaupunki tuottaa vuosittain Pitsiviikko-tapahtuman, kaksi kertaa vuodessa Lasten kulttuuriviikot sekä Senioreiden kulttuuriviikon kerran vuodessa ja kahden vuoden välein Murteen ja kielen päivän. Rauman taidemuseo ja Rauman merimuseo ovat säätiöiden ylläpitämiä, Rauman Kaupunginteatteri yhdistyspohjainen. Rauman kaupunki avustaa näitä toimijoita. Rauma on myös mukana Satakunnan lastenkulttuuriverkostossa, joka kuuluu opetus- ja kulttuuriministeriön tukemaan Taikalamppu-lastenkulttuuriverkoston.

Taiteen perusopetusta Raumalla tarjoavat kunnalliset Rauman musiikkiopisto ja Rauman kansalaisopisto. Kaupunki ei vuonna 2010 avustanut yksityisiä taiteen perusopetusta antavia toimijoita.

Kaupunki avusti vuonna 2010 yksityisiä museoita ja teatteria yhteensä 1 065 000 eurolla, suurimman avustuksen sai teatteri. Kulttuuripalvelut jakoi vuonna 2010 noin 84 000 euroa avustuksina kulttuuritoimintaan. Tapahtumista tukea saivat mm. Rauman Festivo-kamarimusiikkitapahtuma, Rauma Summer Jazz, Klustermus ja Blue Sea Film Festival.

3.4.18 Rovaniemi

Asukasluku 31.12.2010	60 090
Maakunta	Lappi
Kuntaliitokset 2005–2015	1.1.2006: Rovaniemi, Rovaniemen maalaiskunta
Kirjasto	Rovaniemen kirjasto – Lapin maakuntakirjasto
Kunnalliset taide- ja kulttuurilaitokset	Lapin maakuntamuseo (aluemuseo), Rovaniemen taidemuseo (aluetaidemuseo), Rovaniemen kaupunginorkesteri – Lapin kamariorkesteri
Kunnalliset kulttuuritalot ja -keskukset	Taikalamppu – Lapin lastenkulttuuriverkosto
Kunnalliset taideoppilaitokset ja taiteen perus- opetusta antavat kansalais- ja työväenopistot	Rovaniemen kuvataidekoulu, Lapin musiikkiopisto, Rovaniemen kansalaisopisto

Rovaniemen kaupungissa on ollut vuodesta 2006 lähtien käytössä sopimusohjausjärjestelmä, jossa organisaatio on jaettu tilaajiin ja tuottajiin. Kulttuurilautakunnalla, joka toimii tilaajana, on kulttuuripalvelujen järjestämisvastuu. Kulttuurilautakunta hankkii kulttuuripalveluja

niin kaupungin omilta kulttuurituottajilta kuin kolmannelta sektoriltakin.

Kaupungin omaan kulttuurituotantoon kuuluvat Rovaniemen kirjasto – Lapin maakuntakirjasto, Lapin maakuntamuseo, Rovaniemen kaupunginorkesteri – Lapin kamariorkesteri, Rovaniemen taidemuseo ja yleiset kulttuuripalvelut. Nämä muodostavat sivistyspalvelujen johtokunnan alaisen kulttuuripalvelukeskuksen. Yleisten kulttuuripalvelujen tehtävänä on tuottaa kulttuuritapahtumia, myös yhteistyössä alueen toimijoiden kanssa, sekä koordinoida kulttuuritapahtumatuotantoa. Kulttuuripalvelukeskus kuuluu Lapin lastenkulttuuriverkostoon, joka on osa opetus- ja kulttuuriministeriön tukemaa valtakunnallista Taikalamppu-verkosta.

Taiteen perusopetus tuotetaan koulupalvelukeskuksessa; järjestämisvastuussa on koulutuslautakunta. Kunnallisia taiteen perusopetusta antavia oppilaitoksia ovat Lapin musiikkiopisto ja Rovaniemen kuvataidekoulu.

Kulttuurilautakunnan sopimuskumppanit vuonna 2010 olivat Lapin Aluetheateriyhdistys ry, jolta kulttuurilautakunta tilaa teatteripalvelut, Tanssiteatteri Rimpparemmi ry (ml. Pohjoinen tanssin aluekeskus), Lapin Nuorison Liitto ry, joka tuottaa folklorefestivaali Jutajaisia, ja Lapin Balettiopiston kannatusyhdistys ry. Valtaosa kolmannen sektorin kanssa tehtävien sopimusten euroista kohdentui Rovaniemen Teatteria ylläpitävälle Lapin Aluetheateriyhdistykselle.

Kulttuuripalvelukeskus antaa vuokraamastaan kulttuuritalo Wiljamista tiloja Lapin ylioppilasteatteriyhdistys ry:lle sekä Rovaniemen elokuvakerho Cinemalle ja välittää tiloja myös muille toimijoille. Rovaniemellä toimii myös alueellinen elokuvakeskus Lapin elämys-teollisuuden osaamiskeskus LEOn alla.

Vuonna 2010 Rovaniemellä rakennettiin Kulttuuritalo Korundia, joka vihittiin käyttöön toukokuussa 2011. Talon investointikustannuksiin, 9,2 miljoonaa euroa, saatiin EU-tukena 3,2 miljoonaa euroa.

3.4.19 Salo

Asukasluku 31.12.2010	55 235
Maakunta	Varsinais-Suomi
Kuntaliitokset 2005–2015	1.1.2009: Halikko, Kiikala, Kisko, Kuusjoki, Muurla, Perniö, Pertteli, Salo, Suomensjärvi, Särkisalo
Kirjasto	Salon kaupunginkirjasto
Kunnalliset taide- ja kulttuurilaitokset	Salon taidemuseo Veturitalli, Salon tuotanto- ja kulttuurihistoriallinen museo SAMU
Kunnalliset kulttuuritalot ja -keskukset	Kulttuuritalo KIVA
Kunnalliset taideoppilaitokset ja taiteen perusopetusta antavat kansalais- ja työväenopistot	Salon musiikkiopisto, Salon kansalaisopisto

Salon kaupungin kulttuuri- ja kirjastopalvelut ovat kulttuuri- ja kirjastolautakunnan alaista toimintaa. Kulttuuripalvelut-osasto ja kirjastopalvelut-osasto ovat sivistystoimen osastoja, ja sivistystoimen johtaja on osastojen esittelijänä lautakunnassa. Kulttuuripalvelut-osasto koostuu kolmesta yksiköstä. Ne ovat kulttuuriasiain yksikkö, Salon taidemuseo Veturitalli sekä Salon tuotanto- ja kulttuurihistoriallinen museo SAMU. Musiikin taiteen perusopetuksesta vastaa Salon musiikkiopisto, ja muu taiteen perusopetus on keskitetty kansalaisopistoon. Molemmat ovat opetuslautakunnan alaisia sivistystoimen yksiköitä.

Kulttuuriasiain yksikkö järjestää säännöllisesti kulttuurimatkoja ja musiikkiesityksiä, kehittää ja toteuttaa sivistystoimen yhteistä POLKU-lastenkulttuuritoimintaa sekä kehittää

vanhuspalvelujen kanssa vanhusen kulttuuritoimintaa. Suuri osa toiminnasta toteutetaan palvelujen oston ja harrastajatoimijoiden avustustoiminnan kautta. Kunnallinen Kulttuuritalo KIVA on yhdistysten toimintaa tukeva tila, jossa voidaan järjestää musiikki-, teatteri-, tanssi-, koulutus- ja seminaaritilaisuuksia.

Salon kaupunki tukee teatteri Quo Vadista. Kaupungilla on myös yhteistyösopimus Läntisen tanssin aluekeskuksen kanssa.

Taiteen perusopetusta Salossa järjestävät kunnalliset musiikkiopisto ja kansalaisopisto. Vuonna 2010 kaupunki ei tukenut yksityisiä taiteen perusopetusta antavia toimijoita. Kulttuuripalvelut-osaston kautta jaettiin avustuksia kulttuuritoimijoille 291 000 euroa. Lisäksi kaupunki tuki kulttuuripalvelut-osaston talousarvion kautta tilavuokrina yhdistysten järjestämää kulttuuritoimintaa. Tapahtumista kaupunki tuki mm. Lasten Laulukaupunki -festivaalia hallinto-osaston kautta. Salon kulttuuri-, liikunta-, kirjasto- ja ympäristökasvatuksen ohjelma POLKU ostaa päiväkoteihin ja kouluihin suunnatun kulttuurikasvatuksen toteutuksen ulkopuolisilta taiteilijoilta ja alojen ammattilaisilta.

3.4.20 Savonlinna

Asukasluku 31.12.2010	27 685
Maakunta	Etelä-Savo
Kuntaliitokset 2005–2015	1.1.2009: Savonlinna, Savonranta. Neuvottelu Savonlinnan, Kerimäen, Punkaharjun ja Puumalan kuntien yhdistymisestä 1.1.2013 alkaen käynnissä.
Kirjasto	Savonlinnan kaupunginkirjasto
Kunnalliset taide- ja kulttuurilaitokset	Savonlinnan maakuntamuseo
Kunnalliset kulttuuritalot ja -keskukset	–
Kunnalliset taideoppilaitokset ja taiteen perusopetusta antavat kansalais- ja työväenopistot	–

Savonlinnassa kulttuurista vastaa kulttuurilautakunta. Kulttuuritoimen alle kuuluvat yleinen kulttuuritoimi, kaupunginkirjasto sekä maakuntamuseo. Taiteen perusopetus on koulutuslautakunnan alaisuudessa.

Kulttuuritoimi ylläpitää Galleria Pinnaa kaupungin keskustassa, tanssiharjoitussalina toimivaa Sääminkisalia sekä kesäteatterialuetta. Kulttuuritoimen vastuulla on myös kansainvälinen yhteistyö sekä yhteistyö koulujen ja päiväkotien kanssa. Lisäksi kulttuuritoimi järjestää erilaisia tapahtumia yhteistyökumppaneidensa kanssa ja on mukana kulttuurimatkailun kehittämistyössä.

Savonlinnan Teatteri siirtyi kaupungin alaisuudesta yhdistyksen ylläpitämäksi vuoden 2007 alusta. Savonlinnan Seudun Teatteriyhdistys ry:n perustajajäseniä ovat Savonlinna, Enonkoski, Kerimäki, Punkaharju ja Savonranta. Kaupunkikonserniin kuuluu vuonna 2000 perustettu kokous- ja konserttitalo Savonlinnasali Oy.

Taiteen perusopetusta Savonlinnassa toteutetaan yksityisten toimijoiden voimin. Kaupunki avusti vuonna 2010 taiteen perusopetusta antavia Savonlinnan musiikkiopistoa (ml. Taidekoulu Hyrrä, joka yhdistyi musiikkiopistoon 2010) ja Linnalan opistoa yhteensä 301 000 eurolla.

Vuonna 2010 kaupunki avusti yhdistysten ylläpitämiä teatteria ja orkesteria yhteensä 613 000 eurolla, josta suurin osa on teatterille kohdentuvaa avustusta. Savonlinnasalin saama katemaksu oli 309 000 euroa. Savonlinnan Oopperajuhlien Kannatusyhdistys sai

kaupungilta 380 000 euron avustuksen ja Savonlinnan Balettijuhlien kannatusyhdistys 19 000 euron avustuksen.

3.4.21 Seinäjoki

Asukasluku 31.12.2010	57 811
Maakunta	Etelä-Pohjanmaa
Kuntaliitokset 2005–2015	1.1.2005: Peräseinäjoki, Seinäjoki 1.1.2009: Nurmo, Seinäjoki, Ylistaro
Kirjasto	Seinäjoen kaupunginkirjasto – Etelä-Pohjanmaan maakuntakirjasto
Kunnalliset taide- ja kulttuurilaitokset	Etelä-Pohjanmaan maakuntamuseo
Kunnalliset kulttuuritalot ja -keskukset	Seinäjoen seudun lasten ja nuorten rytmimusiikki-verkosto Louhimo
Kunnalliset taideoppilaitokset ja taiteen perusopetusta antavat kansalais- ja työväenopistot	Seinäjoen kansalaisopisto (sis. Taidekoulu Oivan)

Seinäjoella kulttuurilautakunta on yksi sivistyskeskuksen neljästä lautakunnasta. Kulttuurilautakunnan tehtävänä on huolehtia kaupungin kirjasto-, kulttuuri- ja museotoimista. Seinäjoella taiteen perusopetuksesta vastaa varhaiskasvatus- ja koulutuslautakunta. Kulttuuritoimen tulosaluueeseen kuuluvat kulttuuritoimi, taidehalli, Louhimo-hanke, Tulisielut-hanke ja Törnävänsaari. Kunnallisia taide- ja kulttuurilaitoksia ovat Etelä-Pohjanmaan maakuntamuseo sekä kaupunginkirjasto – maakuntakirjasto. Yksityiset Seinäjoen Kaupunginteatteri Oy ja Seinäjoen Orkesteriyhdistys ry kuuluvat kaupunkikonserniin.

Seinäjoella kulttuuritoimen yksi painopiste on lapsiin ja nuoriin sekä lapsiperheisiin kohdistuva kulttuurityö. Seinäjoen kulttuuritoimen hallinnoima Seinäjoen seudun lasten ja nuorten rytmimusiikkiverkosto Louhimo ja Pohjanmaan liiton hallinnoima kulttuuriperintökasvatukseen erikoistunut Bark kuuluvat Taikalamppu-verkostoon yhteisenä Seinäjoen seudun ja Pohjanmaan lasten ja nuorten kulttuurikeskus Louhimo&Barkina. Kuntaliitosten myötä laajentuneelle toiminta-alueelle kehitetään palvelutarjontaa mm. Tulisielut-hankkeen voimin. Seinäjoen taidehalli on kaupungin ylläpitämä nykytaiteen näyttelytila, jossa sijaitsee myös Seinäjoen taiteilijaseuran taidelainaamo sekä kokoelmatila. Kulttuuritoimi järjestää yhdessä yhteistyökumppanien kanssa kulttuuritoimintaa peruskouluihin sekä vuosittaisia tapahtumia kuten Seinäkuun yö ja Östermyräpäivät.

Taiteen perusopetusta järjestää kunnallinen Seinäjoen kansalaisopisto, jonka alaisuudessa toimii kuvataiteen perusopetusta antava Taidekoulu Oiva. Kansalaisopistossa annetaan myös rytmimusiikin ja teatteritaiteen perusopetusta. Yksityisistä taiteen perusopetusta antavista oppilaitoksista kaupunki avusti vuonna 2010 Etelä-Pohjanmaan musiikkiopistoa, joka on osa kaupunkikonsernia, Seinäjoen Baletti- ja Tanssiopistoa, Miloff Tanssiopistoa sekä Etelä-Pohjanmaan käsi- ja taideteollisuusyhdistystä.

Kaupunki avusti teatteria ja orkesteria vuonna 2010 yhteensä 2 459 000 eurolla. Taiteen perusopetusta antavat oppilaitokset saivat 695 000 euroa. Tästä valtaosa meni Etelä-Pohjanmaan musiikkiopistolle.

3.4.22 Tampere

Asukasluku 31.12.2010	213 217
Maakunta	Pirkanmaa
Kuntaliitokset 2005–2015	Ei tiedossa
Kirjasto	Tampereen kaupunginkirjasto – Pirkanmaan maakuntakirjasto
Kunnalliset taide- ja kulttuurilaitokset	Tampereen museot (sis. mm. Vapriikki – maakuntamuseo, Tampereen taidemuseo – aluetaidemuseo), Sara Hildénin taidemuseo, Tampere Filharmonia
Kunnalliset kulttuuritalot ja -keskukset	Tullikamarin Kulttuurikeskus, Lastenkulttuurikeskus Rulla
Kunnalliset taideoppilaitokset ja taiteen perusopetusta antavat kansalais- ja työväenopistot	Sara Hildén -akatemia, Työväenopisto

Tampereella siirryttiin vuonna 2007 tilaaja-tuottajamalliin palvelujen tuottamisessa ja sen mukaiseen organisaatorakenteeseen. Kulttuuritoiminnot kuuluvat pääsääntöisesti sivistys- ja elämänlaatu- ja palvelujen lautakunnan alle. Sivistyksen ja elämänlaadun edistämisen tilaajayksikkö valmisteleo lautakunnassa käsiteltävät asiat ja vastaa käytännön tilaajatoiminnasta. Sille kuuluvat kirjasto-, kulttuuri-, liikunta-, museo- ja vapaan sivistystyön palveluihin liittyvät asiat. Sivistys- ja elämänlaatu- ja palvelujen lautakunnan lisäksi kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluita tilaavat jossain määrin myös mm. lasten ja nuorten palvelujen lautakunta (esim. lastenkulttuurikeskus Rullan toiminta) ja ikäihmisten palvelujen lautakunta.

Kaupungin kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluja tuottavat yksiköt ovat kulttuuripalvelut, museopalvelut, kirjastopalvelut, vapaan sivistystyön palvelut (työväenopisto ja Sara Hildén -akatemia) ja liikuntapalvelut. Kulttuuripalveluihin kuuluu kulttuuripalvelut, nuorisopalvelut ja Tampere Filharmonia. Museopalvelut vastaa kaupungin omistamista historiallisista museoista ja taidemuseoista sekä kaupungin esine- ja taidekokoelmista. Kunnallisia kulttuuritaloja ovat lastenkulttuurikeskus Rulla ja Tullikamarin Kulttuurikeskus. Kaupunki on Tampere-talo Oy:n ainoa osakkeenomistaja. Kaupunkikonserniin kuuluu myös asuntoyhtiö Ateljeetalo Oy.

Kulttuuripalvelujen yksikkö toteuttaa eri taiteenalojen ohjelmapalveluita, aluetoimintaa, ikäihmisten kulttuuripalveluita, kulttuurien välistä toimintaa ja lasten kulttuuripalveluita. Lisäksi kulttuuripalvelut vastaa Tullikamarin, Haiharan ja Viikinsaaren toiminnasta ja järjestää erilaisia tapahtumia kuten Musiikkijuhlat: Tampere Jazz Happening, Tampere Biennale ja Tampereen Sävel. Lasten kulttuurikeskus Rulla kuuluu valtakunnalliseen lastenkulttuurikeskusten Taikalamppu-verkostoon.

Tampereen työväenopiston yhteydessä toimivassa Sara Hildén -akatemiassa annetaan kuvataiteen perusopetusta lapsille, nuorille ja aikuisille. Muuten taiteen perusopetuksen palveluja tuottavat useat yksityiset oppilaitokset, joista kaupunki avustaa Pirkanmaan musiikkiopistoa, Tampereen konservatoriota sekä Näpsä-käsityökoulua. Tampere avusti taiteen perusopetusta antavia oppilaitoksia vuonna 2010 yhteensä 1,4 miljoonalla eurolla. Myös Sorin Sirkus antaa taiteen perusopetusta ja saa kaupungilta toiminta-avustusta.

Tampereella toimii kunnallisten taide- ja kulttuurilaitosten lisäksi lukuisia yksityisiä laitoksia, esimerkiksi Tampereen Teatteri, Tampereen Työväen Teatteri sekä Työväenmuseo Werstas. Tampereella toimivat myös alueelliset elokuva-, valokuva- ja tanssin keskukset. Tampere jakoi vuonna 2010 avustuksia yksityisille museoille ja teattereille yhteensä 6 156 000 euroa. Tampere-taloa avustettiin vuonna 2010 noin viidellä miljoonalla eurolla.

Tapahtumista kaupunki tuki mm. Tampereen elokuvajuhlia ja Teatterikesää. Kaupunki tukee toimijoita myös antamalla tiloja vastikkeetta käyttöön.

3.4.23 Turku

Asukasluku 31.12.2010	177 326
Maakunta	Kaksikielinen, ruotsinkielisten osuus väestöstä 5,3 % Varsinais-Suomi
Kuntaliitokset 2005–2015	Ei tiedossa
Kirjasto	Turun kaupunginkirjasto – Varsinais-Suomen maakuntakirjasto
Kunnalliset taide- ja kulttuurilaitokset	Turun museokeskus – Varsinais-Suomen maakunta- museo, Turun Kaupunginteatteri, Turun filharmoninen orkesteri
Kunnalliset kulttuuritalot ja -keskukset	–
Kunnalliset taideoppilaitokset ja taiteen perus- opetusta antavat kansalais- ja työväenopistot	–

Turun kaupungin kulttuuritoimesta huolehtii kulttuurilautakunta, jonka alaisena toimii kulttuuriasiainkeskus. Kulttuuritoimessa käytetään sopimusohjausmallia, jossa tilaajana on kulttuuriasiainkeskuksen kanslia ja tuottajina kaupunginteatteri, filharmoninen orkesteri, kaupunginkirjasto ja museokeskus. Museokeskus aloitti toimintansa vuoden 2009 alussa, sen alle yhdistettiin Turun maakuntamuseon ja Wäinö Aaltosen museon toiminnot. Kulttuuritoimen organisaatioon aikaisemmin kuulunut Turun kulttuurikeskus lakkautettiin vuonna 2009, ja toiminta siirrettiin osaksi museokeskuksen ja kulttuuriasiainkeskuksen kanslian toimintaa. Turku on Euroopan kulttuuripääkaupunki vuonna 2011 yhdessä Tallinnan kanssa, mikä näkyi jo vuoden 2010 kulttuuritoiminnassa ja -budjetissa.²⁴

Kaupungin kulttuuriasiainkeskuksen kanslia koordinoi keskitetysti mm. ruotsinkielistä toimintaa, vapaan kentän yhteistyötä, senioritoimintaa ja monikulttuurisuustoimintaa. Vuosittaisia kanslian järjestämiä tapahtumia ovat Keskiaikaiset Markkinat, Turun päivä ja Vanhan Suurtorin joulumarkkinat. Kaupunkikonserniin kuuluvia yksityisiä kulttuuritoimijoita ovat Turku 2011 -säätio, Forum Marinum -säätio, Museoalus Sigynin säätio, Pro Cultura -säätio sekä Turun Musiikkijuhlasäätio.

Taiteen perusopetuksesta Turussa huolehtivat yksinomaan yksityiset oppilaitokset. Vuonna 2010 kaupunki jakoi avustuksia taiteen perusopetusta antaville oppilaitoksille 1,6 miljoonaa euroa.

Turussa toimii useita kaupungin avustamia yksityisiä museoita ja teattereita, muun muassa aluetaidemuseona toimiva Turun taidemuseo, Åbo Svenska Teater sekä aktiivisia tanssitoimijoita. Kaupunki avusti taide- ja kulttuurilaitoksia vuonna 2010 yhteensä 3,1 miljoonalla eurolla. Tapahtumista tuettiin mm. Turun musiikkijuhlia. Alueellisista keskuksista Turussa toimivat Varsinais-Suomen elokuvakeskus, Finlandsvenskt Filmcentrum, valokuva-keskus Peri sekä Läntinen tanssin aluekeskus. Kaupunki ja sen taidelaitokset tukevat toimijoita myöntämällä tiloja ja tekniikkaa subventoituun vuokrahintaan tai ilmaiseksi.

²⁴ Kulttuuripääkaupunkivuoden järjestelyistä vastasi Turussa kulttuuripääkaupunkisäätio. Kaupungin kulttuuribudjetissa kyseinen vuosi näkyi hankerahoituksessa.

3.4.24 Vaasa

Asukasluku 31.12.2010	59 587
	Kaksikielinen, ruotsinkielisten osuus väestöstä 24,6 %
Maakunta	Pohjanmaa
Kuntaliitokset 2005–2015	1.1.2013: Vaasa, Vähäkyrö
Kirjasto	Vaasan kaupunginkirjasto – maakuntakirjasto
Kunnalliset taide- ja kulttuurilaitokset	Pohjanmaan museo (maakuntamuseo), Tikanojan taidekoti ja Kuntsin modernin taiteen museo, Vaasan kaupunginteatteri, Vaasan kaupunginorkesteri
Kunnalliset kulttuuritalot ja -keskukset	–
Kunnalliset taideoppilaitokset ja taiteen perusopetusta antavat kansalais- ja työväenopistot	Kuula-opisto, Vaasan työväenopisto, Vasa Arbetarinstitut

Vaasassa kulttuuritoiminnot ovat usean lautakunnan alaisuudessa. Kirjastolautakunta vastaa kaupunginkirjastosta ja kulttuurilautakunta kulttuurivirastosta. Kaupunginteatteri ja kaupunginorkesteri ovat yhteisen teatterin ja orkesterin johtokunnan alaisuudessa, Tikanojan taidekoti ja Kuntsin modernin taiteen museo yhteisen Tikanojan ja Kuntsin johtokunnan alaisuudessa. Myös Pohjanmaan museolla on oma johtokunta. Musiikin ja tanssin oppilaitoksena toimiva Kuula-opisto on varhaiskasvatus- ja perusopetuslautakunnan alaisuudessa. Muuten taiteen perusopetuksen toimintoja on Työväenopiston johtokunnan ja Arbetarinstitutetin johtokunnan alaisuudessa.

Kulttuurivirasto järjestää vuosittain mm. kuorofestivaalin, taiteiden yön sekä itsenäisyyspäivän juhlan. Kuntayhtymän ylläpitämä Wasa Teater huolehtii ruotsinkielisestä teatteritoiminnasta alueella.

Taiteen perusopetuksesta huolehtivat kunnalliset Kuula-opisto sekä suomenkielinen ja ruotsinkielinen työväenopisto. Vaasa ei vuonna 2010 avustanut yksityisiä taiteen perusopetusta antavia oppilaitoksia.

Yksityisistä kulttuurilaitoksista Vaasa tukee ruotsinkielistä Wasa Teateria. Svenska Österbottens förbundille maksettava kuntaosuus Wasa Teaterin toiminnasta oli vuonna 2010 yhteensä 789 000 euroa. Vaasassa toimii Pohjanmaan tanssin aluekeskus. Turussa päätoimipaikkaansa pitävällä Finlandssvenskt Filmcentrumilla on toimipiste Vaasassa.

3.4.25 Vantaa

Asukasluku 31.12.2010	200 055
	Kaksikielinen, ruotsinkielisten osuus väestöstä 2,9 %
Maakunta	Uusimaa
Kuntaliitokset 2005–2015	Ei tiedossa
Kirjasto	Vantaan kaupunginkirjasto
Kunnalliset taide- ja kulttuurilaitokset	Vantaan kaupungin museot (kaupunginmuseo ja taidemuseo)
Kunnalliset kulttuuritalot ja -keskukset	Lasten ja nuorten kulttuuritalo Vernissa, Monitoimikeskus Lumo, Myyrmäkitalo, Vantaan konserttitalo Martinus, Lasten taidetalo Pessi, Lasten taidetalo Toteemi
Kunnalliset taideoppilaitokset ja taiteen perusopetusta antavat kansalais- ja työväenopistot	Vantaan kuvataidekoulu, Vantaan musiikkiopisto, Vantaan aikuisopisto

Vantaalla kulttuuritoiminnan edistämisestä, tukemisesta ja järjestämisestä vastaa vapaa-ajan lautakunta yhdistetyn vapaa-ajan ja asukaspalveluiden toimialan alla. Lautakunnan tehtäväalueeseen kuuluvat kulttuuri- ja liikuntapalvelut. Kirjastopalveluista vastaa opetuslautakunta. Vapaa-ajan ja asukaspalveluiden toimialan alle kuuluvat myös alue- ja tapahtumapalvelut, joka järjestää mm. Vantaan kaupunkijuhlaa.

Kulttuuripalveluiden tulosalue jakautuu seitsemään eri yksikköön: kulttuuripalveluiden hallinto, tuotanto, lastenkulttuuri, museot, Länsi-Vantaan kulttuuritalot sekä taiteen perusopetuksen oppilaitokset kuvataidekoulu ja musiikkiopisto. Näiden yksiköiden esimiehistä muodostuu kulttuurin johtoryhmä. Myös ruotsinkielinen kulttuuritoiminta kuuluu kulttuuripalvelujen alle. Kulttuuripalvelut on myös osa valtakunnallista lastenkulttuuriverkosto Taikalamppua.

Vantaalla kunnallisia taide- ja kulttuurilaitoksia ovat museot (kaupunginmuseo ja taidemuseo). Kulttuuripalvelujen alla toimivat myös lasten taidetalo Pessi ja Toteemi. Muita kunnallisia kulttuuritaloja ovat monitoimikeskus Lumo, Lasten ja nuorten kulttuuritalo Vernissa, Myyrmäkitalo sekä Vantaan konserttitalo Martinus. Kaupungin avustamia yksityisiä taide- ja kulttuurilaitoksia ovat Suomen Ilmailumuseo, Tanssiteatteri Raatikko, Teatteri Vantaa, Vantaan viihdeorkesteri ja Suomalainen barokkiorkesteri.

Vantaalla taiteen perusopetusta antavat kunnalliset Vantaan musiikkiopisto ja Vantaan kuvataidekoulu. Lisäksi kaupungin ylläpitämä Vantaan aikuisopisto antaa kuvataiteen taiteen perusopetusta. Myös useat yksityiset oppilaitokset ja toimijat antavat taiteen perusopetusta. Alueella on myös paljon yli kuntarajojen toimivia taideoppilaitoksia.

Vuonna 2010 Vantaa avusti yksityisiä museo-, teatteri- ja orkesteritoimijoita yhteensä reilulla miljoonalla eurolla. Vakituiset avustettavat tahot ovat ns. kulttuurikumppaneita. Summa sisältää myös kaupungin 574 000 euron avustuksen Helsingissä toimivalle Suomen Kansallisoopperalle. Kulttuuripalvelut avusti myös useita yksityisiä taideoppilaitoksia ja taiteen perusopetusta antavia toimijoita, kaikkiaan 294 000 eurolla. Kaupungin avustukset muille kulttuuriyhteisöille olivat 204 000 euroa, ammattitaiteilijoille ja taiteilijaryhmille apurahoja myönnettiin yhteensä 73 000 euroa. Kaupunki avustaa toimijoita myös konserttitalo Martinuksen ilmaisella käyttöoikeudella.

Kuntakonserniin kuuluvan Tiedekeskussäätiön ylläpitämä Tiedekeskus Heureka sai kaupungin keskushallinnolta 2 650 000 euron avustuksen. Kaupungin yleishallinto ja nuorisotoimi jakavat avustuksia kulttuuritoimintaan järjestöille ja tapahtumille. Vuonna 2010 avustuksia jaettiin 77 000 euroa.

4 Kulttuuritoiminnan kustannukset 25 kaupungissa

Tässä osiossa tarkastellaan selvityksessä mukana olleiden kaupunkien kulttuuritoiminnan kustannuksia ja tuottoja. Kustannustiedot kerättiin kaupunkien vuoden 2010 tilinpäätöksistä. Kaupungeille lähetettiin kustannustietolomake, jossa kysyttiin käyttökustannuksia ja käyttötuottoja kirjastojen, taide- ja kulttuurilaitosten, kulttuuritalojen ja kulttuurikeskusten, taideoppilaitosten ja taiteen perusopetuksen, kunnan yleisen kulttuuritoiminnan sekä muiden hallintokuntien kulttuurikustannusten osalta. Näiden kulttuuritoiminnan osa-alueiden tarkemmat määritelmät on käyty läpi luvussa 2.

Käyttökustannukset muodostuvat toimintamenoista sekä poistoista, arvonalentumisista ja laskennallisista menoista. Luvut eivät sisällä investointeja. Toimintamenoissa käytettiin Tilastokeskuksen talous- ja toimintatilaston mukaisia menolajeja, joita olivat henkilöstömenot, palvelujen ostot, aineet, tarvikkeet ja tavarat, vuokramenot (sisäiset ja ulkoiset) sekä muut menot. Lisäksi toimintamenoissa kysyttiin kaupunkien yksityisille kulttuuritoimijoille jakamia avustuksia. Muiden hallintokuntien osalta kulttuurikustannukset jaettiin avustuksiin sekä muihin kulttuurimenoihin.

Käyttökustannukset = toimintamenot + poistot ja arvonalentumiset + laskennalliset menot

Toimintamenot = henkilöstömenot + palvelujen ostot + aineet, tarvikkeet ja tavarat + vuokramenot + avustukset + muut menot

Käyttötuotot muodostuvat toimintatuloista sekä laskennallisista tuloista. Tilastokeskuksen talous- ja toimintatilaston mukaisesti toimintatulot jakautuivat myyntituloihin, maksuihin, tukiin ja avustuksiin, vuokratuloihin sekä muihin tuloihin. Muiden hallintokuntien kulttuurituotot kysyttiin erittelemättömänä kokonaissummana.

Käyttötuotot = toimintatulot + laskennalliset tulot

Toimintatulot = myyntitulot + maksut + tuet ja avustukset + vuokratulot + muut tulot

Lukuja tarkastellaan pääosin nettokäyttökustannusten kautta. Nettokäyttökustannukset muodostuvat, kun käyttökustannuksista vähennetään käyttötuotot.

Nettokäyttökustannukset = käyttökustannukset - käyttötuotot

Lukuja esitetään sekä euromääräisinä kokonaislukuina että kaupunkien asukaslukuun suhteutettuina. Euromääräiset kokonaiskustannukset kertovat kulttuuriin käytettävissä olevat tosiasialliset resurssit, ja ne ovat siten merkityksellisiä kulttuuritoiminnan toimintaedellytysten kannalta. Asukaslukuun suhteutetut summat ovat paremmin vertailtavissa. Lukuja vertailtaessa on kuitenkin tärkeää muistaa, että kulttuuripalvelujen järjestämisen mallit ja lähtökohdat palvelujen tuottamiseen ovat kaupungeissa hyvin erilaiset. Nämä erot vaikuttavat myös kulttuuritoiminnasta aiheutuviin kustannuksiin. Lisäksi vuosien 2007 ja 2010

välillä tapahtuneet kuntaliitokset vaikuttavat asukaslukukohtaisiin kustannustietoihin. Myös muut organisaatiomuutokset ja erilaiset kustannusten kirjaamistavat vaikeuttavat kustannustietojen suoraa vertailua kaupunkien välillä ja kaupunkikohtaisen kehityksen seuraamista.

Lukujen taustalla vaikuttavat:

- erilaiset sosiaaliset ja alueelliset rakenteet
- erilaiset lähtökohdat palvelujen järjestämiseen
- erilaiset kulttuuripalvelujen järjestämisen mallit
- erilaiset käytännöt mm. toimintatavoissa sekä kustannusten kirjaamisessa
- kuntaliitokset ja organisaatiomuutokset
- kulttuuripolitiikan yleinen kehitys.

Seuraavaksi tässä raportissa annetaan yleiskuvaus kulttuuritoiminnan kustannuksista kaupungeissa vuonna 2010 sekä kehityksestä vuosien 2007 ja 2010 välisenä aikana. Aluksi tarkastellaan kulttuuripalvelujen erilaisia tuottamisen ja järjestämisen tapoja sekä niiden vaikutuksia kustannustietoihin. Sen jälkeen käydään läpi kulttuuritoiminnan laskennallista rahoitus pohjaa ja sen kehitystä selvityksessä mukana olevissa kaupungeissa vuosien 2007 ja 2010 välillä. Kaupunkien kulttuuritoiminnan kokonaiskustannuksia tarkastellaan euromääräisinä ja asukaslukuun suhteutettuina, suhteessa kunnan talouteen sekä jaettuna toiminnan eri osa-alueisiin: kirjastoihin, taide- ja kulttuurilaitoksiin, kulttuuritaloihin ja kulttuurikeskuksiin, taideoppilaitoksiin ja taiteen perusopetukseen, kunnan yleiseen kulttuuritoimintaan sekä muiden hallintokuntien kulttuurikustannuksiin. Erikseen tarkastellaan kaupunkien jakamia kulttuuriavustuksia. Lopuksi käydään läpi kulttuuritoiminnan tuottoja hankkeeseen osallistuneissa kaupungeissa. Taulukoiden ja kuvioiden sisältämiä kustannustietoja on luvuissa avattu nostamalla esille joitain esimerkkejä eri kaupungeista.

4.1 Kulttuuripalvelujen tuotanto ja järjestäminen

Kaupungit eroavat toisistaan kulttuuripalvelujen tuottamisen ja järjestämisen tavoiltaan. Useimmissa kaupungeissa painopiste on kunnan itse tuottamissa kulttuuripalveluissa. Kunnallisen toiminnan rinnalla kaupungit järjestävät palveluja asukkailleen myös avustamalla kulttuuritoimijoita tai ostamalla kulttuuripalveluja. Lisäksi ne tuottavat palveluja yhteistyössä alueen muiden kuntien tai muiden tahojen kanssa. Toiminnalliset erot vaikuttavat kulttuuritoiminnan kustannustietoihin, joten tätä jakoa palvelujen tuottamisen ja niiden järjestämisen välillä kannattaa tarkastella erikseen.

Kulttuurin kustannuksia tarkastellaan tässä raportissa nimenomaan kuntatoimijan näkökulmasta ja siis ainoastaan kunnan tilinpäätöstiedoissa näkyvien kustannusten ja tuottojen osalta. Pääosin tarkastellaan kulttuuritoiminnan nettokäyttökustannuksia. Kunnallisten toimijoiden osalta kustannustiedot sisältävät kaikki käyttötalouden kustannukset ja tuotot, kun taas avustettujen yksityisten toimijoiden osalta kunnan tilinpäätöksessä näkyvät ainoastaan kunnan avustussummat kyseisille toimijoille.²⁵ Yksityisten toimijoiden kokonaiskustannukset ja -tuotot, mukaan lukien näiden saamat valtionosuudet, eivät siis näy ao. kaupunkien tilinpäätöksissä. Asiaa on havainnollistettu seuraavassa esimerkissä. Kunnallisten toimijoiden valtionosuuksilla on merkitystä erityisesti taide- ja kulttuurilaitosten sekä taiteen perusopetuksen kustannuksia sekä tietenkin kulttuuritoiminnan kokonaiskustannuksia vertailtaessa.

²⁵ Monissa kaupungeissa on myös paljon kulttuuritoimintaa, jota kaupunki ei tue rahallisesti, eikä tämä toiminta siten näy tässä selvityksessä.

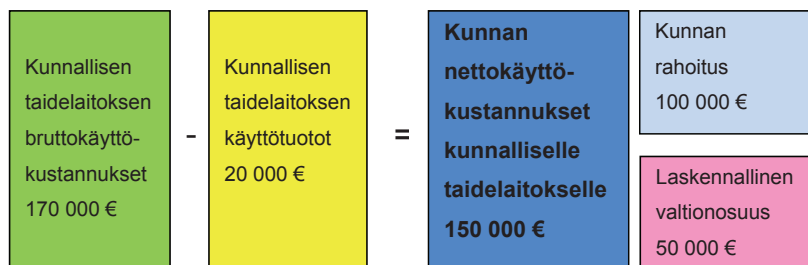
Taustaksi varsinaisille kustannustiedoille voidaan tarkastella kulttuuritoiminnan kokonaiskustannusten jakautumista kunnalliseen tuotantoon ja yksityisille kulttuuritoimijoille suuntautuviin avustuksiin.

Esimerkki erilaisten toimintamallien vaikutuksesta kulttuuritoiminnan kustannustietoihin.

Kunta A ylläpitää kunnallista taidelaitosta

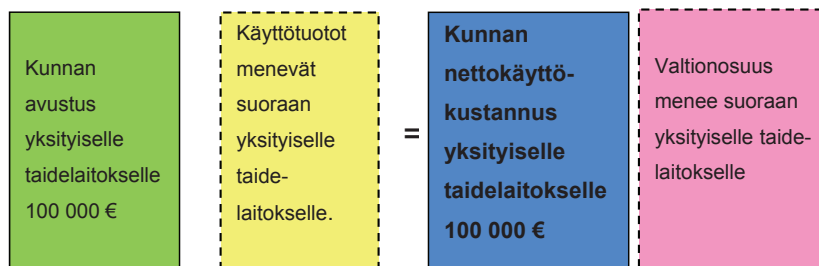
Kunnallisen toimijan bruttokäyttökustannukset ovat 170 000 €. Nettokäyttökustannukset, 150 000 €, saadaan vähentämällä bruttokäyttökustannuksista laitoksen keräämät käyttötuotot, 20 000 €.

Tässä kuvitteellisessa esimerkissä valtio on myöntänyt kunnalliselle taidelaitokselle laskennallista valtionosuutta 50 000 €, kunnan laskennallinen oma rahoitusosuus on siten 100 000 € ja kunnan nettokäyttökustannukset 150 000 €.

Kunta B avustaa yksityisen taidelaitoksen toimintaa

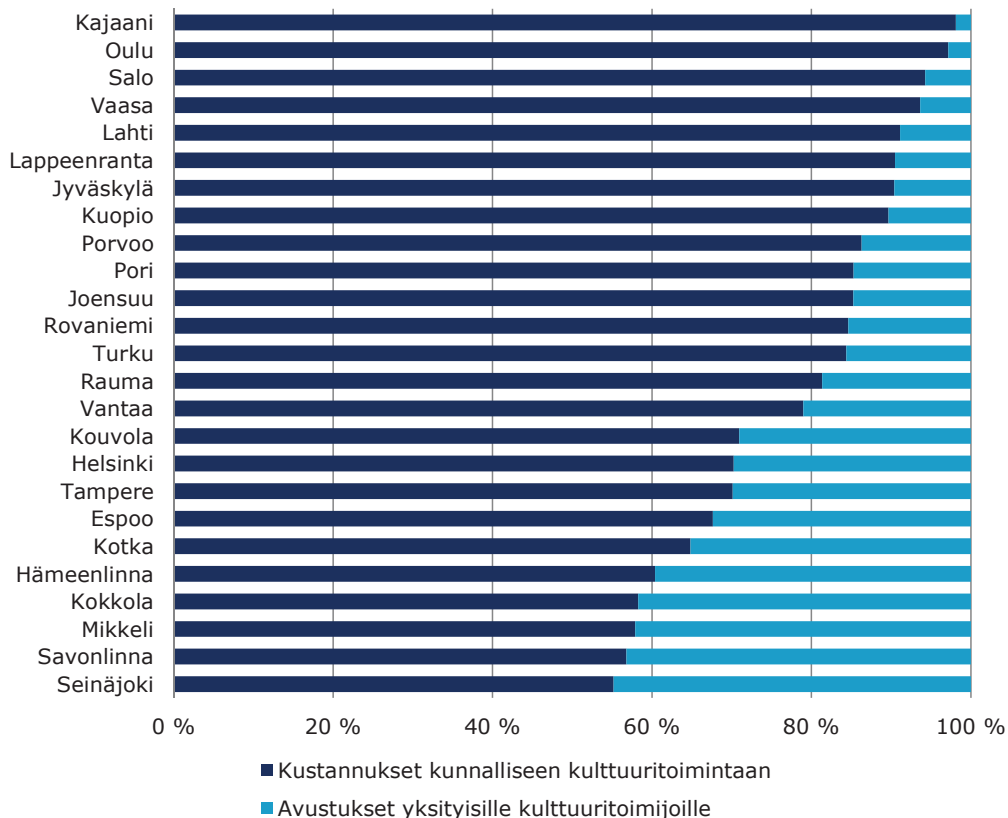
Yksityisen toimijan saamat valtionosuudet tai käyttötuotot eivät näy kunnan tilinpäätöksessä, vaan yksityinen laitos saa ne itselleen suoraan. Kunnan tilinpäätöksessä näkyy ainoastaan kunnan taidelaitokselle jakama avustus, 100 000 €.

Kokonaiskustannukset sisältävät kaikki tiedonkeruussa kerätyt kustannustiedot. Suurin osa kustannuksista muodostui vuonna 2010 kunnallisesti tuotetuista palveluista (kuvio 2). Kunnan oman tuotannon osuus oli korkein Kajaanissa (98,1 %) ja Oulussa (97,2 %). Myös Salossa²⁶, Vaasassa, Lahdessa, Lappeenrannassa ja Jyväskylässä osuus oli yli 90 prosenttia. Neljässä kaupungissa (Kokkola, Mikkeli, Savonlinna ja Seinäjoki) kulttuuripalvelujen järjestäminen yksityisiä kulttuuritoimijoita avustamalla muodosti 40–45 prosenttia tilinpäätöksissä näkyvistä kulttuurikustannuksista.

²⁶ Salo kunnallisen kulttuuritoiminnan kustannuksiin sisältyvät mm. Kulttuuritalo KIVAn ylläpitokustannukset. Kulttuuritalo on pääosin salolaisten yhdistysten käytössä ja sen kautta tuettiin yksityisiä kulttuuritoimijoita vuonna 2010 arviolta 103 000 eurolla.

Kuvio 2. Kulttuuritoiminnan nettokäyttökustannusten jakautuminen kunnalliseen tuotantoon ja yksityisille kulttuuritoimijoille suuntautuviin avustuksiin vuonna 2010, %.

Varsinaisten avustusten lisäksi yksityisille toimijoille suuntautuvat kustannukset sisältävät joitain avustusluonteisia eriä ja palvelujen ostoja. Näitä ovat esimerkiksi joidenkin kaupunkien sisäisten vuokrien kautta maksama tuki yksityisille kulttuuritoimijoille ja taiteen perusopetuksen ostopalvelut. Kuntien omistamat osakeyhtiöt tai säätiöt ovat yksityisiä toimijoita. Kuntien maksamat osuudet kuntayhtymien ylläpitämille kulttuurilaitoksille on sisällytetty yksityisille toimijoille jaettavaan avustuksiin. Myös kunnallisissa kustannuksissa on sisällä joitain palvelujen ostoja yksityisiltä kulttuuritoimijoilta, esimerkiksi erilaisia tapahtumien ja esitysten järjestämiseen liittyviä palveluja.

Vuonna 2007 kunnallisen tuotannon kokonaiskustannukset olivat 325 miljoonaa euroa, kolme vuotta myöhemmin 375 miljoonaa (ilman Kouvolan ja Rauman lukuja). Vuonna 2007 kaupunkikohtainen keskiarvo oli 14,1 miljoonaa, vuonna 2010 yli kaksi miljoonaa enemmän (16,3 M€, ilman Kouvolan ja Rauman lukuja vuodelta 2010). Vuosien 2007 ja 2010 välisenä aikana kunnallisen tuotantotavan suhteellinen osuus on kahdeksassa kaupungissa kasvanut enemmän kuin yhden prosenttiyksikön verran. Kehitykseen ovat vaikuttaneet ainakin joissain kaupungeissa tapahtuneet kuntaliitokset sekä valtionosuuden korotukset museoille, teattereille ja orkestereille, jotka näkyvät kunnallisten taide- ja kulttuurilaitosten osalta kaupunkien tilinpäätöksissä. Kunnallisen tuotannon osuus kaikista nettokäyttökustannuksista on kuitenkin kaikki kaupungit (pl. Kouvola ja Rauma) yhteenlaskettuina pysynyt ennallaan 77,9 prosentissa.

4.2 Kulttuuritoiminnan laskennallinen rahoituspohja

Kaupunkien kulttuuritoiminnan laskennallinen rahoituspohja voidaan jakaa kunnan omaan rahoitukseen, kunnalle kulttuuritoimintaan myönnettyihin laskennallisiin valtionosuuksiin sekä kulttuuritoiminnasta kertyviin käyttötuottoihin. Taulukossa 8 on esitetty näiden osaluokkien suhteelliset osuudet kaupunkien kulttuuritoiminnan rahoituksessa. Vuonna 2010 kaupunkien oman rahoituksen osuus²⁷ kulttuuritoiminnan käyttökustannusten rahoituksesta vaihteli 45,3 prosentista 83,9 prosenttiin. Kaikki kaupungit yhteensä laskettuna osuus oli 67,4 prosenttia.

Rahoituspohjaa tulkittaessa on luonnollisesti otettava huomioon kulttuuripalvelujen tuotanto- ja järjestämisrakenne kunnissa. Kaupunkien avustamien yksityisten toimijoiden valtionosuudet ja käyttötuotot eivät näy kuntien tilinpäätöksissä, joihin nämä tiedot perustuvat. Taulukosta 8 voidaan nähdä, että laskennallisen valtionosuuden osuus rahoituspohjasta on korkea mm. sellaisissa kaupungeissa, joissa valtionosuuden piirissä olevat taide- ja kulttuurilaitokset ja/tai taideoppilaitokset toimivat kunnallisina ja muodostavat merkittävän osuuden kokonaiskustannuksista. Kunnan oman rahoituksen osuus on puolestaan korkea kaupungeissa, jotka avustavat suhteellisen runsaasti yksityisiä kulttuuritoimijoita. Käyttötuottojen osuus rahoituspohjasta on suuri kaupungeilla, jotka saavat tuottoja esimerkiksi seudullisesti tuottamistaan palveluista.

Kuten edellä mainittiin, vuosien 2008 ja 2010 välisenä aikana toteutettiin valtionosuuksien korotus rahoituslakien piirissä oleville museoille, teattereille ja orkestereille. Tämä on pääsyy siihen, että selvityksessä mukana olevien kaupunkien (pl. Kouvola ja Rauma) saamat laskennalliset valtionosuudet olivat vuonna 2010 selvästi korkeammat (115,7 M€) kuin vuonna 2007 (93,6 M€). Kaupunkikohtaisesti laskennallisten valtionosuuksien määrä vaihteli 0,9 miljoonasta 16,9 miljoonaan euroon vuonna 2010. (Ks. taulukko 6.)

Sekä vuosina 2007 että 2010 tiedonkeruussa mukana olleet 23 kaupunkia yhteenlasketuina kunnan rahoitusosuus on laskenut 68,5 prosentista edellä mainittuun 67,4 prosenttiin (taulukko 8), vaikka euromääräisesti laskettuna myös kunnan rahoitus on kasvanut, noin 322 miljoonasta noin 364 miljoonaan euroon. Taide- ja kulttuurilaitosten osalta muutos on odotetusti merkittävämpi: kaupunkien kustannuksista taide- ja kulttuurilaitoksille (sisältää sekä kunnallisten taide- ja kulttuurilaitosten kustannukset että kaupunkien avustukset yksityisille taide- ja kulttuurilaitoksille) kunnan rahoitusosuus on laskenut 74 prosentista 67,4 prosenttiin ja laskennallisten valtionosuuksien osuus puolestaan noussut 14,1 prosentista 21,5 prosenttiin. (Näissä laskelmissa eivät ole mukana Kouvolan ja Rauman luvut vuodelta 2010.)

²⁷ Tästä summasta on siis vähennetty kulttuuritoiminnan laskennalliset valtionosuudet sekä kulttuuritoiminnan käyttötuotot. Kulttuuritoimen laskennalliset valtionosuudet pohjautuvat taulukkoon 6.

Taulukko 8. Kulttuuritoiminnan laskennallinen rahoituspohja vuosina 2007 ja 2010.

	2007			2010				
	Kulttuurin käyttö-kustann. 1 000 € (brutto)	Kulttuurin käyttökustannusten laskennallinen rahoituspohja, %			Kulttuurin käyttö-kustann. 1 000 € (brutto)	Kulttuurin käyttökustannusten laskennallinen rahoituspohja, %		
		Laskennall. valtionosuus	Käyttö-tuotot	Kunnan rahoitus		Laskennall. valtionosuus	Käyttö-tuotot	Kunnan rahoitus
Espoo	44 423	13,9	4,5	81,6	52 397	12,4	3,7	83,9
Helsinki	93 212	16,6	7,1	76,3	111 188	15,2	7,5	77,3
Hämeenlinna*	10 148	16,5	11,5	72,0	11 504	20,0	5,6	74,4
Joensuu*	12 757	24,7	25,8	49,5	15 396	25,7	21,9	52,3
Jyväskylä*	18 291	23,7	13,0	63,3	25 535	25,6	12,3	62,1
Kajaani	8 666	29,2	19,0	51,8	9 043	36,2	17,4	46,4
Kokkola*	6 663	14,7	5,1	80,2	8 328	15,1	5,4	79,5
Kotka	10 087	15,2	9,2	75,6	12 004	14,2	10,0	75,7
Kouvola*					13 328	14,2	16,0	69,7
Kuopio	19 191	23,7	15,1	61,1	21 358	27,9	16,6	55,5
Lahti	25 040	22,2	18,1	59,6	28 389	27,2	13,5	59,3
Lappeenranta*	9 639	27,6	9,9	62,5	11 844	30,7	12,3	57,1
Mikkeli	7 183	21,9	10,1	68,0	7 888	21,2	16,2	62,7
Oulu*	29 552	22,4	13,8	63,8	33 743	26,3	14,4	59,3
Pori*	15 181	24,0	12,5	63,5	16 494	27,2	13,1	59,7
Porvoo	7 400	29,8	23,4	46,8	8 755	31,7	23,0	45,3
Rauma*					6 960	24,5	9,2	66,3
Rovaniemi	10 273	26,8	15,2	58,0	10 916	28,4	14,5	57,1
Salo*	4 342	22,2	14,2	63,6	6 899	24,7	8,0	67,4
Savonlinna*	3 781	20,7	6,3	73,0	4 017	22,3	5,0	72,7
Seinäjoki*	6 143	17,5	6,0	76,5	8 178	18,4	5,2	76,4
Tampere	52 088	13,8	10,2	76,0	54 507	15,8	11,5	72,7
Turku	38 731	22,4	16,4	61,2	43 554	26,0	16,6	57,4
Vaasa	15 757	24,3	15,4	60,2	17 414	28,8	16,9	54,4
Vantaa	21 894	26,0	11,6	62,4	22 753	26,1	9,1	64,8
KAUPUNGIT								
YHTEENSÄ	470 442	19,9	11,6	68,5	562 392	21,2	11,3	67,4

* Kuntaliitos 2008-2010.

4.3 Kulttuuritoiminnan kokonaiskustannukset

Selvityksessä mukana olevien 25 kaupungin kulttuuritoiminnan euromääräiset nettokäyttökustannukset olivat vuonna 2010 yhteensä 498,6 miljoonaa euroa. Kaupungit ovat hyvin erikokoisia, ja myös kulttuurikustannusten vaihtelu on suurta, 3,8 miljoonasta eurosta 102,8 miljoonaan euroon. Keskiarvo oli 19,9 miljoonaa euroa ja mediaani 11,2 miljoonaa euroa. (Taulukko 9.)

Taulukossa 9 näkyvät kulttuuritoiminnan nettokäyttökustannukset selvityksessä mukana olleissa kaupungeissa vuosina 2007 ja 2010. Vuoden 2007 kustannukset esitetään siinä sekä toteutuneina kustannuksina että indeksillä korjattuina kustannuksina vuoden 2010 rahassa.²⁸ Taulukkoon 9 samoin kuin muihin raportin taulukoihin, joissa näkyy vuosien 2007–2010 välinen kehitys, on merkitty asteriskilla (*) ne kaupungit, joissa on aikavälillä 2008–2010 tapahtunut kuntaliitos (ks. tarkemmin luku 3.1). Liitetaulukoissa 5 ja 6 näkyvät kaupunkien kulttuuritoiminnan kustannukset osa-alueittain, niiden suhteelliset osuudet

²⁸ Kun vuoden 2007 toteutuneet kustannukset on muutettu vuoden 2010 indeksikorjattuun hintaan, laskennassa on käytetty julkisten menojen hintaindeksiä (JMHI, perusvuosi 2005 = 100, kuntatalous, kulttuuritoimen tehtäväalue). Tässä raportissa luvut esitetään pääsääntöisesti kunkin vuoden rahassa, indeksikorjatut tiedot ilmoitetaan erikseen.

kokonaiskustannuksista sekä kulttuuritoiminnan kustannukset asukaslukuun suhteutettuina vuosilta 2007 ja 2010.

Taulukko 9. Kulttuuritoiminnan nettokäyttökustannukset vuosina 2007 ja 2010.

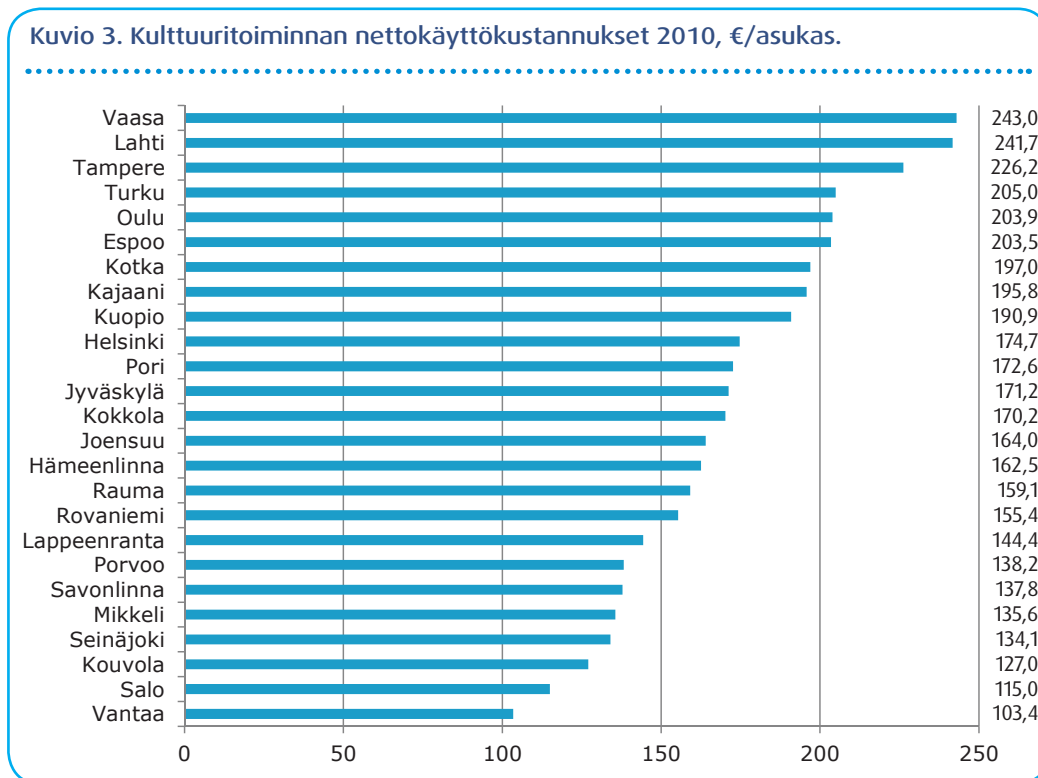
	2007		Indeksillä korjatut		2010	
	Toteutuneet kustannukset		kustannukset		Nettokäyttö-	
	Nettokäyttö-	Nettokäyttö-	Nettokäyttö-	Nettokäyttö-	Nettokäyttö-	Nettokäyttö-
	kustannukset	kustannukset,	kustannukset	kustannukset,	kustannukset	kustannukset,
	yhteensä,	kustannukset,	yhteensä,	kustannukset,	yhteensä,	kustannukset,
	1 000 €	€/asukas	1 000 €	€/asukas	1 000 €	€/asukas
Espoo	42 430	178,2	45 370	190,6	50 457	203,5
Helsinki	86 630	152,4	92 632	162,9	102 842	174,7
Hämeenlinna*	8 976	185,4	9 598	198,2	10 861	162,5
Joensuu*	9 468	164,2	10 124	175,5	12 021	164,0
Jyväskylä*	15 918	186,4	17 021	199,3	22 399	171,2
Kajaani	7 020	184,3	7 506	197,1	7 472	195,8
Kokkola*	6 325	171,1	6 763	183,0	7 875	170,2
Kotka	9 164	167,6	9 799	179,2	10 799	197,0
Kouvola*					11 189	127,0
Kuopio	16 284	178,3	17 412	190,7	17 810	190,9
Lahti	20 501	206,4	21 921	220,7	24 555	241,7
Lappeenranta*	8 683	146,5	9 285	156,6	10 393	144,4
Mikkeli	6 455	132,5	6 902	141,7	6 612	135,6
Oulu*	25 487	193,7	27 253	207,1	28 887	203,9
Pori*	13 290	174,3	14 211	186,4	14 334	172,6
Porvoo	5 672	118,6	6 065	126,8	6 741	138,2
Rauma*					6 320	159,1
Rovaniemi	8 711	148,1	9 315	158,3	9 336	155,4
Salo*	3 726	144,4	3 984	154,4	6 350	115,0
Savonlinna*	3 542	132,3	3 787	141,5	3 815	137,8
Seinäjoki*	5 777	154,7	6 177	165,5	7 751	134,1
Tampere	46 751	224,9	49 990	240,5	48 235	226,2
Turku	32 371	184,7	34 614	197,5	36 344	205,0
Vaasa	13 324	229,7	14 247	245,6	14 479	243,0
Vantaa	19 347	100,5	20 688	107,5	20 688	103,4
KAUPUNGIT						
YHTEENSÄ	415 852	168,7	444 664	180,4	498 565	177,1

* Kuntaliitos 2008-2010

Käytetty indeksi: julkisten menojen hintaindeksi (JMHI) perusvuosi 2005 = 100, kuntatalous, kulttuuritoimen tehtäväalue.

Kaupungeja vertailtaessa voidaan ensinnäkin todeta suuret erot niiden välillä. Helsingin yhteenlasketut kustannukset vuonna 2010 olivat noin 103 miljoonaa, minkä lisäksi noin 50 miljoonan euron kulttuurikustannukset (netto) löytyvät Espoon ja Tampereen tilinpäätöksistä. Helsingin osuus kaikista kustannuksista on siten hieman yli viidennes ja mainittujen kolmen kaupungin yhteisosuus noin 40 prosenttia. Selvityksessä mukana olevista kaupungeista Kajaanin, Kokkolan, Mikkelin, Porvoon, Rauman, Rovaniemen, Salon, Savonlinnan ja Seinäjoen kustannukset olivat vuonna 2010 alle kymmenen miljoonaa euroa.

Asukaslukuun suhteutettuna kulttuurin nettokäyttökustannukset vaihtelivat vuonna 2010 Vantaan 103 eurosta Vaasan 243 euroon (kuviot 3). Keskiarvo oli 171 euroa. Kaksikielisen Vaasan lisäksi korkeimmat kustannukset olivat seuraavissa suurissa kaupungeissa: Lahdessa, Tampereella, Turussa, Oulussa ja Espoossa. Pienemmistä kaupungeista kulttuuritoiminnan kustannukset asukasta kohden laskettuna olivat suhteellisen korkeat Kotkassa ja Kajaanissa.

Vuosien 2007 ja 2010 välistä yleistä kehitystä on paras tarkastella ilman Kouvolan ja Rauman kustannustietoja, koska nämä kaksi kaupunkia eivät olleet mukana edellisellä tiedonkeruukierroksella. Muiden 23 kaupungin osalta voidaan todeta, että kulttuuritoiminnan yhteenlasketut nettokäyttökustannukset ovat kolmessa vuodessa nousseet noin 65 miljoonaa euroa eli kasvuprosentti on ollut 15,7. Jos vuoden 2007 kustannustietoja korjataan vuoden 2010 hintaan julkisten menojen kulttuuritoimen tehtäväalueen hintaindeksillä (ks. taulukko 9), kasvuprosentti laskee 8,2 prosenttiin.

Kaikkien selvityksessä mukana olevien kaupunkien kulttuuritoiminnan nettokäyttökustannukset kasvoivat ainakin vähän, joskin edellä mainitulla hintaindeksillä korjattuna kustannukset ovat joidenkin kaupunkien osalta hieman laskeneet. Euromääräinen kokonaiskasvu (ilman indeksikorjausta) oli merkittäväntä Helsingissä (lisäystä 16,2 miljoonaa), Espoossa (8,0 M€), Jyväskylässä (6,5 M€), Lahdessa (4,1 M€) ja Turussa (4,0 M€). Näistä kaupungeista Jyväskylä kasvoi tarkastelukaudella kuntaliitoksen seurauksena, kun Jyväskylä, Jyväskylän maalaiskunta ja Korpilahti liittyivät yhteen vuoden 2009 alussa. Yhteenlasketun näiden kaupunkien kulttuuritoiminnan kustannusten kasvu tuottaa miltei 60 prosenttia nettokäyttökustannusten kokonaiskasvusta (laskelmissa eivät ole mukana Kouvolan ja Rauman kustannukset vuodelta 2010).

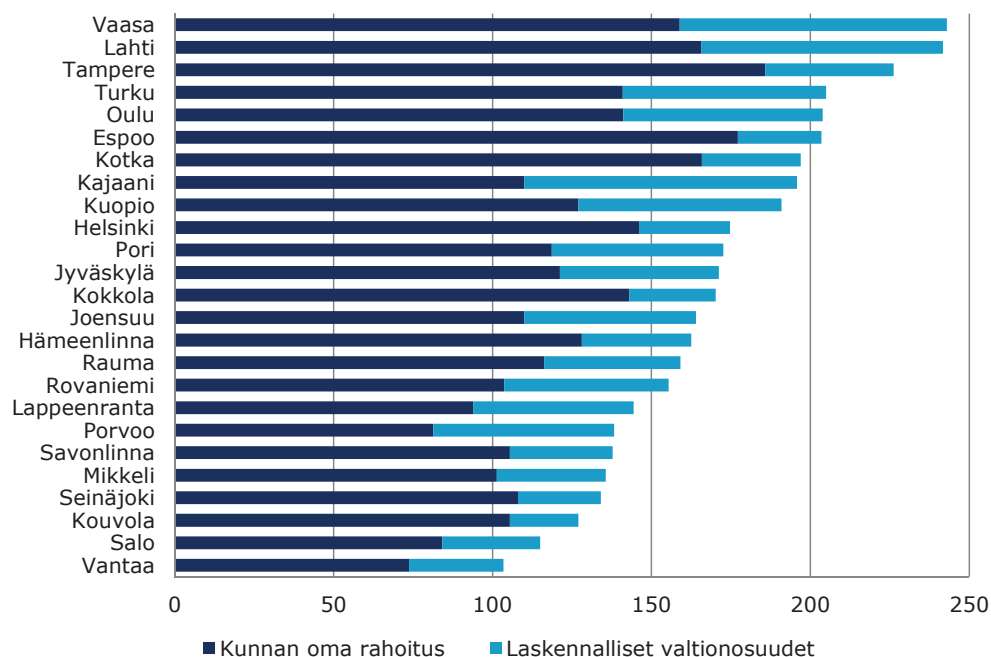
Asukaslukukohtaiset vertailut kaupunkien välillä ovat tässä tapauksessa ongelmallisia, koska useissa selvitykseen kuuluvissa kaupungeissa on vuosien 2007 ja 2010 välisenä aikana tapahtunut kuntaliitos. Kuntaliitokset ovat kasvattaneet kunnan kokoa sekä alueellisesti että väkiluvun suhteen, mutta alueelliseen keskuspaikkakuntaan yhdistyneiden kuntien kulttuuritoiminta on pääsääntöisesti ollut merkittävästi vähäisempää etenkin muilla kuin kirjastotoiminnan osa-alueella. Tästä syystä asukaslukuun suhteutetut kulttuuritoiminnan nettokäyttökustannukset ovat monissa kaupungeissa laskeneet, joissain tapauksissa (esimer-

kiksi Jyväskylä, Hämeenlinna, Seinäjoki ja Salo) varsin selvästi.²⁹

Vuosien 2007 ja 2010 välillä asukaskohtaiset nettokäyttökustannukset kasvoivat yli kymmenen prosenttia Kotkassa (17,5 %), Lahdessa (17,1 %), Porvoossa (16,6 %), Helsingissä (14,7 %), Espoossa (14,2 %) ja Turussa (11,0 %). Jos rahan arvon heikkeneminen huomioidaan, asukaskohtaisten nettokäyttökustannusten kasvu vaihteli kyseisissä kaupungeissa 3,8 ja 9,9 prosentin välillä.

On myös syytä muistuttaa, että näiden tietojen perusteella ei voida tehdä suoria johtopäätöksiä esimerkiksi kulttuuripalvelujen laadusta tai niiden tuottamisen kalleudesta. Eroja asukaslukuun suhteutetuissa kustannuksissa selittävät esimerkiksi alueen yleinen kulttuuritarjonta, paikkakunnan historiallinen kehitys, väestön kielijakauma tai muu sosiaalinen rakenne sekä erilaiset palvelutuotantomallit. Erilaisten palvelutuotantomallien merkittävä vaikutus on tässä yhteydessä siis se, että kunnallisen kulttuuritoiminnan tapauksessa kunnan tilinpäätöksessä näkyvät luvut sisältävät myös kunnalle myönnetty laskennalliset valtionosuudet (ks. tarkemmin luku 4.1). Alla olevassa kuviossa näiden valtionosuuksien osuus on erotettu asukaskohtaisista kokonaiskustannuksista (kuvio 4). Erot kaupunkien välillä syntyvät etenkin taide- ja kulttuurilaitoksille ja taiteen perusopetuksen oppilaitoksille myönnettyjen valtionosuuksien seurauksena.

Kuvio 4. Kulttuuritoiminnan nettokäyttökustannukset 2010, €/asukas; kunnan oma rahoitus ja laskennalliset valtionosuudet.

29 Selvityksen piirissä olevissa kaupungeissa suurin asukasluvun muutos tapahtui vuoden 2009 alussa, kun uusi Salon kaupunki syntyi kymmenen kunnan yhteenliittymänä: Halikko, Kiikala, Kisko, Kuusjoki, Muurla, Perniö, Pertteli, Salo, Suomensjärvi ja Särkisalo. Kuntaliitoksen ansiosta kaupungin väkiluku kasvoi yli kaksinkertaiseksi, vajaasta 26 000 asukkaasta lähes 55 000:een. Kulttuuritoiminnan kustannusten suhteen liitoskunnat poikkesivat merkittävästi toisistaan. Cuporen ja Kuntaliiton kyselyn mukaan ”vanhan Salon” kulttuuritoiminnan nettokustannukset vuonna 2007 olivat 144 euroa asukasta kohti. Tilastokeskuksen tuottamien kuntien talous- ja toimintatilastojen mukaan muissa liitoskunnissa ne vaihtelivat 39 euron ja 67 euron välillä.

Yllä esitettyjen kulttuuritoiminnan kustannustietojen taustoja voidaan havainnollistaa muutamalla kaupunkiesimerkillä. Vaasassa kulttuuripalvelut tuotetaan pääosin kunnalliselta pohjalta, sen sijaan Kokkolassa kaupunki avustaa runsaasti yksityisiä toimijoita. Vantaalta puuttuvat suuret kulttuurilaitokset. Salossa kuntien yhdistyminen toi muutoksia myös kulttuuritoimintaan.

Vaasan kaupungin nettokäyttökustannukset kulttuuritoimintaan vuonna 2010 olivat 14,5 miljoonaa euroa, 243 euroa asukasta kohden. Kustannuksiltaan merkittävimmät toiminnan osa-alueet Vaasassa ovat taide- ja kulttuurilaitokset, jotka vuonna 2010 muodostivat 62 prosenttia kokonaiskustannuksista, sekä kirjasto, jonka osuus kokonaiskustannuksista oli 23 prosenttia. Vaasassa palvelut tuotetaan hyvin pitkälti kunnalliselta pohjalta. Kunnallisia taide- ja kulttuurilaitoksia ovat Pohjanmaan museo, Tikanojan taidekoti, jonka alla toimii myös vuonna 2007 avattu Kuntsin modernin taiteen museo, sekä kaupunginteatteri ja kaupunginorkesteri. Niiden yhteenlaskettu laskennallinen valtionosuus vuodelle 2010 oli yhteensä 2,8 miljoonaa euroa. Vaasa on kaksikielinen kaupunki, ruotsinkielisiä on neljännes asukkaista. Tämä näkyy myös kulttuuripalveluissa. Oman kaupunginteatterin lisäksi kaupunki avustaa ruotsinkielistä Wasa Teateria, vuonna 2010 avustus oli 789 000 euroa. Taiteen perusopetusta Vaasassa antavat kunnalliset oppilaitokset Kuula-opisto, Vaasan työväenopisto ja Vasa Arbetarinstitut.

Kokkolan kaupungin kulttuuritoiminnan nettokäyttökustannukset vuonna 2010 olivat yhteensä 7,9 miljoonaa euroa. Asukaslukuun suhteutettuna kustannukset olivat 170 euroa. Kokkolassa kustannuksiltaan merkittävimmät menoerät ovat taide- ja kulttuurilaitokset (38 prosenttia nettokäyttökustannuksista), kirjasto (33 %) sekä taideoppilaitokset ja taiteen perusopetus (15 %). Kokkolassa kunnallisia taidelaitoksia ovat K. H. Renlundin museo sekä luontokokoelma Kieppi, sen sijaan teatteri ja orkesteri toimivat yksityisinä. Museolle myönnettiin vuonna 2010 laskennallista valtionosuutta yhteensä 332 000 euroa. Vuonna 2010 Kokkolan kaupunki avusti osakeyhtiömuotoista Kokkolan kaupunginteatteria ja Kokkolan orkesteriyhdistystä (Keski-Pohjanmaan Kamariorkesteri) yhteensä noin kahdella miljoonalla eurolla. Myös Kokkola on kaksikielinen, kaupunki maksoi vuonna 2010 yhteensä 33 000 euroa kulttuuritoimintaan liittyviä avustuksia Svenska Österbottens förbund för utbildning och kultur (SÖF) -kuntayhtymälle, joka mm. ylläpitää Wasa Teateria. Lisäksi Kokkola avusti vuonna 2010 yksityisiä taideoppilaitoksia yhteensä 783 000 eurolla. Kunnallisia taideoppilaitoksia ovat Kokkolan estraditaiteenkoulu ja Kokkolan seudun opisto, jonka alla toimivat myös taiteen perusopetusta antavat Lasten ja nuorten kuvataidekoulu sekä Sanataidekoulu.

Vantaan kaupungin kulttuuritoiminnan nettokäyttökustannukset vuodelle 2010 olivat 20,7 miljoonaa euroa, noin 103 euroa asukasta kohden. Vantaalla merkittävin kustannuserä menee kirjastolle, sen osuus kokonaiskustannuksista vuonna 2010 oli 43,5 prosenttia, kulttuuritalojen ja kulttuurikeskusten osuus kokonaiskustannuksista oli 20,2 prosenttia, taideoppilaitosten ja taiteen perusopetuksen 15,6 prosenttia. Kustannukset taide- ja kulttuurilaitoksille muodostivat vain 13,5 prosenttia kokonaiskustannuksista, Vantaa eroaakin muista suurista kaupungeista siinä, että sieltä puuttuvat suuret taide- ja kulttuurilaitokset. Vantaalla kunnallisia taide- ja kulttuurilaitoksia ovat kaupunginmuseumo ja taidemuseo, joiden laskennallinen valtionosuus vuodelle 2010 oli 235 000 euroa. Lisäksi kaupunki ylläpitää useita kulttuuritaloja ja -tiloja, joiden avulla viedään kulttuuritarjontaa kaupungin eri alueille. Vantaan kaupungin kulttuuripalvelut -yksikkö on mukana valtakunnallisessa lastenkulttuurikeskusten Taikalamppu-verkostossa ja se ylläpitää lasten taidetaloja Pessiä ja Toteemia. Taiteen perusopetusta Vantaalla antavat kunnalliset kuvataidekoulu ja musiikkiopisto sekä pienimuotoisesti myös Vantaan aikuisopiston taidekeskus. Lisäksi kaupunki avusti vuonna

2010 yksityisiä taiteen perusopetusta antavia toimijoita yhteensä 294 000 eurolla.

Salon kaupungin kulttuuritoiminnan nettokäyttökustannukset olivat vuonna 2010 yhteensä 6,4 miljoonaa euroa. Asukaslukuun suhteutettuna kustannukset olivat 115 euroa. Salossa kirjaston kustannukset muodostavat 55 prosenttia kokonaiskustannuksista, taide- ja kulttuurilaitokset 16 prosenttia, taideoppilaitokset ja taiteen perusopetus 14 prosenttia ja yleinen kulttuuritoiminta 12 prosenttia. Vuoden 2007 selvitykseen verrattuna Salon kulttuuritoiminnan kustannuksissa ja kustannusrakenteessa on tapahtunut varsin runsaasti muutoksia, joiden taustalla on vuonna 2009 tapahtunut Salon ja yhdeksän muun kunnan yhdistyminen. Kuntaliitoksen myötä Salon kaupunki kasvoi sekä alueellisesti että väkiluvun suhteen, sen sijaan yhdistyneiden kuntien kulttuuritoiminta oli Saloa lukuun ottamatta suhteellisen vähäistä etenkin muilla kuin kirjastotoiminnan osa-alueella. Vaikka kulttuurin nettokäyttökustannukset ovat Salossa nousseet vuoteen 2007 verrattuna noin 2,6 miljoonalla eurolla, ovat asukaskohtaiset kustannukset kuitenkin laskeneet 144 eurosta 115 euroon. Kirjaston osuus kokonaiskustannuksista on noussut hieman yli kymmenen prosenttiyksiköä. Salossa kunnallisia taide- ja kulttuurilaitoksia ovat Salon taidemuseo Veturitali sekä kuntien yhdistymisen myötä muodostettu Salon tuotanto- ja kulttuurihistoriallinen museo SAMU, joka vastaa Salon alueen aineellisen perinnön tallentamisesta, tutkimisesta ja näytteille asettamisesta. Lisäksi kaupunki ylläpitää kulttuuritalo KIVAA, joka on pääosin salolaisien yhdistysten käytössä. Taiteen perusopetusta Salossa järjestävät kunnalliset musiikkiopisto ja kansalaisopisto.

4.4 Kulttuuritoiminnan osuus kunnan taloudesta

Voidaan myös kysyä, mikä on kunnan kulttuuritoiminnan osuus kunnan taloudesta ja millä lailla kulttuurin rooli on tässä mielessä kehittynyt viime vuosina. Viimeaikaisessa keskustelussa luovuus ja kulttuuri on usein nostettu kaupunkien tulevaisuuden keskeisten menestystekijöiden joukkoon, minkä lisäksi on puhuttu paljon taiteen ja kulttuurin hyvinvointivaihteluista. Monissa kaupungeissa on myös siirrytty tilaaja-tuottajamalliin tai sitä vastaaviin järjestelyihin. Näiden uudistusten yhtenä tausta-ajatuksena on ollut vahvistaa tavoitelähtöistä poikkihallinnollista toimintaa ja siten esimerkiksi lisätä taide- ja kulttuuripalvelujen hyödyntämistä eri hallintokunnissa.

Taulukossa 10 näkyvät kunnan verotulot, kaikki käyttötalouden valtionosuudet, selvityksessä kerätyt kulttuuritoiminnan nettokäyttökustannukset (käyttökustannukset miinus tuotot) sekä kulttuuritoiminnan nettokäyttökustannusten osuus kunnan saamien verotulojen ja käyttötalouden valtionosuuksien kokonaissummasta. Kunnan kulttuuritoiminnan nettokäyttökustannusten osuus kunnan taloudesta vaihteli vastaajakunnissa 2,0 ja 4,7 prosentin välillä vuonna 2010. Talouden tunnusluvuilla mitaten kulttuurin osuus on siis kaikissa kaupungeissa varsin pieni. Osuus on myös useimmissa kaupungeissa pienentynyt vuosien 2007 ja 2010 välisenä aikana, mihin joidenkin kaupunkien osalta ovat vaikuttaneet kuntaliitokset.

Taulukko 10. Kulttuuritoiminnan kustannusten osuus kunnan käyttötaloudesta vuosina 2007 ja 2010.

Lähde: Suomen virallinen tilasto: Kuntien ja kuntayhtymien talous ja toiminta, Tilastokeskus. Koonnut Suomen Kuntaliitto.

	Verotulot, 1 000 €	Käyttötalouden valtionosuudet yhteensä, 1 000 €	Verotulot + käyttötalouden valtionosuudet yhteensä, 1 000 €	Kulttuuritoim. nettokäyttö- kustannukset yhteensä, 1 000 €	Kulttuuritoiminnan nettokäyttökustannus- ten osuus verotuloista ja käyttötalouden valtionosuuksista, %	
	2010	2010	2010	2010	2010	2007
Espoo	1 183 767	132 274	1 316 041	50 457	3,8	3,6
Helsinki	2 506 468	502 431	3 008 899	102 842	3,4	3,3
Hämeenlinna*	220 704	135 081	355 785	10 861	3,1	3,9
Joensuu*	218 085	168 816	386 901	12 021	3,1	3,6
Jyväskylä*	421 621	236 610	658 231	22 399	3,4	4,3
Kajaani	122 978	84 056	207 034	7 472	3,6	4,0
Kokkola*	149 314	97 755	247 069	7 875	3,2	3,8
Kotka	186 329	106 803	293 132	10 799	3,7	3,7
Kouvola*	287 606	174 438	462 044	11 189	2,4	
Kuopio	307 997	185 068	493 065	17 810	3,6	4,0
Lahti	324 572	197 376	521 948	24 555	4,7	4,6
Lappeenranta*	233 191	125 821	359 012	10 393	2,9	3,4
Mikkeli	151 767	110 999	262 766	6 612	2,5	2,9
Oulu*	501 556	233 015	734 571	28 887	3,9	4,4
Pori*	253 213	176 254	429 467	14 334	3,3	3,9
Porvoo	188 638	70 008	258 646	6 741	2,6	2,4
Rauma*	139 969	65 505	205 474	6 320	3,1	
Rovaniemi	199 276	128 384	327 660	9 336	2,8	3,2
Salo*	210 382	99 652	310 034	6 350	2,0	3,0
Savonlinna*	87 455	66 210	153 665	3 815	2,5	2,8
Seinäjoki*	191 770	105 973	297 743	7 751	2,6	3,4
Tampere	758 120	296 522	1 054 642	48 235	4,6	5,2
Turku	610 858	307 724	918 582	36 344	4,0	4,1
Vaasa	229 154	107 945	337 099	14 479	4,3	4,8
Vantaa	804 718	213 095	1 017 813	20 688	2,0	2,2
KAUPUNGIT						
YHTEENSÄ	10 489 508	4 127 815	14 617 323	498 565	3,4	3,7

* Kuntaliitos 2008–2010.

Valtionosuudet sisältävät tässä myös kuntakohtaiset opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuudet, työllistämistuet sekä muut tuet ja avustukset valtiolta.

4.5 Kulttuuritoiminnan kustannukset menoluokittain

Henkilöstömenot muodostivat vuonna 2010 yli puolet kaikista toimintamenoista (ilman avustuksia ja muiden hallintokuntien kulttuurikustannuksia) lähes kaikissa selvityksessä mukana olevissa kaupungeissa. Toinen usein melko suuri menoerä olivat vuokrat. Vuokramenojen osuus vaihteli kaupungeissa 11–36 prosenttiin välillä. Näiden kustannuserien jälkeen jäävä osuus eli muut menot kattoivat 12–33 prosenttia toimintamenoista. Taulukossa 11 ja kuviossa 5 esitettyihin suhdelukuihin vaikuttaa luonnollisesti se, kuinka paljon kaupunki tuottaa itse kulttuuritoimintaa ja ylläpitää itse kulttuurin tiloja.

Vuosien 2007 ja 2010 välillä kustannusrakenteessa on tapahtunut pieniä muutoksia. Henkilöstömenojen osuus on laskenut 57,8 prosentista 56,1 prosenttiin ja vuokramenojen osuus puolestaan kasvanut 19,4 prosentista 20,7 prosenttiin, kun kaikkien kaupunkien (pl.

Kouvolan ja Rauman luvut vuodelta 2010) luvut on laskettu yhteen.

Menorakenne, samoin kuin viimeisten kolmen vuoden kehitys kuitenkin poikkeaa kaupungista toiseen. Porvoossa henkilöstömenojen osuus oli lähes 70 prosenttia toimintamenoista. Henkilöstömenot koostuivat etenkin taideoppilaitosten ja taiteen perusopetuksen (61 prosenttia) ja kirjaston (31 prosenttia) toiminnasta. Porvoon kaupunki ylläpitää kahta seudullisesti toimivaa kaksikielistä oppilaitosta, joiden toteutuneiden opetustuntien lukumäärä vuodelle 2010 oli yhteensä 51 240 (Opetushallitus 2011).

Vuokrakustannusten osuus kaikista kustannuksista oli yli kolmekymmentä prosenttia Espoossa, Kotkassa ja Vantaalla. Esimerkiksi Espoossa vuokramenot olivat vuonna 2010 yhteensä noin 13,7 miljoonaa euroa ja ne muodostivat 36 prosenttia kaikista toimintamenoista. Espoossa vuokramenot ovat lähes kokonaan sisäisiä vuokria, niihin sisältyy myös noin 4,7 miljoonaa euroa yksityisille kulttuuritoimijoille suunnattua vuokratukea. Vuokrakustannusten osuuden kasvu oli yli kolme prosenttia Kotkassa, Kuopiossa, Mikkelissä, Porvoossa ja Vantaalla. Muutos on ollut huomattava erityisesti Kotkassa, mikä selittyy pitkälti sillä, että maakuntamuseo muutti tarkasteluajankohtien välisenä aikana uusiin tiloihin Merikeskus Vellamoon. Vuokramenojen taustalla vaikuttaa myös esimerkiksi kaupungin yleinen vuokrataso, joka voi vaihdella huomattavasti kaupunkien välillä.

Kaupunkien kulttuurikustannuksiin sisältyvät vuokrakustannukset olivat pääasiassa kaupungin tilayksikölle tai vastaavalle maksettavia sisäisiä vuokria. Kaikki kaupungit yhteenlaskettuna sisäisten vuokrien osuus kaikista vuokrakustannuksista oli 91 prosenttia. Joissakin kaupungeissa sisäisten vuokrien kautta tuetaan myös yksityisiä kulttuuritoimijoita.

Sisäisten vuokrien määräytymisperusteet ovat kaupungeissa erilaiset. Yleensä kaupungin sisäisen tilan vuokra on jakautunut pääomakustannuksiin perustuvaan pääomavuokraan ja ylläpitokustannuksiin perustuvaan ylläpitovuokraan, ja sitä tarkistetaan säännöllisin aikavällein yleisen hintatason mukaisesti. Sisäisillä vuokrilla ei ole suoraa merkitystä kunnan (kuntakonsernin) kokonaistalouteen, vuokramenot palvelutuotannossa näkyvät vuokratuottoina kunnan kassassa.

Sisäisillä vuokrilla pyritään etenkin lisäämään kustannustietoisuutta ja tilojen tehokasta ja taloudellista käyttöä. Sisäisten vuokrien käyttöä perustellaan myös sillä, että niiden kautta saadaan paremmin esiin palvelujen todelliset kustannukset. Toisaalta sisäisten erien käyttö saattaa myös aiheuttaa virhepäätelmän, että kunnan rahoitus itse palveluun olisi lisääntynyt, vaikka lisäys onkin kohdistunut ydintehtävän sijaan sisäisiin tukipalveluihin ja niiden kohonneisiin hintoihin. Lisäksi sisäisten palvelujen käyttäjillä ei useinkaan ole vaikutus- ja valinnanmahdollisuuksia palvelujen käyttöön tai hinnoitteluun, vaan niiden on ostettava palvelut kunnan muilta yksiköiltä niiden määräämillä hinnoilla. (Ks. esim. Rajala ym. 2008, 111–119.)

Kaikki selvityskaupungit yhteenlaskettuna vuokrakustannusten osuus toimintamenoista on vuosien 2007 ja 2010 välillä siis noussut hieman. Kaupunkikohtaisesti tilanne vaihtelee kuitenkin paljon. Lisäksi vuokrakustannusten todellisen kehityksen arviointi vaatisi tietoa myös kulttuuritoiminnan tilojen käytön kehityksestä kaupungeissa. Ainakin joissakin kaupungeissa vuokrakustannusten nousu ja/tai säästötoimenpiteet ovat saaneet toimijoita luopumaan tiloista. Esimerkiksi Helsingissä siirrettiin Itä-Helsingin ruotsinkielinen toiminta monitoimitalo Nordsjö-Rastiksesta Vuotaloon. Myös sivukirjastoja on lakkautettu monissa kaupungeissa.

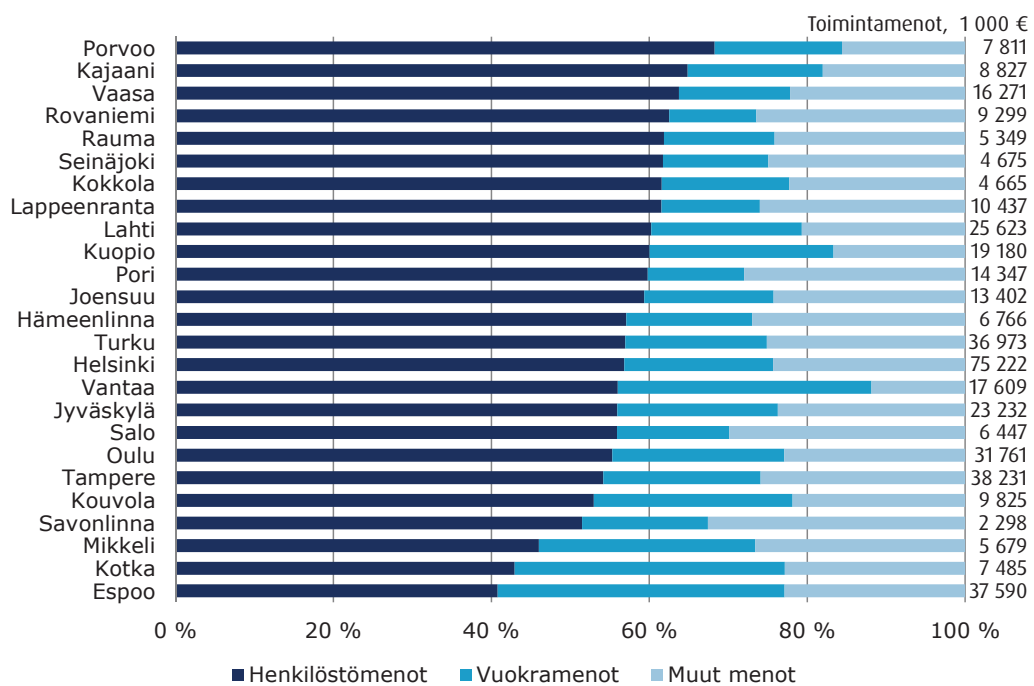
Taulukko 11. Henkilöstömenot, vuokrat ja muut menot vuosina 2007 ja 2010.

	2010													
	Henkilöstö- menot, 1 000 €	Osuus toiminta- menoista, %	Vuokra- menot, 1 000 €	Osuus toiminta- menoista, %	Muut menot, 1 000 €	Osuus toiminta- menoista, %	Toiminta- menot yht., 1 000 €	Henkilöstö- menot, 1 000 €	Osuus toiminta- menoista, %	Vuokra- menot, 1 000 €	Osuus toiminta- menoista, %	Muut menot, 1 000 €	Osuus toiminta- menoista, %	Toiminta- menot yht., 1 000 €
2007														
Espoo	12 869	41,5	10 728	34,6	7 406	23,9	31 003	15 338	40,8	13 653	36,3	8 599	22,9	37 590
Helsinki	37 074	56,9	12 814	19,7	15 297	23,5	65 185	42 742	56,8	14 181	18,9	18 299	24,3	75 222
Hämeenlinna*	3 627	58,3	827	13,3	1 765	28,4	6 219	3 861	57,1	1 079	15,9	1 826	27,0	6 766
Joensuu*	6 643	59,8	1 775	16,0	2 682	24,2	11 100	7 955	59,4	2 195	16,4	3 252	24,3	13 402
Jyväskylä*	9 877	58,8	3 243	19,3	3 691	22,0	16 811	12 996	55,9	4 721	20,3	5 515	23,7	23 232
Kajaani	5 300	63,5	1 354	16,2	1 698	20,3	8 352	5 726	64,9	1 508	17,1	1 593	18,0	8 827
Kokkola*	2 210	60,8	599	16,5	824	22,7	3 633	2 872	61,6	754	16,2	1 039	22,3	4 665
Kotka	2 750	45,6	881	14,6	2 401	39,8	6 032	3 215	43,0	2 560	34,2	1 710	22,8	7 485
Kouvola*								5 204	53,0	2 473	25,2	2 148	21,9	9 825
Kuopio	10 854	63,0	3 014	17,5	3 349	19,5	17 217	11 514	60,0	4 470	23,3	3 196	16,7	19 180
Lahti	13 688	60,8	4 138	18,4	4 699	20,9	22 525	15 432	60,2	4 888	19,1	5 303	20,7	25 623
Lappeenranta*	5 314	62,9	1 172	13,9	1 956	23,2	8 442	6 421	61,5	1 302	12,5	2 714	26,0	10 437
Mikkeli	2 530	56,0	834	18,4	1 157	25,6	4 521	2 613	46,0	1 557	27,4	1 509	26,6	5 679
Oulu*	16 359	58,3	6 038	21,5	5 653	20,2	28 050	17 566	55,3	6 918	21,8	7 277	22,9	31 761
Pori*	8 067	61,6	1 424	10,9	3 614	27,6	13 105	8 581	59,8	1 748	12,2	4 018	28,0	14 347
Porvoo	4 746	71,2	708	10,6	1 215	18,2	6 669	3 332	68,3	1 261	16,1	1 218	15,6	7 811
Rauma*								3 308	61,8	749	14,0	1 292	24,2	5 349
Rovaniemi	5 570	65,7	936	11,0	1 967	23,2	8 473	5 812	62,5	1 027	11,0	2 460	26,5	9 299
Salo*	2 203	56,3	646	16,5	1 062	27,2	3 911	3 605	55,9	916	14,2	1 926	29,9	6 447
Savonlinna*	1 097	54,0	402	19,8	533	26,2	2 032	1 183	51,5	366	15,9	749	32,6	2 298
Seinäjäki*	1 894	58,1	611	18,7	754	23,1	3 259	2 886	61,7	623	13,3	1 166	24,9	4 675
Tampere	19 620	55,0	6 122	17,2	9 916	27,8	35 658	20 706	54,2	7 619	19,9	9 906	25,9	38 231
Turku	19 932	61,6	5 372	16,6	7 077	21,9	32 381	21 060	57,0	6 625	17,9	9 288	25,1	36 973
Vaasa	8 936	63,4	2 388	16,9	2 776	19,7	14 100	10 374	63,8	2 289	14,1	3 608	22,2	16 271
Vantaa	10 118	60,0	4 709	27,9	2 033	12,1	16 860	9 859	56,0	5 661	32,1	2 089	11,9	17 609
KAUPUNGIT														
YHTEENSÄ	211 278	57,8	70 735	19,4	83 525	22,8	365 538	246 161	56,1	91 143	20,8	101 700	23,2	439 004

* Kuntaliitos 2008-2010

Vuokramenoissa ovat sekä sisäiset että ulkoiset vuokramenot. Muut menot sisältävät toimintamenojen seuraavat osa-alueet: aineet, tarvikkeet ja tavarat yhteensä, palvelujen ostot yhteensä, muut menot yhteensä. Toimintamenoihin yhteensä eivät tässä sisälly avustukset ja muiden hallintokuntien kulttuuritoiminta.

Kuvio 5. Henkilöstömenojen, vuokrien ja muiden menojen osuudet kaupunkien kulttuurin toimintamenoista (brutto) vuonna 2010, %.

Vuokramenoissa ovat sekä sisäiset että ulkoiset vuokramenot. Muut menot sisältävät toimintamenojen seuraavat osa-alueet: aineet, tarvikkeet ja tavarat yhteensä, palvelujen ostot yhteensä, muut menot yhteensä. Toimintamenoihin yhteensä eivät tässä sisälly avustukset ja muiden hallintokuntien kulttuuritoiminta.

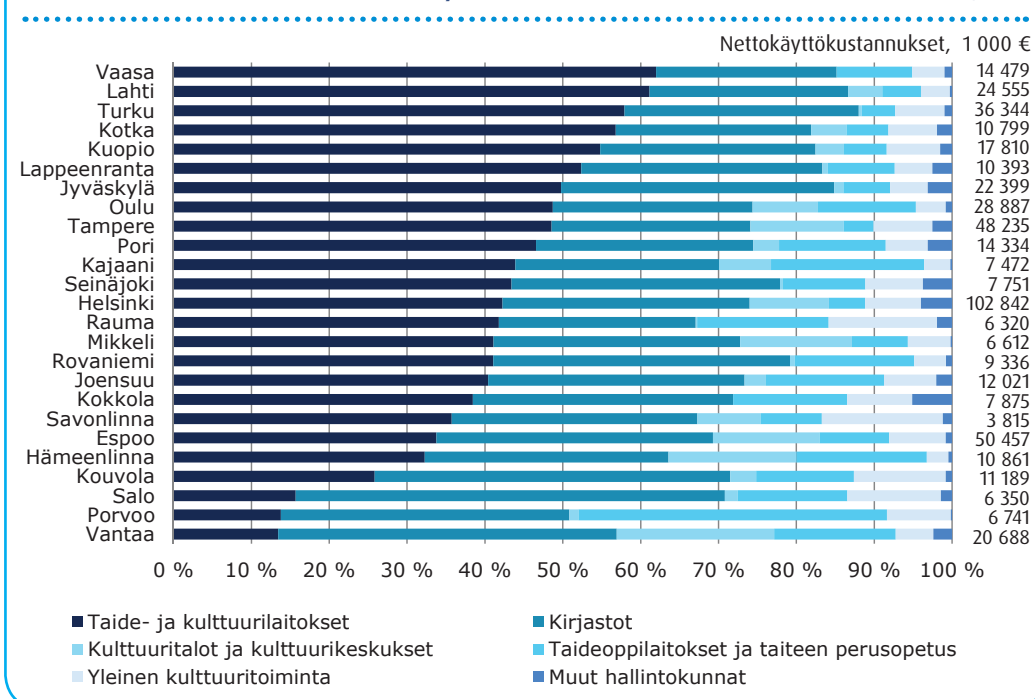
4.6 Kulttuuritoiminnan kustannukset osa-alueittain

Seuraavaksi tarkastellaan kulttuuritoiminnan kustannuksia osa-alueittain eli kirjastoja, taide- ja kulttuurilaitoksia, kulttuuritaloja ja kulttuurikeskuksia, taideoppilaitoksia ja taiteen perusopetusta, yleistä kulttuuritoimintaa sekä muiden hallintokuntien muuta kuin edellä mainittuihin kohtiin sijoitettavaa kulttuuritoimintaa. Edellä käsiteltyä jakoa kulttuuripalvelujen kunnallisen tuottamisen ja yksityisten kulttuuritoimijoiden avustamisen välillä tuodaan esille myös raportin näissä osioissa. Osa-alueiden kautta on mahdollista tarkastella paremmin kustannusten takana vaikuttavia toimintamalleja ja muita eroja selittäviä tekijöitä. Tietoisuus erilaisista toiminta- ja palvelutuotantomalleista auttaa puolestaan tulkintojen tekemisessä.

Tämän selvityksen 25 kaupungissa kulttuuritoiminnan eri osa-alueiden väliset suhteet poikkesivat toisistaan varsin paljon (kuvio 6). Kirjastotoiminta sekä taide- ja kulttuurilaitokset eli museot, teatterit ja orkesterit olivat kuitenkin lähes kaikissa kaupungeissa kustannuksiltaan hyvin merkittäviä kulttuuritoiminnan osa-alueita. Taide- ja kulttuurilaitosten osuus kulttuurin kustannuksista oli vuonna 2010 suurin Vaasassa (62 %) ja Lahdessa (61 %). Pienimmät vastaavat osuudet olivat puolestaan Vantaalla (13 %), Porvoossa (14 %) ja Salossa (16 %). Kirjaston suhteellinen osuus kulttuuritoiminnan kokonaiskustannuksista vaihteli 23:sta 55 prosenttiin, korkeimmillaan se oli Salossa (55 %) ja Kouvolassa (46 %). Kirjastojen osuus on ymmärrettävästi korkea kaupungeissa, joissa ei ole suuria taide- ja kulttuurilaitoksia, kulttuuritaloja ja -keskuksia tai taideoppilaitoksia.

Muutamassa kaupungissa kulttuuritalojen ja kulttuurikeskusten rooli oli euromääräisesti mitattuna suhteellisen suuri. Vantaalla kulttuuritalojen ja kulttuurikeskusten osuus kaupungin kulttuurin kokonaisnettokäyttökustannuksista oli 20 prosenttia. Vastaavat osuudet kaikista kulttuurin kustannuksista olivat vuonna 2010 korkeat myös Hämeenlinnassa (16 %), Mikkelissä (14 %) ja Espoossa (14 %). Mikkelissä kaupunki avustaa konsertti- ja kongressitalo Mikaelia ja Hämeenlinnassa puolestaan kulttuuri- ja kongressikeskus Verkatehdasta. Hämeenlinnassa toimii myös kunnallinen lasten- ja nuortenkulttuurikeskus ARX. Vantaalla ja Espoossa toimii useita alueellisia kulttuuritaloja, Vantaa avustaa tiedekeskus Heurekaa ja Espoossa myös Näyttelykeskus WeeGeessä järjestetään kulttuuritoimintaa. Kulttuuritalojen ja kulttuurikeskusten osuus kulttuurin kokonaiskustannuksista oli yli kymmenen prosenttia myös Helsingissä (10 %) ja Tampereella (12 %).

Kuvio 6. Kulttuuritoiminnan nettokäyttökustannukset osa-alueittain vuonna 2010, %.

Taideoppilaitosten ja taiteen perusopetuksen kustannusten osuus kulttuurin nettokäyttökustannuksista oli korkein Porvoossa, 40 prosenttia. Osuus oli suhteellisen korkea, noin viidennes kulttuurin kokonaiskustannuksista myös Kajaanissa. Lisäksi yhdessätoista muussa kaupungissa tämän osa-alueen kustannusosuus oli yli kymmenen prosenttia. Kunnan yleisen kulttuuritoiminnan ja muiden hallintokuntien kulttuuritoiminnan osuudet olivat pääsääntöisesti pienet. Yleisen kulttuuritoiminnan kustannusosuus oli yli kymmenen prosenttia Kouvolaissa, Raumalla, Salossa ja Savonlinnassa. Tässä pätee osittain sama selitys kuin kirjastojenkin kohdalla eli yleisen kulttuuritoiminnan laajuus heijastaa etenkin taide- ja kulttuurilaitosten osa-alueen pienuutta.

Vuosien 2007 ja 2010 välillä ei ole tapahtunut merkittäviä muutoksia kulttuuritoiminnan eri osa-alueiden keskinäisissä suhteissa. Kirjastojen sekä taideoppilaitosten ja taiteen pe-

.....

rusopetuksen osuudet yhteenlasketuista kaupunkien kulttuuritoiminnan kustannuksista (pl. Kouvolan ja Rauman tiedot vuodelta 2010) ovat nousseet prosenttiyksikön verran molemmat, kulttuuritalojen ja kulttuurikeskusten osuus on puolestaan pienentynyt noin prosenttiyksikön. Euromääräisesti kasvu on ollut suurinta kirjastojen ja taide- ja kulttuurilaitosten kustannuksissa. Kirjastojen kustannusten kasvuun ovat vaikuttaneet ennen muuta monessa kaupungissa tapahtuneet kuntaliitokset. Lisäksi Espoon ja Helsingin kirjastotoiminnan kustannukset ovat nousseet, Espoossa miltei viisi miljoonaa euroa, Helsingissä puolestaan neljä miljoonaa euroa. Taide- ja kulttuurilaitosten osa-alueen euromääräinen lisäys vuodesta 2007 vuoteen 2010 on noin 29 miljoonaa euroa eli noin 44 prosenttia euromääräisestä kokonaislisäyksestä, kun Kouvolan ja Rauman kustannustiedot jätetään tarkastelun ulkopuolelle. Tämän muutoksen taustalta löytyvät puolestaan museoiden, teattereiden ja orkestereiden valtionosuuksien korotukset sekä tämän osa-alueen kasvu erityisesti Helsingissä, miltei kahdeksan miljoonaa euroa.

4.6.1 Kirjastot

Kirjastotoiminta 25 kaupungissa

Suomen jokaisessa kunnassa on kirjasto. Kirjastojen toiminta muodostaa merkittävän osuuden kuntien kulttuuritoiminnasta. Kirjastot ovat lakisääteisiä peruspalveluja ja niiden tehtävänä on toteuttaa ja vahvistaa kansalaisten tasa-arvoa ja sivistyksellisiä perusoikeuksia.³⁰ Kirjastot ovat myös tärkeitä avoimia, ei-kaupallisia kohtaamispaikkoja. Kunta voi kirjastolain mukaan järjestää kirjasto- ja tietopalvelut yhteistyössä muiden kuntien kanssa tai muulla tavoin. Kunnat saavat valtionosuutta kirjastotoiminnan käyttökustannuksiin osana kunnan peruspalvelujen valtionosuutta. Kirjastotoimintaa tuetaan myös myöntämällä avustuksia kirjastojen erityistehtäviin (monikielinen kirjasto, saamelaiskirjasto, maakunta- ja keskuskirjastotehtävät), sisältötuotantoon sekä erilaisiin hankkeisiin. Kirjastojen toimintakenttä on viime aikoina laajentunut. Monet kirjastot ovat nykyisin monipalvelukeskuksia, joissa aineiston lainaamisen, lehtien lukemisen ja muun kirjaston perustoiminnan lisäksi järjestetään säännöllisesti esimerkiksi näyttelyitä, esityksiä ja muita pienimuotoisia tapahtumia.

Selvityksessä mukana olevissa kaupungeissa oli vuonna 2010 yhteensä 24 pääkirjastoa, 253 sivukirjastoa, 35 laituskirjastoa sekä 44 kirjastoautoa. Henkilötyövuosia kirjastoissa oli yhteensä 2 662. Näistä noin 72 prosenttia oli kirjastoammatillista henkilökuntaa. Kirjaston budjettivaroilla oli palkattu 2 321 henkilötyövuotta. Muuta henkilökuntaa oli 341 henkilötyövuotta. (Taulukko 12.)

30 Yleisten kirjastojen tehtävistä säädetään kirjastolaissa (904/1998) ja kirjastoasetuksessa (1078/1998).

Taulukko 12. Kirjastojen toimipisteet ja henkilötövuodet vuonna 2010, lkm.
Lähde: Opetus- ja kulttuuriministeriö 2011b.

	Pää- kirjastot	Sivu- kirjastot	Laitos- kirjastot	Kirjasto- autot	Henkilö- työvuodet yhteensä	Henkilö- työvuodet, kirjaston palkkaamat	Henkilö- työvuodet, muut hlö- työvuodet	Henkilö- työvuodet, kirjasto- ammattilliset
Espoo	-	14	1	2	228	189	39	150
Helsinki	1	35	10	2	512	460	52	357
Hämeenlinna	1	7	-	2	67	54	13	45
Joensuu	1	17	2	5	114	88	25	79
Jyväskylä	1	14	2	3	111	101	11	89
Kajaani	1	4	1	1	38	35	4	27
Kokkola	1	4	1	1	45	43	3	40
Kotka	1	4	-	1	43	40	3	29
Kouvola	1	14	-	2	87	81	6	74
Kuopio	1	10	1	2	95	82	12	73
Lahti	1	8	1	2	103	95	8	73
Lappeenranta	1	11	-	1	58	49	9	33
Mikkeli	1	12	1	1	44	39	5	33
Oulu	1	13	1	2	130	111	19	108
Pori	1	7	1	1	79	72	6	62
Porvoo	1	3	-	1	49	46	3	37
Rauma	1	5	-	1	40	36	4	31
Rovaniemi	1	15	1	2	61	56	5	43
Salo	1	9	2	2	50	46	4	39
Savonlinna	1	2	-	1	20	18	2	16
Seinäjoki	1	4	1	2	54	48	7	44
Tampere	1	14	5	2	210	201	9	158
Turku	1	12	-	2	166	142	24	121
Vaasa	1	5	3	1	73	58	15	50
Vantaa	1	10	1	2	185	132	53	105
YHTEENSÄ	24	253	35	44	2 662	2 321	341	1 914

Muut henkilötövuodet sisältävät esimerkiksi työllisyysvaroin palkatut, siviilipalvelusta suorittavat, harjoittelijat tai koulutuksen, esimerkiksi oppisopimuskoulutuksen ja työssäolojaksoa suorittavat henkilöt. Kirjastoammattillisiin henkilötövuosiin lasketaan mukaan henkilötövuodet sen henkilöstön osalta, joilla on kirjastoasetuksen mukainen pätevyys. Eri hallintokuntien yhdistelmäviroista lasketaan kirjastotyön osuus. Kirjaston henkilökuntaan ei lasketa kiinteistö- ja siivoushenkilökuntaa.

Selvityksessä mukana olevien kaupunkien kirjastoista 19 toimi maakuntakirjastona vuonna 2010.³¹ Maakuntakirjastojen tehtävänä on kirjastoasetuksen (1078/1998) mukaan tukea alueensa yleisten kirjastojen tieto- ja kaukopalvelua, kehittää toiminta-aluetta koskevaa tietopalvelua, perehdyttää toiminta-alueen kirjastojen henkilöstöä kirjastotyön uusiin toimintamuotoihin ja kehittämishankkeisiin sekä suorittaa asianomaisen ministeriön antamat muut tehtävät. Helsingin kaupunginkirjasto toimii yleisten kirjastojen keskuskirjastona. Tässä roolissa se toimii mm. yleisten kirjastojen valtakunnallisena kaukopalvelukeskuksena, edistää yleisten kirjastojen sekä yleisten ja tieteellisten kirjastojen yhteistoimintaa ja kehittää kirjasto- ja tietopalvelujen järjestämisessä tarpeellisia yhteisiä työmenetelmiä ja apuvälineitä. Lisäksi se toimii monikielisenä kirjastona. Maakuntakirjastoja tai yleisten kirjastojen keskuskirjastoa ylläpitävät kaupungit voivat hakea kirjastojensa toimintaan erillistä valtionavustusta.³²

31 Maakuntakirjastoja eivät olleet Helsingin, Kotkan, Rauman, Salon, Savonlinnan ja Vantaan kirjastot.

32 Aikaisemmin kyseiset kaupungit saivat kirjastojensa toimintaan korotettua valtionosuutta.

Selvityksessä mukana olevista 25 kaupungista kolme tuotti kirjastopalveluita myös muille kunnille. Joensuun seutukirjastossa ovat mukana Joensuun kaupungin lisäksi Kontiolahden, Liperin, Outokummun ja Polvijärven kunnat. Kuopion kaupunginkirjasto tuotti vuonna 2010 myös Karttulan kunnan kirjastopalvelut, kunnat yhdistyivät vuoden 2011 alussa. Mikkelin kaupunginkirjasto tuottaa kirjastopalvelut Hirvensalmelle, Ristiinälle, Pertunmaalle ja Puumalalle. Muiden kuntien osalta kirjastopalvelujen tuottaminen on varsin yhdenmukaista. Yhteisten tietojärjestelmien kautta useat selvityksen kirjastoista tekevät yhteistyötä lähialueidensa kirjastojen kanssa. Esimerkiksi pääkaupunkiseudun kirjastoilla on yhteinen HelMet-tietokanta. Pori ja Rauma kuuluvat Satakunnan kirjastojen Satakirjasto-yhteisjärjestelmään, Mikkelä ja Savonlinna taas Etelä-Savon Savotta-kirjastoihin.

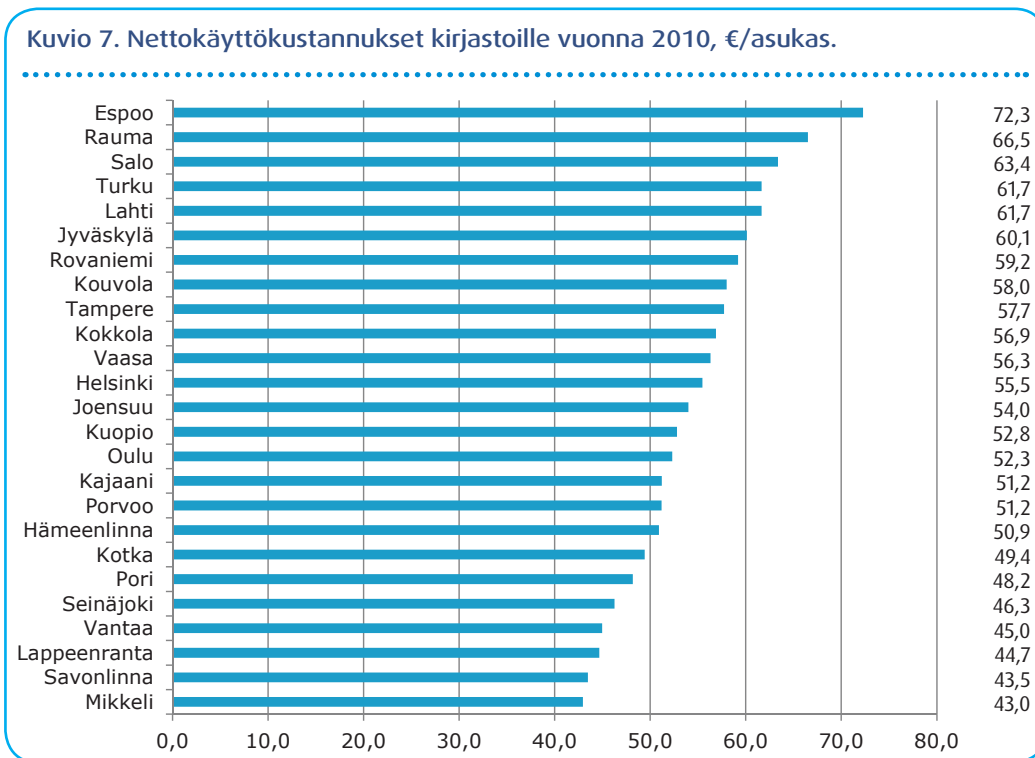
Kaupunkien kustannukset kirjastoille

Kaupunkien yhteenlasketut nettokäyttökustannukset kirjastoille olivat vuonna 2010 noin 158 miljoonaa euroa. Kaupunkikohtaisesti nettokäyttökustannukset vaihtelivat 1,2 miljoonan ja 32,6 miljoonan välillä. Keskiarvo oli 6 311 000 euroa ja mediaani 3 557 000 euroa. Asukaslukuun suhteutetut nettokäyttökustannukset kirjastojen toimintaan vaihtelivat 43 eurosta 72 euroon. (Taulukko 13, kuvio 7.)

Taulukko 13. Nettokäyttökustannukset kirjastoille vuosina 2007 ja 2010, 1 000 €.

	2007	2010
Espoo	13 151	17 924
Helsinki	28 616	32 638
Hämeenlinna*	2 547	3 402
Joensuu*	2 916	3 958
Jyväskylä*	4 552	7 863
Kajaani	1 996	1 954
Kokkola*	2 034	2 632
Kotka	2 530	2 709
Kouvola*		5 109
Kuopio	4 447	4 926
Lahti	5 152	6 263
Lappeenranta*	2 612	3 216
Mikkeli	2 114	2 094
Oulu*	6 769	7 412
Pori*	3 489	4 001
Porvoo	2 417	2 496
Rauma*		2 641
Rovaniemi	3 349	3 557
Salo*	1 637	3 500
Savonlinna*	1 096	1 204
Seinäjoki*	1 692	2 674
Tampere	11 785	12 311
Turku	9 451	10 935
Vaasa	3 343	3 356
Vantaa	7 649	8 995
YHTEENSÄ	125 344	157 770

* Kuntaliitos 2008-2010

Kirjastosektorin euromääräinen kasvu vuosien 2007 ja 2010 välillä on hieman alle 25 miljoonaa euroa (ilman Kouvolan ja Rauman lukuja vuodelta 2010). Tästä kasvusta Espoon, Helsingin, Lahden, Turun ja Vantaan kustannusten kasvu tuottaa noin puolet, 12,7 miljoonaa euroa.³³

Lisäksi kuntaliitokset ovat kasvattaneet kirjastotoiminnan kustannuksia esimerkiksi Hämeenlinnassa, Jyväskylässä, Salossa ja Seinäjoella. Kuntaliitosten myötä sivukirjastojen määrä nousi Kouvolassa ja Salossa yhdeksällä, Hämeenlinnassa ja Jyväskylässä kirjastojen lukumäärä nousi puolestaan viidellä, Lappeenrannassa ja Kokkolassa kolmella, Seinäjoella kahdella, Porissa ja Raumalla yhdellä toimipisteellä.³⁴ Myös kirjastojen henkilötövuodet ovat kuntaliitosten myötä lisääntyneet useissa kunnissa. Asukaskohtaisesti tarkasteltuna muutokset ovat tällä alueella pääsääntöisesti suhteellisen pieniä. Kuntaliitostenkin vaikutus on rajallinen, koska alueelliseen keskukseseen yhdistyneissä kunnissa on ollut ennestään kirjastotoimintaa. Osa selvitykseen osallistuneista kunnista oli mukana myös Suomen Kulttuurirahaston kirjataloissa, joilla pyrittiin lisäämään kuntien kirjastojen kirjahankintoja.

Esimerkkejä kaupunkien kirjastotoiminnasta

Kirjastojen toiminta on tärkeä osa kaupunkien kulttuuritoimintaa. Kirjastot ovat lakisääteisiä peruspalveluja, ja siten niiden toiminta on myös melko yhdenmukaista. Kirjastojenkin toimintakenttä on viime vuosina laajentunut, ja esimerkiksi erilaisia seutukirjasto- ja isäntä-

³³ Lahden tapauksessa kasvu johtuu osittain siitä, että vuoden 2010 kustannukset sisältävät työllistettyjen palkkamenot sivukuluineen sekä eläkemenoperusteiset eläkemaksut, jotka eivät näy vuoden 2007 tiedoissa.

³⁴ Koko maassa kirjastojen palvelupisteiden määrä on ollut laskussa ja myös joissain selvityskunnissa on lakkautettu toimipisteitä (ks. esim. Opetus- ja kulttuuriministeriö 2011a).

.....

kuntamalleja on otettu käyttöön eri puolella maata. Selvitykseen osallistuneista kaupungeista Espoossa vuosi 2010 oli uuden Entressen kirjaston ensimmäinen kokonainen toimintavuosi, Jyväskylässä kuntien yhdistyminen kasvatti mm. toimipaikkojen määrää, Joensuun seutukirjasto tarjoaa palveluitaan myös neljän muun kunnan alueella ja Rovaniemellä käytössä oleva sopimusohjausmalli koskee myös kirjastoa.

Espeen kaupungin nettokäyttökustannukset kirjastoille olivat noin 17,9 miljoonaa euroa, 72 euroa asukasta kohden. Kirjastolla oli vuonna 2010 yhteensä 14 toimipistettä, yksi laitoskirjasto sekä kaksi kirjastoautoa. Keski-Espoon kirjasto muutti uusiin suurempiin tiloihin Entressen kauppakeskukseen keväällä 2009, ja vuosi 2010 oli sen ensimmäinen kokonainen toimintavuosi. Vuonna 2010 Espoon kirjastoissa lisättiin aukioloaikoja, otettiin käyttöön uusia palveluja ja kehitettiin kirjastotiloja asiakkaiden tarpeita vastaaviksi. Tapiolan kirjasto oli mukana Turvallinen koti -hankkeessa, jossa erilaisia hyvinvointipalveluita tarjotaan tietoverkon kautta liikuntarajoitteisille asiakkaille joko suoraan heidän kotiinsa tai palvelukeskuksiin. Espoon kaupunginkirjasto toimi vielä vuonna 2010 maakuntakirjastona ja sai 65 000 euroa avustusta maakuntakirjastotoimintaan.³⁵

Jyväskylän kaupunginkirjasto – Keski-Suomen maakuntakirjaston nettokäyttökustannukset vuonna 2010 olivat 7,9 miljoonaa euroa. Asukaskohtaisesti kustannukset olivat 60 euroa. Jyväskylän kaupunki yhdistyi vuoden 2009 alussa Jyväskylän maalaiskunnan ja Korpilahden kanssa. Tämä toi muutoksia myös kirjastotoimintaan, mm. toimipisteiden määrä lisääntyi. Vuonna 2010 kaupunginkirjastolla oli yhteensä 15 toimipistettä, kaksi laitoskirjastoa ja kolme kirjastoautoa. Vuoden aikana kirjastotiloissa tehtiin erilaisia muutoksia, myös uusi kirjastoauto otettiin käyttöön. Kiinteiden ja mobiilien kirjastopalveluiden lisäksi vuonna 2010 kehitettiin erityisesti verkkokirjastopalveluja. Jyväskylän pääkirjasto-kansalaisopistotalo juhli 30-vuotisjuhlavuotta.

Joensuun seutukirjaston nettokäyttökustannukset vuonna 2010 olivat noin neljä miljoonaa euroa, asukasta kohden laskettuna kustannukset olivat 54 euroa. Seutukirjaston palvelut ulottuvat Joensuun lisäksi Kontiolahden, Liperin, Outokummun ja Polvijärven kuntien alueelle, kirjaston tuotot sisältävät muiden kuntien maksuosuuksia 1,4 miljoonaa euroa. Lisäksi kirjasto toimii Pohjois-Karjalan maakuntakirjastona. Toimipisteitä kirjastolla oli vuonna 2010 yhteensä 18, lisäksi kaksi laitoskirjastoa ja viisi kirjastoautoa.

Rovaniemen kirjasto – Lapin maakuntakirjaston käyttökustannukset vuonna 2010 olivat 3,6 miljoonaa euroa, 59 euroa asukasta kohden. Rovaniemen kirjasto käsitti vuonna 2010 kokonaisuudessaan 16 toimipistettä, yhden laitoskirjaston ja kaksi kirjastoautoa. Suomen saamelainen erikoiskirjasto toimii Lapin maakuntakirjaston Lappi-osastolla. Rovaniemellä on käytössä sopimusohjausjärjestelmä, jonka piiriin kuuluu myös kirjasto. Kirjaston kanssa tehdään palvelusopimus, joka määrittää tilattavat kirjastopalvelut. Vuonna 2010 näitä olivat fyysiset ja virtuaaliset asiakaskäynnit, lainat, asiantuntijapalvelut sekä Kirjatalkoot-hankkeeseen osallistuminen. Vuonna 2010 kirjasto juhli 150-vuotisjuhlavuotta.³⁶ Kirjaston toiminnassa painotettiin erityisesti lastenkirjastotyötä, lisäksi panostettiin ikäihmisten ja maahanmuuttajien kirjastopalveluihin. Vuoden aikana aloitettiin myös Lapin yleisten kirjastojen yhteisen verkkokirjastohankkeen valmistelu.

35 Vuodesta 2011 alkaen Porvoon kirjasto on toiminut Uudenmaan maakuntakirjastona.

36 Myös Helsingissä vietettiin vuonna 2010 kirjastojen 150-vuotisjuhlavuotta. Kotkassa juhlittiin 40-vuotista kirjastoautotoimintaa ja Turussa musiikkikirjaston 40-vuotisjuhlaa.

4.6.2 Taide- ja kulttuurilaitokset

Museo-, teatteri- ja orkesteritoiminta 25 kaupungissa

Taide- ja kulttuurilaitokset määriteltiin selvityksessä tarkoittamaan kunnallista tai kunnalta vuotuista kiinteää avustusta saavaa museota, teatteria tai orkesteria, joka saa lakisääteistä valtionosuutta tai harkinnanvaraista valtion toiminta-avustusta tai joka on muuten ammattimainen toimija museo- tai orkesteritoiminnan tai näyttämötaiteen alalla. Taide- ja kulttuurilaitoksiksi laskettiin myös luonnontieteelliset museot sekä valtakunnalliset erikoismuseot. Teatteritoiminta sisältää puhe- ja tanssiteatterin, sirkuksen sekä oopperan.

Ammattimaisuuden ohella laitosten määrittelyssä tärkeä kriteeri oli toiminnan säännöllisyys ja jatkuvuus. Tämä sulki laitosten ulkopuolelle esimerkiksi yksittäiset teatteriproduktiot tai ainoastaan tilauksesta auki olevat museot.³⁷ Sen sijaan vakituisen tilan puutetta ei ole pidetty poissulkevana kriteerinä, vaan mukana on esimerkiksi vapaan kentän teatteriryhmiä, joilla ei välttämättä ole vakituista esitys- tai harjoittelutilaa. (Ks. liite 3.)

Selvityksessä mukana olleet kaupungit ylläpitivät tai avustivat vuonna 2010 yhteensä 195 yllä mainitun määritelmän mukaista taide- ja kulttuurilaitosta.³⁸ Näistä hieman yli kolmannes (66) oli kunnallisia ja loput 129 kaupunkien avustamia yksityisiä taide- ja kulttuurilaitoksia. Selvitykseen osallistuvien kaupunkien kunnallisissa tai kunnan avustamissa valtionosuuden piirissä olevissa museoissa, teattereissa ja orkestereissa oli vuonna 2010 yhteensä noin 5 208 henkilötyövuotta.³⁹ (Taulukko 14.)

Kaupunkien ylläpitämiä tai avustamia museoita oli yhteensä 80. Kunnallisia museoita oli 44⁴⁰, minkä lisäksi kaupungit avustivat yhteensä 36 yksityistä museota. Yhdeksässätoista kaupungissa oli maakuntamuseo ja 14 kaupungissa aluetaidemuseo vuonna 2010. Valtaosa maakunta- ja aluetaidemuseoista toimi kunnalliselta pohjalta, yksityisiä olivat ainoastaan Turun taidemuseo⁴¹ sekä maakuntamuseona toimiva Porvoon museo. Lisäksi viidessä kaupungissa (Helsinki, Jyväskylä, Tampere, Turku ja Vantaa) oli yhteensä kymmenen valtakunnallista erikoismuseota. Näistä kunnallinen oli Jyväskylässä sijaitseva Suomen käsityön museo. Kaupungit saavat omistamiensa maakuntamuseoiden, aluetaidemuseoiden sekä valtakunnallisten erikoismuseoiden toimintaan korotettua valtionosuutta.

Selvityksessä käytetyn määritelmän mukaisia teattereita näissä 25 kaupungissa oli yhteensä 90. Kunnallinen teatteri oli kahdeksassa kaupungissa eli Jyväskylässä, Kajaanissa, Kuopiossa, Lahdessa, Lappeenrannassa, Oulussa, Turussa ja Vaasassa. Kaupunkien avustamia yksityisiä teatteritoimijoita oli 82.⁴² Kunnallisia orkestereita oli 14 kaupungissa, minkä lisäksi Helsinki, Hämeenlinna, Jyväskylä, Kokkola, Kotka, Kouvola, Savonlinna, Seinäjoki

37 Rajatapauksilta ei voi välttyä. Mukana on esimerkiksi teatteriryhmiä, joilla ei välttämättä ole vakituista ensemblea, vaan osallistujat kootaan erikseen jokaiseen produktion erikseen. Tällöin rajanveto yksittäisen produktion ja säännöllisesti toimivan ryhmän välillä on vaikeaa.

38 Lisäystä kolmen vuoden takaiseen tilanteeseen on 20 laitosta, joista osa on Rauman ja Kouvolan kaupunkien omistamia tai avustamia laitoksia.

39 Todettakoon, että valtionosuutta saavissa museoissa, teattereissa ja orkestereissa oli koko maassa yhteensä 5 953 henkilötyövuotta. Todellisiin kustannuksiin perustuvien henkilötyövuosien lähteenä on käytetty ope-tushallituksen kustannusraportteja vuodelta 2010.

40 Kunnallisten museoiden lukumäärään vaikuttaa se, onko ne katsottu kaupungissa omiksi erillisiksi yksiköikseen vai onko ne laskettu yhdeksi museoyksiköksi.

41 Turussa toimii myös kunnallinen taidemuseo, Wäinö Aaltosen museo.

42 Luvussa on huomioitu, että Suomen Kansallisooppera on saanut avustukset Espoolta, Helsingiltä ja Vantaalta sekä Unga Teatern Espoolta ja Helsingiltä.

ja Vaasa avustivat yhteensä 11 yksityistä orkesteria.⁴³ Selvitykseen osallistuneiden kaupunkien taide- ja kulttuurilaitosrakenteessa ei vuosina 2008–2010 tapahtunut merkittäviä muutoksia.

Taulukko 14. Taide- ja kulttuurilaitokset ja niiden henkilötyövuodet vuonna 2010, lkm.
Lähde: Opetushallitus 2011.

	Kunnalliset laitokset,	joista valtion- osuuden piirissä	Kunnan avustamat laitokset,	joista valtion- osuuden piirissä	Henkilötyövuodet valtionosuuden piirissä olevissa kunnallisissa laitoksissa	Henkilötyövuodet valtionosuuden piirissä olevissa kunnan avustamissa laitoksissa
Espoo	2	2	11	8	99	153
Helsinki	3	3	46	21	338	896
Hämeenlinna	2	2	2	1	31	54
Joensuu	3	3	1	1	66	57
Jyväskylä	5	5	6	4	183	54
Kajaani	3	3	1	0	70	0
Kokkola	2	1	2	2	13	67
Kotka	1	1	4	2	22	109
Kouvola	2	2	2	2	14	101
Kuopio	5	5	2	1	191	11
Lahti	3	3	1	0	281	0
Lappeenranta	4	4	0	0	116	0
Mikkeli	2	2	2	2	27	49
Oulu	4	4	2	1	265	7
Pori	3	3	3	1	96	62
Porvoo	3	0	1	1	0	20
Rauma	1	1	3	2	9	44
Rovaniemi	3	3	4	2	42	73
Salo	2	1	1	0	8	0
Savonlinna	1	1	2	2	12	33
Seinäjoki	1	1	2	2	14	83
Tampere	3	3	15	8	278	404
Turku	3	3	12	7	365	184
Vaasa	4	4	1	1	150	54
Vantaa	1	1	7	5	23	49
YHTEENSÄ	66	61	133	76	2 711	2 565

Unga Teatern on mukana sekä Espoon että Helsingin avustettavien lukumäärissä, Kymi Sinfonietta on mukana sekä Kotkan että Kouvolan avustettavien lukumäärässä ja Suomen Kansallisooppera on mukana Espoon, Helsingin ja Vantaan avustettavien lukumäärässä. Kun päällekkäisyydet poistetaan, on kunnan avustamien laitosten lukumäärä yhteensä 129, joista valtionosuuden piirissä yhteensä 74.

Henkilötyövuosien osalta taulukossa eivät ole mukana Helsingin, Espoon ja Vantaan avustaman Suomen Kansallisoopperan ja Helsingin avustaman Suomen Kansallisteatterin henkilötyövuodet. Espoon ja Helsingin avustaman Unga Teaternin henkilötyövuodet sekä Kotkan ja Kouvolan avustaman Kymi Sinfoniettan henkilötyövuodet sisältyvät tässä molempien kaupunkien lukuihin. Kun päällekkäisyydet poistetaan, ovat henkilötyövuodet kunnan avustamissa laitoksissa yhteensä 2 498.

Kaupunkien kustannukset museoille, teattereille ja orkestereille

Vuonna 2010 kaupunkien kustannukset taide- ja kulttuurilaitosten toimintaan olivat yhteensä noin 217 miljoonaa euroa. Kaupunkikohtaisesti nettokäyttökustannukset taide- ja kulttuurilaitoksille vaihtelivat 930 000 eurosta yli 43 000 000 euroon. Keskiarvo oli 8,7 miljoonaa euroa ja mediaani 4,9 miljoonaa euroa. (Taulukko 15.)

⁴³ Luvussa on huomioitu että sekä Kotkan että Kouvolan kaupungit avustavat Kymi Sinfoniettaa.

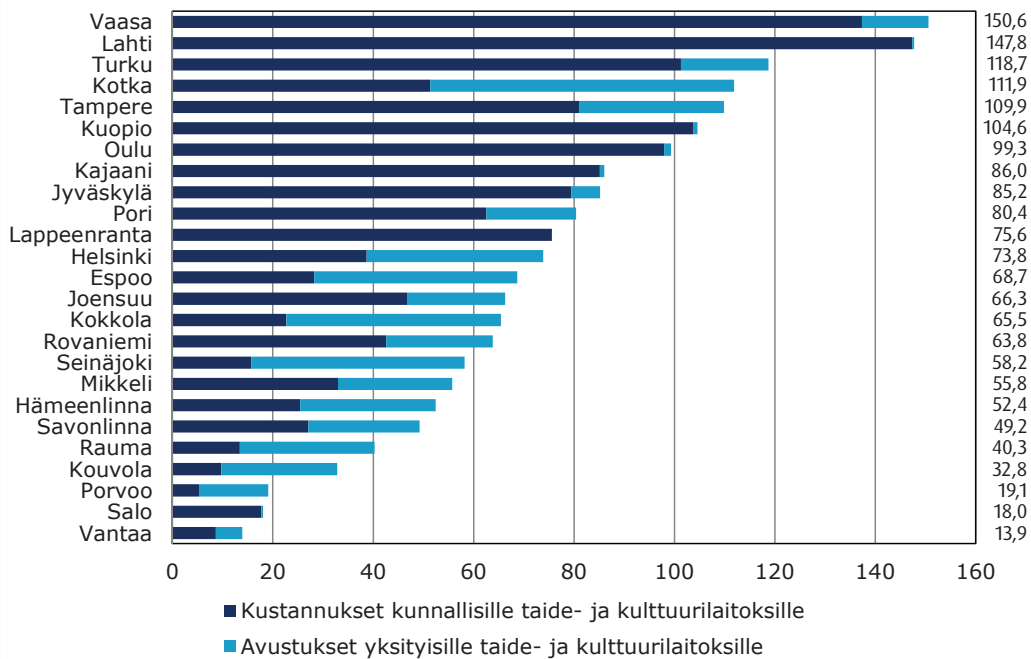
Asukasmäärään suhteutettuna kustannukset vaihtelivat vajaasta 14 eurosta 151 euroon (kuvio 8). Yleisesti ottaen korkeammat kustannukset ovat kaupungeissa, joissa taide- ja kulttuurilaitostoiminta toteutetaan enimmäkseen kunnallisena tuotantona. Kunnallisten toimijoiden osalta kustannustiedot sisältävät kaikki käyttötalouden kustannukset ja tuotot, kun taas avustettujen yksityisten toimijoiden osalta kunnan tilinpäätöksessä näkyy ainoastaan kunnan avustussumma kyseiselle toimijalle. Kaupungissa olevien laitosten määrä ja koko vaikuttavat tietenkin myös kustannuksiin. Asukasta kohden lasketut kustannukset pienenevät vuoden 2007 selvitykseen verrattuna monissa kuntaliitoskaupungeissa kuten Seinäjoella ja Jyväskylässä.

Taulukko 15. Nettokäyttökustannukset taide- ja kulttuurilaitoksille vuosina 2007 ja 2010, 1 000 €.

	2007				2010			
	Yhteensä	Museot	Teatterit	Orkesterit	Yhteensä	Museot	Teatterit	Orkesterit
Espoo	15 110	8 743	2 997	3 370	17 030	10 477	3 197	3 356
Helsinki	35 648	12 690	14 337	8 621	43 462	13 962	18 790	10 710
Hämeenlinna*	3 108	1 672	1 412	24	3 504	1 701	1 768	35
Joensuu*	4 484	1 263	1 410	1 811	4 857	1 447	1 433	1 977
Jyväskylä*	9 138	3 395	3 519	2 224	11 147	4 609	3 956	2 583
Kajaani	2 823	791	2 032	-	3 282	902	2 381	-
Kokkola*	2 548	793	877	878	3 028	1 050	992	986
Kotka	4 500	1 394	2 146	960	6 135	2 840	2 270	1 025
Kouvola*					2 892	856	1 518	518
Kuopio	8 853	2 564	3 713	2 576	9 759	3 059	3 924	2 776
Lahti	13 016	3 494	5 822	3 700	15 011	3 335	7 055	4 621
Lappeenranta*	4 822	1 321	2 371	1 130	5 443	1 402	2 667	1 374
Mikkeli	2 448	764	1 045	639	2 718	892	1 090	736
Oulu*	12 848	3 158	6 467	3 223	14 070	3 569	6 981	3 520
Pori*	5 775	2 788	1 278	1 709	6 675	3 296	1 483	1 896
Porvoo	571	571	-	-	930	930	-	-
Rauma*					1 599	875	724	-
Rovaniemi	3 717	1 530	1 215	972	3 835	1 487	1 257	1 091
Salo*	625	625	-	-	996	980	16	-
Savonlinna*	1 191	565	539	87	1 363	750	539	74
Seinäjoki*	2 963	853	1 770	340	3 365	906	2 010	449
Tampere	22 283	10 681	5 364	6 238	23 429	11 514	5 472	6 443
Turku	17 704	7 087	6 334	4 283	21 053	9 314	6 879	4 859
Vaasa	7 749	2 862	3 320	1 567	8 975	3 471	3 728	1 776
Vantaa	2 091	1 241	706	144	2 784	1 783	799	202
YHTEENSÄ	184 015	70 845	68 674	44 496	217 342	85 407	80 929	51 007

* Kuntaliitos 2008-2010

Kuvio 8. Nettokäyttökustannukset taide- ja kulttuurilaitoksille vuonna 2010, €/asukas.

Varsinaisten avustusten lisäksi avustusluvuissa ovat mukana Espoon ja Kotkan osalta sisäisten vuokrien kautta annettu tuki yksityisille taide- ja kulttuurilaitoksille.

Taide- ja kulttuurilaitossektori on vuodesta 2007 vuoteen 2010 kasvanut 28,8 miljoonaa euroa (ilman Kouvolan ja Rauman lukuja vuodelta 2010). Jos vuoden 2007 tietoja korjataan julkisten menojen hintaindeksillä, kasvu supistuu 19,5 miljoonaan euroon. Helsingin kaupungin taide- ja kulttuurilaitosten yhteenlasketut kustannukset ovat nousseet 7,8 miljoonaa (ilman indeksikorjausta), minkä lisäksi kasvua yhdestä kolmeen miljoonaan euroa on ollut Espoossa, Jyväskylässä, Kotkassa, Lahdessa, Oulussa, Tampereella, Turussa ja Vaasassa. Valtionosuuden korotukset museoille, teattereille ja orkestereille selittävät osan tästä kustannusten noususta, mutta eivät kokonaan. Esimerkiksi Helsingin tapauksessa yli puolet lisäyksestä on kohdistunut avustuksiin yksityisille teatteritoimijoille, joiden toimintamenot ja valtionosuudet eivät sisälly kaupungin tilinpäätökseen.

Esimerkkejä kaupunkien toiminnasta taide- ja kulttuurilaitosten osa-alueella

Toiminnan ja toimintamallien eroja ja niiden vaikutuksia kustannuksiin havainnollistetaan seuraavaksi muutaman kaupunkiesimerkin avulla. Lahdessa taide- ja kulttuurilaitokset ovat suuria kunnallisia laitoksia. Myös Lappeenrannassa laitokset ovat kunnallisia mutta kooltaan pienempiä kuin Lahdessa. Porissa kunnallisena toimivat museot ja orkesteri ja kaupunki avustaa yksityisiä teatteritoimijoita. Seinäjoella yksityisinä toimivat sekä teatteri että orkesteri.

Lahdessa taide- ja kulttuurilaitostoiminta perustuu pääosin kaupungin ylläpitämiin suuriin kunnallisiin laitoksiin. Kaupunginmuseon nettokäyttökustannukset olivat vuonna 2010 yhteensä 3,3 miljoonaa euroa. Kaupunginteatterin kustannukset olivat noin 7 miljoonaa ja

kaupunginorkesterin kustannukset 4,6 miljoonaa euroa. Henkilötyövuosia näissä kolmessa laitoksessa oli vuonna 2010 yhteensä 281 (ks. taulukko 14). Asukasmäärään suhteutettuna laitosten nettokäyttökustannukset olivat yhteensä 148 euroa. Käyttötuotot olivat 3,1 miljoonaa euroa, suurin osa (82 %) muodostui myyntituloista ja maksuista. Lahden kaupungille myönnettiin laitosten ylläpitämiseen laskennallista valtionosuutta 5,7 miljoonaa euroa. Sinfonia Lahti tuottaa myös Hämeenlinnan konserttipalveluja. Se sai opetus- ja kulttuuriministeriöltä avustusta yhteistyöhön Hämeenlinnan kaupungin kanssa yhteensä 120 000 euroa. Yksityisistä taide- ja kulttuurilaitoksista kaupunki avusti teatteri Vanhaa Jukoa.

Lappeenrannassa kaupungin rahoittamat taide- ja kulttuurilaitokset ovat kaikki täysin kunnallisia. Etelä-Karjalan museon, Etelä-Karjalan taidemuseon, Lappeenrannan kaupunginteatterin ja Lappeenrannan kaupunginorkesterin yhteenlasketut henkilötyövuodet vuonna 2010 olivat 116 (ks. taulukko 14). Vuonna 2010 Lappeenrannan nettokäyttökustannukset taide- ja kulttuurilaitoksille olivat 5,4 miljoonaa euroa, asukasmäärään suhteutettuna 76 euroa. Teatterin kustannukset olivat 2,7 miljoonaa euroa, museoiden kustannukset 1,4 ja orkesterin samoin 1,4 miljoonaa euroa. Käyttötuotoista (822 000 euroa) myyntitulot muodostivat 86 prosenttia. Laskennallista valtionosuutta laitoksille myönnettiin 2,2 miljoonaa euroa.

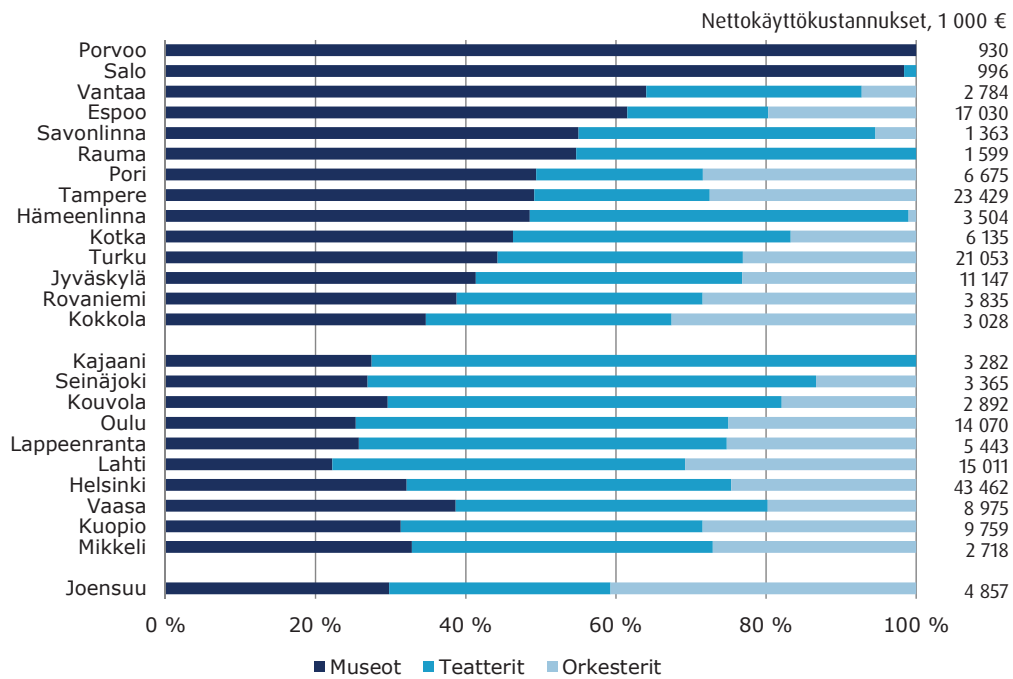
Porin kaupungin kustannukset taide- ja kulttuurilaitoksille olivat 6,7 miljoonaa euroa, noin 80 euroa asukasta kohden. Kunnallisia taidelaitoksia Porissa ovat Satakunnan Museo, Porin taidemuseo sekä Pori Sinfonieta, ja niiden henkilötyövuodet vuonna 2010 olivat yhteensä 96 (ks. taulukko 14). Museoiden yhteenlasketut nettokäyttökustannukset vuonna 2010 olivat noin 3,3 miljoonaa euroa ja orkesterin 1,9 miljoonaa euroa. Toimintatuotoista (yhteensä 1,1 M€) avustukset muodostivat noin 73 prosenttia. Laskennallista valtionosuutta laitoksille myönnettiin yhteensä 1,8 miljoonaa euroa. Porin kaupunki avusti myös kolmea yksityistä näyttämötaiteen toimijaa, Porin Teatteria, Rakastajat-teatteria sekä Pori Dance Companya yhteensä 1 483 000 eurolla.

Seinäjoen kaupungin kustannukset taide- ja kulttuurilaitoksille olivat vuonna 2010 yhteensä 3,4 miljoonaa euroa, noin 58 euroa asukasta kohden. Seinäjoella kunnallisena laitoksena toimii ainoastaan maakuntamuseo, taidemuseota kaupungissa ei ole. Maakuntamuseon todellisiin kustannuksiin perustuvat toteutuneet henkilötyövuodet olivat 14 vuonna 2010 (taulukko 14). Museon käyttökustannukset vuonna 2010 olivat 930 000 euroa. Käyttötuotot olivat 24 000 euroa, ja vuodelle 2010 myönnetty laskennallinen valtionosuus noin 365 000 euroa. Osakeyhtiömuotoinen teatteri ja yhdistyksen ylläpitämä orkesteri kuuluvat Seinäjoen kaupunkikonserniin. Vuonna 2010 kaupunki avusti teatteria 2 010 000 eurolla ja orkesteria 449 000 eurolla.

Kustannusten kohdentuminen museo-, teatteri- ja orkesteritoimintaan

Kaupunkien välillä oli myös eroja verrattaessa eri taide- ja kulttuurilaitostyypeille kohdennettujen nettokäyttökustannusten suhteellisia osuuksia (kuvio 9). Alla olevasta kuviosta ilmeneviä eroja selittävät ensisijaisesti kaupungeissa olevien laitosten määrä ja koko sekä eri laitostyyppien väliset toiminnalliset erot. Osittain tulokset ovat myös tulkittavissa kaupunkien sisäisinä kulttuuripoliittisina painotuksina.

Kuvio 9. Nettokäyttökustannusten suhteellinen osuus taide- ja kulttuurilaitostyypeittäin vuonna 2010, %.

Kuvion neljässätoista ylimmässä kaupungissa museotoiminnan kustannukset olivat suhteellisesti suurimmat. Näistä Porvoon kaupunki ei ylläpidä tai avusta ammattimaista teatteria eikä orkesteria, Rauman ja Salon kaupungit eivät puolestaan ylläpidä tai avusta orkesteria. Muille yhdelletoista kaupungille oli ominaista, että niissä oli kunnallista museotoimintaa mutta teatteri ja/tai orkesteri toimivat yksityisinä. Ainoastaan Turku ylläpiti kunnallisen museotoiminnan lisäksi sekä kunnallista teatteria että orkesteria.⁴⁴ Suurin kustannusosuus kohdistui teattereille kymmenessä kaupungissa. Näille kaupungeille ominaista oli, että niissä kunnan ylläpitämä tai avustama teatteritoiminta oli henkilötyövuosina mitattuna mittakaavaltaan selkeästi suurempaa kuin museo- tai orkesteritoiminta. Tässä ryhmässä kuudella kaupungilla on sekä kunnallinen museo että kunnallinen teatteri ja orkesteri. Helsingissä, Kotkassa, Mikkeliissä, Seinäjoella ja Kajaanissa teatterit toimivat yksityisinä. Kajaanissa ei ollut määrätelmän mukaista orkesteritoimintaa vuonna 2010. Joensuussa kulttuurikustannuksista suhteellisesti suurin osuus menee orkesterin toimintaan. Joensuun kaupungin ylläpitämiä taidelaitoksia ovat kaupunginorkesteri sekä kulttuurihistoriallinen museo ja taidemuseo. Museoilla on kuitenkin selkeästi vähemmän henkilötyövuosia kuin kunnallisella orkesterilla tai kunnan avustamalla teatterilla.⁴⁵

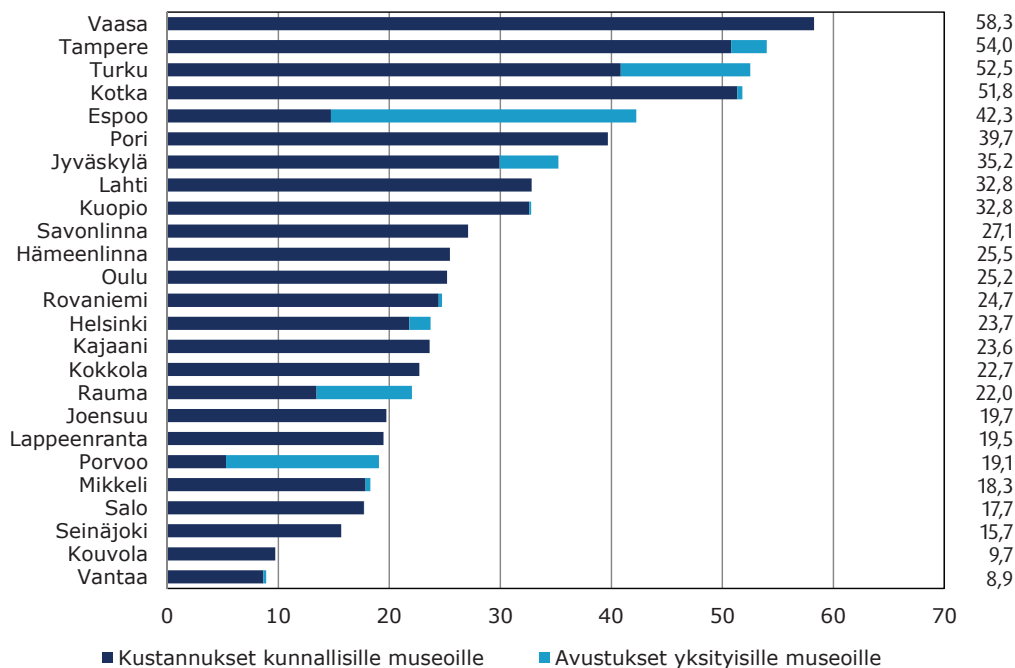
44 Hämeenlinnan osalta orkesterin osuudessa näkyvät ainoastaan kaupungin Hämeenlinnan kaupunginorkesterilta ostamat orkesteripalvelut (35 000 €). Muut musiikkipalvelut kaupunki osti vuonna 2010 Verkatehdas Oy:ltä.

45 Taide- ja kulttuurilaitoksista ja niiden kustannuksista saa lisätietoa eri alojen erillistilastojulkaisuista, ks. esim. Museotilasto 2010; Suomen sinfoniaorkesterit ry 2011; Teatteritilastot 2010.

Vuosien 2007 ja 2010 välillä ei näiden toiminta-alueiden välisissä suhteissa ole tapahtunut kovin suuria muutoksia. Museosektorin suhteellinen painoarvo on hivenen kasvanut kaikkien kaupunkien kokonaisuudessa, mutta ero ei ole merkittävä. Kaupunkien välillä on jälleen myös eroja siinä, mille alueelle resurssien lisäys on kohdistunut. Helsingissä yli puolet taide- ja kulttuurilaitosten kustannusten lisäyksestä on kohdistunut teatteritoimintaan, Kajaaniassa selvästi suurin osa. Lahdessa kasvu on suuntautunut teatteri- ja orkesteritoimintaan, Turussa ja Vaasassa puolestaan etenkin museo- ja teatteritoimintaan.⁴⁶ Kotkassa laitosten välisiin suhteisiin on vaikuttanut Kymen maakuntamuseon muutto merikeskus Vellamoon (museon päänäyttely oli suljettuna vuonna 2007). Muutamissa kaupungeissa euromääräiset kustannukset ovat joillain alueilla hieman laskeneet. (Ks. taulukko 15.)

Kuvioissa 10, 11 ja 12 näkyvät kaupunkien kustannukset taide- ja kulttuurilaitoksille museo-, teatteri- ja orkesteritoimintaan eriteltynä sekä kustannusten jakautuminen kunnalliseen tuotantoon ja avustuksiin. Asukasmäärään suhteutetut kustannukset olivat korkeimmillaan teatteritoiminnassa 69,4 euroa (58,6 € vuonna 2007), museotoiminnassa 58,3 euroa (51,4 € vuonna 2007) ja orkesteritoiminnassa 45,5 euroa (37,3 € vuonna 2007). Vuosien 2007–2010 välinen muutos heijastaa ennen muuta taide- ja kulttuurilaitosten valti- onosuuksien korotuksia (ks. tarkemmin luku 3.2).

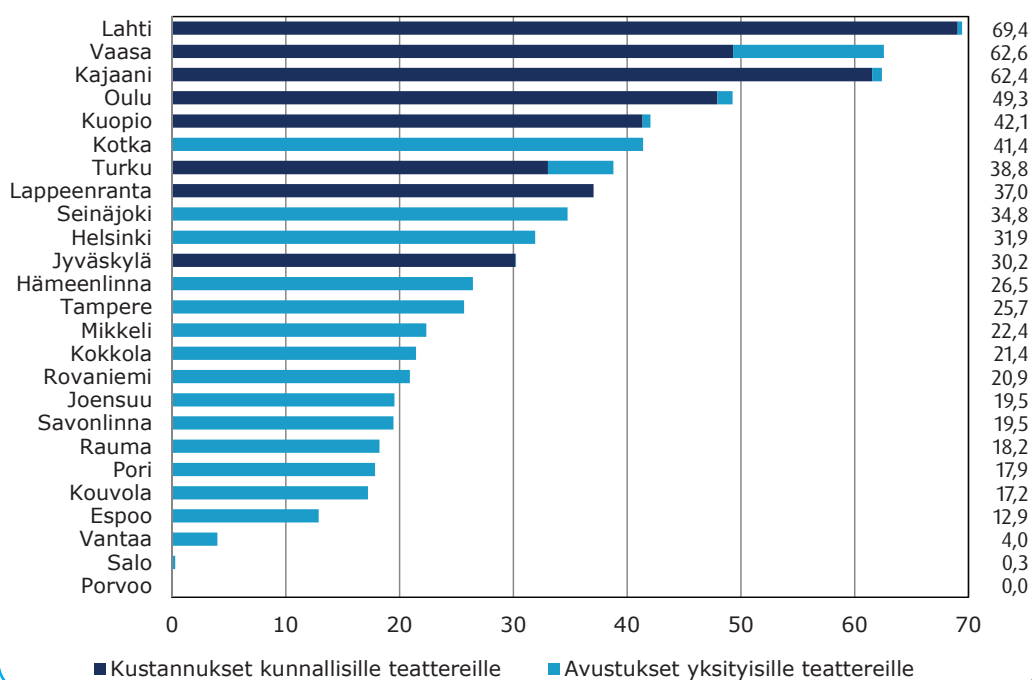
Kuvio 10. Nettokäyttökustannukset museoille vuonna 2010, €/asukas.

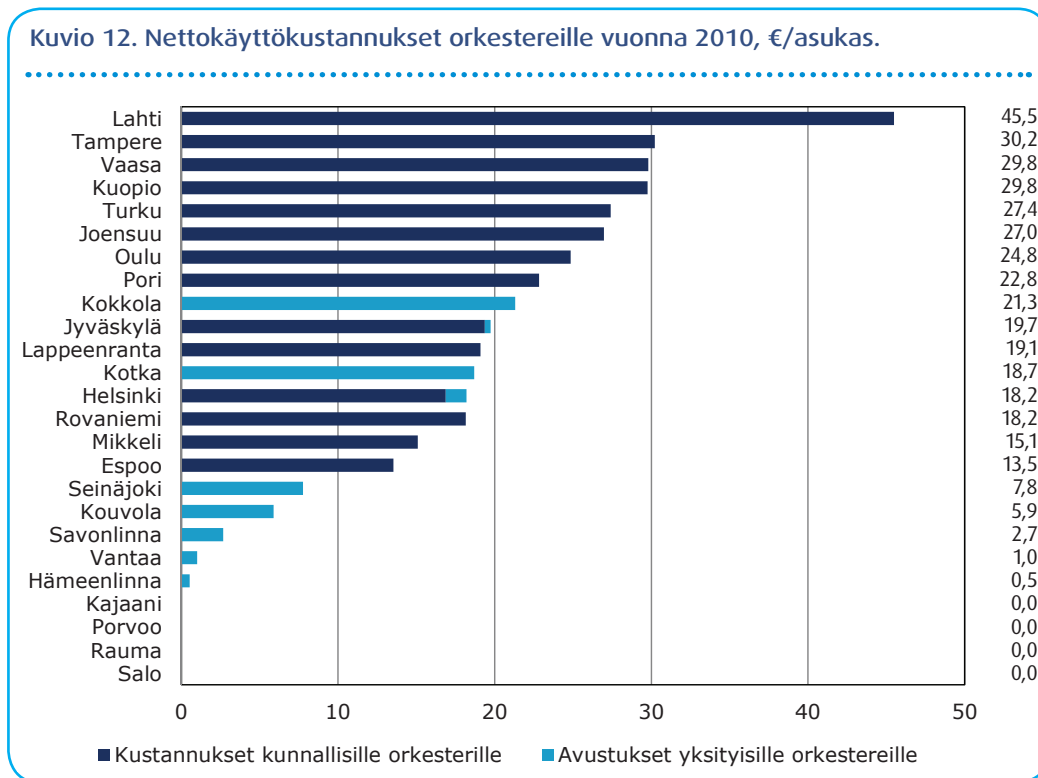

46 Turun uuteen museokeskukseen on keskittynyt aikaisemmin kulttuuritaloissa olleita kustannuksia.

Korkeimmat asukaskohtaiset kustannukset ovat jälleen kaupungeilla, joissa taide- ja kulttuurilaitostoimintaa toteutetaan enimmäkseen kunnalliselta pohjalta. Poikkeuksen muodostavat kaupungit, joissa yksityiselle toimijalle tai toimijoille jaetaan suhteellisen suuria avustuksia asukasluvuun nähden. Tästä esimerkkinä voidaan pitää Espoon (3,0 M€), Helsingin (18,8 M€), Kotkan (2,3 M€), Seinäjoen (2,0 M€) ja Tampereen kaupunkien (5,5 M€) teattereilleen jakamia avustussummia. Kokkolassa toimiva Keski-Pohjanmaan kamariorkesteri sai kaupungilta vuonna 2010 toiminta- ja vuokra-avustuksia yhteensä 1,0 miljoonaa euroa. Kymi Sinfoniettan saama avustus Kotkan kaupungilta oli samaten noin miljoona euroa, Kouvolan kaupunki avusti samaa orkesteria noin puolella miljoonalla eurolla. Espoon kaupunki tuki EMMAA ja neljää muuta museota noin neljällä miljoonalla, Turun kaupunki puolestaan yhteensä kuutta yksityistä museota noin 2,1 miljoonalla, Helsingin kaupunki avusti yhteensä kahdeksaa museota 1,1 miljoonalla, Porvoon kaupungin toiminta- ja vuokra-avustus Porvoon museolle oli 0,7 miljoonaa euroa.

Kuvio 11. Nettokäyttökustannukset teattereille vuonna 2010, €/asukas.

4.6.3 Kulttuuritalot ja kulttuurikeskukset

Kulttuuritalo- ja kulttuurikeskustoiminta 25 kaupungissa

Kulttuuritalo/kulttuurikeskus määriteltiin selvityksessä tarkoittamaan sellaista kunnan omaa hallinnollista yksikköä tai kunnalta vuotuista avustusta saavaa yksikköä, jolla on omaa kulttuuritoimintaa. Tähän osioon pyydettiin sisällyttämään myös tiedekeskukset kuten Oulun Tietomaa ja Vantaan Heureka. Erillisiksi kokonaisuuksiksi jaoteltiin myös konsertti- ja kongressitalot, joissa järjestetään kulttuuritapahtumia mutta joissa myös muulla toiminnalla kuten kokouksilla ja kongresseilla on merkittävä osuus, sekä lastenkulttuurikeskukset ja elokuvan, valokuvan ja tanssin alueelliset keskukset.

Selvityksessä on mukana yhteensä 77 kulttuuritaloa ja kulttuurikeskusta (liite 4).⁴⁷ Ne jakautuivat siten, että hieman yli puolet (42) oli kunnallisia ja loput kunnan avustamia (35) yksiköitä. Kulttuuritaloja oli 33, konsertti- ja kongressikeskuksia 11, lastenkulttuurikeskuksia 13 ja kaupunkien avustamia alueellisia elokuvan, valokuvan ja tanssin keskuksia 20.⁴⁸

⁴⁷ Kaupungeissa saattaa olla myös muita kulttuuritaloja ja -keskuksia (vrt. Tilastokeskuksen luettelo kulttuuritaloista ja kulttuurikeskuksista maakunnittain, <http://www.stat.fi/til/klt/tau.html>). Tässä selvityksessä ovat mukana vain ne kunnalliset toimijat, joiden toiminta on taloudellisesti kyetty erottelamaan, sekä ne yksityiset toimijat, joille kaupungit ovat vastauksessaan sanoneet antaneensa avustusta vuonna 2010. Helsingin kaupungin nuorisosiainkeskuksen ylläpitämän Kulttuuriareena Glorian kustannukset ovat muiden hallintokuntien kulttuuritoimintaa käsittelevässä kohdassa. Helsingin kaupunkikonserniin kuuluvat myös mm. Lasipalatsin Mediakeskus Oy ja Koy Kaapelitehdas ja tämän hallinnoima Suvilahti, mutta kaupunki ei avusta näitä budjetistaan.

⁴⁸ Luvussa on huomioitu, että tanssin aluekeskukset saattavat saada avustusta useammalta kaupungilta.

Muutokset kolmen vuoden takaiseen tilanteeseen ovat pieniä, ja ne ovat etupäässä seurausta siitä, että kaikki Taikalamppu-verkostoon kuuluvat selvityskaupunkien lastenkulttuurisyksiköt kuuluvat muiden lastenkulttuurikeskusten ohella nyt tähän luokkaan.

Kaupunkien kustannukset kulttuuritaloille ja kulttuurikeskuksille

Kulttuuritalojen ja kulttuurikeskusten nettokäyttökustannukset olivat hankkeeseen osallistuneissa kaupungeissa vuonna 2010 yhteensä 37,5 miljoonaa euroa. Kahdessa kaupungissa ei ollut määritelmän mukaisia kulttuuritaloja tai kulttuurikeskuksia, tai sellaisten kustannuksia ei kyetty erittelemään tilinpäätöstiedoista. Vaihtelu kaupunkien välillä oli suurta, nettokäyttökustannukset vaihtelivat 11 000 eurosta noin kymmeneen miljoonaan euroon. 23 kaupungin keskiarvo oli 1,6 miljoonaa euroa ja mediaani 471 000 euroa. Vuosien 2007 ja 2010 välillä ei tässäkään suhteessa tapahtunut juuri muutoksia. (Taulukko 16.)

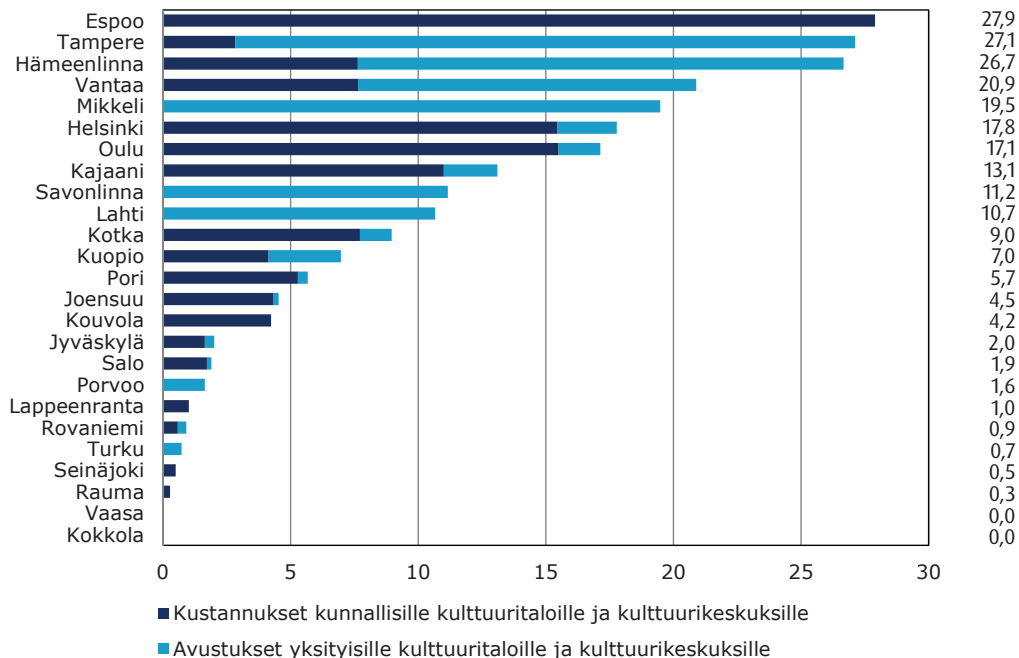
Euromääräisesti suurimmat kustannukset olivat Helsingissä, jossa on useita alueellisia kaupungin ylläpitämiä kulttuuritaloja. Lisäksi kaupunki avustaa yksityisiä toimijoita, esimerkiksi kaupunkikonserniin kuuluvaa Finlandia-taloa, Kulttuuritehdas Korjaamoja sekä tanssin aluekeskusta. Asukasmäärään suhteutettuna kaupunkien rahoitus kulttuuritaloille ja kulttuurikeskuksille vaihteli Rauman 0,3 eurosta Espoon 27,9 euroon. Asukasta kohden laskettuna tämän osa-alueen kustannukset olivat suhteellisen korkeat myös Tampereella (27,1 €) ja Hämeenlinnassa (26,7 €). (Kuvio 13.)

Taulukko 16. Nettokäyttökustannukset kulttuuritaloille ja kulttuurikeskuksille vuosina 2007 ja 2010, 1 000 €.

	2007	2010
Espoo	4 621	6 918
Helsinki	11 281	10 463
Hämeenlinna*	1 654	1 782
Joensuu*	240	332
Jyväskylä*	22	263
Kajaani	513	500
Kokkola*	-	-
Kotka	777	491
Kouvola*		373
Kuopio	364	650
Lahti	800	1 083
Lappeenranta*	-	73
Mikkeli	968	950
Oulu*	2 103	2 428
Pori*	546	471
Porvoo	76	80
Rauma*		11
Rovaniemi	20	55
Salo*	132	105
Savonlinna*	342	309
Seinäjoki*	20	29
Tampere	5 205	5 782
Turku	1 245	130
Vaasa	-	-
Vantaa	5 591	4 179
YHTEENSÄ	36 520	37 457

* Kuntaliitos 2008-2010

Kuvio 13. Nettokäyttökustannukset kulttuuritaloille ja kulttuurikeskuksille vuonna 2010, €/asukas.

Varsinaisten avustusten lisäksi avustusluvuissa ovat mukana Hämeenlinnan kaupungin Verkatehtaalta ostamat musiikkipalvelut, Helsingin ja Mikkelin kaupunkien sisäisten vuokrien kautta antama tuki yksityisille kulttuuritaloille ja kulttuurikeskuksille sekä Salon kaupungin ostopalveluissa näkyvä yhteispalvelusopimus Läntisen tanssin aluekeskuksen kanssa.

Kulttuuritalojen ja kulttuurikeskusten osuus kulttuurin nettokäyttökustannuksista on laskenut noin prosenttiyksikön verrattuna vuoden 2007 kustannuksia selvittäneeseen tiedonkeruuseen. Euromääräisesti kaupunkien (pl. Kouvolan ja Rauman tiedot vuodelta 2010) yhteenlasketut kustannukset kulttuuritaloille ja kulttuurikeskuksille ovat nousseet hieman yli puoli miljoonaa euroa. Kasvun vähäisyys selittyy osittain organisaatiomuutoksilla, joiden vuoksi muutamissa kaupungeissa kulttuuritalojen ja -keskusten kustannuksia on siirtynyt muiden osa-alueiden alle. Esimerkiksi Turun kulttuurikeskus lakkautettiin organisaationa vuonna 2009 ja sen toiminta siirrettiin osaksi museokeskuksen ja kulttuuriasiainkeskuksen kanslian toimintaa. Kustannusten kasvu vuoden 2007 kustannusselvitykseen verrattuna on ollut suurinta Espoossa, noin 2,3 miljoonaa euroa.

Esimerkkejä kaupunkien toiminnasta kulttuuritalojen ja kulttuurikeskusten osa-alueella

Kulttuuritalot ja kulttuurikeskukset -alueen toiminta vaihtelee kaupungeissa suuresti. Selvityksessä mukana olevilla pääkaupunkiseudun kunnilla on useita kunnallisia kulttuuritaloja, jotka tarjoavat alueellisia tai esimerkiksi lastenkulttuuriin erikoistuneita palveluja. Muutamat selvityksessä mukana olevat kaupungit ylläpitävät tai avustavat suuria konsertti- ja kongressikeskuksia, toisilla kaupungeilla tämän osa-alueen kustannukset koostuvat kokonaisuudessaan avustuksista alueellisille tanssin, elokuvan ja/tai valokuvan keskuksille.

Esimerkkinä erilaisista toiminnan malleista ja tasoista käydään seuraavassa tarkemmin läpi Hämeenlinnan, Mikkelin, Vantaan ja Oulun kaupunkien kustannuksia kulttuuritaloille ja kulttuurikeskuksille.

Hämeenlinnan kaupungin nettokäyttökustannukset kulttuuritaloille ja kulttuurikeskuksille olivat vuonna 2010 yhteensä noin 1,8 miljoonaa euroa, 27 euroa asukasta kohden. Hämeenlinnan kaupunki avusti vuonna 2010 Kulttuuri- ja kongressikeskus Verkatehdasta 960 000 eurolla. Lisäksi kaupunki osti Verkatehtaalta musiikkipalveluita 310 000 eurolla. Verkatehtaan alueella toimii myös kunnallinen lastenkulttuurikeskus ARX, joka on osa lastenkulttuurin valtakunnallista Taikalamppu-verkostoa. Kaupungin nettokäyttökustannukset ARXin toimintaan olivat noin 510 000 euroa.

Mikkelin kaupungin nettokäyttökustannukset kulttuuritaloille ja kulttuurikeskuksille olivat 950 000 euroa (noin 20 euroa/asukas), ja ne koostuivat avustuksista yksityisille toimijoille. Mikkelissä kaupunki avusti Konsertti- ja kongressitalo Mikaelia sekä Mikkelin valokuvakeskusta. Molemmat saivat tukea myös sisäisten vuokrien kautta. Mikaelin tuki oli yhteensä 909 000 euroa ja valokuvakeskuksen 41 000 euroa.

Vantaan kaupungin kustannukset kulttuuritaloille ja kulttuurikeskuksille olivat noin 4,2 miljoonaa euroa, 21 euroa asukasta kohden. Vantaalla kaupunki ylläpitää useita alueellisia kulttuuritaloja ja lastenkulttuurikeskuksia sekä konserttitalo Martinusta. Kustannukset kunnallisille kulttuuritaloille ja kulttuurikeskuksille olivat vuonna 2010 noin 1,5 miljoonaa euroa. Kaupunki avusti vuonna 2010 myös Tiedekeskus Heurekaa 2 650 000 eurolla.

Oulun kaupungin nettokäyttökustannukset kulttuuritaloille ja kulttuurikeskuksille vuonna 2010 olivat noin 2,4 miljoonaa euroa, 17 euroa asukasta kohden. Oulussa kunnallisia kulttuuritaloja olivat Kulttuuritalo Valve, joka on mukana myös valtakunnallisessa lastenkulttuurikeskusten Taikalamppu-verkostossa, sekä Tiedekeskus Tietomaa. Näiden nettokäyttökustannukset olivat yhteensä noin 2,2 miljoonaa euroa. Kunnallisen toiminnan lisäksi Oulun kaupunki avusti Oulun Elokuveskusta, Pohjoista valokuvakeskusta ja Pohjoista tanssin aluekeskusta yhteensä 233 000 eurolla.

4.6.4 Taideoppilaitokset ja taiteen perusopetus

Taideoppilaitokset ja taiteen perusopetus 25 kaupungissa

Kuntien kulttuuritoiminnan kustannusten tiedonkeruulomakkeessa kysyttiin myös taideoppilaitosten ja taiteen perusopetuksen kustannus- ja tuottotietoja. Taiteen perusopetus on lain (633/1998) mukaisesti tavoitteellista tasolta toiselle etenevää ensisijaisesti lapsille ja nuorille järjestettävää eri taiteenalojen opetusta, joka samalla antaa oppilaille valmiuksia ilmaista itseään ja hakeutua asianomaisten taiteenalojen ammatilliseen ja korkea-asteen koulutukseen. Taideoppilaitoksia ovat musiikki- ja tanssiopistot, kuvataide- ja käsityökoulut, teatteri- ja sirkuskoulut sekä sanataide- ja arkkitehtuurikoulut. Taiteen perusopetuksen kustannustietoja kysyttiin myös kansalais- ja työväenopistojen osalta. Ammattiin valmistava taidekoulutus ja kansalais- ja työväenopistojen muu kurssitoiminta eivät kuitenkaan sisällyneet kyselyyn.

Selvityksessä mukana olleet 25 kaupunkia ylläpitivät tai avustivat yhteensä 174 taideoppilaitosta. Kunnallisia taideoppilaitoksia tai taiteen perusopetusta antavia kansalais- ja työväenopistoja oli 42 ja kunnan avustamia 132. Lain mukaista taiteen perusopetusta antoi 133 oppilaitosta, muita taideoppilaitoksia oli 14. Taiteen perusopetusta antavia kansalais- ja työväenopistoja oli 27.

Kaupunkien kustannukset taideoppilaitoksille ja taiteen perusopetukseen

Vuonna 2010 nettokäyttökustannukset taideoppilaitoksille ja taiteen perusopetukseen olivat selvityksessä mukana olevissa kaupungeissa yhteensä noin 43,3 miljoonaa euroa. Kaupunki-kohtaisesti nettokäyttökustannukset vaihtelivat 301 000 eurosta 4,8 miljoonaan euroon. Keskiarvo oli 1,7 miljoonaa euroa ja mediaani 1,4 miljoonaa euroa. Asukaslukukohtainen kustannus vaihteli Helsingin 8,1 eurosta Porvoon 54,8 euroon. (Taulukko 17, kuvio 14.)

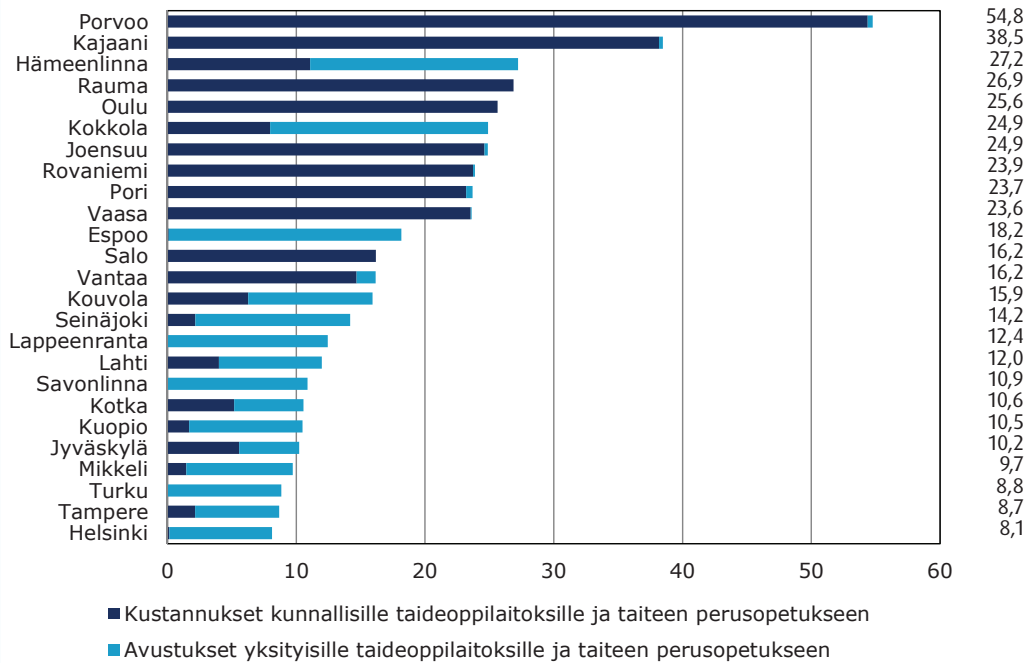
Vuosien 2007 ja 2010 välisenä aikana kaikkien kaupunkien (pl. Kouvolan ja Rauman tiedot vuodelta 2010) tämän alueen yhteenlasketut toimintakustannukset ovat kasvaneet hieman yli seitsemän miljoonaa euroa. Tästä lisäyksestä noin puolet on kohdistunut avustuksiin yksityisille taideoppilaitoksille ja taiteen perusopetuksen toimijoille. Kasvuprosentti on tällä osa-alueella kaikista korkein, 21 prosenttia, joskin muutamissa kaupungeissa euromääräinen kasvu on melko vaatimatonta. Helsingin ja Oulun kustannukset ovat tällä osa-alueella nousseet noin miljoonalla eurolla.

Taulukko 17. Nettokäyttökustannukset taideoppilaitoksille ja taiteen perusopetukseen vuosina 2007 ja 2010, 1 000 €.

	2007	2010
Espoo	3 917	4 506
Helsinki	3 789	4 780
Hämeenlinna*	1 196	1 820
Joensuu*	1 361	1 823
Jyväskylä*	751	1 339
Kajaani	1 374	1 468
Kokkola*	923	1 152
Kotka	436	579
Kouvola*		1 403
Kuopio	881	979
Lahti	767	1 217
Lappeenranta*	687	896
Mikkeli	335	474
Oulu*	2 669	3 633
Pori*	2 463	1 967
Porvoo	1 935	2 671
Rauma*		1 067
Rovaniemi	1 287	1 435
Salo*	648	894
Savonlinna*	294	301
Seinäjoki*	599	820
Tampere	1 785	1 850
Turku	1 681	1 569
Vaasa	1 241	1 407
Vantaa	2 682	3 232
YHTEENSÄ	33 701	43 282

* Kuntaliitos 2008-2010

Kuvio 14. Nettokäyttökustannukset taideoppilaitoksille ja taiteen perusopetukseen vuonna 2010, €/asukas.

Varsinaisten avustusten lisäksi avustusluvut sisältävät Joensuun, Jyväskylän ja Kouvolan kaupunkien ostopalvelut yksityisiltä taiteen perusopetuksen toimijoilta sekä Espoon ja Mikkelin kaupunkien sisäisten vuokrien kautta antaman tuen yksityisille oppilaitoksille.

Esimerkkejä kaupunkien toiminnasta taideoppilaitosten ja taiteen perusopetuksen osa-alueella

Kaupungit järjestävät taiteen perusopetuksen palveluja ja muuta taideopetusta hyvin eri tavoin. Joensuussa, Kajaanissa, Oulussa, Porissa, Porvoossa, Raumalla, Rovaniemellä, Salossa ja Vaasassa taideoppilaitosten ja taiteen perusopetuksen palvelut tuotettiin täysin tai lähes kokonaan kunnallisissa oppilaitoksissa. Sen sijaan Espoossa, Helsingissä, Lappeenrannassa ja Savonlinnassa palvelut järjestettiin kokonaan tai pääosin yksityisiä toimijoita avustamalla. Ostopalvelujen kautta taiteen perusopetuksen palveluja hankkivat mm. Jyväskylä ja Joensuu. Monet kunnat tuottavat taiteen perusopetuksen palveluja myös seudullisesti, lisäksi palveluja käytetään runsaasti yli kuntarajojen. Seuraavassa on käyty tarkemmin läpi Porvoon, Kajaanin, Kotkan ja Turun kustannuksia osa-alueella.

Porvoossa asukasmäärään suhteutetut kustannukset olivat vuonna 2010 noin 55 euroa. Kaupungissa toimii kaksi suurta kunnallista taiteen perusopetusta antavaa oppilaitosta, Porvoonseudun musiikkiopisto ja Porvoon taidekoulu. Sekä musiikkiopisto että taidekoulu ovat kaksikielisiä ja ne tarjoavat palveluitaan myös seudullisesti. Vuonna 2010 musiikkiopisto toimi kymmenen kunnan alueella ja taidekoulu kahden kunnan alueella. Musiikkiopiston ja taidekoulun toteutuneiden opetustuntien lukumäärä vuonna 2010 oli yhteensä 51 240 (Opetushallitus 2011). Kunnallisten taideoppilaitosten yhteenlasketut nettokäyttökustannukset olivat 2,7 miljoonaa euroa vuonna 2010. Toimintatulot (1,7 miljoonaa euroa) muodostuvat pääosin maksuista ja myyntituloista. Oppilaitokset ovat valtionosuuden

piirissä, niiden yhteenlaskettu laskennallinen valtionosuus vuodelle 2010 oli 1,8 miljoonaa euroa. Myös kunnallinen Porvoon kansalaisopisto antaa jonkin verran taiteen perusopetusta. Lisäksi Porvoon kaupunki tuki seitsemää yksityistä taiteen perusopetusta antavaa toimijaa yhteensä 19 000 eurolla.

Kajaanin kaupungin kustannukset taideoppilaitoksille ja taiteen perusopetukseen olivat vuonna 2010 noin 1,5 miljoonaa euroa, 39 euroa asukasta kohden. Kajaanissa sijaitseva Kainuun musiikkiopisto toimii seudullisesti, opistolla oli vuonna 2010 opetuspaikat Kajaanin lisäksi kuudessa lähialueen kunnassa. Kainuun musiikkiopiston toteutuneiden opetus-tuntien määrä vuonna 2010 oli 24 087, ja sille myönnettiin laskennallisia valtionosuuksia 0,9 miljoonaa euroa. Myös Kaukametsän opisto Kajaanissa antaa pienimuotoisesti taiteen perusopetusta sekä aikuisille että lapsille. Vuonna 2010 Kajaani avusti taiteen perusopetusta antavaa Kajaanin Tanssiteatteria 11 000 eurolla.

Kotkan kaupungin kustannukset taideoppilaitoksille ja taiteen perusopetukseen olivat 579 000 euroa, noin 11 euroa asukasta kohden. Kotkassa taiteen perusopetusta antaa kunnallinen Kotkan opisto. Lisäksi kaupungin kulttuuriasiainkeskuksen alla toimii Repin-instituutin kuvataidekoulutus. Näiden yhteenlasketut nettokäyttökustannukset vuonna 2010 olivat yhteensä 284 000 euroa, lisäksi kaupunki avusti vuonna 2010 yksityistä musiikkiopistoa 270 000 eurolla ja Toukolan kansalaisopistoa 25 000 eurolla.

Turussa nettokäyttökustannukset taideoppilaitoksille ja taiteen perusopetukseen olivat 1,6 miljoonaa euroa, 9 euroa asukasta kohden. Turussa kaupunki ei tuota taiteen perusopetusta, vaan kustannukset koostuvat kokonaisuudessaan avustuksista yksityisille taideoppilaitoksille ja taiteen perusopetusta antaville toimijoille.

4.6.5 Kunnan yleinen kulttuuritoiminta ja muiden hallintokuntien kulttuuritoiminta

Yleinen kulttuuritoiminta

Kunnan yleinen kulttuuritoiminta määriteltiin tiedonkeruulomakkeessa kattamaan kaiken varsinaisen kulttuurihallinnon alla toteutetun toiminnan, joka ei kuulu taide- ja kulttuuri-laitosten, kulttuuritalojen ja -keskusten eikä taideoppilaitosten ja taiteen perusopetuksen osa-alueiden alle. Siihen sisältyvät myös ne kunnan kulttuuritoimen myöntämät avustukset, joita ei ole kirjattu aikaisemmin käsiteltyihin kohtiin.

Kunnan yleisen kulttuuritoiminnan taloudelliset resurssit ovat usein melko vähäiset ja sen osuus kokonaiskustannuksista on pieni (liite 5). Osa-alueen alla tapahtuva toiminta on kuitenkin monimuotoista. Kaupungista riippuen se sisältää kulttuurihallinnon henkilöstö- ja tilakustannusten lisäksi esimerkiksi alueellista kulttuuritoimintaa, sosiokulttuurista työtä, taide- ja yleisökasvatusta, monikulttuurisuustoimintaa sekä kulttuuritapahtumien tuottamista, tiedotusta ja markkinointia.

Vuonna 2010 selvityksen 25 kaupungissa yleisen kulttuuritoiminnan kustannukset olivat yhteensä noin 32 miljoonaa euroa. Tästä summasta noin 63 prosenttia oli kunnan omaa toimintaa ja 37 prosenttia oli yksityisille toimijoille jaettuja avustuksia. Kaupunkikohtaisesti nettokäyttökustannukset vaihtelivat 253 000 eurosta 7,4 miljoonaan euroon. Keskiarvo oli 1 292 000 euroa ja mediaani 775 000 euroa. Asukasmäärään suhteutettujen kustannusten vaihteluväli oli 5–22 euroa (taulukko 18, kuvio 15).

Yleisen kulttuuritoiminnan euromääräinen volyymi on vuosien 2007 ja 2010 välillä kasvanut noin neljällä miljoonalla eurolla (pl. Kouvolan ja Rauman luvut vuodelta 2010). Kasvusta noin puolet on kohdistunut avustustoimintaan. Joidenkin kaupunkien osalta

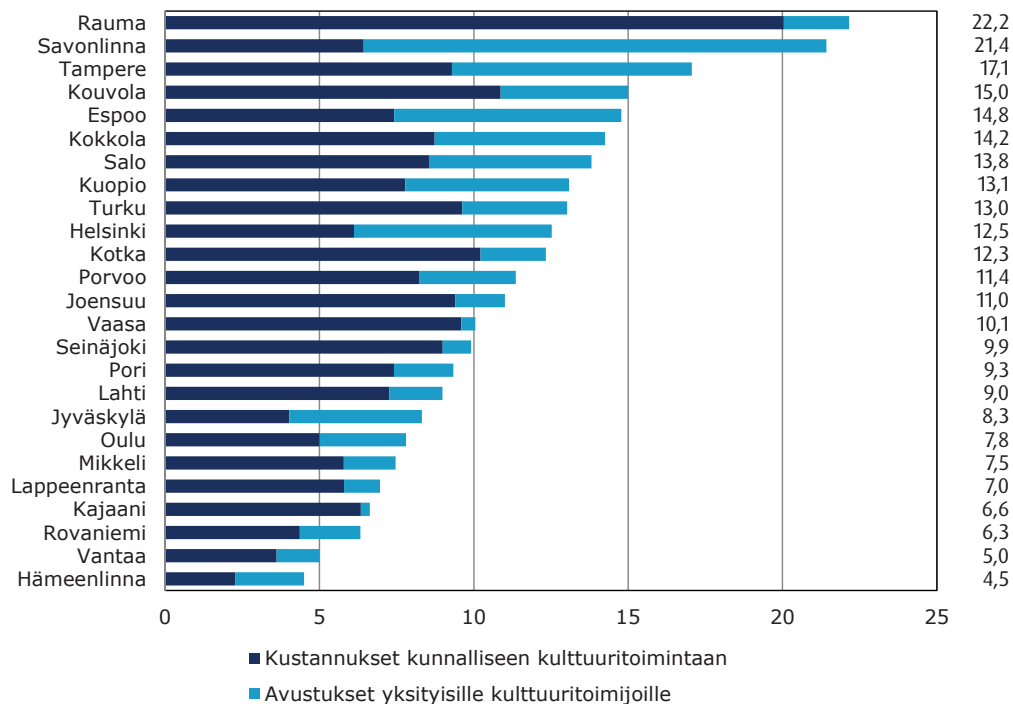
nettokäyttökustannukset yleiseen kulttuuritoimintaan ovat kuitenkin pienentyneet, mutta taustalla voi olla yksinkertaisesti kulttuurihallinnon organisointimuutoksia tai kustannusten kirjaamista eri kohtaan kuin edellisellä tiedonkeruukierroksella.

Taulukko 18. Nettokäyttökustannukset yleiseen kulttuuritoimintaan vuosina 2007 ja 2010, 1 000 €.

	2007	2010
Espoo	5 160	3 664
Helsinki	4 419	7 373
Hämeenlinna*	471	301
Joensuu*	330	807
Jyväskylä*	1 065	1 088
Kajaani	228	253
Kokkola*	449	659
Kotka	618	676
Kouvola*		1 321
Kuopio	1 527	1 221
Lahti	752	913
Lappeenranta*	338	501
Mikkeli	308	364
Oulu*	865	1 106
Pori*	664	775
Porvoo	472	554
Rauma*		880
Rovaniemi	319	380
Salo*	677	763
Savonlinna*	579	593
Seinäjoki*	314	573
Tampere	3 876	3 637
Turku	1 129	2 309
Vaasa	631	599
Vantaa	957	1 000
YHTEENSÄ	26 148	32 310

* Kuntaliitos 2008–2010

Kuvio 15. Nettokäyttökustannukset yleiseen kulttuuritoimintaan vuonna 2010, €/asukas.

Varsinaisten avustusten lisäksi avustusluvut sisältävät Espoon, Jyväskylän ja Porin kaupunkien sisäisten vuokrien kautta antaman tuen yksityisille kulttuuritoimijoille.

Esimerkkejä kaupunkien toiminnasta yleisen kulttuuritoiminnan osa-alueella

Monissa kaupungeissa yleisen kulttuuritoiminnan päätoiminta-alueet ovat kulttuuritapahtumien tuottaminen ja järjestäminen, avustustoiminta sekä kulttuuritoimen tai vastaavan hallinto. Näiden lisäksi yleisen kulttuuritoiminnan osa-alue sisältää muun muassa erilaisille ryhmille (esim. ikääntyneet, lapset, maahanmuuttajat ja muut vähemmistöryhmät) suunnattua toimintaa sekä hanketoimintaa.

Avustustoiminta on tärkeä yleisen kulttuuritoiminnan osa-alue. Vaikka valtaosa tämän osa-alueen alla olevista avustussummista on suhteellisen pieniä, luodaan niiden kautta moninkertaisesti toimintaa annettuun avustukseen nähden. Tämän osa-alueen avustuksiin sisältyvät mm. taiteilijoiden avustukset ja työskentelyapurahat sekä kulttuuriyhdistysten monenlaiset toiminta- ja kohdeavustukset. Siinä missä monilla muilla kulttuuritoiminnan osa-alueilla painopiste on ammattimaisessa toiminnassa, on yleisen kulttuuritoiminnan tärkeä tehtävä luoda edellytyksiä myös taiteen ja kulttuurin harrastamiselle.

Helsingissä avustukset muodostivat yleisen kulttuuritoiminnan osa-alueen kokonaiskustannuksista (7,4 miljoonaa euroa) noin puolet. Festivaaleja Helsingin kaupunki avusti noin kahdella miljoonalla eurolla, kohdeavustukset olivat noin 610 000 euroa ja avustukset kulttuuri- ja taideyhteisöille 550 000 euroa. Useissa kaupungeissa kulttuuritoimi tukee yksityisiä kulttuuritoimijoita avustusten lisäksi myös ylläpitämällä ja tarjoamalla näiden käyttöön tiloja. Esimerkiksi Savonlinnan kulttuuritoimi ylläpitää ja vuokraa Galleria Pinnaa kaupun-

gin keskustassa. Lisäksi toimintaan kuuluu tanssiharjoitussalina toimivan Sääminkisalalin sekä kesäteatterialueen ylläpito ja vuokraus. Salossa kaupunki ylläpitää kulttuuritalo KIVAA, joka on pääosin salolaisten yhdistysten käytössä. Vuonna 2010 sen kautta tuettiin yhdistystoimintaa arviolta 103 000 euron edestä.⁴⁹

Useimmissa selvityskaupungeissa erilaisten tapahtumien tuottaminen ja järjestäminen on tärkeä osa yleisen kulttuuritoiminnan tehtäviä. Usein tapahtumat ovat erilaisia kaupunkitapahtumia. Raumalla kaupungin kulttuuripalvelut tuottavat mm. Pitsiviikko-kaupunkifestivaalia, Lasten kulttuuriviikot -tapahtumaa, Senioreiden kulttuuriviikkoa sekä Murteen ja kielen päiviä. Kouvolassa pyrittiin kuntaliitoksen jälkeen vahvistamaan kuntalaisten identiteettiä erilaisilla kulttuuritapahtumilla. Minun Kouvolani -hankkeessa järjestettiin muun muassa erilaisia tapahtumia, keskusteluja ja näyttelyitä.

Kaksikielisissä kaupungeissa myös ruotsinkielinen toiminta on usein keskitetty yleisen kulttuuritoiminnan alle. Tärkeitä kohderyhmiä kaupunkien yleiselle kulttuuritoiminnalle ovat myös esimerkiksi lapset ja nuoret⁵⁰, ikääntyneet ja maahanmuuttajat. Jyväskylässä kulttuuritoimi koordinoi Taideapteekin toimintaa. Taideapteekki on kunnan kulttuuripalvelujen ja sosiaali- ja terveystalvelujen yhdessä toteuttamaa ikääntyneille suunnattua kulttuuritoimintaa.

Yleisen kulttuuritoiminnan kautta koordinoidaan myös moninaista hanketoimintaa. Esimerkiksi Seinäjoella parannetaan hankkeen avulla kulttuuripalvelujen saatavuutta kaupungin kuntaliitoksen myötä laajentuneella toiminta-alueella. Seinäjoen kylien kulttuuritoiminnan koordinoinnin kehittämishanke Tulisielut pyrkii löytämään ja kannustamaan toimijoita, joiden varassa kylien elävän kulttuurin katsotaan lepäävän. Kuopiossa kulttuuritoimisto hallinnoi luovien alojen kehittämishanketta SARKAa, joka toimi Pohjois-Savossa vuosina 2008–2010. Hankkeen tavoitteena oli saada kulttuuritoimijat ja kulttuurin käyttäjät kohtaamaan toisensa ja näin tehostaa kulttuuripalvelujen saavutettavuutta ja uusien yleisöjen löytymistä. Hankkeen kautta tarjottiin muun muassa koulutusta.

Muiden hallintokuntien kulttuurimenot

Kuntien kulttuuritoiminnan tiedonkeruun yhtenä tavoitteena on ollut laajentaa tietämystä siitä, miten paljon muissa kuin kulttuurin lautakunnissa ja hallintokunnissa käytetään rahaa kulttuuriin. Raportin tässä luvussa tarkastellaan muiden hallintokuntien sitä kulttuuritoimintaa, jota ei ole kirjattu taide- ja kulttuurilaitosten, kulttuuritalojen ja -keskusten eikä taideoppilaitosten ja taiteen perusopetuksen osa-alueiden alle. Monissa kaupungeissa esimerkiksi taiteen perusopetus kuuluu koulu- tai opetustoimesta vastaavalle lautakunnalle, ja sen kustannukset on siten huomioitu asianomaisessa kohdassa.

Muiden hallintokuntien muun kulttuuritoiminnan suhteellinen osuus on verrattain pieni (liite 5), mutta sillä on kuitenkin merkitystä kunnan kulttuuritoiminnan kokonaisuuden ymmärtämisen kannalta. Kaupunkien yleishallinnolla, usein kaupunginhallituksella, voi olla merkittävä kulttuuripoliittinen rooli esimerkiksi jakamiensa avustusten kautta. Opetus- tai koulutoimessa sekä nuorisotoimessa on myös usein monipuolista kulttuuritoimintaa. Tekninen toimi saattaa puolestaan hallinnoida kulttuurin tiloja tai huolehtia kaupungin julkisten veistosten ja muistomerkkien kunnosta. Kaupungista riippuen samoja tehtäviä saatetaan siis toteuttaa joko kunnan kulttuuritoimen tai muiden hallintokuntien puitteissa.

49 Kulttuuritalo KIVAn kautta annettu tuki yhdistystoiminnalle ei kuitenkaan ole tässä selvityksessä huomioitu avustuksena vaan kulttuuritaloja koskevassa osiossa Kulttuuritalo KIVAn kustannuksissa.

50 Tässä selvityksessä lastenkulttuuritoiminnan kustannuksia sisältyy myös kulttuuritalojen ja kulttuurikeskusten osioon.

Kulttuurikustannusten erittely muiden hallintokuntien toiminnasta on yhä ilmeisen haasteellista. Jos kulttuuritoiminnan kustannuksia ei eritellä kirjanpidossa, on niiden paikantaminen jälkikäteen hyvin vaikeaa. Ongelmia tuo myös kulttuuritoiminnan määrittely, se mitä katsotaan kulttuuriksi ja mitä ei. Vaikka tiedonkeruussa ei todennäköisesti saatu täydellisiä tietoja muissa hallintokunnissa tapahtuvasta kulttuuritoiminnasta ja mukana olevatkin kustannukset saattavat olla arvioita, esille saadut kustannukset todistavat kuitenkin tämän toiminnan olemassaolosta (taulukko 19).

Kaikista kaupungeista saatiin tietoja tämän osa-alueen kulttuuritoiminnasta yhden tai useamman hallintokunnan osalta. Nämä kustannustiedot sisältävät sekä muiden hallintokuntien myöntämät muut avustukset että muut menot.⁵¹ Yleishallinnon kulttuurimenoja oli 23 kaupungilla. Nuorisotoimen kulttuurimenoista saatiin tietoja 17 kaupungista ja opetus- tai koulutoimen vastaavista kustannuksista 15 kaupungista. Sosiaali- ja terveystieteiden kulttuuritoiminnan menoja saatiin 11 kaupungista, teknisen toimen kahdeksasta kaupungista ja liikuntatoimen kahdesta kaupungista. Jossain muussa hallintokunnassa oli kulttuurin menoja neljässä kaupungissa. Näitä olivat mm. Helsingin ja Vantaan tapahtumayksikköjen kulttuurimenot. Vuonna 2007 tämän osa-alueen nettokäyttökustannukset olivat noin kymmenen miljoonaa, vuonna 2010 jonkin verran enemmän, 10,2 miljoonaa (pl. Kouvolan ja Rauman vuoden 2010 luvut).

Taulukko 19. Muiden hallintokuntien muun kulttuuritoiminnan käyttökustannukset (brutto) ja tuotot vuonna 2010, 1 000 €.

	Kulttuurikustannukset, 1 000 €			Kulttuurituotot, 1 000 €
	Avustukset	Muut kulttuurimenot	Kustannukset yhteensä	Tuotot yhteensä
Espoo	-	415	415	-
Helsinki	70	5 061	5 131	1 005
Hämeenlinna	-	52	52	-
Joensuu	189	60	249	5
Jyväskylä	181	594	775	76
Kajaani	5	11	16	-
Kokkola	269	135	404	-
Kotka	-	209	209	-
Kouvola	-	92	92	-
Kuopio	179	96	275	-
Lahti	69	-	69	-
Lappeenranta	10	366	376	112
Mikkeli	239	101	340	328
Oulu	-	622	622	384
Pori	393	53	446	-
Porvoo	-	17	17	7
Rauma	29	94	123	-
Rovaniemi	14	60	74	-
Salo	45	47	92	-
Savonlinna	11	34	45	-
Seinäjoki	266	30	296	6
Tampere	30	1 196	1 226	-
Turku	289	243	532	184
Vaasa	102	40	142	-
Vantaa	77	421	498	-

51 Näihin lukuihin eivät siis sisälly taide- ja kulttuurilaitosten, kulttuuritalojen ja -keskusten, taideoppilaitosten ja taiteen perusopetuksen tai yleisen kulttuuritoiminnan kohtiin kirjatut kustannukset.

Esimerkkejä muiden hallintokuntien kulttuuritoiminnasta

Euromääräisesti suurimmat muiden hallintokuntien muun kulttuuritoiminnan kustannukset olivat Helsingissä. Ne koostuivat ennen muuta kaupungin nuorisoasiainkeskuksen kulttuurisen nuorisotyön yksikön toimintamenoista. Kulttuurisen nuorisotyön toimiston muodostavat Harjun Nuorisotalo, Kulttuuriareena Gloria, Nuorten toimintakeskus Happi sekä nuorten toimintatalo Kipinän kuvataidetoiminnot ja tapahtumatuotannot. Lisäksi muiden hallintokuntien kustannuksissa on mukana Helsingin kaupungin tapahtumayksikön järjestämien kulttuuritapahtumien kustannuksia sekä kaupunginhallituksen avustus Helsingin 450-vuotistaiteilijatalosäätiölle.

Tampereella muiden hallintokuntien kulttuurikustannukset muodostuvat mm. Luova Tampere -ohjelmaan sisältyvistä kustannuksista, kulttuurisesta nuorisotyöstä sekä Ikäihmisten kulttuurikaari -hankkeen kuntarahoitusosuudesta. Kulttuurikaarihankkeessa on luotu malleja erityisesti hoitolaitoksissa asuvien vanhusten kulttuuriosallisuuden parantamiseen. Kotkassa kulttuurikustannuksia oli saatu kuudesta hallintokunnasta ja ne sisältävät mm. teknisen toimen tuottamat veistokset ja vesiteokset Veistospuistoon ja Sapokan vesipuistoon, yleishallinnon kansainvälisen toiminnan kulttuurikuluja sekä koulujen ja päiväkotien kulttuurikustannuksia. Salossa muiden hallintokuntien kulttuurikustannukset muodostuvat yleishallinnon avustuksesta Salo – Lasten Laulukaupunki ry:lle, rakennushankkeiden yhteydessä tehdyistä taidehankinnoista sekä sivistystoimen yhteisen POLKU-hankkeen kustannuksista varhaiskasvatus-, perusopetus- ja nuorisopalveluissa. Taide-, liikunta-, kirjasto- ja ympäristökasvatuksen yhdistävä POLKU on Salon oma kulttuurikasvatuksen ohjelma.

4.6.6 Avustukset kulttuuritoimintaan

Tässä luvussa tehdään yhteenveto kaupunkien kaikista kulttuuritoimintaan suuntaamista avustuksista edellä käsitellyillä osa-alueilla. Avustustoiminnan kautta kaupungit tukevat kunnallisen tuotannon ulkopuolella olevia kulttuuritoimijoita ja kulttuuritarjontaa. Kuten edellä on käynyt ilmi, esimerkiksi taide- ja kulttuurilaitosten osalta jotkut kaupungit nojaavat vahvasti kunnalliseen tuotantoon ja toiset taas avustavat enemmän yksityisiä laitoksia. Näillä palvelutuotantorakenteen eroilla on ymmärrettävästi vaikutuksia sekä avustustoiminnan laajuuteen että avustusten kohdentumiseen.

Selvityksessä mukana olevat kaupungit käyttivät vuonna 2010 kulttuuritoiminnan avustuksiin yhteensä noin 111 miljoonaa euroa (taulukko 20). Tästä summasta Helsingin (30,6 M€), Tampereen (14,4 M€) ja Espoon (16,3 M€) avustussummat muodostavat yli puolet. Kaupunkien yhteenlaskettu avustussumma on vuodesta 2007 vuoteen 2010 kasvanut hieman yli 14 miljoonaa euroa (pl. Kouvolan ja Rauman luvut vuodelta 2010). Tästä kasvusta Helsingin osuus on noin 5,5 ja Espoon noin 4,3 miljoonaa. Molempien kaupunkien tapauksessa suurin osa avustussumman korotuksesta on mennyt taide- ja kulttuurilaitoksille.⁵² Euromääräisissä summissa on pientä laskua viidessä kaupungissa, ja jos tässä raportissa käytetyn hintaindeksin mukainen rahan arvon heikkeneminen otetaan huomioon, kymmenessä kaupungissa. Sekä vuosina 2007 että 2010 selvityksessä mukana olleet 23 kaupunkia yhteenlaskettuina taide- ja kulttuurilaitosten osuus kaikista avustuksista on kasvanut 53 prosentista 56 prosenttiin. (Vuoden 2007 avustukset liitteessä 8.)

⁵² Espoossa kasvu selittyy paljolti sillä, että sisäisten vuokrien kautta museoilta maksettavia vuokratukia ei huomioitu avustuksina vuonna 2007. Vuonna 2010 tämä summa oli 2,8 miljoonaa euroa.

Taulukko 20. Avustukset kulttuuritoimintaan vuonna 2010, 1 000 €, osuus avustuksista yhteensä, %.

	Avustukset yhteensä		Avustukset taide- kulttuurilaitoksille		Avustukset kulttuuritaloille ja kulttuurikeskuksille		Avustukset taideoppilaitoksille ja taiteen perusopetukseen		Yleisen kulttuuri- toiminnan avustukset		Muiden hallinto- kuntien avustukset	
	1 000 €	%	1 000 €	%	1 000 €	%	1 000 €	%	1 000 €	%	1 000 €	%
Espoo	16 325	10 019	61,4	-	-	4 482	27,5	1 824	11,2	-	-	-
Helsinki	30 606	20 701	67,6	4,5	1 366	4 697	15,3	3 772	12,3	70	0,2	0,2
Hämeenlinna	4 304	1 803	41,9	29,6	1 272	1 080	25,1	149	3,5	-	-	-
Joensuu	1 774	1 433	80,8	0,9	16	18	1,0	118	6,7	189	10,7	10,7
Jyväskylä	2 151	749	34,8	2,2	48	611	28,4	562	26,1	181	8,4	8,4
Kajaani	140	33	23,6	57,1	80	11	7,9	11	7,9	5	3,6	3,6
Kokkola	3 285	1 978	60,2	-	-	783	23,8	255	7,8	-	-	-
Kotka	3 799	3 320	87,4	1,8	68	295	7,8	116	3,1	-	-	-
Kouvola	3 251	2 036	62,6	-	-	851	26,2	364	11,2	-	-	-
Kuopio	1 841	81	4,4	14,3	264	822	44,6	495	26,9	179	9,7	9,7
Lahti	2 179	40	1,8	49,7	1 083	812	37,3	175	8,0	69	3,2	3,2
Lappeenranta	990	-	-	-	-	403	14,5	82	2,9	239	8,6	8,6
Mikkeli	2 785	1 111	39,9	34,1	950	-	-	397	48,4	-	-	-
Oulu	820	190	23,2	28,4	233	-	-	159	7,6	393	18,6	18,6
Pori	2 108	1 483	70,3	1,5	32	41	1,9	19	2,1	-	-	-
Porvoo	924	672	72,7	8,7	80	19	2,1	153	16,6	-	-	-
Rauma	1 178	1 065	90,4	-	-	-	-	84	7,1	-	-	-
Rovaniemi	1 436	1 275	88,8	1,4	20	9	0,6	118	8,2	14	1,0	1,0
Salo	364	18	4,9	2,7	10	-	-	291	79,9	45	12,4	12,4
Savonlinna	1 649	613	37,2	18,7	309	301	18,3	415	25,2	11	0,7	0,7
Seinäjoki	3 473	2 459	70,8	-	-	695	20,0	53	1,5	266	7,7	7,7
Tampere	14 411	6 156	42,7	35,9	5 177	1 392	9,7	1 656	11,5	30	0,2	0,2
Turku	5 679	3 089	54,4	2,3	130	1 569	27,6	602	10,6	289	5,1	5,1
Vaasa	922	789	85,6	-	-	4	0,4	27	2,9	102	11,1	11,1
Vantaa	4 350	1 052	24,2	60,9	2 650	294	6,8	277	6,4	77	1,8	1,8
KAUPUNGIT	110 744	62 165	56,1	12,5	13 788	20 085	18,1	12 239	11,1	2 467	2,2	2,2

Muiden hallintokuntien avustukset sisältävät muut kuin taide- ja kulttuurilaitosten, kulttuuritalojen ja kulttuurikeskusten sekä taideoppilaitosten ja taiteen perusopetuksen kohtiin kirjatut avustukset. Varsinaisten avustusten lisäksi taide- ja kulttuurilaitosten avustuluissa ovat mukana Espoon ja Kotkan osalta sisäisten vuokrien kautta annettu tuki yksityisille taide- ja kulttuurilaitoksille; kulttuuritalojen ja kulttuurikeskusten avustuluissa ovat mukana Hämeenlinnan kaupungin Verkatehtaalla ostamat musiikkipalvelut, Helsingin ja Mikkelin kaupunkien sisäisten vuokrien kautta annettu tuki yksityisille kulttuuritaloille ja kulttuurikeskuksille sekä Salon kaupungin ostopalveluissa näkyvä yhteispuvelusopimus Lantisen taiteen aluekeskuksen kanssa; taideoppilaitosten ja taiteen perusopetuksen avustukset sisältävät Joensuun, Jyväskylän ja Kouvolan kaupunkien ostopalvelut yksityisiltä tai-teen perusopetuksen toimijoilta sekä Espoon ja Mikkelin kaupunkien sisäisten vuokrien kautta antaman tuen yksityisille oppilaitoksille; yleisen kulttuuritoiminnan avustukset sisältävät Espoon, Jyväskylän ja Porin kaupunkien sisäisten vuokrien kautta antaman tuen yksityisille kulttuuritoimijoille.

Taide- ja kulttuurilaitokset

Kaupunkien jakamasta yhteenlasketusta avustussummasta suurin osa meni siis taide- ja kulttuurilaitoksille. Museoiden, teattereiden ja orkestereiden saamien avustusten osuus oli kahdessatoista kaupungissa yli puolet koko avustussummasta, Raumalla, Kotkassa, Rovaniemellä ja Vaasassa yli 85 prosenttia. Rauman kaupunki avustaa sekä Rauman taidemuseota, Rauman merimuseota että Rauman Kaupunginteatteria. Kotkan kaupunki avustaa sekä kaupunginteatteria että Kymi Sinfoniettaa ja Rovaniemellä kaupunginteatteria ylläpitää kaupungin avustama yhdistys. Vaasan kaupunki tukee puolestaan avustuksella ruotsinkielistä Wasa Teateria.

Kaupungeissa jaettiin avustuksia yhteensä 129 yksityiselle taide- ja kulttuurilaitokselle. Avustuksia sai 82 teatteria, 36 museota ja 11 orkesteria. Avustettavista laitoksista suurin osa (81 kpl, 63 %) toimi yhdistysmuotoisena. Joukossa oli kuitenkin myös säätiöitä (32 kpl, 25 %) ja osakeyhtiöitä (12 kpl, 9 %). Neljällä avustusta saaneella toimijalla oli jokin muu oikeudellinen muoto.⁵³

Valtaosa avustettavista taide- ja kulttuurilaitoksista sijaitsee suurimmissa kaupungeissa. Helsinki jakoi avustuksia 46 yksityiselle taide- ja kulttuurilaitokselle, yhteensä noin 20,7 miljoonaa euroa. Tampereella avustuksia sai 15, Turussa 12 ja Espoossa 11 taide- ja kulttuurilaitosta. Yksittäisille laitoksille kohdistetut avustussummat vaihtelivat muutamasta tuhannesta eurosta useisiin miljooniin euroihin. Esimerkiksi Helsingin kaupunginteatteri sai kaupungilta noin 7,8 miljoonan euron avustuksen, museopuolella Espoo avusti Espoon modernin taiteen museota EMMAa 3,4 miljoonalla eurolla ja orkestereista Kotka ja Kouvolat tukivat Kymi Sinfoniettaa yhteensä 1,5 miljoonalla eurolla.

Kulttuuritalot ja kulttuurikeskukset

Selvityksen määritelmän mukaisista kulttuuritaloista ja kulttuurikeskuksista 35 sai avustuksia kaupungeilta vuonna 2010. Näistä kulttuuritaloja oli kahdeksan, kongressi- ja konserttitaloja kuusi, lastenkulttuurikeskuksia yksi ja alueellisia elokuvan, valokuvan ja tanssin keskuksia 20. Avustettavien kulttuuritalojen ja kulttuurikeskusten oikeudelliset toimintamuodot olivat yhdistyksiä (24 kpl), osakeyhtiöitä (7 kpl) ja säätiöitä (3 kpl). Yhden toimintamuoto oli osuuskunta.

Kulttuuritaloille ja kulttuurikeskuksille merkittäviä osuuksia suhteessa kokonaisavustussummaan jakoivat Vantaa (61 %), Kajaani (57 %) ja Lahti (50 %). Euromääräisesti suurimmat summat kulttuuritaloille ja kulttuurikeskuksille jakoivat Tampere (5,2 M€, Tampere-talo, alueelliset elokuvan, valokuvan ja tanssin keskuksset), Vantaa (2,7 M€, Heureka) sekä Helsinki, Hämeenlinna ja Lahti (1–1,5 M€).

Taideoppilaitokset ja taiteen perusopetus

Kaupungeissa avustettiin yhteensä 132 yksityistä taideoppilaitosta, taiteen perusopetuksen oppilaitosta tai muuta toimijaa sekä taiteen perusopetusta antavaa kansalais- tai työväenopistoa. Näistä valtaosa (106) toimi yhdistyspohjalta, 14 oli osakeyhtiöitä, kolme säätiöitä ja kuusi kuntayhtymän ylläpitämiä. Kolmella toimijalla oli jokin muu kuin edellä mainittu oikeudellinen muoto.⁵⁴

53 Nämä olivat Helsingissä sijaitsevat teatteritoimijat Kapsäkki Osuuskunta ja Teatteriosuuskunta ILMI Ö, Jyväskylän yliopiston alla toimiva Keski-Suomen luontomuseo sekä Suomen ortodoksisen kirkollishallituksen alaisuuteen kuuluva Ortodoksinen kirkkomuseo Kuopiossa.

54 Nämä olivat Kouvolan avustama Sirkuskoulu Bravuuri ky sekä yksityisenä elinkeinonharjoittajana toimivat Seinäjoen Baletti- ja Tanssiopisto ja niin ikään Seinäjoella toimiva Miloff Tanssiopisto.

Taideoppilaitosten ja taiteen perusopetuksen suhteelliset osuudet kaikista avustuksista olivat selvästi korkeimmat Lappeenrannassa, 91 prosenttia, sekä melko korkeat myös Kuopiossa (45 %) ja Lahdessa (37 %). Suurimmat euromääräiset avustukset taideoppilaitoksille ja taiteen perusopetukseen jakoivat Helsinki ja Espoo, noin 4,5 miljoonaa euroa. Yli miljoonan euron avustussummat tähän tarkoitukseen sisältyivät myös Hämeenlinnan, Tampereen ja Turun tilinpäätöksiin.

Muu avustustoiminta

Taulukossa 20 yleisen kulttuuritoiminnan avustusten kohta sisältää kaupunkien kulttuuritoimen tai vastaavan hallintokunnan alle kuuluvat kulttuuriavustukset, jotka eivät sisälly edellä mainittuihin taide- ja kulttuurilaitosten, kulttuuritalojen ja kulttuurikeskusten sekä taiteen perusopetuksen avustuksiin. Nämä avustukset sisältävät esimerkiksi taiteen ja kulttuurin ryhmille, yhdistyksille ja yksittäisille taiteilijoille annettavan taloudellisen tuen.

Näiden avustusten osuus kaikista avustuksista oli vuonna 2010 suurin Salossa (80 prosenttia) ja Raumalla (74 prosenttia). Yleisen kulttuuritoiminnan avustusten osuus kaikista avustuksista oli neljännes tai enemmän myös Jyväskylässä, Kuopiossa, Oulussa ja Savonlinnassa.

Myös muut hallintokunnat jakavat avustuksia kulttuuritoimintaan. Yleishallinto myöntää monissa kaupungeissa avustuksia esimerkiksi taide- ja kulttuurilaitoksille, kulttuuritaloille ja kulttuurikeskuksille sekä tapahtumille ja festivaaleille. Tässä selvityksessä taide- ja kulttuurilaitosten, kulttuuritalojen ja kulttuurikeskusten sekä taideoppilaitosten avustukset on siirretty asianmukaisesti, vaikka ne olisivatkin yleishallinnon jakamia.

Esimerkiksi Porissa kaupunginhallitus jakoi avustuksia mm. Pori Jazz -tapahtumalle, Satakunnan monikulttuuriyhdistykselle ja Väinölän kirjastoyhdistykselle, yhteensä vajaat 400 000 euroa. Turussa yleishallinnon avustukset, 273 000 euroa, sisältävät mm. avustuksia harrastajateattereille. Kokkolassa yleishallinto jakoi vuonna 2010 avustuksia yhteensä 214 000 euroa, tukea jaettiin mm. Kokkolan Oopperayhdistykselle ja Kokkolan Venetsialaiset -tapahtumalle.

4.7 Kulttuuritoiminnan tuotot

Tässä selvityksessä on kartoitettu käyttökustannusten lisäksi kunnallisen kulttuuritoiminnan käyttötuottoja. Käyttötuotot muodostuvat toimintatuloista sekä laskennallisista tuloista. Tilastokeskuksen talous- ja toimintatilaston mukaisesti toimintatulot jakautuivat kyselylomakkeessa myyntituloihin, maksuihin, tukiin ja avustuksiin, vuokratuloihin sekä muihin tuloihin. Muiden hallintokuntien kulttuuritoiminnan kulttuurituotot pyydettiin ainoastaan erittelemättöminä kokonaissummoina hallintokunnittain.

Kaupunkien kulttuuritoiminnasta saamat käyttötuotot olivat vuonna 2010 yhteensä 63,8 miljoonaa euroa. Kaupunkikohtaisesti tuotot vaihtelivat 202 000 eurosta 8,3 miljoonaan euroon (taulukko 21). Kulttuuritoiminnan tuottojen osuus kulttuurin bruttokäyttökustannuksista vaihteli vajaasta neljästä prosentista 23 prosenttiin (taulukko 22).

Tuotot tai niiden osuus käyttökustannuksista olivat ymmärrettävästi alemmat sellaisilla kaupungeilla, joilla oli suhteellisen vähän kunnan omaa tuotantoa (ks. kuvio 2). Kaupunkien välisiä eroja selittävät myös kulttuuritoiminnan osa-alueiden väliset erot ja painotukset sekä olemassa olevat rahoituskanavat.

Taulukko 21. Kulttuuritoiminnan käyttötuotot vuonna 2010, 1 000 €, osuus tuotoista yhteensä, %.

	Käyttötuotot yhteensä		Kirjastot		Taide- ja kulttuurilaitokset		Kulttuuritalot ja kulttuurikeskukset		Taideoppilaitokset ja taiteen perusopetus		Yleinen kulttuuritoiminta		Muut hallintokunnat	
	1 000 €	%	1 000 €	%	1 000 €	%	1 000 €	%	1 000 €	%	1 000 €	%	1 000 €	%
Espoo	1 940	747	38,5	352	18,1	816	42,1	-	-	25	1,3	-	-	
Helsinki	8 346	3 530	42,3	1 906	22,8	1 498	17,9	12	0,1	394	4,7	1 005	12,0	
Hämeenlinna	643	307	47,7	170	26,4	133	20,7	23	3,6	10	1,6	-	-	
Joensuu	3 375	1 884	55,8	454	13,5	152	4,5	704	20,9	176	5,2	5	0,1	
Jyväskylä	3 136	571	18,2	2 022	64,5	211	6,7	215	6,9	42	1,3	76	2,4	
Kajaani	1 571	217	13,8	650	41,4	96	6,1	383	24,4	225	14,3	-	-	
Kokkola	453	227	50,1	112	24,7	-	-	106	23,4	8	1,8	-	-	
Kotka	1 205	157	13,0	424	35,2	253	21,0	86	7,1	285	23,7	-	-	
Kouvola	2 139	761	35,6	46	2,2	1 088	50,9	141	6,6	103	4,8	-	-	
Kuopio	3 548	653	18,4	1 720	48,5	644	18,2	47	1,3	484	13,6	-	-	
Lahti	3 834	463	12,1	3 135	81,8	-	-	122	3,2	114	3,0	-	-	
Lappeenranta	1 451	248	17,1	822	56,7	52	3,6	-	-	217	15,0	112	7,7	
Mikkeli	1 276	800	62,7	130	10,2	-	-	13	1,0	5	0,4	328	25,7	
Oulu	4 856	680	14,0	2 121	43,7	1 130	23,3	541	11,1	-	-	384	7,9	
Pori	2 160	430	19,9	1 095	50,7	195	9,0	383	17,7	57	2,6	-	-	
Porvoo	2 014	204	10,1	68	3,4	-	-	1 733	86,0	2	0,1	7	0,3	
Rauma	640	120	18,8	98	15,3	34	5,3	304	47,5	84	13,1	-	-	
Rovaniemi	1 580	334	21,1	598	37,8	210	13,3	401	25,4	37	2,3	-	-	
Salo	549	98	17,9	119	21,7	34	6,2	211	38,4	87	15,8	-	-	
Savonlinna	202	61	30,2	110	54,5	-	-	-	-	31	15,3	-	-	
Seinäjoki	427	156	36,5	24	5,6	134	31,4	70	16,4	37	8,7	6	1,4	
Tampere	6 272	1 213	19,3	4 330	69,0	231	3,7	168	2,7	330	5,3	-	-	
Turku	7 210	923	12,8	4 636	64,3	-	-	-	-	1 467	20,3	184	2,6	
Vaasa	2 935	450	15,3	1 519	51,8	-	-	705	24,0	261	8,9	-	-	
Vantaa	2 065	524	25,4	58	2,8	232	11,2	1 176	56,9	76	3,7	-	-	
KAUPUNGIT														
YHTEENSÄ	63 827	15 758	24,7	26 719	41,9	7 143	11,2	7 544	11,8	4 557	7,1	2 107	3,3	

Vuosien 2007–2010 välisenä aikana kulttuuritoiminnan tuotot ovat kasvaneet noin kuu-
della ja puolella miljoonalla eurolla (pl. Kouvolan ja Rauman luvut vuodelta 2010). Tämä
kasvu jakaantuu suhteellisen tasaisesti kulttuuritoiminnan eri osa-alueille. Kaikki kaupun-
git yhteenlaskettuina kulttuuritoiminnan tuottojen osuus bruttokäyttökustannuksista on
pysynyt kutakuinkin ennallaan, joskin laskenut hieman, 11,6 prosentista 11,3 prosenttiin.
Kehityksessä on kuitenkin paljon vaihtelua kaupunkien välillä. (Vuoden 2007 tuottotiedot
liitteessä 9.)

Taulukko 22. Kulttuuritoiminnan käyttötuotot ja niiden osuus käyttökustannuksista vuosina 2007 ja 2010.

	2007			2010		
	Kulttuuri- toiminnan bruttokäyttö- kustannukset, 1 000 €	Kulttuuri- toiminnan käyttö- tuotot, 1 000 €	Käyttötuotto- jen osuus bruttokäyttö- kustannuksista, %	Kulttuuri- toiminnan bruttokäyttö- kustannukset 1 000 €	Kulttuuri- toiminnan käyttö- tuotot, 1 000 €	Käyttötuotto- jen osuus bruttokäyttö- kustannuksista, %
Espoo	44 423	1 993	4,5	52 397	1 940	3,7
Helsinki	93 212	6 582	7,1	111 188	8 346	7,5
Hämeenlinna*	10 148	1 172	11,5	11 504	643	5,6
Joensuu*	12 757	3 289	25,8	15 396	3 375	21,9
Jyväskylä*	18 291	2 373	13,0	25 535	3 136	12,3
Kajaani	8 666	1 646	19,0	9 043	1 571	17,4
Kokkola*	6 663	338	5,1	8 328	453	5,4
Kotka	10 087	923	9,2	12 004	1 205	10,0
Kouvola*				13 328	2 139	16,0
Kuopio	19 191	2 907	15,1	21 358	3 548	16,6
Lahti	25 040	4 539	18,1	28 389	3 834	13,5
Lappeenranta*	9 639	956	9,9	11 844	1 451	12,3
Mikkeli	7 183	729	10,1	7 888	1 276	16,2
Oulu*	29 552	4 065	13,8	33 743	4 856	14,4
Pori*	15 181	1 891	12,5	16 494	2 160	13,1
Porvoo	7 400	1 728	23,4	8 755	2 014	23,0
Rauma*				6 960	640	9,2
Rovaniemi	10 273	1 562	15,2	10 916	1 580	14,5
Salo*	4 342	617	14,2	6 899	549	8,0
Savonlinna*	3 781	239	6,3	4 017	202	5,0
Seinäjoki*	6 143	366	6,0	8 178	427	5,2
Tampere	52 088	5 337	10,2	54 507	6 272	11,5
Turku	38 731	6 360	16,4	43 554	7 210	16,6
Vaasa	15 757	2 433	15,4	17 414	2 935	16,9
Vantaa	21 894	2 547	11,6	22 753	2 065	9,1
KAUPUNGIT						
YHTEENSÄ	470 442	54 592	11,6	562 392	63 827	11,3

* Kuntaliitos 2008–2010

Kaupunkien yhteenlasketuista tuotoista lähes puolet (42 %) tuli vuonna 2010 taide- ja kulttuuri-
laitosten eli museoiden, teattereiden ja orkestereiden toiminnasta. Kaupunkikohtaisesti
tarkasteltuna taide- ja kulttuurilaitosten tuottojen osuus kaikista kulttuurituotoista vaihteli
parista prosentista yli 80 prosenttiin.

Kaupungit saivat kunnallisista taide- ja kulttuurilaitoksistaan tuottoja vuonna 2010
yhteensä 26,7 miljoonaa euroa. Valtaosan kaupunkien yhteenlasketuista käyttötuotoista
(71 %) muodostivat maksu- ja myyntituotot, tukien ja avustusten osuus oli 17 prosenttia

(kuvio 16). Viimeksi mainittuja oli saatu etenkin museoiden toimintaan.⁵⁵ Vuokratuottojen osuus oli kuusi prosenttia taide- ja kulttuurilaitosten kaikista tuotoista.

Euromääräisesti suurimmat taide- ja kulttuurilaitosten käyttötuotot olivat Turussa, Lahdessa ja Tampereella, nämä muodostivat miltei puolet kaikista museoiden, teattereiden ja orkestereiden yhteenlasketuista tuotoista. Näissä kolmessa kaupungissa tulot muodostuivat kuitenkin eri tavoin. Tampereella valtaosa (noin 90 %) tuotoista tuli museoiden toiminnasta, loppuosan tuloista muodostivat Tampere Filharmonian tuotot. Lahdessa teatteri ja orkesteri muodostivat yhdessä noin 89 prosenttia taide- ja kulttuurilaitosten tuloista. Turussa museotoiminnan ja teatterin osuus taide- ja kulttuurilaitosten tuloista oli noin 82 prosenttia.

Kirjastojen osuus muodosti neljänneksen kaikista kulttuurin yhteenlasketuista käyttötuotoista, 15,8 miljoonaa euroa. Vaihtelu kaupunkien välillä oli jälleen suurta, kymmenestä yli kuuteenkymmeneen prosenttiin. Kirjastoilla maksu- ja myyntitulot, tuet ja avustukset sekä muut tulot muodostivat kaikki noin kolmanneksen kaupunkien yhteenlasketusta tulorakenteesta (kuvio 16).

Joensuun kaupunki on vuoden 2007 alusta lähtien toiminut kirjastotoimessa isäntäkuntana, joka tuottaa mukana olevien seudun kuntien kirjastopalvelut yhteisessä sopimuksessa määritellyllä tavalla. Tästä syystä Joensuun kirjastotoiminnan käyttökustannukset (brutto) ja -tuotot ovat selkeästi suuremmat kuin muilla samankokoisilla kunnilla. Kirjastotoiminnan nettokäyttökustannusten osalta Joensuu sijoittuu kaupunkiryhmän puoliväliin (kuvio 7). Myös Mikkeli ja Kuopio myivät kirjastopalveluita seudullisesti vuonna 2010.⁵⁶

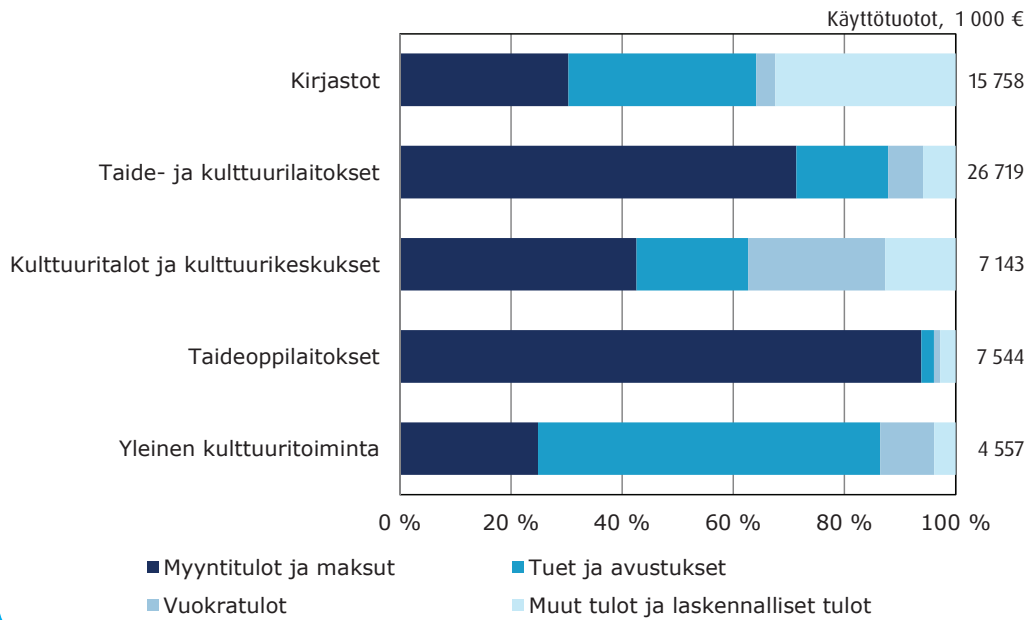
Kulttuuritalojen ja kulttuurikeskusten osuus kulttuurin kaikista käyttötuotoista oli noin 11 prosenttia. Tällä osa-alueella tuotot muodostuivat suureksi osaksi myynti- ja maksutuloista (43 %) (kuvio 16). Kulttuuritaloista ja kulttuurikeskuksista tuottoja oli saanut 18 kaupunkia, tosin joissain tapauksissa summat olivat suhteellisen pieniä. Taideoppilaitosten ja taiteen perusopetuksen tuotot muodostivat noin 12 prosenttia kulttuurin kaikista käyttötuotoista, ja useimmissa kaupungeissa niiden osuus kaikista kulttuuritoiminnan tuotoista oli suhteellisen pieni. Toisaalta Porvoossa tämä prosenttiosuus oli 86 %. Porvoossa musiikkiopisto ja taidekoulu ovat kaksikielisiä oppilaitoksia, jotka tuottavat palveluita myös muiden kuntien alueella. Musiikkiopiston toiminta-alueeseen kuului kymmenen kuntaa ja taidekoulun toiminta-alueeseen kaksi kuntaa vuonna 2010.

Taideoppilaitosten ja taiteen perusopetuksen tuotot olivat lähes yksinomaan myynti- ja maksutuloja (kuvio 16). Yleisen kulttuuritoiminnan tuotot muodostivat seitsemän prosenttia selvityksessä mukana olevien kaupunkien yhteenlasketuista kulttuurin käyttötuotoista vuonna 2010. Näiden tuottojen osuus kaikista tuotoista oli korkeimmillaan noin neljännes.

55 Valtio myöntää harkinnanvaraisia ja muita avustuksia esimerkiksi museorakennusten peruskorjaukseen sekä museoiden tietoyhteiskuntahankkeisiin. Myös teattereiden ja orkestereiden toimintaan on mahdollista hakea harkinnanvaraisia valtionavustuksia.

56 Mikkelin kaupunginkirjasto tuottaa kirjastopalvelut Hirvensalmelle, Ristiinalle, Pertunmaalle ja Puumalalle. Kuopion kaupunginkirjasto tuotti vuonna 2010 Karttulan kunnan kirjastopalvelut, kunnat yhdistyivät vuoden 2011 alussa.

Kuvio 16. Kaupunkien yhteenlasketut käyttötuotot tulolajeittain kulttuuritoiminnan eri osa-alueilla vuonna 2010, %.

5 Päätelmät

Kuntien kulttuuritoiminnan kustannusten tiedonkeruussa oli mukana 25 kaupunkia, jotka kuuluvat kaikki väkiluvultaan Suomen suurimpien kuntien joukkoon. Tältä osin tiedonkeruun tulokset kertovat myös paljon suomalaisesta kulttuurielämästä: tiedonkeruuseen osallistuneissa kaupungeissa asuu noin puolet suomalaisista, ja niissä sijaitsee suuri osa valtion-osuuslainsäädännön piirissä olevista museoista, teattereista ja orkestereista. Tilastokeskuksen kuntien talous- ja toimintatilastojen perusteella niihin sijoittuu runsaat kaksi kolmasosaa suomalaisten kuntien kulttuuritoiminnan kustannuksista.

Kaupunkien keskinäiset erot ovat kuitenkin hyvin suuria. Helsingin lisäksi seitsemässä muussa kaupungissa on yli sata tuhatta asukasta, ryhmän pienimmässä kaupungissa puolestaan noin 25 000 asukasta. Kaupunkien asema omalla alueellaan vaihtelee myös suuresti. Pääkaupunkiseutu muodostaa oman metropolialueensa ja joitain muitakin kaupunkeja ympäröi suhteellisen väkirikas seutu tai maakunta. Osa kaupungeista on puolestaan laajojen maantieteellisten alueiden kiistattomia keskuksia. Lisäksi kaupunkien sosiaaliset rakenteet ovat erilaisia. Ruotsinkielisten osuus on Porvoossa yli 30, Vaasassa miltei 25 ja Kokkolassa noin 14 prosenttia, mutta useimmissa muissa kaupungeissa alle yhden prosentin. Maahanmuuton synnyttämät uudet etniset, kielelliset ja kulttuuriset ryhmät ovat keskittyneet lähinnä suurempiin kaupunkeihin; Helsingissä, Espoossa ja Vantaalla noin kymmenesosa asukkaista puhuu äidinkielenään muuta kieltä kuin suomea tai ruotsia. Jokaisen kaupungin taide- ja kulttuurielämä on myös suomalaisen yhteiskunnan yleiskehityksen puitteissa kehittynyt omalla ja omintakeisella tavalla.

Kaupunkien välisessä vertailussa on siten otettava lähtökohtaisesti huomioon niiden keskinäiset erot ja erojen vaikutukset kulttuuritoimintaan ja kulttuuripalvelujen tuottamiseen ja järjestämiseen sekä niiden kustannuksiin. Tätä taustaa vasten voidaan näissä päätelmissä tarkastella selvityksen tuottamaa yleiskuvaa kaupunkien kulttuuritoiminnan kustannuksista sekä esille nousseita eroja ja yhtäläisyyksiä. Tiedot on kerätty kuntien vuoden 2010 tilinpäätöksistä. Tietoja voidaan myös verrata aikaisemman tiedonkeruun tuloksiin, jonka luvut olivat peräisin kuntien vuoden 2007 tilinpäätöksistä (Kouvola ja Rauma eivät osallistuneet vuoden 2007 tiedonkeruuseen). Vertailua tehtäessä on puolestaan otettava huomioon ennen muuta kyseisellä ajanjaksolla tapahtuneet kuntaliitokset, joilla on merkittävää vaikutusta etenkin asukasluokkoittain kustannustietoihin.

Tutkimusta ohjanneet pääkysymykset olivat seuraavat:

- Mikä on kunnallisesti tuotettujen kulttuuripalvelujen ja yksityisten kulttuuritoimijoiden avustamisen välinen suhde kulttuuritoiminnan kustannuksissa?
- Kuinka paljon kaupungit käyttävät rahaa taiteeseen ja kulttuuriin?
- Kuinka kulttuuritoiminnan kustannukset jakautuvat eri toiminta-alueiden kesken?
- Minkälaisia erilaisia toimintamalleja ja tuotantotapoja sisältyy kuntien kulttuuritoiminnan kustannuksiin?
- Miltä kulttuuritoiminnan osa-alueilta kunnat saavat tuloja ja minkälaisista tulolajeista käyttötuotot muodostuvat?
- Millä tavalla kulttuuritoiminnan kustannukset ja tulot ovat kehittyneet vuosien 2007 ja 2010 välisenä aikana?

Kunnan oman kulttuuritoiminnan ja sen itse tuottamien kulttuuripalvelujen kustannusten osuus oli kaikissa kaupungeissa vuonna 2010 yli puolet tilinpäätöksissä näkyvistä kulttuuritoiminnan nettokäyttökustannuksista. Yksityisille toimijoille suunnattujen avustusten osuus oli vastaavasti kaikkialla alle 50 prosenttia. Toisaalta kaupunkien välillä oli suurehkoja eroja. Seitsemässä kaupungissa kunnallisen toiminnan kustannusosuus oli yli 90 prosenttia (korkeimmillaan 98 prosenttia), kun taas viidessä kaupungissa vastaava prosenttiosuus oli 60 prosenttia tai vähemmän.

Tämä kulttuuritoiminnan eräänlainen kunnallisuusaste on kuluneiden kolmen vuoden aikana monissa kaupungeissa jonkin verran kasvanut. Yksi syy tähän on eräiden kaupunkien tapauksessa kuntaliitokset, joiden myötä niiden piiriin on tullut ympäristökuntien kirjasto-toimintaa. Kirjastotoiminta oli kaikissa kaupungeissa kunnan itse tuottamaa kulttuuripalvelua. Lisäksi muutokseen vaikuttaa taide- ja kulttuurilaitosten valtionosuusuudistus, joka näkyy lisäyksenä kuntien omien laitosten taloudessa. Kaikkien kaupunkien tiedot yhteenlaskettuina kunnallisen tuotannon osuus on kuitenkin pysynyt ennallaan, kun vertaa kehitystä vuosien 2007 ja 2010 välillä. Tämä johtuu erityisesti yksityisille toimijoille suuntautuneen avustussumman kasvusta Espoon ja Helsingin kaupunkien kulttuurikustannuksissa.

Lähes kaikissa selvitykseen osallistuneissa kaupungeissa oli kunnallinen kulttuurihistoriallinen museo ja taidemuseo. Sinfonia-, kamari- tai runko-orkesteri oli kunnallinen 14 kaupungissa, lisäksi yhdeksän kaupunkia avusti yhtä tai useampaa yksityistä orkesteria. Teatteritoiminnan kentällä oli eniten hajontaa. Kunnan ylläpitämä teatteri oli kahdeksassa kaupungissa, kaupungin avustamia yksityisiä teatteritoimijoita oli yhteensä 82.

Erilaiset kulttuuritalot ja kulttuurikeskukset ovat viime vuosikymmeninä olleet kasvava kulttuuritoiminnan muoto. Tällä osa-alueella ei vuosina 2007–2010 kuitenkaan tapahtunut merkittäviä rakenteellisia muutoksia. Tässä selvityksessä tämä kokonaisuus sisälsi varsinaisten kulttuuritalojen (kuten Kanneltalo ja Stoa Helsingissä) lisäksi kulttuuritapahtumia järjestävät konsertti- ja kongressitalot, lastenkulttuurikeskukset sekä elokuvan, valokuvan ja tanssin alueelliset keskukset. Useimmat hankkeeseen osallistuneiden kaupunkien lastenkulttuurikeskukset olivat kunnallisia, samoin useimmat kulttuuritaloista. Sitä vastoin konsertti- ja kongressitaloista moni toimi yksityiseltä pohjalta, yleensä osakeyhtiömuotoisesti. Tanssin, elokuvan ja valokuvan alueelliset keskukset olivat kaikki yksityisiä, yhdistysten ylläpitämiä toimijoita.

Erot olivat suuria myös taideoppilaitosten toiminnassa ja taiteen perusopetuksessa. Joissain kaupungeissa kunta vastasi itse kaikista tai ainakin suurimmista taideoppilaitoksista, eikä avustanut lainkaan ulkopuolisia toimijoita. Toisissa kaupungeissa puolestaan näitä kulttuuripalveluja tuottivat miltei yksinomaan yksityiset toimijat, joita kaupunki tuki avustuksillaan tai palvelujen ostoilla.

Yllämainittujen osa-alueiden lisäksi kaupungeissa tuotettiin tai järjestettiin myös muuta kulttuuritoimintaa, jota tässä yhteydessä on kutsuttu yleiseksi kulttuuritoiminnaksi. Kaupungin oma kulttuuritoimi tai vastaava organisaatio esimerkiksi koordinoi tai ohjasi kaupungin kulttuuritoiminnan kehitystä, tuotti tilaisuuksia tai tapahtumia, ylläpiti alueellisia kulttuuripalveluja, teki monikulttuurisuustyötä sekä tiedotti ja markkinoi ajankohtaisista tapahtumista. Kaikissa kaupungeissa kulttuurilautakunta tai sitä vastaava lautakunta jakoi myös avustuksia muille toimijoille kuin edellä mainituille taide- ja kulttuurilaitoksille, kulttuuritaloille ja kulttuurikeskuksille sekä taideoppilaitoksille. Näitä olivat esimerkiksi erilaiset tapahtumajärjestäjät, projektit tai produktiot, harrastuspohjaiset taide- ja kulttuuritoimijat, kansalaisjärjestöt sekä yksittäiset taiteilijat ja taiteilijaryhmät.

Mitä kulttuuritoiminnan kustannuksiin tulee, kaikille kaupungeille oli ensinnäkin yhteistä se, että kulttuurin osuus kunnan kokonaistaloudesta oli pieni. Kulttuuritoiminnan nettokäyttökustannusten osuus kunnan saamien verotulojen ja käyttötalouden valtionosuuksien kokonaissummasta vaihteli vastaajakunnissa 2,2 ja 4,7 prosentin välillä vuonna 2010. Vuosien 2007 ja 2010 välillä kulttuurin osuus kunnan taloudesta on useissa kaupungeissa jonkin verran pienentynyt.

Kulttuuritoiminnan euromääräiset kokonaiskustannukset olivat korkeimmat Helsingissä (noin 103 miljoonaa euroa), Espoossa (noin 50 M€), Tampereella (noin 48 M€) ja Turussa (noin 36 M€). Nettokäyttökustannukset olivat alle kymmenen miljoonaa yhdeksässä kaupungissa, joista yhdessä alle viisi miljoonaa. Asukasta kohden laskettuna kustannukset olivat korkeimmat Vaasassa (243 €), Lahdessa (242 €) ja Tampereella (226 €). Kahdeksassa kaupungissa kulttuuritoiminnan nettokäyttökustannukset olivat alle 150 euroa asukasta kohden, minimin ollessa noin 103 euroa.

Vuosien 2007 ja 2010 välillä kaupunkien yhteenlasketut kulttuuritoiminnan kustannukset olivat nousseet noin 416 miljoonasta eurosta noin 481 miljoonaan euroon (pl. Kouvolan ja Rauman luvut vuodelta 2010). Kasvuprosentti on siten 15,7. Julkisten menojen hintaindeksi huomioiden kasvuprosentti laskee 8,2 prosenttiin.

Menojen kasvu selittyy ennen muuta kolmella seikalla. Ensinnäkin ajanjaksolla 2008–2010 tapahtuneet kuntaliitokset ovat aiheuttaneet suuria muutoksia muun muassa Jyväskylän, Kouvolan, Salon ja Seinäjoen väestöpohjaan sekä kulttuuritoimintaan erityisesti kirjastosektorin kasvun kautta. Lisäksi vuoden 2010 lukuihin sisältyvät valtionosuuden korotukset niille taide- ja kulttuurilaitoksille, jotka kuuluvat kohdekuntien omaan hallintoon kunnallisina laitoksina. Euromääräinen kokonaiskasvu oli myös merkittävää eräissä suurissa kaupungeissa. Helsingissä lisäystä on 16,2 miljoonaa, joka on noin 25 prosenttia kaupunkien yhteenlasketusta kulttuuritoiminnan kustannusten kasvusta (pl. Kouvola ja Rauma). Espoossa lisäystä oli noin kahdeksan miljoonaa sekä Lahdessa ja Turussa noin neljä miljoonaa.

Tämä tarkoittaa sitä, että kaikkia kaupungeja kokonaisuutena tarkasteltaessa kuntien oma kulttuuritoiminnan rahoitus on kyseisellä ajanjaksolla kasvanut varsin maltillisesti. Toisaalta loppuvuodesta 2008 alkanut taloudellisen epävarmuuden aika ei kuitenkaan näy dramaattisina leikkauksina kuntien kulttuuritoiminnassa. Joissain kaupungeissa toteutettu leikkausohjelma on osunut myös kulttuurisektorille, ja euromääräiset kustannukset ovat ainakin joillain alueilla hieman laskeneet. Merkittäviä institutionaalisia muutoksia esimerkiksi laitosten lakkauttamisen tai avustusten merkittävän leikkaamisen kautta ei kuitenkaan ole toteutettu.

Henkilöstömenot muodostivat vuonna 2010 yli puolet kaikista toimintamenoista (ilman avustuksia ja muiden hallintokuntien kulttuurikustannuksia) lähes kaikissa selvityksessä mukana olevissa kaupungeissa. Vuokrat olivat toinen melko suuri menoerä, joka muodosti korkeimmillaan hieman yli kolmanneksen toimintamenoista. Näiden kustannuserien jälkeen jäävä osuus eli muut menot kattoivat 12–33 prosenttia toimintamenoista. Vuokra-kustannusten suhteellinen osuus kaikista kustannuksista on ajanjaksolla 2007–2010 noussut jonkin verran. Suurimmat muutokset kaupunkien kulttuurikustannusten menorakenteessa ovat seurausta rakenteellisista uudistuksista tai muutoksista kaupunkien taloushallinnossa ja avustuspoliitikassa, mutta myös vuokratason nousu on monissa kaupungeissa otettava huomioon.

Kirjaston osuus selvityksessä mukana olleiden kaupunkien kulttuuritoiminnan kustannuksista vaihteli 23 ja 55 prosentin välillä. Kirjastojen osuus kokonaiskustannuksista oli ymmärrettävästi suuri erityisesti niissä kaupungeissa, joissa ei ole suuria kulttuurilaitoksia

tai -keskuksia. Taide- ja kulttuurilaitosten asema kustannusrakenteessa vaihtelikin kaupunkien välillä huomattavasti. Samalla voidaan kuitenkin todeta, että museoilla, teattereilla ja orkestereilla ja niiden kustannuksilla on varsin vahva rooli useimpien hankkeeseen osallistuneiden kaupunkien kulttuuritoiminnassa. Kuudessa kaupungissa taide- ja kulttuurilaitosten kustannukset muodostivat yli puolet kaikista kulttuurikustannuksista, kahdessa kaupungissa yli 60 prosenttia. Osasta kaupungeista puuttuu ammattimaisesti toimiva teatteri, orkesteri tai taidemuseo, tai ne ovat varsin pieniä. Tällöin taide- ja kulttuurilaitosten kustannusosuus on vastaavasti pieni, alimmillaan hieman yli kymmenen prosenttia.

Taide- ja kulttuurilaitoksille myönnettyjen valtionosuuksien korotukset sekä kustannusten kasvu erityisesti Helsingin kaupungissa näkyvät kaikkien kaupunkien yhteenlasketuissa kustannuksissa tällä osa-alueella, kirjaston osalta samaan suuntaan vaikuttavat puolestaan etenkin monissa kaupungeissa tapahtuneet kuntaliitokset. Tältä osin voidaan siis sanoa, että vuosien 2008 ja 2010 välisenä aikana suomalaisella taide- ja kulttuurisektorilla ne osa-alueet, jotka ovat ennestäänkin olleet suurimpia, ovat entisestään vahvistuneet.

Kaikissa kaupungeissa ei ole kustannusvaikutuksiltaan suuria kulttuuritaloja tai kulttuurikeskuksia, kun taas toisissa niillä on merkittävä rooli. Tällaisia olivat vuonna 2010 esimerkiksi tiedekeskus Heureka Vantaalla, kulttuuri- ja kongressikeskus Verkatehdas Hämeenlinnassa sekä konsertti- ja kongressikeskus Mikaeli Mikkelissä. Varsin huomattavaa vaihtelua oli myös taideoppilaitostoiminnassa ja taiteen perusopetuksessa, vaikka kaikissa kaupungeissa taiteen perusopetusta tarjottiinkin. Edellä mainittujen osa-alueiden ulkopuolelle sijoittuvan kunnan yleisen kulttuuritoiminnan osuus oli pääsääntöisesti varsin pieni, samoin muiden hallintokuntien kulttuurikustannusten. Joissain kaupungeissa kaupunginhallitus tosin päättää merkittävistä kulttuuritoiminnan avustussummista, ja taiteen perusopetus kuuluu useissa tapauksissa ylipäätään opetuksesta vastaavan lautakunnan ja hallintokunnan vastuualueeseen.

Kaupunkien kulttuuritoiminnan kustannuksista ei voi tehdä suoria johtopäätöksiä kaupunkien kulttuuritarjonnasta, sen saavutettavuudesta, kulttuuripalvelujen laadusta tai kuntien kulttuuritahdosta. On esimerkiksi otettava huomioon yksityisen sektorin tuottamien sekä valtion rahoittamien kulttuuripalvelujen saatavuus erityisesti pääkaupunkiseudulla sekä muissa suuremmissa kaupungeissa. Pääkaupunkiseudun tilanteeseen vaikuttaa ylipäätään kaupunkien fyysinen läheisyys ja siitä seuraava luontainen liike kuntarajojen ylitse kulttuuripalvelujen perässä.

Lisäksi kulttuurikustannusten vertailtavuutta vaikeuttaa kulttuuripalvelujen tuotantotapojen moninaisuus, millä on myös lukuisia suoria ja epäsuoria kustannusvaikutuksia. Yksi näistä on valtion kunnille myöntämien valtionosuuksien sisältyminen yleiskatteisena kuntien talousarvion rahoitusosaan, minkä johdosta niiden voi ajatella olevan osa kunnan kulttuuritoiminnan rahoituspohjaa. Kunnan avustamien toimijoiden osalta tilinpäätöstiedoissa näkyvät ainoastaan kunnan niille myöntämät avustussummat. Tällä on merkitystä erityisesti taide- ja kulttuurilaitosten sekä taiteen perusopetuksen kustannuksia sekä tietenkin kulttuuritoiminnan kokonaiskustannuksia vertailtaessa.

Kunnan omasta kulttuuritoiminnasta ja kulttuuripalvelujen tuottamisesta kaupungit saavat myös tuloja. Käyttötulojen osuus kulttuuritoiminnan käyttökustannuksista (brutto) vaihteli vajaan neljän ja 23 prosentin välillä vuonna 2010. Kaikki kaupungit yhteenlaskettuina tulojen osuus kulttuuritoiminnan laskennallisesta rahoituspohjasta on hieman laskenut. Tulojen kasvu ei siten ole pysynyt samassa tahdissa laskennallisten valtionosuuksien ja kunnan oman rahoituksen yhteenlasketun kasvun kanssa, joskin osassa selvitykseen osallistuvista kaupungeista tuotot ja niiden osuus bruttokäyttökustannuksista ovat myös kas-

vanee. Jos kaupunki ei itse tuota paljon kulttuuripalveluja, myös tuotot ovat tällöin tietenkin pienet. Museoiden, teattereiden ja orkestereiden osuus tulonmuodostuksesta oli miltei puolet, mutta joissain kaupungeissa kulttuuritalojen ja -keskusten tai taiteen perusopetuksen rooli oli merkittävä.

Kulttuuritoiminnan kustannusten tiedonkeruu ja tietojen saattaminen vertailukelpoiseen muotoon on yhä varsin haasteellista. Tiedonkeruuta hankaloittavat esimerkiksi kulttuuritoiminnan lautakunta- ja palvelutuotantorakenteen hajanaisuus ja moninaisuus sekä kuntarakenteen muutokset. Tämän selvityksen tulokset antavat kuitenkin osviittaa siitä, minkälaisessa kulttuuripoliittisessa tilanteessa suurimmat suomalaiset kaupungit – ja niiden mukana merkittävä osa Suomesta – olivat kulttuuritoiminnan kustannusten perspektiivistä katsottuna vuonna 2010 ja minkälaista kehitystä on viime vuosina ollut havaittavissa.

Tulokset heijastavat yleisellä tasolla kuntaliitosten lisäksi yhtäältä valtionosuuksien korotuksia museoille, teattereille ja orkestereille ja joidenkin kaupunkien omia kulttuuripoliittisia investointeja. Toisaalta niissä näkyvät kuntatalouden synkentyneet näkymät sekä huoli huomisesta toteutuneina leikkauksina ja toteutumattomina tai lykkääntyneinä suunnitelmina. Näiden tekijöiden yhteisvaikutuksesta muutos kolmen vuoden takaiseen tilanteeseen ei ole kovin suuri. Kulttuuritoiminnan kustannusten painopiste on kuitenkin entistä vahvemmin eteläisen Suomen suurissa kaupungeissa. Kulttuurisektorin sisällä kirjastojen sekä taide- ja kulttuurilaitosten asema on vahvistunut. Lähivuodet näyttävät, jatkuuko tämänsuuntainen kehitys myös tulevaisuudessa.

Lähteet

Kirjallisuus

Heiskanen, Ilkka. 2000. Kulttuurin julkinen rahoitus Suomessa – tilastot ja todellisuus. Rahoitustilastojen käyttökelpoisuudesta ja 1990-luvun rahoitustilanteesta taide- ja kulttuurilaitosten kannalta. TaiLa-projektin julkaisuja. Taiteen keskustoimikunnan tutkimusyksikkö: tilastotietoa taiteesta nro 25, Helsingin yliopiston yleisen valtio-opin laitos: tutkimustietoa politiikasta ja hallinnosta nro 13. Taiteen keskustoimikunta ja Helsingin yliopiston yleisen valtio-opin laitos, Helsinki.

Heiskanen, Ilkka. 2001. Muuttuivatko laitokset, miksi ja miten? Taide- ja kulttuurilaitoksen institutionaalinen muutos 1990-luvulla. TaiLa-projektin julkaisuja. Taiteen keskustoimikunnan tutkimusyksikkö: tilastotietoa taiteesta nro 28, Helsingin yliopiston yleisen valtio-opin laitos: tutkimustietoa politiikasta ja hallinnosta nro 20. Taiteen keskustoimikunta ja Helsingin yliopiston yleisen valtio-opin laitos, Helsinki.

Heiskanen, Ilkka, Kangas, Anita ja Mitchell, Ritva (toim.). 2002. Taiteen ja kulttuurin kentät. Perusrakenteet, hallinta, lainsäädäntö ja uudet haasteet. Tietosanoma, Helsinki.

Heiskanen, Ilkka, Ahonen, Pertti ja Oulasvirta, Lasse. 2005. Taiteen ja kulttuurin rahoitus ja ohjaus. Kipupisteet ja kehitysvaihtoehdot. Julkaisuja 6. Kulttuuripoliittisen tutkimuksen edistämissäätiö Cupore, Helsinki.

Helin, Heikki. 2004. Teattereiden talous ja toiminta 1997–2003. Helsingin kaupungin tietokeskuksen verkkojulkaisuja 2004:28. Helsingin kaupungin tietokeskus, Helsinki.

Kangas, Anita. 1991. Kunta, taide ja markat. Taiteen keskustoimikunnan julkaisuja nro 11. Valtion painatuskeskus, Helsinki.

Kangas, Anita ja Ruokolainen, Vilja. 2012. Toimintamalli muutoksessa. Esiselvitys kuntien kulttuuripalveluista. Käsikirjoitus, julkaistaan 2012.

Karttunen, Sari. 2003. Kuntien kulttuuritoiminta ja sen kustannukset. Kulttuuri ja viestintä 2003:1. Tilastokeskus, Helsinki.

Keltti, Pia. 2001. Kuntien kulttuuritoimen virat 1990-luvulla. Kunnalliseen henkilörekisteriin perustuva selvitys kuntien kulttuuritoimen virkojen määrän muutoksista vuosina 1992, 1996 ja 1999. Suomen Kuntaliitto, Helsinki.

Liikanen, Hanna-Liisa. 2010. Taiteesta ja kulttuurista hyvinvointia – ehdotus toimintaohjelmaksi 2010–2014. Opetusministeriön julkaisuja 2010:1, Helsinki.

Lovio Maisa, Stürmer Ditte, Selkee Johanna. 2004. Arjen kulttuuria – tietoa kuntien kulttuuritoiminnasta. Suomen Kuntaliitto, Helsinki. <http://shop.kuntatyonantajat.fi/download.php?filename=uploads/p040628152751F.pdf>

Opetushallitus. 2010. Opetus- ja kulttuuritoimen rahoitus. Yksikköhintojen ja rahoituksen määräytyminen vuonna 2010. Oppaat ja käsikirjat 2010:9, Helsinki. http://www.oph.fi/download/126868_Opetus-_ja_kulttuuritoimen_rahoitus_2010.pdf

Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2010. Museoiden, teattereiden ja orkestereiden valtionosuusuudistus 2008–2010 Osa II. Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2010:2, Helsinki.

Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2011a. Yleisten kirjastojen laatusuositus. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2010:20, Helsinki.

.....

Oulasvirta, Lasse ja Flinkkilä, Jussi. 2005. Erillisanalyysi I. Kuntien laitospuotoisen kulttuurin rahoitus ja valtionapuohjaus. Teoksessa Heiskanen, Ahonen ja Oulasvirta 2005.

Rajala, Tuija, Tammi, Jari ja Meklin, Pentti. 2008. Kilpailutuksen näkyvät ja näkymättömät kustannukset. Kunnallissalan kehittämissäätöön kunnat ja kilpailu -sarjan julkaisu 11, Helsinki. http://www.polemiikki.fi/files/1200-KunnatJaKilp_11_web.pdf

Ruusuvirta, Minna, Saukkonen, Pasi, Selkee, Johanna ja Winqvist, Ditte. 2008a. Kulttuuritoiminnan kustannukset 14 kaupungissa vuonna 2006. Cupore ja Suomen Kuntaliitto, Helsinki. <http://hosted.kuntaliitto.fi/intra/julkaisut/pdf/p080211085643T.pdf>

Ruusuvirta, Minna, Saukkonen, Pasi, Selkee, Johanna ja Winqvist, Ditte. 2008b. Kuntien kulttuuritoiminta lukujen valossa. Kulttuuritoiminnan kustannukset 23 kaupungissa vuonna 2007. Cupore ja Suomen Kuntaliitto, Helsinki. <http://shop.kunnat.net/download.php?filename=uploads/p081124152439Q.pdf>

Saukkonen, Pasi ja Ruusuvirta, Minna. 2008. Kuntien kulttuuritoiminnan menojen ja tulojen tiedonkeruu. Raportti tiedonkeruun pilottihankkeen toteutuksesta, siitä saaduista kokemuksista ja toiminnan kehittämismahdollisuuksista. Cuporen verkkojulkaisuja 4. Kulttuuripoliittisen tutkimuksen edistämissäätö Cupore, Helsinki. http://www.cupore.fi/documents/kuntien_kulttuuritoiminta_tiedonkeruun_toteutusraportti.pdf

Saukkonen, Pasi ja Ruusuvirta, Minna. 2009. Toiveet, tavoitteet ja todellisuus – tutkimus kulttuuripolitiikasta 23 kaupungissa. Cuporen julkaisuja 15. Kulttuuripoliittisen tutkimuksen edistämissäätö Cupore, Helsinki.

Valtiovarainministeriö. 2009. Yleisten kirjastojen laskennalliset kustannukset sekä yleisen kulttuuritoimen ja taiteen perusopetuksen määrätymisperusteet vuonna 2010. http://www.vm.fi/vm/fi/04_julkaisut_ja_asiakirjat/03_muut_asiakirjat/20100624Vuoden/Yleisten_kirjastojen_laskennalliset_kustannukset_seka_yleisen_kulttuuritoimen_ja_taiteen_perusopetuksen_maaeraeytymisperusteet_vuonna_2010.xls

Tilastälhteet

Museotilasto 2010. 2011. Kaukonen, Marianna, Vihanto, Terhi, Petrell, Taina ja Vuola, Katri (toim.) Museovirasto, Helsinki.

Opetushallitus. 2008. Opetus- ja kulttuuritoimen rahoitusjärjestelmän raportit. <http://vos.uta.fi/rap/>

Opetushallitus. 2011. Opetus- ja kulttuuritoimen rahoitusjärjestelmän raportit. <http://vos.uta.fi/rap/>

Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2011b. Suomen yleisten kirjastojen tilastot. <http://tilastot.kirjastot.fi/fi-FI/>

Suomen sinfoniaorkesterit ry. 2011. Vuosikertomus 2010. Tietoja jäsenorkestereista kalenterivuodelta 2010.

Suomen virallinen tilasto (SVT): Ajankäyttötutkimus 2009. Helsinki: Tilastokeskus. http://www.stat.fi/til/akay/2009/akay_2009_2011-01-27_tie_001_fi.html.

Suomen virallinen tilasto (SVT): Kuntien ja kuntayhtymien talous ja toiminta. Helsinki: Tilastokeskus. http://www.stat.fi/til/ktt/2005/ktt_2005_2006-11-30_laa_001.html.

Suomen virallinen tilasto (SVT): Väestön koulutus rakenne. Helsinki: Tilastokeskus. <http://www.stat.fi/til/vkour/index.html>.

Suomen virallinen tilasto (SVT): Väestörakenne. Helsinki: Tilastokeskus. <http://www.stat.fi/til/verak/index.html>.

Teatteritilastot 2010. 2011. Teatterin tiedotuskeskus ry, Helsinki.

.....

Liite 1. Kyselylomake

Kuntien kulttuuritoiminnan kustannukset vuonna 2010

Lomaketoteutus: Suomen Kyselytutkimus Oy 2011

Vastaaminen lomakkeeseen tapahtuu **SINISELLÄ** värillä tummennettuun kenttään.
Valkoisella pohjalla olevia soluja ei voi täyttää eikä muuttaa.

Tähän voit kirjoittaa...

Muista tallentaa vastauksesi valitsemalla "*tiedosto*" -> "*tallenna*" (Excel 1997-2003 -versio).
tai painamalla Office-painiketta vasemmassa yläkulmassa ja valitsemalla "*tallenna*" (vain Excel 2007 -versio ja uudemmat).

Mikäli haluat suurentaa lomakekokoa, valitse "*näytä*" -> "*zoomaus*".
Tekstiä kirjoittaessasi rivinvaihto onnistuu "**ALT+ENTER**" -komennolla.
Yksityiskohtaiset **VASTAUSOHJEET** on toimitettu erillisenä pdf-tiedostona. Ohjeet voi myös ladata osoitteesta:
<http://www.cupore.fi/documents/Vastausohjeet.pdf>

Punaisten kolmioiden alla olevat ohjetekstit tulevat näkyviin kun hiiren vie kolmion päälle. **OHJE**
Yksittäisen ohjetekstin saa näkyviin myös painamalla hiiren oikeaa näppäintä ja valitsemalla "*näytä kommentti*".
Kaikki ohjetekstit saa näkyviin samalla kertaa valitsemalla "*näytä*" -> "*kommentit*" (Excel 1997-2003 -versio).
tai "*tarkista*" -> "*näytä kaikki kommentit*" (vain Excel 2007 -versio ja uudemmat).

Meno- ja tulolajien ohjeteksteissä olevat numerokoodit viittaavat talous- ja toimintatilaston vastaaviin koodeihin.
Ks. Kuntaliiton julkaisu "*Kuntien ja kuntayhtymien talous- ja toimintatilaston luokitukset 2006*"
<http://hosted.kuntaliitto.fi/intra/julkaisut/pdf/p051219094543X.pdf>

Lomakkeen täyttämiseen liittyvissä ongelmissa ja kysymyksissä voit ottaa yhteyttä seuraaviin henkilöihin:
Tekniset ongelmat:
Sisällölliset kysymykset:

HYÖDYNNÄ JOKAISISSA OSIOSSA OLEVIA LISÄTIETOKENTTIÄ, MIKÄLI HALUAT TARKENTAA, SELVENTÄÄ TAI NOSTAA ESIIN ASIOITA LUKUJEN TAKAA.

MUISTA AINA TALLENTAA VASTAUKSIESI!
LOMAKE ON TARKOITETTU TÄYTETTÄVÄKSI AINOASTAAN EXCEL-OHJELMALLA.

VASTAAJA (tietojen toimittaja)

Kunta: _____
Etunimi: _____
Sukunimi: _____
Virkanimike: _____
Sähköposti: _____
Puhelinnumero: _____
Postiosoite: _____
Postinumero: _____
Postitoimipaikka: _____

1 KUNNAN KULTTUURITOIMINNAN HALLINTO- JA PALVELURAKENNE

1.1 Kuvaillaa lyhyesti oman kuntanne kulttuuritoiminnan hallinto- ja palvelurakenne.
Graafiset esitykset pyydämme lähettämään osoitteeseen:

1.2 Täyttäkää alla olevaan taulukkoon kulttuuripalveluista vastaava lautakunta (tai lautakunnat) sekä tulosyksikkö tai tulosalue (-yksiköt, -alueet). **OHJE**

	Vastaavat lautakunnat	Vastaavat tulosyksiköt tai tulosalueet
Kirjastot (1)		
Taide- ja kulttuurilaitokset (2)		
Kulttuuritalot ja -keskukset (3)		
Taideoppilaitokset ja taiteen perusopetus (4)		
Yleinen kulttuuritoiminta (5)		

1.3 Lisätietoja: **OHJE**

2 KIRJASTOT OHJE

2.1 Täyttäkää alla olevaan taulukkoon kirjastojen käyttökustannukset, 1 000 €.

	Kirjastot
Henkilöstömenot yhteensä	
Aineet, tarvikkeet ja tavarat yhteensä	
josta aineistohankinnat yhteensä	
Palvelujen ostot yhteensä	
Vuokramenot, ulkoiset yhteensä	
Vuokramenot, sisäiset yhteensä	
Muut menot yhteensä	
Poistot ja arvonalentumiset sekä laskennalliset menot yhteensä	
KÄYTTÖKUSTANNUKSET YHTEENSÄ, 1 000 €	0

2.2 Täyttäkää alla olevaan taulukkoon kirjastojen käyttötuotot, 1 000 €.

	Kirjastot
Myyntitulot yhteensä	
Maksut yhteensä	
Tuet ja avustukset yhteensä	
Vuokratulot yhteensä	
Muut tulot yhteensä	
Laskennalliset tulot yhteensä	
KÄYTTÖTUOTOT YHTEENSÄ, 1 000 €	0

2.3 Luetelkaa kohdassa 2.2 merkitsemiinne tukiin ja avustuksiin sisältyvät yli 10 000 € tuet ja avustukset tai vaihtoehtoisesti viisi suurinta tukea ja avustusta.

OHJE

	Avustussumma, 1 000€	Avustuksen tarkoitus	Avustuksen myöntäjä
1			
2			
3			
4			
5			

2.4 Kirjastojen nettokäyttökustannukset yhteensä.

	Kirjastot
Käyttökustannukset yhteensä	0
Käyttötuotot yhteensä	0
NETTOKÄYTTÖKUSTANNUKSET YHTEENSÄ, 1 000 €	0

2.5 Lisätietoja:

3 TAIDE- JA KULTTUURILAITOKSET

OHJE
OHJE

3.1 Nimetkää kunnalliset ja kunnan avustamat taide- ja kulttuurilaitokset sekä avustetuista laitoksista avustussummat.

(Rivinvaihto = ALT + ENTER)

	Kunnalliset taide- ja kulttuurilaitokset	Kunnan avustamat taide- ja kulttuurilaitokset sekä niille myönnettyt avustussummat, 1 000 €
Museot		
Teatterit		
Orkesterit		

3.2 Täyttäkää alla olevaan taulukkoon kunnallisten ja kunnan avustamien taide- ja kulttuurilaitosten lukumäärä.

	Museot	Teatterit	Orkesterit	YHTEENSÄ
a) Kunnalliset taide- ja kulttuurilaitokset yhteensä				0
b) Kunnan avustamat taide- ja kulttuurilaitokset yhteensä				0
joista kuntayhtymiä				0
joista säätiöitä				0
joista yhdistyksiä				0
joista osakeyhtiöitä				0
joista muita				0
YHTEENSÄ	0	0	0	0

3.3 Täyttäkää alla olevaan taulukkoon taide- ja kulttuurilaitosten käyttökustannukset, 1 000 €.

	Museot	Teatterit	Orkesterit	YHTEENSÄ
Henkilöstömenot yhteensä				0
Aineet, tarvikkeet ja tavarat yhteensä				0
Palvelujen ostot yhteensä				0
Vuokramenot, ulkoiset yhteensä				0
Vuokramenot, sisäiset yhteensä				0
Muut menot yhteensä				0
Avustukset taide- ja kulttuurilaitoksille yhteensä				0
Poistot ja arvonalentumiset sekä laskennalliset menot yhteensä				0
KÄYTTÖKUSTANNUKSET YHTEENSÄ, 1 000 €	0	0	0	0

3.4 Täyttäkää alla olevaan taulukkoon taide- ja kulttuurilaitosten käyttötuotot, 1 000 €.

	Museot	Teatterit	Orkesterit	YHTEENSÄ
Myyntitulot yhteensä				0
Maksut yhteensä				0
Tuet ja avustukset yhteensä				0
Vuokratulot yhteensä				0
Muut tulot yhteensä				0
Laskennalliset tulot yhteensä				0
KÄYTTÖTUOTOT YHTEENSÄ, 1 000 €	0	0	0	0

3.5 Luetelkaa kohdassa 3.4 merkiteminne tuikiin ja avustuksiin sisältyvät

yli 10 000 € tuet ja avustukset tai vaihtoehtoisesti viisi suurinta tukea ja avustusta.

OHJE

	Avustussumma, 1 000€	Avustuksen tarkoitus	Avustuksen myöntäjä
1			
2			
3			
4			
5			

3.6 Taide- ja kulttuurilaitosten nettokäyttökustannukset yhteensä.

	Museot	Teatterit	Orkesterit	YHTEENSÄ
Käyttökustannukset yhteensä	0	0	0	0
Käyttötuotot yhteensä	0	0	0	0
NETTOKÄYTTÖKUSTANNUKSET YHTEENSÄ, 1 000 €	0	0	0	0

3.7 Lisätietoja:

4 KULTTUURITALOT JA KULTTUURIKESKUKSET OHJE

4.1 Nimetkää kunnalliset ja kunnan avustamat kulttuuritalot ja kulttuurikeskukset sekä avustetuista taloista ja keskuksista avustussummat.
(Rivinvaihto = ALT + ENTER)

	Kunnalliset kulttuuritalot ja kulttuurikeskukset	Kunnan avustamat kulttuuritalot ja kulttuurikeskukset sekä niille myönnetty avustussummat, 1 000 €
Kulttuuritalot		
Konsertti- ja kongressitalot		
Lastenkulttuurikeskukset		
Elokuvan, valokuvan ja tanssin alueelliset keskukset		

4.2 Täyttäkää alla olevaan taulukkoon kunnallisten ja kunnan avustamien kulttuuritalojen ja kulttuurikeskusten lukumäärä.

	Kulttuuritalot	Konsertti- ja kongressitalot	Lastenkulttuurikeskukset	Elokuvan, valokuvan ja tanssin alueelliset keskukset	YHTEENSÄ
a) Kunnalliset kulttuuritalot ja kulttuurikeskukset yhteensä					0
b) Kunnan avustamat kulttuuritalot ja kulttuurikeskukset yhteensä					0
joista kuntayhtymiä					0
joista säätiöitä					0
joista yhdistyksiä					0
joista osakeyhtiöitä					0
joista muita					0
YHTEENSÄ	0	0	0	0	0

4.3 Täyttäkää alla olevaan taulukkoon kunnallisissa kulttuuritaloissa ja kulttuurikeskuksissa työskentelevien henkilöiden lukumäärä (lkm) sekä arvio henkilötyövuosista (htv).

	Toistaiseksi voimassa olevissa työsuhteissa työskentelevät henkilöt		Määräaikaisissa työsuhteissa työskentelevät henkilöt		Työllistetyt, siviili-palvelusmiehet tms. kulttuuri-keskuksissa työskentelevät		YHTEENSÄ	
	Lkm	Htv	Lkm	Htv	Lkm	Htv	Lkm	Htv
Kulttuuritalot ja kulttuurikeskukset							0	0

4.4 Vakinaisten toimien ja virkojen lukumäärä kunnallisissa kulttuuritaloissa ja kulttuurikeskuksissa:

0

4.5 Lisätietoja kysymyksiin 4.3 ja 4.4 liittyen.

4.6 Täyttäkää alla olevaan taulukkoon kulttuuritalojen ja kulttuurikeskusten käyttökustannukset, 1 000 €.

	Kulttuuritalot	Konsertti- ja kongressitalot	Lastenkulttuurikeskukset	Elokuvan, valokuvan ja tanssin alueelliset keskukset	YHTEENSÄ
Henkilöstömenot yhteensä					0
Aineet, tarvikkeet ja tavarat yht.					0
Palvelujen ostot yhteensä					0
Vuokramenot, ulkoiset yhteensä					0
Vuokramenot, sisäiset yhteensä					0
Muut menot yhteensä					0
Avustukset kulttuuritaloille ja kulttuurikeskuksille yhteensä					0
Poistot ja arvonalentumiset sekä laskennalliset menot yhteensä					0
KÄYTTÖKUSTANNUKSET YHTEENSÄ, 1 000 €	0	0	0	0	0

4.7 Täyttäkää alla olevaan taulukkoon kulttuuritalojen ja kulttuurikeskusten käyttötuotot, 1 000 €.

	Kulttuuritalot	Konsertti- ja kongressitalot	Lastenkulttuurikeskukset	Elokuvan, valokuvan ja tanssin alueelliset keskukset	YHTEENSÄ
Myyntitulot yhteensä					0
Maksut yhteensä					0
Tuet ja avustukset yhteensä					0
Vuokratulot yhteensä					0
Muut tulot yhteensä					0
Laskennalliset tulot yhteensä					0
KAYTTOTUOTOT YHTEENSÄ, 1 000 €	0	0	0	0	0

4.8 Luetelkaa kohdassa 4.7 merkitsemiinne tukiin ja avustuksiin sisältyvät yli 10 000 € tuet ja avustukset tai vaihtoehtoisesti viisi suurinta tukea ja avustusta.

OHJE

	Avustussumma, 1 000€	Avustuksen tarkoitus	Avustuksen myöntäjä
1			
2			
3			
4			
5			

4.9 Kulttuuritalojen ja kulttuurikeskusten nettokäyttökustannukset yhteensä.

	Kulttuuritalot	Konsertti- ja kongressitalot	Lastenkulttuurikeskukset	Elokuvan, valokuvan ja tanssin alueelliset keskukset	YHTEENSÄ
Käyttökustannukset yhteensä	0	0	0	0	0
Käyttötuotot yhteensä	0	0	0	0	0
NETTOKÄYTTÖKUSTANNUKSET YHTEENSÄ, 1 000 €	0	0	0	0	0

4.10 Lisätietoja:

5 TAITEEN PERUSOPETUS JA TAIDEOPPILAITOSTEN MUU KUIN AMMATTIIN JOHTAVA OPETUS

OHJE

5.1 Nimetkää kunnalliset ja kunnan avustamat taideoppilaitokset sekä avustettujen tahojen avustussummat.

Mainitkaa myös lain mukaista taiteen perusopetusta antavat kansalais- ja työväenopistot.

OHJE

(Rivinvaihto = ALT + ENTER)

OHJE

	Kunnalliset oppilaitokset	Kunnan avustamat oppilaitokset sekä niille myönnetty avustussummat, 1 000€
Taiteen perusopetusta antavat oppilaitokset		
Muut taideoppilaitokset (Huom.! Lomakkeeseen ei merkitä ammattiin johtavaa taideopetusta)		
Taiteen perusopetusta antavat kansalais- ja työväenopistot		

5.2 Täyttäkää alla olevaan taulukkoon kunnallisten ja kunnan avustamien taideoppilaitosten lukumäärä.

	Taiteen perusopetusta antavat oppilaitokset	Muut taideoppilaitokset	Taiteen perusopetusta antavat kansalais- ja työväenopistot	YHTEENSÄ
a) Kunnalliset yhteensä				0
b) Kunnan avustamat yhteensä				0
joista kuntayhtymiä				0
joista säätiöitä				0
joista yhdistyksiä				0
joista osakeyhtiöitä				0
joista muita				0
YHTEENSÄ	0	0	0	0

5.3 Täyttäkää alla olevaan taulukkoon taideoppilaitosten ja niissä annettavan taiteen perusopetuksen sekä kansalais- ja työväenopistoissa annettavan taiteen perusopetuksen käyttökustannukset, 1 000 €.

Huom.! Lomakkeeseen ei merkitä ammattiin johtavan taideopetuksen eikä kansalais- ja työväenopistojen muun kurssitoiminnan käyttökustannuksia.

	Taideoppilaitosten kustannukset yhteensä	josta lain mukaisen taiteen perusopetuksen kustannukset	Kansalais- ja työväenopistoissa annettavan (lain mukainen) taiteen perusopetuksen kustannukset	LAIN MUKAINEN TAITEEN PERUSOPETUS YHTEENSÄ
Henkilöstömenot yhteensä				0
Aineet, tarvikkeet ja tavarat yhteensä				0
Palvelujen ostot yhteensä				0
Vuokramenot, ulkoiset yhteensä				0
Vuokramenot, sisäiset yhteensä				0
Muut menot yhteensä				0
Avustukset taideoppilaitoksille yhteensä				0
Poistot ja arvonalentumiset sekä laskennalliset menot yhteensä				0
KÄYTTÖKUSTANNUKSET YHTEENSÄ, 1 000 €	0	0	0	0

5.4 Täyttäkää alla olevaan taulukkoon taideoppilaitosten ja niissä annettavan taiteen perusopetuksen sekä kansalais- ja työväenopistoissa annettavan taiteen perusopetuksen käyttötuotot, 1 000 €.

Huom.! Lomakkeeseen ei merkitä ammattiin johtavan taideopetuksen eikä kansalais- ja työväenopistojen muun kurssitoiminnan käyttötuottoja.

	Taideoppilaitosten tuotot yhteensä	josta lain mukaisen taiteen perusopetuksen tuotot	Kansalais- ja työväenopistoissa annettavan (lain mukainen) taiteen perusopetuksen tuotot	LAIN MUKAINEN TAITEEN PERUSOPETUS YHTEENSÄ
Myyntitulot yhteensä				0
Maksut yhteensä				0
Tuet ja avustukset yhteensä				0
Vuokratulot yhteensä				0
Muut tulot yhteensä				0
Laskennalliset tulot yhteensä				0
KÄYTTÖTUOTOT YHTEENSÄ, 1 000 €	0	0	0	0

5.5 Luetelkaa kohdassa 5.4 merkitsemienne tukiin ja avustuksiin sisältyvät yli 10 000 € tuet ja avustukset tai vaihtoehtoisesti viisi suurinta tukea ja avustusta.

OHJE

	Avustussumma, 1 000€	Avustuksen tarkoitus	Avustuksen myöntäjä
1			
2			
3			
4			
5			

5.6 Taideoppilaitosten ja taiteen perusopetuksen nettokäyttökustannukset yhteensä.

	Taideoppilaitokset	Lain mukainen taiteen perusopetus taide- oppilaitoksissa	Kansalais- ja työväenopistojen lain mukainen tai-teen perusopetus	LAIN MUKAINEN TAITEEN PERUSOPETUS YHTEENSÄ
Käyttökustannukset yhteensä	0	0	0	0
Käyttötuotot yhteensä	0	0	0	0
NETTOKÄYTTÖKUSTANNUKSET YHTEENSÄ, 1 000 €	0	0	0	0

5.7 Lisätietoja:

6 YLEINEN KULTTUURITOIMINTA

OHJE
OHJE

6.1 Kuvatkaa lyhyesti kunnan järjestämää tai tuottamaa yleistä kulttuuritoimintaa, toiminnan painopistealueita ja toiminnassa tapahtuneita / tulossa olevia muutoksia.

6.2 Täyttäkää alla olevaan taulukkoon kunnan yleisessä kulttuuritoiminnassa työskentelevien henkilöiden lukumäärä sekä arvio henkilötyövuosista.

	Toistaiseksi voimassa olevissa työsuhteissa työskentelevät henkilöt		Määräaikaisissa työsuhteissa työskentelevät henkilöt		Työllistetyt, siviilipalvelusmiehet tms. yleisessä kulttuuritoiminnassa työskentelevät		YHTEENSÄ	
	Lkm	Htv	Lkm	Htv	Lkm	Htv	Lkm	Htv
Kunnan yleinen kulttuuritoiminta							0	0

6.3 Vakinaisten toimien ja virkojen lukumäärä kunnan yleisessä kulttuuritoiminnassa:

7

6.4 Lisätietoja kysymyksiin 6.2 ja 6.3 liittyen.

6.5 Täyttäkää alla olevaan taulukkoon kunnan yleisen kulttuuritoiminnan käyttökustannukset, 1 000 €.

	Kunnan yleinen kulttuuritoiminta	
Henkilöstömenot yhteensä		
Aineet, tarvikkeet ja tavarat yhteensä		
Palvelujen ostot yhteensä		
Vuokramenot, ulkoiset yhteensä		
Vuokramenot, sisäiset yhteensä		
Muut menot yhteensä		
Avustukset kulttuuritoimintaan		OHJE
Poistot ja arvonalentumiset sekä laskennalliset menot yhteensä		
KÄYTTÖKUSTANNUKSET YHTEENSÄ, 1 000 €		0

6.6 Eritelkää alla olevaan taulukkoon kohtaan 6.5 merkitsemänne kulttuuritoiminnan avustukset.

	Myönnetty avustukset, 1 000€	Avustusten lukumäärä
Ammattitaitelijat ja taiteilijaryhmät		
Tila- ja vuokra-avustukset		
Muut avustukset		

6.7 Mainitkaa ne avustusten saajat, jotka saavat yli 5 000 euroa, tai vaihtoehtoisesti viisi suurinta avustuksen saajaa sekä niille myönnetty avustussumma.

	Avustussumma, 1 000€	Avustuksen saaja
1		
2		
3		
4		
5		

6.8 Täyttäkää alla olevaan taulukkoon kunnan yleisen kulttuuritoiminnan käyttötuotot, 1 000 €.

	Kunnan yleinen kulttuuritoiminta
Myyntitulot yhteensä	
Maksut yhteensä	
Tuet ja avustukset yhteensä	
Vuokratulot yhteensä	
Muut tulot yhteensä	
Laskennalliset tulot yhteensä	
KÄYTTÖTUOTOT YHTEENSÄ, 1 000 €	0

6.9 Luetelkaa kohdassa 6.8 merkitsemiinne tukiin ja avustuksiin sisältyvät yli 10 000 € tuet ja avustukset tai vaihtoehtoisesti viisi suurinta tukea ja avustusta.

OHJE

	Avustussumma, 1 000€	Avustuksen tarkoitus	Avustuksen myöntäjä
1			
2			
3			
4			
5			

6.10 Kunnan yleisen kulttuuritoiminnan nettokäyttökustannukset yhteensä.

	Kunnan yleinen kulttuuritoiminta
Käyttökustannukset yhteensä	0
Käyttötulot yhteensä	0
NETTOKÄYTTÖKUSTANNUKSET YHTEENSÄ, 1 000 €	0

6.11 Lisätietoja: OHJE

7 MUIDEN HALLINTOKUNTIEN KULTTUURIKUSTANNUKSET JA -TUOTOT

OHJE

7.1 Täyttäkää alla olevaan taulukkoon muiden hallintokuntien kulttuurikustannukset, 1 000 €.

	Yleishal- linto	Opetus- ja / tai koulu- toimi tai vastaava	Sosiaali- ja terveys- toimi tai vastaava	Nuoriso- toimi tai vastaava	Liikunta- toimi tai vastaava	Tekninen- toimi tai vastaava	Jokin muu	YHTEENSÄ
Avustukset								0
Muut kulttuurimenot								0
YHTEENSÄ	0	0	0	0	0	0	0	0

7.2 Mainitkaa erikseen muiden hallintokuntien myöntämät tuki- tai avustussummat ja niiden saajat, jos summa ylittää 10 000 euroa, tai vaihtoehtoisesti viisi suurinta avustuksen saajaa sekä suluissa niille myönnetty avustussumma.

	Avustussumma, 1 000€	Avustuksen saaja
1		
2		
3		
4		
5		

7.3 Täyttäkää alla olevaan taulukkoon muiden hallintokuntien kulttuurituotot, 1 000 €.

	Yleishal- linto	Opetus- ja / tai koulu- toimi tai vastaava	Sosiaali- ja terveys- toimi tai vastaava	Nuoriso- toimi tai vastaava	Liikunta- toimi tai vastaava	Tekninen- toimi tai vastaava	Jokin muu	YHTEENSÄ
Tuotot yhteensä								0

7.4 Lisätietoja:

8 KUNNAN KULTTUURITOIMINNAN KÄYTTÖKUSTANNUKSET, KÄYTTÖTUOTOT JA NETTOKÄYTTÖKUSTANNUKSET

	Kirjastot	Taide- ja kulttuuri- laitokset	Kulttuuri- talot ja keskukset	Taiteen perusope- tus ja tai- deoppi- laitosten muu kuin ammattiin johtava opetus	Yleinen kulttuuri- toiminta	Muut hallinto- kunnat	YHTEENSÄ
Käyttökustannukset	0	0	0	0	0	0	0
Käyttötulot	0	0	0	0	0	0	0
KUNNAN KULTTUURITOIMIN- NAN NETTOKÄYTTÖKUSTAN- NUKSET YHTEENSÄ, 1 000 €	0	0	0	0	0	0	0

9 TÄYDENTÄVIÄ KYSYMYKSIÄ

9.1 Kertokaa tässä, jos ostatte kulttuuripalveluita yksityisiltä kulttuuritoimijoilta tai jos olette ulkoistaneet kulttuuripalvelujanne yksityisille toimijoille (mainitkaa palvelun tuottaja, palvelun sisältö sekä ostosumma).

OHJE

9.2 Kertokaa tässä, jos tuette yksityisiä kulttuuritoimijoita erilaisten tilajärjestelyjen kautta (mainitkaa mahdollisuuksien mukaan yksityinen toimija ja vuokrameno).

OHJE

9.3 Sisältyikö kuntanne investointimenoihin vuonna 2010 taidehankintoja tai merkittäviä kulttuuri-investointeja?

9.4 Onko kunnassanne tehty päätös prosenttiperiaatteen noudattamisesta?

Kyllä	☐	OHJE
Ei	☐	

9.5 Lisätietoja prosenttiperiaatteeseen liittyen:

Täydentävää liiteaineistoa voitte lähettää osoitteeseen:

Liite 2. Vastausohjeet kyselylomakkeeseen

Kuntien kulttuuritoiminnan kustannukset 2010

Vastausohjeet

Yleiset vastausohjeet

Tässä kyselyssä kootaan tietoa kuntien kulttuuritoiminnan kustannuksista. Kulttuuritoiminnalla tarkoitetaan kirjastoissa, taide- ja kulttuurilaitoksissa, kulttuuritaloissa ja -keskuksissa ja taideoppilaitoksissa tapahtuvaa toimintaa sekä lisäksi kunnan yleistä kulttuuritoimintaa ja muiden hallintokuntien järjestämiä, tuottamia tai tilaamia kulttuuripalveluja (ks. tarkemmat määrittelyt alla).

Kyselyssä selvitetään bruttokäyttökustannukset ja käyttötuotot, jolloin saadaan esille kulttuuritoiminnan nettokäyttökustannukset. Tiedot kerätään kunnan omaan vuoden 2010 tilinpäätökseen sisältyvistä, talousarvion toteutuman mukaisista kulttuurin käyttökustannuksista ja tuotoista.

Kustannukset ja tuotot merkitään vain yhteen kohtaan meno- ja tulolajeittain. Kunnan kokonaan tai osittain rahoittamista hankkeista ja projekteista merkitään ainoastaan kunnan rahoitusosuus.

Käyttökustannukset muodostuvat toimintamenoista sekä käyttöomaisuuden koroista, poistoista, arvonalentumisista ja vyörytyseristä. Toimintamenoista kysytään henkilöstömenot, aineet, tarvikkeet ja tavarat, palvelujen ostot, vuokramenot ja muut menot sekä kunnan yksityisille kulttuuritoimijoille myöntämät avustukset. Käyttökustannukset eivät sisällä investointimenoja.

Käyttötuotot muodostuvat toimintatuloista ja laskennallisista tuloista kuten vyörytyseristä. Toimintatuloista kysytään myyntitulot, maksut, tuet ja avustukset, vuokratulot sekä muut tulot.

Laskennallisille menoille ja tuloille on oma kohtansa käyttökustannusten ja käyttötuotojen taulukoissa.

Hyödyntäkää jokaisessa osiossa olevia lisätietokenttiä, mikäli haluatte tarkentaa, selvittää tai nostaa esiin asioita lukujen takana.

Yksityiskohtaiset vastausohjeet

1 Kunnan kulttuuritoiminnan hallinto- ja palvelurakenne

Tässä kohdassa selvitämme kunnan kulttuuritoiminnan hallinto- ja palvelurakennetta. Kunnan kulttuuritoiminta on jaettu viiteen osa-alueeseen: kirjastoihin, taide- ja kulttuurilaitoksiin, kulttuuritaloihin ja kulttuurikeskuksiin, taideoppilaitoksiin ja taiteen perusopetukseen sekä kunnan yleiseen kulttuuritoimintaan. Näiden osa-alueiden tarkemmat määrittelyt alla jokaisen osa-alueen yhteydessä.

2 Kirjastot

Tässä kohdassa selvitämme kunnan yleisen kirjastotoimen kustannukset ja tuotot kunnan järjestämän toiminnan osalta sekä kunnan osuuden muiden kuntien kanssa tai muulla tavoin järjestetyn yleisen kirjastotoimen kustannuksista. Kaavakkeeseen merkitään ainoastaan summat, jotka sisältyvät kunnan tilinpäätökseen.

Henkilöstökulut sisältävät vakinaisen, määräaikaisen ja tilapäisen henkilöstön (mukaan lukien osa-aikaiset ja työllistetyt) palkkamenot sivukuluineen. Palvelujen ostoihin yksityisiltä sisältyvät asiakaspalvelut ja muut palvelut. Sisäisiin vuokriin sisältyvät vuokrat kuntakonserniin kuuluville yhteisöille. Aineet, tarvikkeet ja tavarat -kohdassa kysytään erikseen kirjaston aineistohankintoja.

3 Taide- ja kulttuurilaitokset

Tässä kohdassa selvitämme kunnan omat ja kunnan avustamat taide- ja kulttuurilaitokset sekä kunnan kustannukset näille laitoksille ja kunnallisten laitosten tuotot. Kaavakkeeseen merkitään ainoastaan summat, jotka sisältyvät kunnan tilinpäätökseen.

Taide- ja kulttuurilaitoksella tarkoitetaan kunnallista tai kunnalta vuotuista kiinteää avustusta saavaa museota, teatteria tai orkesteria, joka saa lakisäateistä valtionosuutta tai harkinnanvaraista valtion toiminta-avustusta tai joka on muuten ammattimainen toimija museo- tai orkesteritoiminnan tai näyttämötaiteen alalla. Taide- ja kulttuurilaitoksiksi laskeaan myös luonnontieteelliset museot sekä valtakunnalliset erikoismuseot. Teatteritoiminta sisältää puhe- ja tanssiteatterin, sirkuksen sekä oopperan.

Taide- ja kulttuurilaitoksiksi ei siis lasketa esimerkiksi festivaali- tai tapahtumaorganisaatioita, eikä harrastajateattereita, -kuoroja tai -orkestereita, vaikka ne olisivat ammattijohtoisia.

Henkilöstökulut sisältävät vakinaisen, määräaikaisen ja tilapäisen henkilöstön (mukaan lukien osa-aikaiset ja työllistetyt) palkkamenot sivukuluineen. Palvelujen ostoihin yksityisiltä sisältyvät asiakaspalvelut ja muut palvelut. Sisäisiin vuokriin sisältyvät vuokrat kuntakonserniin kuuluville yhteisöille.

Tähän kohtaan merkitään myös kunnan myöntämät rahalliset avustukset määritelmää vastaaville laitoksille. Nämä avustukset sisältävät esimerkiksi toiminta-, tila- ja vuokra-avustukset.

4 Kulttuuritalot ja kulttuurikeskukset

Tässä kohdassa selvitämme kunnalliset ja kunnan avustamat kulttuuritalot ja kulttuurikeskukset, kunnan kustannukset näille taloille ja keskuksille sekä kunnallisten talojen ja keskusten tuotot. Kaavakkeeseen merkitään ainoastaan summat, jotka sisältyvät kunnan tilinpäätökseen.

Kulttuuritaloihin ja kulttuurikeskuksiin kuuluvat kulttuuritalot, konsertti- ja kongressitalot, lastenkulttuurikeskukset sekä elokuvan, valokuvan ja tanssin alueelliset keskukset. Kulttuuritalolla ja kulttuurikeskuksella tarkoitetaan taloa tai keskusta, jolla on omaa toimintaa. Tähän kohtaan EI merkitä erilaisia galleriatiloja tai yksittäisiä konserttisaleja, eikä muita kulttuuritiloja, jotka esimerkiksi pääasiallisesti toimivat kulttuuritoimijoiden kokous- tai harjoitustiloina.

Kulttuuritalolla tarkoitetaan sellaista kunnan omaa hallinnollista yksikköä tai kunnalta vuotuista avustusta saavaa yksikköä, jolla on omaa kulttuuritoimintaa. Tällaisia ovat esimerkiksi Kanneltalo Helsingissä, Valve Oulussa ja Lumo Vantaalla. Lisäksi siihen kuuluvat tiedekeskukset kuten Oulun Tietomaa ja Vantaan Heureka. Merkitkää tähän kohtaan myös monikulttuurikeskukset.

Konsertti- ja kongressitalolla tarkoitetaan sellaista kokonaisuutta, jossa järjestetään kulttuuritapahtumia mutta jossa myös muulla toiminnalla kuten kokouksilla ja kongresseilla on merkittävä osuus. Tällaisia ovat esimerkiksi Verkatehdas Hämeenlinnassa, Musiikkikes-

kus Kuopiossa, Tampere-talo Tampereella sekä Mikaeli Mikkelissä. Huom! Kaavakkeeseen merkitään ainoastaan varsinainen kulttuuritoiminta.

Lastenkulttuurikeskuksella tarkoitetaan sellaista kunnan omaa erillistä hallinnollista yksikköä tai kunnan vuotuista avustusta saavaa yksikköä, joka keskittyy erityisesti lastenkulttuuriin. Esimerkiksi Annantalo Helsingissä ja Arx Hämeenlinnassa.

Alueellisella keskuksella tarkoitetaan valtion taidehallinnon rahoittamia elokuvan, valokuvan ja tanssin alueellisia keskuksia, joita ovat esimerkiksi Oulun elokuvakeskus, Victor Barsokevitsch -valokuvakeskus Kuopiossa sekä Pirkanmaan tanssin keskus Tampereella.

Kunnallisten kulttuuritalojen ja kulttuurikeskusten osalta tiedustellaan myös niissä työskentelevän henkilöstön määrää sekä arviota henkilötyövuosista. Henkilöstöstä tiedustellaan erikseen toistaiseksi voimassa olevassa työsuhteessa työskentelevää henkilöstöä, määräaikaisessa työsuhteessa työskentelevää henkilöstöä sekä työllistettyjä. Työllistettyjen kohtaan pyydetään merkitsemään myös esimerkiksi siviilipalvelusmiehet ja työmarkkinatuella työskentelevät henkilöt. Tähän kohtaan ei merkitä ostopalveluja. Ostopalveluiden kautta saaduista henkilöstöresursseista voitte kertoa kysymyksessä 9.1.

Henkilötyövuosi tarkoittaa yhden kokoaikaisesti työskentelevän henkilön työpanosta vuodessa. Osavuotisten ja osa-aikaisten työntekijöiden työpanokset yhdistetään vastaamaan kokoaikaisesti työskenteleviä.

Lisäksi kysytään vakinaisten toimien ja virkojen lukumäärää kunnallisissa kulttuuritaloissa ja kulttuurikeskuksissa.

Henkilöstökulut sisältävät vakinaisen, määräaikaisen ja tilapäisen henkilöstön (mukaan lukien osa-aikaiset ja työllistetyt) palkkamenot sivukuluineen. Palvelujen ostoihin yksityisiltä sisältyvät asiakaspalvelut ja muut palvelut. Sisäisiin vuokriin sisältyvät vuokrat kuntakonserniin kuuluville yhteisöille.

Tähän kohtaan merkitään myös kunnan myöntämät rahalliset avustukset määritelmää vastaaville laitoksille. Nämä avustukset sisältävät esimerkiksi toiminta-, tila- ja vuokra-avustukset.

5 Taiteen perusopetus ja taideoppilaitosten muu kuin ammattiin johtava opetus

Tässä kohdassa selvitämme kunnalliset ja kunnan avustamat taideoppilaitokset sekä kunnan kustannukset näille oppilaitoksille ja kunnallisten oppilaitosten tuotot. Samalla selvitetään lainmukaisen taiteen perusopetuksen kustannukset ja tuotot. Niitä kysytään erikseen em. taideoppilaitosten ja kansalais- ja työväenopistojen osalta.

Kaavakkeeseen merkitään ainoastaan summat, jotka sisältyvät kunnan tilinpäätökseen.

Taideoppilaitoksia ovat musiikki- ja tanssiopistot, kuvataide- ja käsityökoulut, teatteri- ja sirkuskoulut sekä sanataide- ja arkkitehtuurikoulut. Taiteen perusopetus on lain (633/1998) mukaisesti tavoitteellista tasolta toiselle etenevää ensisijaisesti lapsille ja nuorille järjestettävää eri taiteenalojen opetusta.

Huom! Lomakkeeseen ei merkitä ammattiin johtavaa taideopetusta eikä kansalais- ja työväenopistojen muuta kurssitoimintaa.

Henkilöstökulut sisältävät vakinaisen, määräaikaisen ja tilapäisen henkilöstön (mukaan lukien osa-aikaiset ja työllistetyt) palkkamenot sivukuluineen. Palvelujen ostoihin yksityisiltä sisältyvät asiakaspalvelut ja muut palvelut. Sisäisiin vuokriin sisältyvät vuokrat kuntakonserniin kuuluville yhteisöille.

Tähän kohtaan merkitään myös kunnan myöntämät rahalliset avustukset määritelmää vastaaville laitoksille. Nämä avustukset sisältävät esimerkiksi toiminta-, tila- ja vuokra-avustukset.

6 Kunnan yleinen kulttuuritoiminta

Tässä kohdassa selvitämme kunnan yleisen kulttuuritoiminnan kustannukset ja tuotot. Kaavakkeeseen merkitään ainoastaan summat, jotka sisältyvät kunnan tilinpäätökseen.

Kunnan yleisellä kulttuuritoiminnalla tarkoitetaan sitä varsinaisen kulttuuritoimen hallinnon alla toteutettua toimintaa, jota ei ole kirjattu aikaisempiin kohtiin. Tähän kohtaan EI siis merkitä taide- ja kulttuurilaitosten, kulttuuritalojen ja -keskusten eikä taideoppilaitosten kustannuksia ja tuottoja.

Kunnan yleisen kulttuuritoiminnan osalta tiedustellaan myös toiminnassa työskentelevän henkilöstön määrää sekä arviota henkilötyövuosista. Henkilöstöstä tiedustellaan erikseen toistaiseksi voimassa olevassa työsuhteessa työskentelevää henkilöstöä, määräaikaisessa työsuhteessa työskentelevää henkilöstöä sekä työllistettyjä. Työllistettyjen kohtaan pyydetään merkitsemään myös esimerkiksi siviilipalvelusmiehet ja työmarkkinatuella työskentelevät henkilöt. Tähän kohtaan ei merkitä ostopalveluja. Ostopalveluiden kautta saaduista henkilöstöresursseista voitte kertoa kysymyksessä 9.1.

Henkilötyövuosi tarkoittaa yhden kokoaikaisesti työskentelevän henkilön työpanosta vuodessa. Osavuotisten ja osa-aikaisten työntekijöiden työpanokset yhdistetään vastaamaan kokoaikaisesti työskenteleviä.

Lisäksi kysytään vakinaisten toimien ja virkojen lukumäärää kunnan yleisessä kulttuuritoiminnassa.

Henkilöstökulut sisältävät vakinaisen, määräaikaisen ja tilapäisen henkilöstön (mukaan lukien osa-aikaiset ja työllistetyt) palkkamenot sivukuluineen. Palvelujen ostoihin yksityisiltä sisältyvät asiakaspalvelut ja muut palvelut. Sisäisiin vuokriin sisältyvät vuokrat kuntakonserniin kuuluville yhteisöille.

Avustukset tarkoittavat tässä niitä kulttuurilautakunnan (tai vastaavan) tai kulttuuritoimen myöntämiä avustuksia, joita ei ole aikaisemmin merkitty taide- ja kulttuurilaitosten, kulttuuritalojen ja -keskusten tai taideoppilaitosten kohtiin. Avustukset sisältävät myös esimerkiksi vuokra-avustukset. Tarkentavassa kysymyksessä avustukset pyydetään jaottelemaan avustuksiin ammattitaiteilijoille ja taiteilijaryhmille, tila- ja vuokra-avustuksiin (ml. ammattitaiteilijoiden ja taiteilijaryhmien tila- ja vuokra-avustukset) sekä muihin avustuksiin.

7 Muiden hallintokuntien kulttuurikustannukset ja -tuotot

Tähän kohtaan merkitään kunnan muiden hallintokuntien kulttuuritoiminnan avustukset, muut kustannukset sekä tuotot. Tähän kohtaan EI merkitä taide- ja kulttuurilaitosten, kulttuuritalojen ja -keskusten, taideoppilaitosten tai kunnan yleisen kulttuuritoiminnan kustannuksia ja tuottoja, jotka kuuluvat asianomaisiin kohtiin. Kaavakkeeseen merkitään ainoastaan summat, jotka sisältyvät kunnan tilinpäätökseen.

Avustukset tarkoittavat tässä niitä muiden hallintokuntien kulttuuritoimintaan myöntämiä avustuksia, joita ei ole aikaisemmin merkitty taide- ja kulttuurilaitosten, kulttuuritalojen ja -kulttuurikeskusten, taideoppilaitosten tai kunnan yleisen kulttuuritoiminnan kohtiin.

8 Kunnan kulttuuritoiminnan käyttökustannukset, käyttötuotot ja nettokäyttökustannukset

Nämä luvut Excel laskee automaattisesti.

9 Täydentävät kysymykset

Tässä kohdassa selvitämme tarkemmin kulttuuripalvelujen ostoja, kunnan tukea yksityisille kulttuuritoimijoille tilajärjestelyjen kautta, investointimenoihin sisältyviä taidehankintoja tai kulttuuri-investointeja sekä kunnan sitoutumista ns. prosenttiperiaatteeseen.

Liite 3. Taide- ja kulttuurilaitokset selvitykseen osallistuneissa kaupungeissa vuonna 2010

Kunta	Taidelaitos	Kunnallinen	Kunnan avustama
Espoo	Museo	- Espoon kaupunginmuseo	- EMMA, Espoon modernin taiteen museo - Gallen-Kallelan museo - Helinä Rautavaaran museo - Suomen Kellomuseo - Suomen Lelumuseo Hevosenkenkä
	Orkesteri	- Tapiola Sinfonietta	
	Teatteri		- Espoon Kaupunginteatteri - Glims & Gloms tanssiteatteri - Suomen Kansallisooppera - Teatteri Hevosenkenkä - Totem teatteri - Unga Teatern
Helsinki	Museo	- Helsingin kaupunginmuseo - Helsingin kaupungin taidemuseo	- Hotelli- ja ravintolamuseo - Mannerheim-museo - Seurasaari - Suomen Urheilumuseo - Suomen valokuvataiteen museo - Taidehalli - Teatterimuseo - Tekniikan museo
	Orkesteri	- Helsingin kaupunginorkesteri	- Umo Jazz Orchestra - Avanti! Kamariorkesteri - Helsingin Barokkiorkesteri
	Teatteri		- Circo Uuden Sirkuksen Keskus - Helsingin kaupunginteatteri - Huoneteatteri Jurkka - Improvisaatioteatteri Stella Polaris - Kekäläinen & Company - Klockriketeatern - KokoTeatteri - Komedioteatteri Arena - KOM-teatteri - Lähiöteatteri - Musiikkiteatteri Kapsäkki - Nomadi Productions - Nukketeatteri Sampo - Nukketeatterikeskus Poiju - Ooppera Skaala - Q-teatteri - Reprum - Ryhmäteatteri - Smeds Ensemble - Suomalainen kamariooppera - Suomen Kansallisooppera - Suomen Kansallisteatteri - Svenska Teatern i H:fors - Tanssiteatteri Hurjaruuth - Tanssiteatteri Jazz Point - Tanssiteatteri Rollo - Teater Viirus - Teatteri Avoimet Ovet - Teatteri ILMI Ö - Teatteri Takomo - Tero Saarinen Company - Todellisuuden tutkimuskeskus - Unga Teatern - Universum - Zodiak

Kunta	Taidelaitos	Kunnallinen	Kunnan avustama
Hämeenlinna	Museo	- Hämeenlinnan kaupungin historiallinen museo - Hämeenlinnan Taidemuseo	
	Orkesteri		- Hämeenlinnan kaupunginorkesteri
	Teatteri		- Hämeenlinnan Kaupungin Teatteri
Joensuu	Museo	- Pohjois-Karjalan museo - Joensuun taidemuseo	
	Orkesteri	- Joensuun kaupunginorkesteri	
	Teatteri		- Joensuun kaupunginteatteri
Jyväskylä	Museo	- Keski-Suomen museo - Jyväskylän taidemuseo - Suomen käsityön museo	- Alvar Aalto -museo - Keski-Suomen luontomuseo - Keski-Suomen ilmailumuseosäätiö - Suomen tietojenkäsittelymuseo
	Orkesteri	- Jyväskylä Sinfonia	- Lastenmusiikkiorkesteri Loiskis
	Teatteri	- Jyväskylän kaupunginteatteri	- Teatteri Eurooppa Neljä
Kajaani	Museo	- Kainuun Museo - Kajaanin taidemuseo	
	Orkesteri		
	Teatteri	- Kajaanin Kaupunginteatteri	- Routa-ryhmä
Kokkola	Museo	- K. H. Renlundin museo - Luontokokoelma Kieppi	
	Orkesteri		- Keski-Pohjanmaan Kamariorkesteri
	Teatteri		- Kokkolan kaupunginteatteri
Kotka	Museo	- Kymenlaakson museo	- Koripallomuseo - Lentomuseo
	Orkesteri		- Kymi Sinfonietta
	Teatteri		- Kotkan Kaupunginteatteri
Kouvola	Museo	- Kouvolan kaupunginmuseo - Kouvolan taidemuseo POIKILO	
	Orkesteri		- Kymi Sinfonietta
	Teatteri		- Kouvolan Teatteri
Kuopio	Museo	- Kuopion kulttuurihistoriallinen museo - Kuopion taidemuseo - Kuopion luonnontieteellinen museo	- Suomen ortodoksinen kirkkomuseo
	Orkesteri	- Kuopion kaupunginorkesteri	
	Teatteri	- Kuopion kaupunginteatteri	- Tanssiteatteri Minimi
Lahti	Museo	- Lahden kaupunginmuseo	
	Orkesteri	- Lahden kaupunginorkesteri	
	Teatteri	- Lahden kaupunginteatteri	- Teatteri Vanha Juko

Kunta	Taidelaitos	Kunnallinen	Kunnan avustama
Lappeenranta	Museo	- Etelä-Karjalan museo - Etelä-Karjalan taidemuseo	
	Orkesteri	- Lappeenrannan kaupunginorkesteri	
	Teatteri	- Lappeenrannan kaupunginteatteri	
Mikkeli	Museo	- Mikkelin kaupungin museot: Mikkelin taidemuseo, Suur-Savon museo, Päämajamuseo	- Jalkaväkimuseo
	Orkesteri	- Mikkelin kaupunginorkesteri	
	Teatteri		- Mikkelin Teatteri
Oulu	Museo	- Pohjois-Pohjanmaan museo - Oulun taidemuseo	
	Orkesteri	- Oulu Sinfonia	
	Teatteri	- Oulun kaupunginteatteri	- JoJo - Oulun Tanssin Keskus - Nukketeatteri Akseli Klouk
Pori	Museo	- Satakunnan Museo - Porin taidemuseo	
	Orkesteri	- Pori Sinfonietta	
	Teatteri		- Porin Teatteri - Rakastajat-teatteri - Pori Dance Company
Porvoo	Museo	- J. L. Runebergin koti - Walter Runebergin veistoskokoelma - Yrjö A. Jäntin taidekokoelma	- Porvoon museo
	Orkesteri		
	Teatteri		
Rauma	Museo	- Rauman museo	- Rauman taidemuseo - Rauman merimuseo
	Orkesteri		
	Teatteri		- Rauman Kaupunginteatteri
Rovaniemi	Museo	- Lapin maakuntamuseo - Rovaniemen taidemuseo	- Rovaniemen metsämuseo - Rovaniemen kotiseutumuseo
	Orkesteri	- Lapin kamariorkesteri / Rovaniemen kaupunginorkesteri	
	Teatteri		- Rovaniemen Teatteri - Tanssiteatteri Rimpparemmi
Salo	Museo	- Salon taidemuseo Veturitalli - Salon tuotanto- ja kulttuuri- historiallinen museo SAMU	
	Orkesteri		
	Teatteri		Quo Vadis
Savonlinna	Museo	- Savonlinnan maakuntamuseo	
	Orkesteri		- Savonlinnan Orkesteri
	Teatteri		- Savonlinnan Teatteri

Kunta	Taidelaitos	Kunnallinen	Kunnan avustama
Seinäjäki	Museo	- Etelä-Pohjanmaan maakuntamuseo	
	Orkesteri		- Seinäjoen kaupunginorkesteri
	Teatteri		- Seinäjoen kaupunginteatteri
Tampere	Museo	- Tampereen museot - Sara Hildénin taidemuseo	- Työväenmuseo Werstas - Vakoilumuseo - Lenin-museo
	Orkesteri	- Tampere Filharmonia	
	Teatteri		- Ahaa teatteri - Circus Ruska - Jakobin sirkus - Sorin Sirkus - Tampereen komediateatteri - Tampereen Teatteri - Tampereen Työväen Teatteri - Tanssiteatteri Mobita/Dansco - Teatteri 2000 - Teatteri Mukamas - Teatteri Siperia - Teatteri Telakka
Turku	Museo	- Turun museokeskus	- Aboa Vetus & Ars Nova - Forum Marinum - Museet Ett Hem - Museoalus Sigyn - Sibelius-museo - Turun taidemuseo
	Orkesteri	- Turun filharmoninen orkesteri	
	Teatteri	- Turun Kaupunginteatteri	- Aurinkobaletti - Linnateatteri - Pikinini Meri - Tehdasteatteri - Tanssiteatteri Eri - Åbo Svenska Teater
Vaasa	Museo	- Pohjanmaan museo - Tikanojan taidekoti ja Kuntsin modernin taiteen museo	
	Orkesteri	- Vaasan kaupunginorkesteri	
	Teatteri	- Vaasan kaupunginteatteri	- Wasa Teater
Vantaa	Museo	- Vantaan kaupungin museot (kaupunginmuseo ja taidemuseo)	- Suomen Ilmailumuseo
	Orkesteri		- Suomalainen Barokkiorkesteri - Vantaan viihdeorkesteri
	Teatteri		- Suomen Kansallisooppera - Tanssiteatteri Diz Tanz - Tanssiteatteri Raatikko - Teatteri Vantaa

Taide- ja kulttuurilaitoksella tarkoitetaan kunnallista tai kunnalta vuotuista kiinteää avustusta saavaa museota, teatteria tai orkesteria, joka saa lakisääteistä valtionosuutta tai harkinnanvaraista valtion toiminta-avustusta tai joka on muuten ammattimainen toimija museo- tai orkesteritoiminnan tai näyttämötaiteen alalla.

Museoita ovat ammattimaisesti toimivat taidemuseot, kulttuurihistorialliset museot, luonnontieteelliset museot sekä erikoismuseot.

Teatteritoiminta sisältää ammattimaisen puhe- ja tanssiteatterin ja sirkuksen.

Orkestereita ovat sinfoniaorkesterit, kamari- ja runko-orkesterit sekä muut ammattimaiset toimijat orkesteritoiminnan alalla.

Liite 4. Kulttuuritalot ja kulttuurikeskukset selvitykseen osallistuneissa kaupungeissa vuonna 2010

Kunta	Kulttuurilaitos	Kunnallinen	Kunnan avustama
Espoo	Kulttuuritalot	- Espoon kulttuurikeskus - Kannusillan teatterisali - Karakallion monitoimitalo - Näyttelykeskus WeeGee - Sellosali - Vindängen	
	Konsertti- ja kongressitalot		
	Lastenkulttuurikeskukset	- Taidetalo Pikku-Aurora	
	Elokuvan, valokuvan ja tanssin alueelliset keskukset		
Helsinki	Kulttuuritalot	- Kanneltalo - Kansainvälinen kulttuurikeskus Caisa - Malmitalo - Savoy-teatteri - Stoa - Vuotalo	- Kulttuuritehdas Korjaamo - Kirjailijatalo Villa Kivi
	Konsertti- ja kongressitalot		- Finlandia-talo
	Lastenkulttuurikeskukset	- Annantalon taidekeskus	
	Elokuvan, valokuvan ja tanssin alueelliset keskukset		- Zodiak - Uuden tanssin keskus/ Tanssin aluekeskus Helsinki
Hämeenlinna	Kulttuuritalot		
	Konsertti- ja kongressitalot		- Kulttuuri- ja kongressikeskus Verkatehdas
	Lastenkulttuurikeskukset	- Lasten ja nuorten kulttuurikeskus ARX	
	Elokuvan, valokuvan ja tanssin alueelliset keskukset		- Sisä-Suomen tanssin aluekeskus (Häme)
Joensuu	Kulttuuritalot	- Carelicum	
	Konsertti- ja kongressitalot		
	Lastenkulttuurikeskukset		
	Elokuvan, valokuvan ja tanssin alueelliset keskukset		- Pohjois-Karjalan alueellinen elokuvayhdistys - Itäinen tanssin aluekeskus
Jyväskylä	Kulttuuritalot		
	Konsertti- ja kongressitalot		
	Lastenkulttuurikeskukset	- Lasten ja nuorten kulttuuri-keskus Kulttuuriaitta	
	Elokuvan, valokuvan ja tanssin alueelliset keskukset		- Keski-Suomen elokuvakeskus - Luovan valokuvauksen keskus - Sisä-Suomen tanssin aluekeskus (Keski-Suomi)

Kunta	Kulttuurilaitos	Kunnallinen	Kunnan avustama
Kajaani	Kulttuuritalot		Generaattori
	Konsertti- ja kongressitalot	- Kaukametsän kongressi- ja kulttuurikeskus	
	Lastenkulttuurikeskukset		
	Elokuvan, valokuvan ja tanssin alueelliset keskukset		- Pohjoinen tanssin aluekeskus (Routa)
Kokkola	Kulttuuritalot		
	Konsertti- ja kongressitalot		
	Lastenkulttuurikeskukset		
	Elokuvan, valokuvan ja tanssin alueelliset keskukset		
Kotka	Kulttuuritalot	- Kulttuuritalo Ymynsuo - Nelosteatteri	- Monikulttuurinen toimintakeskus Mylly - Muistojen Talo
	Konsertti- ja kongressitalot	- Kotkan konserttitalo	
	Lastenkulttuurikeskukset	- Lasten kulttuurikeskus LAKU	
	Elokuvan, valokuvan ja tanssin alueelliset keskukset	- Kotkan Valokuvakeskus	
Kouvola	Kulttuuritalot		
	Konsertti- ja kongressitalot	- Kouvola-talo - Kuusankoskitalo	
	Lastenkulttuurikeskukset		
	Elokuvan, valokuvan ja tanssin alueelliset keskukset		
Kuopio	Kulttuuritalot	- Kuopion Musiikkikeskus	
	Konsertti- ja kongressitalot		
	Lastenkulttuurikeskukset		- Arkkitehtuuri- ja ympäristökulttuurikoulu LASTU
	Elokuvan, valokuvan ja tanssin alueelliset keskukset		- Itä-Suomen AV-kulttuurin koulutus- ja kehittämissyhdystys ISAK ry - VB-valokuvakeskus - Itäinen tanssin aluekeskus
Lahti	Kulttuuritalot		
	Konsertti- ja kongressitalot		- Sibeliustalo
	Lastenkulttuurikeskukset		
	Elokuvan, valokuvan ja tanssin alueelliset keskukset		- Päijät-Hämeen elokuvakeskus - Sisä-Suomen tanssin aluekeskus (Häme)
Lappeenranta	Kulttuuritalot		
	Konsertti- ja kongressitalot		
	Lastenkulttuurikeskukset	- Etelä-Karjalan lastenkulttuurikeskus Metku	
	Elokuvan, valokuvan ja tanssin alueelliset keskukset		

Kunta	Kulttuurilaitos	Kunnallinen	Kunnan avustama
Mikkeli	Kulttuuritalot		
	Konsertti- ja kongressitalot		- Konsertti- ja kongressitalo Mikaeli
	Lastenkulttuurikeskukset		
	Elokuvan, valokuvan ja tanssin alueelliset keskukset		- Mikkelin valokuvakeskus
Oulu	Kulttuuritalot	- Kulttuuritalo Valve - Tiedekeskus Tietomaa	
	Konsertti- ja kongressitalot		
	Lastenkulttuurikeskukset	- Taikalamppu-lastenkulttuuri- keskustoiminta Kulttuuritalo Valveessa	
	Elokuvan, valokuvan ja tanssin alueelliset keskukset		- Oulun elokuvakeskus - Pohjoinen valokuvakeskus - Pohjoinen tanssin aluekeskus (Jojo – Oulun tanssin keskus)
Pori	Kulttuuritalot	- Kulttuuritalo Annankatu 6	
	Konsertti- ja kongressitalot		
	Lastenkulttuurikeskukset	- Porin lastenkulttuurikeskus	
	Elokuvan, valokuvan ja tanssin alueelliset keskukset		- Satakunnan Elävän Kuvan Keskus - Läntinen tanssin aluekeskus
Porvoo	Kulttuuritalot		- Kulttuuritalo Grand - Porvoon Taidetehtas
	Konsertti- ja kongressitalot		
	Lastenkulttuurikeskukset		
	Elokuvan, valokuvan ja tanssin alueelliset keskukset		
Rauma	Kulttuuritalot	- Kulttuuritalo Poselli	
	Konsertti- ja kongressitalot		
	Lastenkulttuurikeskukset		
	Elokuvan, valokuvan ja tanssin alueelliset keskukset		
Rovaniemi	Kulttuuritalot		
	Konsertti- ja kongressitalot		
	Lastenkulttuurikeskukset	- Lapin lastenkulttuuriverkosto	
	Elokuvan, valokuvan ja tanssin alueelliset keskukset		- Pohjoinen tanssin aluekeskus (Rimpparemmi)
Salo	Kulttuuritalot	- Kulttuuritalo KIVA	
	Konsertti- ja kongressitalot		
	Lastenkulttuurikeskukset		
	Elokuvan, valokuvan ja tanssin alueelliset keskukset		- Läntinen tanssin aluekeskus

Kunta	Kulttuurilaitos	Kunnallinen	Kunnan avustama
Savonlinna	Kulttuuritalot		
	Konsertti- ja kongressitalot		- Kokous- ja konserttitalo Savonlinnasali
	Lastenkulttuurikeskukset		
	Elokuvan, valokuvan ja tanssin alueelliset keskukset		
Seinäjoki	Kulttuuritalot		
	Konsertti- ja kongressitalot		
	Lastenkulttuurikeskukset	- Seinäjoen seudun lasten ja nuorten rytmimusiikkiverkosto Louhimo	
Tampere	Kulttuuritalot	- Tullikamarin Kulttuurikeskus	
	Konsertti- ja kongressitalot		- Tampere-talo
	Lastenkulttuurikeskukset	- Lastenkulttuurikeskus Rulla	
	Elokuvan, valokuvan ja tanssin alueelliset keskukset		- Pirkanmaan elokuvakeskus - Valokuvakeskus Nykyaika - Sisä-Suomen tanssin aluekeskus (Pirkanmaa)
Turku	Kulttuuritalot		
	Konsertti- ja kongressitalot		
	Lastenkulttuurikeskukset		
	Elokuvan, valokuvan ja tanssin alueelliset keskukset		- Varsinais-Suomen elokuvakeskus - Valokuvakeskus Peri - Läntinen tanssin aluekeskus
Vaasa	Kulttuuritalot		
	Konsertti- ja kongressitalot		
	Lastenkulttuurikeskukset		
	Elokuvan, valokuvan ja tanssin alueelliset keskukset		
Vantaa	Kulttuuritalot	- Monitoimikeskus Lumo - Myyrmäkitalo - Lasten ja nuorten kulttuuri- ja monitoimitalo Vernissa	- Tiedekeskus Heureka
	Konsertti- ja kongressitalot	- Vantaan konserttitalo Martinus	
	Lastenkulttuurikeskukset	- Lasten taidetalo Pessi - Lasten taidetalo Toteemi	
	Elokuvan, valokuvan ja tanssin alueelliset keskukset		

Kulttuuritaloja ja kulttuurikeskuksia ovat kulttuuritalot, konsertti- ja kongressitalot, lastenkulttuurikeskukset sekä elokuvan, valokuvan ja tanssin alueelliset keskukset. Tähän kohtaan EI merkitä erilaisia galleriatiloja tai yksittäisiä

konserttisaleja, eikä muita kulttuuritiloja, jotka esimerkiksi pääasiallisesti toimivat kulttuuritoimijoiden kokous- tai harjoitustiloina.

Kulttuuritalolla tarkoitetaan sellaista kunnan omaa hallinnollista yksikköä tai kunnalta vuotuista avustusta saavaa yksikköä, jolla on omaa kulttuuritoimintaa. Tällaisia ovat esimerkiksi Kanneltalo Helsingissä, Valve Oulussa ja Lumo Vantaalla. Lisäksi siihen kuuluvattiedekeskukset kuten Oulun Tietomaa ja Vantaan Heureka.

Konsertti- ja kongressitalolla tarkoitetaan sellaista kokonaisuutta, jossa järjestetään kulttuuritapahtumia mutta jossa myös muulla toiminnalla kuten kokouksilla ja kongresseilla on merkittävä osuus. Tällaisia ovat esimerkiksi Verkatehdas Hämeenlinnassa, Musiikkikeskus Kuopiossa, Tampere-talo Tampereella sekä Mikaeli Mikkelissä.

Lastenkulttuurikeskuksella tarkoitetaan sellaista kunnan omaa erillistä hallinnollista yksikköä tai kunnan vuotuista avustusta saavaa yksikköä, joka keskittyy erityisesti lastenkulttuuriin. Esimerkiksi Annantalo Helsingissä ja Arx Hämeenlinnassa. Merkitkää tähän myös Taikalamppuverkoston jäsenet.

Alueellisella keskuksella tarkoitetaan valtion taidehallinnon rahoittamia elokuvan, valokuvan ja tanssin alueellisia keskuksia, joita ovat esimerkiksi Oulun elokuvakeskus, Victor Barsokevitsch -valokuvakeskus Kuopiossa sekä Pirkanmaan tanssin keskus Tampereella.

Liite 5. Kulttuuritoiminnan nettokäyttökustannukset vuonna 2010

	Yhteensä	Kirjastot		Taide- ja kulttuurilaitokset		Kulttuuritalot ja kulttuurikeskukset		Taitteen perusopetus ja taideoppilaitosten muu kuin ammattiin johtava opetus		Yleinen kulttuuritoiminta		Muut hallintokunnat		Asukasluku 31.12.2010					
		Nettokäyttökustannukset	€/asukas	Nettokäyttökustannukset	€/asukas	Nettokäyttökustannukset	€/asukas	Nettokäyttökustannukset	€/asukas	Nettokäyttökustannukset	€/asukas	Nettokäyttökustannukset	€/asukas		Osuus kokonaisnetto-käyttökustannuksista, %	Osuus kokonaisnetto-käyttökustannuksista, %			
Espoo	50 457	203,5	72,3	17 030	68,7	33,8	6918	27,9	13,7	4 506	18,2	8,9	3 664	14,8	7,3	415	1,7	0,8	247 970
Helsinki	102 842	174,7	55,5	43 462	73,8	42,3	10 463	17,8	10,2	4 780	8,1	4,6	7 373	12,5	7,2	4 126	7,0	4,0	588 549
Hämeenlinna	10 861	162,5	50,9	3 504	52,4	32,3	1 782	26,7	16,4	1 820	27,2	16,8	301	4,5	2,8	52	0,8	0,5	66 829
Joensuu	12 021	164,0	54,0	4 857	66,3	40,4	332	4,5	2,8	1 823	24,9	15,2	807	11,0	6,7	244	3,3	2,0	73 305
Jyväskylä	22 399	171,2	60,1	11 147	85,2	49,8	263	2,0	1,2	1 339	10,2	6,0	1 088	8,3	4,9	699	5,3	3,1	130 816
Kajaani	7 472	195,8	51,2	3 282	86,0	43,9	500	13,1	6,7	1 468	38,5	19,6	253	6,6	3,4	16	0,4	0,2	38 157
Kokkola	7 875	170,2	2 632	3 028	65,5	38,5	-	-	-	1 152	24,9	14,6	659	14,2	8,4	404	8,7	5,1	46 260
Kotka	10 799	197,0	2 709	49,4	25,1	6 135	111,9	9,0	4,5	5 79	10,6	5,4	676	12,3	6,3	209	3,8	1,9	54 824
Kouvola	11 189	127,0	58,0	2 892	32,8	25,8	373	4,2	3,3	1 403	15,9	12,5	1 321	15,0	11,8	92	1,0	0,8	88 072
Kuopio	17 810	190,9	52,8	9 759	104,6	54,8	650	7,0	3,6	979	10,5	5,5	1 221	13,1	6,9	275	2,9	1,5	93 295
Lahti	24 555	241,7	61,7	15 011	147,8	61,1	1 083	10,7	4,4	1 217	12,0	5,0	913	9,0	3,7	69	0,7	0,3	101 588
Lappeenranta	10 393	144,4	44,7	30,9	5,443	75,6	73	1,0	0,7	896	12,4	8,6	501	7,0	4,8	264	3,7	2,5	71 989
Mikkeli	6 612	135,6	43,0	2 718	55,8	41,1	950	19,5	14,4	474	9,7	7,2	364	7,5	5,5	12	0,2	0,2	48 751
Oulu	28 887	203,9	52,3	14 070	99,3	48,7	2 428	17,1	8,4	3 633	25,6	12,6	1 106	7,8	3,8	238	1,7	0,8	141 671
Pori	14 334	172,6	48,2	6 675	80,4	46,6	471	5,7	3,3	1 967	23,7	13,7	775	9,3	5,4	446	5,4	3,1	83 032
Pori	6 741	138,2	51,2	930	19,1	13,8	80	1,6	1,2	2 671	54,8	39,6	554	11,4	8,2	10	0,2	0,1	48 768
Rauma	6 320	159,1	66,5	1 599	40,3	25,3	11	0,3	0,2	1 067	26,9	16,9	880	22,2	13,9	123	3,1	1,9	39 715
Rovaniemi	9 336	155,4	59,2	3 835	63,8	41,1	55	0,9	0,6	1 435	23,9	15,4	380	6,3	4,1	74	1,2	0,8	60 090
Salo	6 350	115,0	63,4	55,1	99,6	18,0	105	1,9	1,7	894	16,2	14,1	763	13,8	12,0	92	1,7	1,4	55 235
Savonlinna	3 815	137,8	43,5	1 363	49,2	35,7	309	11,2	8,1	301	10,9	7,9	593	21,4	15,5	45	1,6	1,2	27 685
Seinäjoki	7 751	134,1	46,3	3 365	58,2	43,4	29	0,5	0,4	820	14,2	10,6	573	9,9	7,4	290	5,0	3,7	57 811
Tampere	48 235	226,2	57,7	23 429	109,9	48,6	5 782	27,1	12,0	1 850	8,7	3,8	3 637	17,1	7,5	1 226	5,8	2,5	213 217
Turku	36 344	205,0	61,7	21 053	118,7	57,9	130	0,7	0,4	1 569	8,8	4,3	2 309	13,0	6,4	348	2,0	1,0	177 326
Vaasa	14 479	243,0	56,3	8 975	150,6	62,0	-	-	-	1 407	23,6	9,7	599	10,1	4,1	142	2,4	1,0	59 587
Vantaa	20 688	103,4	45,0	2 784	13,9	13,5	4 179	20,9	20,2	3 232	16,2	15,6	1 000	5,0	4,8	498	2,5	2,4	200 055
KAIKKI KAUPUNGIT YHTEENSÄ	498 565	177,1	56,1	217 342	77,2	43,6	37 457	13,3	7,5	43 282	15,4	8,7	32 310	11,5	6,5	10 409	3,7	2,1	2 814 597

Liite 6. Kulttuuritoiminnan nettokäyttökustannukset vuonna 2007

	Yhteensä		Kirjastot		Taide- ja kulttuurilaitokset		Kulttuuritalot ja kulttuurikeskukset		Taideoppilaitokset ja taiteen perusopetus		Yleinen kulttuuritoiminta		Muut hallintokunnat		Asukasluku 31.12.2007			
	Nettokäyttökustannukset 1 000 €	€/ asukas	Nettokäyttökustannukset 1 000 €	€/ asukas	Nettokäyttökustannukset 1 000 €	€/ asukas	Nettokäyttökustannukset 1 000 €	€/ asukas	Nettokäyttökustannukset 1 000 €	€/ asukas	Nettokäyttökustannukset 1 000 €	€/ asukas	Nettokäyttökustannukset 1 000 €	€/ asukas		Osuus kokonaisnetto- käyttökustannuksista, %		
Kunta	42 430	178,2	13 151	55,2	15 110	63,5	4 621	19,4	10,9	3 917	16,5	5 160	21,7	12,2	471	2,0	1,1	238 047
Espoo	86 630	152,4	28 616	50,3	35 648	62,7	11 281	19,8	13,0	3 789	6,7	4 419	7,8	5,1	2 877	5,1	3,3	568 531
Helsinki	8 976	185,4	2 547	52,6	3 108	64,2	1 654	34,2	18,4	1 196	24,7	471	9,7	5,2	-	-	-	48 414
Hämeenlinna	9 468	164,2	2 916	50,6	4 484	77,7	240	4,2	2,5	1 361	23,6	330	5,7	3,5	137	2,4	1,4	57 677
Joensuu	15 918	186,4	4 552	53,3	9 138	107,0	22	0,3	0,1	751	8,8	1 065	12,5	6,7	390	4,6	2,5	85 402
Jyväskylä	7 020	184,3	1 996	52,4	2 823	74,1	513	13,5	7,3	1 374	36,1	228	6,0	3,2	86	2,3	1,2	38 089
Kajaani	6 325	171,1	2 034	55,0	2 548	68,9	-	-	-	923	25,0	449	12,1	7,1	371	10,0	5,9	36 966
Kokkola	9 164	167,6	2 530	46,3	4 500	82,3	777	14,2	8,5	436	8,0	618	11,3	6,7	303	5,5	3,3	54 679
Kotka	16 284	178,3	4 447	48,7	8 853	96,9	364	4,0	2,2	881	9,6	1 527	16,7	9,4	212	2,3	1,3	91 320
Kuopio	20 501	206,4	5 152	51,9	13 016	131,1	800	8,1	3,9	767	7,7	752	7,6	3,7	14	0,1	0,1	99 308
Lahti	8 683	146,5	2 612	44,1	4 822	81,3	-	-	-	687	11,6	338	5,7	3,9	223	3,8	2,6	59 286
Lappeenranta	6 455	132,5	2 114	43,4	2 448	50,2	968	19,9	15,0	335	6,9	308	6,3	4,8	282	5,8	4,4	48 720
Mikkeli	25 487	193,7	6 769	51,4	12 848	97,6	2 103	16,0	8,3	2 669	20,3	865	6,6	3,4	233	1,8	0,9	131 585
Oulu	13 290	174,3	3 489	45,8	5 775	75,7	546	7,2	4,1	2 463	32,3	664	8,7	5,0	352	4,6	2,6	76 255
Pori	5 672	118,6	2 417	50,5	4 822	81,3	76	1,6	1,3	1 935	40,5	472	9,9	8,3	201	4,2	3,5	47 832
Povoo	8 711	148,1	3 349	56,9	3 717	63,2	20	0,3	0,2	1 287	21,9	319	5,4	3,7	19	0,3	0,2	58 825
Rovaniemi	3 726	144,4	1 637	63,4	625	24,2	132	5,1	3,5	648	25,1	677	26,2	18,2	7	0,3	0,2	25 802
Salo	3 542	132,3	1 096	40,9	1 191	44,5	342	12,8	9,7	294	11,0	579	21,6	16,3	40	1,5	1,1	26 775
Savonlinna	5 777	154,7	1 692	45,3	2 963	79,4	20	0,5	0,3	599	16,0	314	8,4	5,4	189	5,1	3,3	37 336
Seinäjoki	46 751	224,9	11 785	56,7	22 283	107,2	5 205	25,0	11,1	1 785	8,6	3 876	18,6	8,3	1 817	8,7	3,9	207 866
Tampere	32 371	184,7	9 451	53,9	17 704	101,0	1 245	7,1	3,8	1 681	9,6	1 129	6,4	3,5	1 161	6,6	3,6	175 286
Turku	13 324	229,7	3 343	57,6	7 749	133,6	-	-	-	1 241	21,4	631	10,9	4,7	360	6,2	2,7	57 998
Vaasa	19 347	100,5	7 649	39,7	2 091	10,9	5 591	29,0	28,9	2 682	13,9	957	5,0	4,9	377	2,0	1,9	192 522
Vantaa	415 852	168,7	125 344	50,9	184 015	74,7	36 520	14,8	8,8	33 701	13,7	26 148	10,6	6,3	10 122	4,1	2,4	2 464 521
KAIKKI KAUPUNGIT YHTEENSÄ																		

Liite 7. Kulttuurin laskennalliset valtionosuudet vuodelle 2007, €

	Taiteen perus- opetus	Kirjasto	Yleinen kulttuuri- toimi	Museot	Teatterit	Orkesterit	Yhteensä
Espoo	96 343	4 877 109	240 856	292 028	-	653 566	6 159 902
Helsinki	233 224	11 807 900	583 061	1 218 850	-	1 633 914	15 476 949
Hämeenlinna	129 085	1 054 156	49 205	441 612	-	-	1 674 058
Joensuu	928 381	1 313 410	60 143	353 289	-	496 226	3 151 449
Jyväskylä	128 069	1 885 516	87 769	759 573	899 344	580 947	4 341 218
Kajaani	806 208	875 106	39 727	246 175	560 630	-	2 527 845
Kokkola	15 080	814 180	37 700	111 249	-	-	978 209
Kotka	22 802	1 138 491	57 004	317 961	-	-	1 536 258
Kuopio	37 724	2 000 742	94 310	688 914	1 027 822	701 978	4 551 490
Lahti	40 920	2 124 789	102 300	741 908	1 541 732	1 016 658	5 568 308
Lappeenranta	24 562	1 307 978	61 407	317 961	607 349	338 886	2 658 143
Mikkeli	20 293	1 101 040	50 734	194 309	-	205 752	1 572 128
Oulu	1 073 826	2 820 336	134 056	635 921	1 121 260	847 215	6 632 615
Pori	838 584	1 692 903	79 152	600 593	-	435 711	3 646 943
Porvoo	1 132 471	1 026 488	48 838	-	-	-	2 207 797
Rovaniemi	823 376	1 343 536	60 120	300 296	-	229 958	2 757 285
Salo	360 586	523 198	26 197	55 624	-	-	965 605
Savonlinna	11 326	565 508	28 315	176 645	-	-	781 795
Seinäjoki	15 139	827 269	37 847	194 309	-	-	1 074 565
Tampere	84 963	4 415 768	212 408	1 169 990	-	1 295 028	7 178 158
Turku	72 710	3 763 169	181 775	1 986 314	1 424 934	1 234 513	8 663 415
Vaasa	841 280	1 290 330	59 502	542 712	654 068	447 814	3 835 705
Vantaa	1 495 865	3 888 139	194 679	111 249	-	-	5 689 932
YHTEENSÄ	9 232 818	52 457 062	2 527 104	11 457 482	7 837 139	10 118 166	93 629 771

Lähde: Opetushallitus 2008.

Taiteen perusopetuksen kohta sisältää kunnittain tiedot taiteen perusopetuksen asukaskohtaisesta valtionosuudesta sekä opetustuntiperusteisen valtionosuuden, jos kunta on sitä saanut.

Liite 8. Avustukset kulttuuritoimintaan vuonna 2007, 1 000 €, osuus avustuksista yhteensä, %

	Avustukset yhteensä		Avustukset taide- kulttuurilaitoksille		Avustukset kulttuuritaloille ja kulttuurikeskuksille		Avustukset taideoppilaitok- sille ja taiteen perusopetukseen		Yleisen kulttuuri- toiminnan avustukset		Muiden hallinto- kuntien avustukset	
	1 000 €	%	1 000 €	%	1 000 €	%	1 000 €	%	1 000 €	%	1 000 €	%
Espoo	11 981	6 403	53,4	-	-	32,5	3 897	1 681	14,0	-	-	-
Helsinki	25 017	16 142	64,5	1 517	6,1	15,1	3 789	3 019	12,1	550	2,2	2,2
Hämeenlinna	3 633	1 474	40,6	1 205	33,2	22,2	805	149	4,1	-	-	-
Joensuu	1 575	1 410	89,5	10	0,6	1,0	15	90	5,7	50	3,2	3,2
Jyväskylä	1 534	613	40,0	22	1,4	30,6	470	374	24,4	55	3,6	3,6
Kajaani	172	52	30,2	17	9,9	8,1	14	19	11,0	70	40,7	40,7
Kokkola	2 680	1 755	65,5	-	-	22,6	605	117	4,4	203	7,6	7,6
Kotka	3 834	3 130	81,6	243	6,3	7,4	285	104	2,7	72	1,9	1,9
Kouvola												
Kuopio	1 684	61	3,6	99	5,9	48,8	821	526	31,2	177	10,5	10,5
Lahti	1 820	34	1,9	800	44,0	42,1	767	219	12,0	-	-	-
Lappeenranta	978	-	-	-	-	70,2	687	71	7,3	220	22,5	22,5
Mikkeli	2 639	1 070	40,5	968	36,7	10,8	285	51	1,9	265	10,0	10,0
Oulu	798	160	20,1	194	24,3	-	-	385	48,2	59	7,4	7,4
Pori	2 076	1 280	61,7	280	13,5	0,6	12	152	7,3	352	17,0	17,0
Porvoo	600	372	62,0	76	12,7	-	-	131	21,8	21	3,5	3,5
Rauma												
Rovaniemi	1 328	1 215	91,5	20	1,5	-	-	93	7,0	-	-	-
Salu	333	-	-	-	-	6,0	20	306	91,9	7	2,1	2,1
Savonlinna	1 679	626	37,3	342	20,4	17,5	294	416	24,8	1	0,1	0,1
Seinäjoki	2 778	2 110	76,0	-	-	18,9	525	60	2,2	83	3,0	3,0
Tampere	14 387	6 049	42,0	4 729	32,9	9,0	1 293	1 779	12,4	537	3,7	3,7
Turku	5 861	2 737	46,7	118	2,0	28,7	1 681	164	2,8	1 161	19,8	19,8
Vaasa	1 019	828	81,3	-	-	-	-	20	2,0	171	16,8	16,8
Vantaa	3 673	900	24,5	2 200	59,9	7,5	275	227	6,2	71	1,9	1,9
KAUPUNGIT												
YHTEENSÄ	92 079	48 421	52,6	12 840	13,9	18,0	16 540	10 153	11,0	4 125	4,5	4,5

Muiden hallintokuntien avustukset sisältävät muut kuin taide- ja kulttuurilaitosten, kulttuuritalojen ja kulttuurikeskusten sekä taideoppilaitosten ja taiteen perusopetuksen kohtiin kirjatut avustukset.

Varsinaisten avustusten lisäksi yksityisille toimijoille suuntautuvat kustannukset sisältävät Espoon kaupungin sisäisten vuokrien kautta maksaman tuen yksityisille teatteritoimijoille ja taideoppilaitoksille, Porvoon kaupungin maksaman yksityisen Porvoon museon vuokran, Hämeenlinnan kaupungin Verkatehtaalta ostamat musiikkipalvelut sekä Joensuun ja Jyväskylän kaupunkien ostopalvelut yksityisiltä taiteen perusopetuksen toimijoilta. Kuntien omistamat osakeyhtiöt tai säätiömuotoiset toimijat ovat yksityisiä toimijoita. Kuntien maksamat osuudet kuntayhtymien ylläpitämille kulttuurilaitoksille on sisällytetty yksityisille toimijoille jaettaviin avustuksiin.

**Liite 9. Kulttuuritoiminnan käyttötuotot vuonna 2007,
1 000 €, osuus tuotoista yhteensä, %**

	Käyttötuotot yhteensä		Kirjastot		Taide- ja kulttuurilaitokset		Kulttuuritalot ja kulttuurikeskukset		Taideoppilaitokset ja taiteen perusopetus		Yleinen kulttuuritoiminta		Muut hallintokunnat	
	1 000 €	%	1 000 €	%	1 000 €	%	1 000 €	%	1 000 €	%	1 000 €	%	1 000 €	%
Espoo	1 993	36,7	731	25,4	507	34,7	692	9	0,5	54	2,7	-	-	
Helsinki	6 582	45,9	3 018	30,3	1 997	21,1	1 389	-	-	178	2,7	-	-	
Hämeenlinna	1 172	30,6	359	20,1	236	35,4	415	112	9,6	50	4,3	-	-	
Joensuu	3 289	70,5	2 318	9,9	325	6,5	214	403	12,3	29	0,9	-	-	
Jyväskylä	2 373	14,4	342	71,5	1 696	-	-	114	4,8	144	6,1	77	3,2	
Kajaani	1 646	151	92	46,5	766	7,4	121	433	26,3	175	10,6	-	-	
Kokkola	338	116	34,3	30,2	102	-	-	113	33,4	6	1,8	1	0,3	
Kotka	923	160	17,3	2,8	26	12,9	119	66	7,2	552	59,8	-	-	
Kouvola														
Kuopio	2 907	567	19,5	57,2	1 662	19,2	557	-	-	114	3,9	7	0,2	
Lahti	4 539	580	12,8	81,0	3 677	-	-	-	-	282	6,2	-	-	
Lappeenranta	956	133	13,9	83,2	795	-	-	-	-	23	2,4	5	0,5	
Mikkeli	729	576	79,0	18,1	132	-	-	6	0,8	12	1,6	3	0,4	
Oulu	4 065	604	14,9	48,0	1 951	24,0	976	534	13,1	-	-	-	-	
Pori	1 891	372	19,7	32,5	614	6	0,3	556	29,4	343	18,1	-	-	
Porvoo	1 728	137	7,9	5,2	89	-	-	1 499	86,7	3	0,2	-	-	
Rauma														
Rovaniemi	1 562	549	35,1	29,5	461	-	-	405	25,9	147	9,4	-	-	
Salo	617	78	12,6	15,4	95	2,1	13	248	40,2	183	29,7	-	-	
Savonlinna	239	52	21,8	62,8	150	-	-	-	-	37	15,5	-	-	
Seinäjoki	366	71	19,4	16,4	60	32,8	120	43	11,7	72	19,7	-	-	
Tampere	5 337	929	17,4	62,5	3 337	156	2,9	104	1,9	811	15,2	-	-	
Turku	6 360	593	9,3	77,2	4 909	802	12,6	-	-	56	0,9	-	-	
Vaasa	2 433	369	15,2	49,3	1 199	-	-	687	28,2	174	7,2	4	0,2	
Vantaa	2 547	939	36,9	2,4	62	261	10,2	1 150	45,2	123	4,8	12	0,5	
KAUPUNGIIT YHTEENSÄ	54 592	13 744	25,2	45,5	24 848	5 841	10,7	6 482	11,9	3 568	6,5	109	0,2	